

Geréb Zsolt
Péter első levelének
magyarázata

Geréb Zsolt

Péter első levelének
magyarázata

Kiadja az Erdélyi Református Egyházkerület
Kolozsvár, 2015

Támogatta

A borítólap

a Vizsolyi Biblia hasonmás kiadásának felhasználásával készült.
(*Károlyi Gáspár Vizsolyi Bibliája*. Magyar Helikon, Budapest 1981)
A fotót Biszak Szabolcs készítette

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GERÉB, ZSOLT

Péter első levelének magyarázata / Zsolt Geréb. - Cluj-Napoca :
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa, 2015
ISBN 978-973-7971-86-9

224.9.07

Tartalom

Előszó	7
Rövidítések	9
Péter első levelének irodalomtörténeti és teológiai kérdései	15
1. A levél szerzője	15
2. A levélírás helye és ideje	17
3. A levél címzettjei	18
4. A levél beosztása, felépítése, formája	19
5. A levél irodalmi egysége	21
6. A levélírás forrásai, a szerző által felhasznált hagyományok	22
7. A levél teológiai témái, alapgondolatai	23
8. A levél vallástörténeti háttere	26
9. A levél jelentősége	27
Péter első levelének magyarázata	29
I. rész 1,1–2,10: levélkezdés és teológiai alapvetés	29
1,1–2: levélfelirat	29
1,3–12: Isten magasztalása a hívők hitéért és reménységéért	36
1,13–21: Szentek legyetek, mert én szent vagyok	55
1,22–25. vers: Az Ige általi újjászületés	66
2,1–10: Krisztus a szegeletkő – a gyülekezet, mint Isten háza és népe	70
II. rész: 2,11–4,11: a keresztyének életvitelére vonatkozó intelmek	84
2,11–12: Bevezető: tisztességesen éljetek a pogányok között	85
2,13–17: A keresztyének és az állam	90
2,18–25: A szolgák kövessék Jézus példáját	96
3,1–7: A házastársak becsülik meg egymást	106
3,8–12: A keresztyének viselkedése a gyülekezetben és az ellenséges világban	114
3,13–4,6: A keresztyének szenvedése a világban	119
4,1–6: Isten akarata szerint éljetek	136
4,7–11: A keresztyének szolgálata a várakozás ideje alatt	143
III. rész 4,12–5,14: Befejező buzdítások és levélzárás	151
4,12–19: Intelm az állhatatosság gyakorlására a szenvedések között	151

5,1–5: Befejező intelmek (presbitereknek és fiataloknak).....	160
5,6–11: Befejező intelmek (buzdítás az alázatosságra, az Istenben való bizakodásra és a józan vigyázásra)	169
5,12–14: levélzárás: Szilvánusz ajánlása, üdvözetek, áldás	177
Irodalom	183

Előszó

Örömmel nyújtom át az olvasónak Péter első levelének magyarázatát. Az ún. katolikus (közönséges) levelek között számon tartott újszövetségi irat szoros kapcsolatot mutat Pál apostol, illetve a páli iskola hitbeli szemléletével. Ezért esett választásom a Kolossei és az Efézusi episztolák után e levél szövegének kifejtésére. Munka közben ismertem fel, hogy a Péter apostol neve alatt ismert irat nemcsak a páli hagyományt, hanem a szinoptikus evangéliumok tradícióját is képviseli. Az újabb kutatás szerint a levél az ún. péteri iskola körében született Rómában az első század végén. Ez az őskeresztyén teológiai csoport önállóan bontakozott ki a Pál által meghatározott iskola mellett. Luther Márton az Újszövetség legfontosabb írásai közé sorolta, és azt ajánlotta a bibliaolvasóknak, hogy naponta olvassák és úgy táplálkozzanak vele, mint a mindennapi kenyérrel.

A levél időszerűségét az a körülmény nyújtja, hogy a Péter nevében író szerző az első század végén élő kis-ázsiai keresztyének szociális és politikai élethelyzetének szentel figyelmet. A magyarázónak az a feladata, hogy az egyes kulcskifejezéseket, mint a *jövény, idegen, szórvány* nemcsak teológiai, hanem szociológiai megvilágításba is helyezze. Emellett olyan kérdéseket tárgyal, melyek a mai keresztyén egyház életében döntő fontossággal bírnak mint *újjászületés, megszentelődés, az egyház, mint Isten választott népe, élő temploma, a család és a gyülekezet életének belső rendje, a keresztyének felelőssége a társadalomban, végül – de nem utolsósorban – a Krisztusért vállalt szenvedés problémája*. Mindebből kitűnik, hogy a levél magyarázata alkalmával figyelmet kell szentelnünk mind a történeti háttér megvilágítására, mind a hitbeli mondanivaló megfogalmazására. Erre az írásmagyarázati módszer alkalmazására indítanak az előttünk járó tudós exegéták művei (egyházatyák, reformátorok, újkori teológusok).

Köszönetet mondok az Erdélyi Református Egyházkerület és a Protestáns Teológia erkölcsi és anyagi támogatásáért. Megköszönöm a

Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpont munkatársainak szakszerű és pontos munkáját.

Mindenekelőtt Istené a hála, hogy a kommentár befejezéséhez erőt és egészséget adott.

Kolozsvár, 2015. augusztus 25.

Geréb Zsolt

Rövidítések

Bibliafordítások, apokrifek, qumráni irodalom, apostoli atyák írásai

1–2Énók	<i>Énók első és második könyve</i> (ószövetségi apokrif iratok)
1Qflor	<i>Florilegium</i> (Qumrán)
1QH	<i>Himnuszok</i> (Qumrán)
1QM	<i>Háborús tekercs</i> vagy <i>A fény fiainak harca a sötétség fiai ellen</i> (Qumrán)
1QpHab	<i>Habakkuk-kommentár</i> vagy <i>Habakkuk pešer</i> (Qumrán)
1QS	<i>A közösség szabályzata</i> (Qumrán)
3Makk	<i>A Makkabeusok harmadik könyve</i> (Ptolemaika; ószövetségi apokrif irat)
4Ezsd	<i>Ezsdrás negyedik könyve</i> (apokaliptikus ószövetségi apokrif)
ÁbrApok	<i>Ábrahám apokalipszise</i> (ószövetségi apokrif irat)
BarnLev	<i>Barnabás levele</i> (újszövetségi apokrif irat)
BárukApok	<i>Báruk apokalipszise</i> (ószövetségi apokrif irat)
BenjTest	<i>Benjámín testamentuma</i> (a Tizenkét pátriárka testamentuma ószövetségi apokrif iratgyűjteményben)
CD	<i>Damaszkusz irat</i> (Qumrán)
CHerm	<i>Corpus Hermeticum</i> (a hermetikus hagyomány iratati)
Did	<i>Didakhé</i> (ΔΙΔΑΧΗ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ vagy Διδαχή Κυρίου διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν – <i>A 12 apostol tanítása</i> ; az apostoli atyák korának írása)
Énók ^{etióp}	<i>Énók könyvének etióp változata</i>
HermP	<i>Hermász: Pásztor</i> (apokrif apokalipszis)
HermP ^{sim}	<i>Hermász: Pásztor</i> a 4–5. századi kopt nyelvű Berlini (vagy Akhmim) kódexben
IgnEf	Antiochiai Ignatius (†117 körül): <i>Levél az efézusiakhoz</i>
IgnFilad	Antiochiai Ignatius: <i>Levél a filadelfiaiakhoz</i>
IgnSzmir	Antiochiai Ignatius: <i>Levél a szmirnaiakhoz</i>
IllésApok	<i>Illés apokalipszise</i> (ószövetségi apokrif irat)
JSirák	<i>Jézus, Sirák fia</i> (deuterokanonikus bibliai könyv)
JóbTest	<i>Jób testamentuma</i> (ószövetségi apokrif irat)
Jub	<i>Jubileumok könyve</i> (ószövetségi apokrif irat)
JúdaTest	<i>Júda testamentuma</i> (a Tizenkét pátriárka testamentuma ószövetségi apokrif iratgyűjteményben)
KelemKor	Római Kelemen: <i>Levél a korinthusiakhoz</i>
KGRE	Károli Gáspár Református Egyetem
LéviTest	<i>Lévi testamentuma</i> (a Tizenkét pátriárka testamentuma ószövetségi apokrif iratgyűjteményben)

LXX	Septuaginta
MózaApok	<i>Mózes apokalipsze</i> (eredetileg <i>Mózes testamentuma</i> ; ószövetségi apokrif irat)
MPG	Migne, J.-P. (ed.): <i>Patrologia Graeca</i> . Paris 1857–1866.
NaftTest	<i>Naftali testamentuma</i> (a <i>Tizenkét pátriárka testamentuma</i> ószövetségi apokrif iratgyűjteményben)
pÚF	protestáns Új Fordítás (1975, 1990)
revK	revideált Károli (1908)
SalBölcs	<i>Salamon bölcsessége</i> (deuterokanonikus bibliai könyv)
SalTest	<i>Salamon Testamentuma</i> (ószövetségi apokrif irat)
SalZsolt	<i>Salamon zsoltárai</i> (ószövetségi apokrif irat; 18 költemény)
SimeonTest	<i>Simeon testamentuma</i> (a <i>Tizenkét pátriárka testamentuma</i> ószövetségi apokrif iratgyűjteményben)
Tób	<i>Tóbit könyve</i> (deuterokanonikus bibliai könyv)
TOB	Traduction Œcuménique de la Bible, 1975

Lexikonok

EWNT	Balz, Horst – Schneider, Gerhard (Hg.): <i>Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament</i> . Bde. I–III. 2. Aufl. Stuttgart 1992.
LTHK	Kasper, Walter (Hg.): <i>Lexikon für Theologie und Kirche</i> . Freiburg – Basel – Wien 1998–2006.
RAC	Klauser, Th. et alii (Hg.): <i>Reallexikon für Antike und Christentum</i> . Stuttgart 1950 skk.
RGG	Galling, K. (Hg.): <i>Die Religion in der Geschichte und Gegenwart</i> . 3. Aufl. Tübingen 1957–1961; 4. Aufl. Tübingen 1998–2007.
TBLNT	Coenen, L. – Beyreuter, E. – Bietenhard, H. (Hg.): <i>Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament</i> . 3. Bd. Wuppertal 1972.
TRE	Krause, G. – Müller, G. (Hg.): <i>Theologische Realenzyklopädie</i> . Bde. 1–36. Berlin, New York 1977–2004.
TWNT	Kittel, G. – Friedrich, G. (Hg.): <i>Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament</i> . Bde. 1–10. Stuttgart 1933–1979.

Kommentár- és könyvsorozatok

ANRW	<i>Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt</i> . Berlin, 1972 skk.
ASNU	<i>Acta Seminarii Neotestamentici Upsaliensis</i> (az 1936/1-es számtól az 1937/8-as számig <i>Arbeiten und Mitteilungen aus dem Neutestamentlichen Seminar zu Uppsala</i> címmel). Uppsala 1936 skk.

AThANT	<i>Abhandlungen zur Theologie des Alten und Neuen Testaments.</i> Basel – Zürich 1942 skk.
BEvTh	<i>Beihefte zur Evangelischen Theologie.</i> München 1935 skk.
BHTh	<i>Beiträge zur historischen Theologie.</i> Tübingen.
BThSt	<i>Biblich-Theologische Studien.</i> Neukirchen-Vluyn 1977 skk.
BZAW	<i>Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft.</i> Berlin 1896 skk.
BZNW	<i>Beihefte zur Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche.</i> Berlin 1923 skk.
CBNTS	Illetve: ConBNT. <i>Coniectanea Biblica. New Testament Series,</i> 1966 skk. A lundí és upsalai egyetem teológiai fakultásainak könyvsorozata, amely újszövetségi doktori dolgozatokat közöl.
CNT	<i>Commentaire du Nouveau Testament.</i> Neuchâtel, Paris.
EKK	<i>Evangelisch Katholischer Kommentar zum Neuen Testament.</i> Zürich, Einsiedeln, Köln, Neukirchen-Vluyn.
FRLANT	<i>Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments.</i> Göttingen 1903 skk.
HNT	<i>Handbuch zum Neuen Testament.</i> Indította H. Lietzmann, majd kiadta G. Bornkamm. Tübingen 1906 skk.
HThK	<i>Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament.</i> Freiburg – Breisgau 1953 skk.
ICC	<i>The International Critical Commentary of the Holy Scriptures of the Old and New Testament.</i> Edinburgh – New York 1895 skk.
KAV	<i>Kommentar zu den Apostolischen Vätern.</i> Ergänzungsreihe zum Kritisch-exegetischen Kommentar über das NT. Göttingen 1989 skk.
KEK	<i>Kritisch-Exegetischer Kommentar über das Neue Testament.</i> Alapította Ferdinand Meyer. Göttingen.
MSSNTS	<i>Monograph Series, Studiorum Novi Testamenti Societas (Society for New Testament Studies).</i>
NIGTC	<i>The New International Greek Testament Commentary.</i> Grand Rapids, Michigan.
NTA	<i>Neutestamentliche Abhandlungen.</i> Münster 1908 skk.
NTD	<i>Das Neue Testament Deutsch.</i> Göttingen, 1932 skk.
NTOA	<i>Novum Testamentum et orbis antiquus.</i> Freiburg 1986 skk.
ÖTBK	<i>Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum Neuen Testament.</i> Gütersloh 1977 skk.
SBAB	<i>Stuttgarter Biblische Aufsatzbände.</i> Stuttgart 1988 skk.
SC	<i>Sources chrétiennes.</i> H. de Lubac és J. Daniélou által igazgattott kollektív, Paris 1941 skk.

StANT	<i>Studien zum Alten und Neuen Testament</i> , herausgegeben von Hampn Vinzenz und Josef Schmid.
StUNT	<i>Studien zur Umwelt des Neuen Testaments</i> (2003-tól összevonva jelenik meg a <i>Novum Testamentum et Orbis Antiquus</i> sorozattal: NTOA-StUNT).
ThHk	<i>Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament mit Paraphrase</i> , bearbeitet von P. Althaus, O. Bauernfeind u. a., Leipzig 1928 skk.
ThHKNT	<i>Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament</i> . Leipzig.
TThSt	<i>Trierer Theologische Studien</i> . Trier 1941 skk.
WBC	<i>Word Biblical Commentary</i> . Waco, Texas 1989–2007.
WMANT	<i>Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament</i> . Neukirchen-Vluyn.
WUNT	<i>Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament</i> . Tübingen.

Folyóiratok

BZ NF	<i>Biblische Zeitschrift. Neue Folge</i> , Freiburg – Breisgau 1903–1929; Paderborn 1931–1939; 1957 skk.
CBQ	<i>The Catholic Biblical Quarterly</i> . Washington 1939 skk.
CRAI	<i>Comptes Rendus de l'Academie des Inscriptions et Belles-Lettres</i> . 1857 skk.
EvTh	<i>Evangelische Theologie</i> . München 1934 skk.
JAAR	<i>Journal of the American Academy of Religion</i> . 1967 skk.
JBL	<i>Journal of Biblical Literature</i> . Boston 1881 skk.
NTS	<i>New Testament Studies</i> . Cambridge – Washington, 1954 skk.
RE	<i>Református Egyház. Lelkipásztori folyóirat</i> , a Magyarországi Református Egyház hivatalos lapja, Budapest.
RSz	<i>Református Szemle</i> , az Erdélyi Református Egyházkerület, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület és az Evangélikus-Lutheránus Egyház hivatalos lapja, Kolozsvár, 1907 skk.
ThBl	<i>Theologische Blätter</i> . Leipzig 1922–1942.
ThLZ	<i>Theologische Literaturzeitung</i> . Leipzig 1878 skk.
ThQ	<i>Theologische Quartalschrift</i> . Tübingen 1819 skk., Stuttgart 1946 skk.
ThSz	<i>Theologiai Szemle</i> , a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának folyóirata, Budapest.
ThZ	<i>Theologische Zeitschrift</i> . Basel 1945 skk.

WiWei	<i>Wissenschaft und Weisheit</i> . Zeitschrift für augustinisch-franziskanische Theologie und Philosophie in der Gegenwart, Düsseldorf 1934 skk.
ZKTh	<i>Zeitschrift für katholische Theologie</i> . Innsbruck, Wien 1877 skk.
ZNW	<i>Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche</i> . Gießen 1900 skk., Berlin 1934 skk.

Egyéb rövidítések

aor.	aoristos (az actio intans praeterituma)
conj.	conjunctivus (kötő/feltételes mód)
FS	Festschrift – emlékkötet
gen.	genitivus (birtokos eset)
gen. obj.	genitivus objectivus
gen. subj.	genitivus subjectivus
imperat.	imperativus (parancsoló mód)
inf.	infinitivus (főnévi igenév)
part.	participium (melléknévi/határozói igenév)
pass.	passivum (szenvendő igealak)
perf.	perfectum (actio perfecta)
praes.	praesens (praesens imperfectum – folyamatos jelen)
subj.	subjectivus
UTB	Uni-Taschen Bücher

Péter első levelének irodalomtörténeti és teológiai kérdései

1. *A levél szerzője*
2. *A levélírás helye és ideje*
3. *A levél címzettjei*
4. *A levél beosztása, felépítése, formája*
5. *A levél irodalmi egysége*
6. *A levélírás forrásai, a szerző által felhasznált hagyományok*
7. *A levél teológiai témái, alapgondolatai*
8. *A levél vallástörténeti háttére*
9. *A levél jelentősége*

1. *A levél szerzője*

Az őskeresztyén egyházban Péter apostolt tartották a levél írójának. Ezt igazolja a második század első évtizedében keletkezett második Péter levél (2Pt 3,1), valamint Polükarposz feljegyzése (Fil 8,1), és Papias szóbeli közlése (Eusebius III. 39,17). A fenti érvek alapján Péter szerzőségét több mai kutató is elfogadta (Michaelis, De Zwaan, Feine–Behm, Schneider, Selwyn, Balla Péter). A hagyományos álláspont ellen azonban sok érdemi kifogás hozható fel: a) A levél nyelvezete olyan magas irodalmi műveltségről tanúskodik, amely egy görög anyanyelvű szerző kilétére vall.¹ Az óegyházi hagyomány szerint Péter Márk evangélista segítségével hirdette az Igét Rómában (Papias Kr. u. 172). b) A levélfeliratban a szerző *apostolnak* nevezi magát (1Pt 1,1), míg a gyülekezetnek szóló intelmek rendjén *presbitertársnak* (1Pt 5,1). Nehezen elképzelhető azonban, hogy a 12 apostol egyik tagja, akit az oszlopapostolok közé soroltak, személyének megnevezésére ilyen késői címet vegyen igénybe. c) Jézus szenvedéséről nem úgy beszél, mint egy szemtanú. Amikor kereszthalálának helyettes jellegéről tesz bizonyosságot, nem saját emlékeire hivatkozik, hanem az ősgyülekezet hagyományanyagát veszi igénybe (vö. 1Pt 2,22–25). Jé-

---

¹ U. Schnelle: *Einleitung in das Neue Testament*. 5. Aufl. Göttingen 2005, 446.

zus mondásait főleg a szinoptikus evangéliumok alapján idézi (a jó cselekedetekről: 1Pt 2,12 – Mt 5,16; az ellenség áldása: 1Pt 3.9 – Lk 6,28; boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért: 1Pt 4,14 – Mt 5,10). Figyelemre méltó, hogy a szerző még a Péter és Pál vitájáról sem tesz említést, mely Antióchiában zajlott le (Gal 2,11–14).² d) Az episztola megfogalmazása rendjén nem a korai keresztyén missziói igehirdetés, hanem a Pál apostol leveleinek a nyelvezetét használja. E formai és fogalmi (nyelvi és teológiai) hasonlóság alapján a levelet több kutató az ún. páli iskola közelségébe sorolta.³ Egyesek szerint e kapcsolat oly szoros volt, hogy a levelet a deutero-páli irányzat irodalmi termékének nevezték.⁴ e) Az ószövetségi könyvekből – kevés kivétellel – főleg a Septuaginta-fordítás alapján idéz. f) A levél a keresztyénség olyan széles körben való elterjedéséről beszél a kis-ázsiai térségben, mely csupán az első század utolsó évtizedében valósult meg a misszió eredményeként.⁵

Ezek a kifogások olyan súllyal bírnak, hogy a mai kutatók közül a legtöbben elfogadják a levél pszeudo-epigrafikus jellegét, azzal a magyarázattal, hogy az egyházi hagyomány Péternek, ill. Szilvánusznak tulajdonította a szerzőséget.⁶ Ezt az álláspontot egyesek azáltal módosították, hogy a levelet egy Rómában működő „Péter-csoport” szellemi termékének tekintik.⁷ Megint mások úgy vélekednek, hogy a leve-

---

² N. Brox: *Der erste Petrusbrief*. EKK XXI. Neukirchen-Vluyn 1979, 45.

³ H. M. Schenke, K. M. Fischer: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. Berlin 1978. Bd. I. 199–216; P. Pokorny, U. Heckel: *Einleitung in das Neue Testament. Seine Literatur und Theologie im Überblick*. Tübingen 2007, 689–705.

⁴ H. Köster: *Einführung in das Neue Testament*. Berlin-New York 1980. „Semmi nem utal a levélben az apostol személyére, csupán a levélfeliratban szereplő Péter név (mint a levél küldője).” (731.)

⁵ N. Brox: *i. m.* 46.

⁶ U. Schnelle, P. Pokorny, Ed. Schweizer: *Der erste Petrusbrief*. Zürcher Bibelkommentare. Zürich 1998; Varga Zsigmond J.: *Ószövetségi bevezetés*. Budapest 2000.

⁷ N. Brox, L. Goppelt: *Der erste Petrusbrief*. KEK 12/1. 1977; W. Schrage: *Der Erste Petrusbrief*. NTD 10. Göttingen 1973.

let Szilvánusz írta Péter megbízásából (titkárhipotézis).⁸ Mi az első álláspontot fogadjuk el, amely szerint a levél szerzője ismeretlen. Péter apostol nevét az író a tartalom hitelesítése céljából vette igénybe. Az episztola olyan általánosan elfogadott hitbéli, erkölcsi, ekléziológiai tanítást tartalmaz, mely alapján a keresztyén egyház már a második században a kanonikus könyvek közé sorolta. Ma az ún. katolikus (egyetemes) levelek között tartjuk számon a fenti tartalmi sajátosságok miatt.

2. A levélírás helye és ideje

A Péter nevében író szerző a levélzáradékban Babilonból, azaz Rómából köszönti a címzetteket (1Pt 5,13; Jel 14,8). A római szerzőség mellett szól az a feltevés, mely szerint a Római Birodalom fővárosában jött létre az ún. Péter-csoport, mely az apostol nevéhez fűződő hagyományt ápolta (vö. 1Kelemen levél 5,4; Ignatius Róm 4,3). Erre utal Péter levelének és Római Kelemen első levelének közeli kapcsolata. Ezzel az állásponttal szemben azt az érvet lehet felhozni, hogy a levél nem a római, hanem a kis-ázsiai gyülekezetek élethelyzetét tükrözi. A kis-ázsiai előállási hely valószínűségét támasztja alá az a körülmény, hogy a levél először ebben a földrajzi, politikai térségben vált ismertté a keresztyének között (vö. Polyk, Phil 1,3; 2,1; 5,3; 7,2; 8,1; Papias). Az utóbbi ellenvetések alapján fel kell adni azt a fikciót, mely szerint Róma lenne a levél előállási helye (P. Pokorny). A *levélírás idejének* meghatározása alkalmával abból a tényből indulunk ki, hogy a levél Péter halála után született (Kr. u. 64) egy ismeretlen szerző tollából. Ezután két kérdést kell tisztáznunk: először azt, hogy a keresztyén üldözés melyik szakaszáról van szó; másodszor, hogy a keresztyén hit elterjedésének melyik korszaka rajzolódik ki előttünk a levélben? Az első kérdésre azok az intelmek utalnak, melyek a címzetteknek azt tanácsolják, hogy türelmesen viseljék el azokat a szenvedéseket, melyek a római hatóság és a pogány külvilág felől érik őket (2,12–25; 1Pt 4,12–19). Ezek az erkölcsi buzdítások arra engednek

---

⁸ Ezt a véleményt képviselik: A. J. F. Klijn: *De wordings-geschiedenis van het Nieuwe Testament*. Utrecht 1974; K. H. Schelkle: *Die Petrusbriefe*. Freiburg 1970; F. Neugebauer: *Zur Deutung und Bedeutung des ersten Petrusbriefes*. In *NTS* 26 (1979), 61–86.

következtetni, hogy a levélírás idején a keresztyének elleni fellépések már túllépték a helyi gyülekezetek határát, és az új hitgyakorlást akadályozó intézkedések nagyobb földrajzi és politikai térségre terjedtek ki.⁹ Még nem beszélhetünk egy szervezett, általános birodalmi üldözésről, de már nem csak a keresztyén hit gyakorlásának a korlátozásáról, vagy a Krisztus-követők hátrányos megkülönböztetéséről volt szó. A vallási türelmetlenség ezen megnyilvánulásai Domitianus császár uralkodásának második felére tehetők (Kr. u. 93–96). A második kérdés az egyház missziói helyzetére vonatkozik. A levélíró olyan képet tár az olvasó elé az egyház életéről, mely alapján arra lehet következtetni, hogy a keresztyén gyülekezetek már Kis-Ázsia egész térségében megjelentek, különösen az északi Pontus és Bithinia területén (1Pt 1,1). Szükséges megemlíteni, hogy ebben az időben fontos változás ment végbe az egyház összetételében. Az egyház közösségét nem az új hitre tért zsidók, hanem pogány-keresztyének alkották. Számukra a főkérdés nem a zsidó-keresztyénekhez való viszonyulás volt, hanem a külső pogány világgal való érintkezés. Ez a vallás-szociológiai helyzet a keresztyén misszió későbbi időszakában alakult ki. A fentiek alapján arra a következtetésre jutunk, hogy a levélírás ideje Kr. u. 93–96-ra tehető.

3. A levél címzettjei

A levélfeliratban a szerző a levelet „a Pontusban, Galáciában, Kappadóciában, Ázsia és Bitinia szórványában élő jövevényeknek” intézi. Tehát olyan pogány-keresztyén gyülekezeteket tartott szem előtt, amelyek kisebbségi státusban (*jövevények és idegenek*) éltek a pogány környezetben (1Pt 2,11). A szóban forgó területek római provinciák voltak, melyek a mai Törökország területén fekszenek. Milyen írói szándék indokolta, hogy a levélszerző ezekhez a kis-ázsiai gyülekezetekhez forduljon? Egyes feltételezések szerint Péter apostol, ill. munkatársai a felsorolt tartományokban is végeztek missziói tevékenységet.¹⁰ Erre azonban nincs bizonyíték, hiszen az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvből azt tudjuk, hogy Péter csak Palesztina és Szíria

---

⁹ Rudolf Freudenberger: Christenverfolgungen. In: *TRE* 8. 24–25.

¹⁰ Martin Hengel: *Der unterschätzte Petrus*. Zwei Studien. Tübingen 2006, 79–80.

területén hirdette Krisztus evangéliumát, ill. Rómában (a hagyomány szerint). Mivel a felsorolt régiók mind Pál apostol missziói területéhez tartoztak, egyes kutatók arra gondoltak, hogy a levél által az író Péter tekintélyét akarta növelni abban a térségben, ahol összegyűjtötték Pál apostol leveleit.¹¹ Ez a feltételezés azonban nem világítja meg kellő mértékben a levélírás szándékát. Véleményünk szerint az ismeretlen író nem Péter apostol tekintélyét akarta megerősíteni Pál ellenében, hanem egy olyan kérdést kívánt tisztázni, amely egzisztenciálisan érintette a gyülekezeteket. Ez pedig az első század végén kibontakozó keresztényüldözés Kis-Ázsia térségében, mely Krisztus követőit sokféle lelki és testi szenvedés elviselésére készítette. (Hasonló helyzetre utal ifj. Plinius levele Traianus császárhoz (Kr. u. 111–113), aki Bithiniában és Pontuszban szolgáló császári küldött (legátus) volt, és aki írásbeli beszámolót fogalmazott meg a keresztyének vallási gyakorlatáról és az ellenük fogatosított hatósági intézkedésekről (Plin. Ep X 96,6). Az ismeretlen író azzal a céllal fogalmazza meg az episztolát, hogy a hit mértéke alatt világítsa meg a Krisztus nevéért vállalt szenvedés értelmét. Az apostol nevét azért veszi igénybe, mert tekintélye volt azokban a gyülekezetekben is, melyek más apostolok missziós területéhez tartoztak.¹² Ezt támasztja alá az a körülmény, hogy az apostolok utáni korban Péter (Mt 16,18) az egyház egységének kulcsfigurája volt mind a zsidó-keresztyén (Máté és János evangéliuma), mind a pogány-keresztyén gyülekezetekben (Lukács írásai és az 1–2Péter levél, Márk evangéliuma).¹³

4. A levél beosztása, felépítése, formája

I. 1,1–2,10: Levélkezdés és teológiai alapvetés

1,1–2: Levélfelirat

1,3–12: Isten magasztalása a hívők hitéért és reménységéért

1,13–21: Intés az élet megszentelésére

---

¹¹ M. Hengel: *The Four Gospels and the One Gospel of Jesus Christ*. Harrisburg–London 2000, 232, 318. Hivatkozás P. Pokorny: *i. m.* 693. alapján.

¹² J. H. Elliot: First Epistle of Peter. In: *Anchor Bible Dictionary*. V. 262.

¹³ U. Luz: Die nachapostolische Zeit. In: Chr. Link, U. Luz, L. Vischer (Hg.): *Sie aber hielten fest an der Gemeinschaft... Einheit der Kirche als Prozess im Neuen Testament und heute*. Zürich 1988, 117–163.

- 1,22–25: Intés a testvéri szeretet gyakorlására
- 2,1–10: Krisztus az élő kő – a gyülekezet Isten lelki háza és választott népe
- II. 2,11–4,11: *A keresztyének életvitelére vonatkozó intelmek*
  - 2,13–17: A keresztyének és az állam
  - 2,18–25: A szolgáltnak szóló intelem
  - 3,1–7: A házastársaknak szóló intelem
  - 3,8–12: A keresztyének viselkedése a gyülekezetben és az ellenséges világban
  - 3,13–4,6: A keresztyének szenvedése a világban
  - 4,7–11: A keresztyének szolgálata a várakozás idején
- III. 4,12–5,14: *Befejező buzdítások és levélzárás*
  - 4,12–19: Intelem az állhatatosság gyakorlására szenvedések között
  - 5,1–5: Befejező intelmek (a presbitereknek és a fiataloknak)
  - 5,6–11: Befejező intelmek (buzdítás az alázatosságra, az Istenben való bizakodásra és a józan vigyázásra)
  - 5,12–14: Levélzárás, Szilvánusz ajánlása, üdvözetek, áldás

A levél egyes részeiben felismerjük az antik levélírás hagyományos elemeit. A levélkezdés formája hasonlít Pál apostol leveleihez (1Kor 1,1–3; 2Kor 1,1–2). A feliratban az író Péternek, Jézus Krisztus apostolának nevezi magát. A címzettek a Pontuszbán, Galáciában, Kappadóciában, Ázsiában és Bitiniában elszéledt jövevények. Mindez emlékeztet a Makkabeusok könyvében és a Dániel könyvében olvasható levelekre, melyeket diaszpórában élőknek írtak (2Makk 1,1–9; Dán 3,31). A levélfelirat után a magasztalás (eulógia) következik, ill. a gyülekezet hitéért és reménységéért való hálaadás (1Pt 1,3–12; vö. Ef 1,3). A levél törzsanyaga (1Pt 1,13–4,11) olyan intelmekből áll, melyek, a családban és a világban a megszentelt életre vezetik a keresztyéneket a gyülekezetben. Az 5,1 verssel kezdődnek a befejező buzdítások (presbitereknek és fiataloknak) (5,1–11), majd a levélzáró szakasz következik: a levél átadójának az ajánlása (5,12a; vö. ApCsel 15,23), ill. az üdvözlések és áldáskívánás (5,13–14; Róm 16,16b; 1Kor 16,19). A szerző az episztolát testvéri intelemnek, bátorításnak nevezi (5,12b; vö. Zsid 13,22).

Feltűnő, hogy a levél főrésze nem tartalmaz olyan jegyeket, melyek a gyülekezetek és a levélíró közötti levélváltásra utalnának.

Egyes kutatók ezért fiktív jellegű írásnak nevezték.¹⁴ Az író nem egy adott gyülekezet élethelyzetét, hanem a Kis-Ázsiában élő összes keresztyének egzisztenciális kérdéseit tartja szem előtt. Ez indokolja az episztola általános jellegét mind formai, mind tartalmi szempontból. Az író olyan őskeresztyén hitvallásokat, istentiszteleti formulákat (himnuszok, magasztalások, doxológiák, áldásmondások), erkölcsi intelmeket dolgoz fel, amelyek ismeretesek voltak a kis-ázsiai keresztyén missziói gyülekezetekben.¹⁵ Hogyan határozhatjuk meg a levél jellegét? Egyes tudósok *keresztelési beszédnek* nevezik, mivel a levél a keresztelési istentisztelet liturgikus elemeit tartalmazza (1,21–22),¹⁶ mások *levél jellegű körlevélről* beszélnek a levélkeret formai jegyei alapján.¹⁷ Mi az utóbbi meghatározást tartjuk helyesnek, mivel a levélkezdő (1,1–2. 3–9) és levélzáró (5,12–14) szakaszok mellett a *házi-táblákkal* is találkozunk (5,1–5), melyek az apostoli levelek szerves alkotórészeit képezték.¹⁸

5. A levél irodalmi egysége

A levél egységét többször kétségbe vonták az irodalmi és formatörténeti elemzések alapján. Először R. Perdelwitz¹⁹ német kutató hívta fel a figyelmet arra a törésre, mely az 1Pt 4,11 és 4,12 versek között van. Az első vers (4,11) egy hosszabb intelem utolsó mondatát képezi, és az ámen szócskával végződik. A második vers (4,12) egy újabb buzdítás kezdetét jelzi, melyet a *szerteim* megszólítás vezet be. Az első (4,11) még úgy beszél a szenvedésekről, mint eljövendő lehetőségről, a második (4,12), mint bekövetkezett valóságról. Ebből arra lehet következtetni, hogy a második részt (1Pt 4,12–5,14) valaki más

---

¹⁴ M. Dibelius: *Geschichte der urchristlichen Literatur*, 122.; N. Brox: *i. m.* 23.

¹⁵ U. Schnelle: *i. m.* 453.

¹⁶ Schneider, Hauck, Martin.

¹⁷ L. Goppelt: *Der erste Petrusbrief*. KEK Bd.XII/1. 8. kiadás. Göttingen 1978, 45.

¹⁸ Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*, 332.

¹⁹ R. Perdelwitz: *Die Mysterienreligionen und das Problem des 1Petrusbriefes*. Giessen 1911. Hasonló irányba mutat M. E. Boismard: *Une liturgie baptismal dans la Prima Petri*. In: *RB* 63 (1956), 182–208. Hivatkozás Pokorny: *i. m.* 694/247-es lábjegyzet alapján.

(szerkesztő) illesztette az elsőhöz (1Pt 1,3–4,11), akkor, amikor a szenvedés valóban elkezdődött. Mivel hasonló töréssel a levél szövegében nem találkozunk, több más kutatóval együtt elfogadjuk az episztola integritását.²⁰

6. A levélírás forrásai, a szerző által felhasznált hagyományok

Péter első levele gazdagon merít az őskeresztyén tradíció mindkét ágából: mind a Jézus működésére vonatkozó evangéliumi tradíció, mind a Pál nevéhez fűződő apostoli hagyomány anyagából.²¹ Ezenkívül felhasználja az ószövetségi prófétai, ill. bölcséleti irodalmat. A szerző úgy mutatkozik be, mint aki jól ismeri a szinoptikus evangéliumok és a páli levelek örökségét. Ennek ellenére nem mondható, hogy irodalmi kompilációról lenne szó, hiszen a felhasznált anyagot a szerző a levélben tárgyalt sajátos témák teológiai kifejtésére fordítja (a szétszórtságban élő gyülekezet keresztyén azonossága, a szenvedés krisztológiai értelme, az erkölcsi intelmek üdváni megalapozása, az ószövetségi ígéretek eszkatologikus beteljesedése).

A Jézus életére és igehirdetésére vonatkozó hagyományanyagot elsősorban Máté, ill. Lukács evangéliuma szerint idézi (1Pt 1,10–12 – Mt 13,17; Lk 24,26; 1Pt 1,17 – Mt 6,9; Lk 11,2; 1Pt 2,12 – Mt 5,16; 1Pt 2,19–20 – Lk 6,27–36; 1Pt 4,5 – Mt 12,36; 1Pt 4,13–14 – Mt 5,10–11; Lk 6,22–23). A Pál nevéhez fűződő hagyományból főleg a Római levélből merít (1Pt 1,14–16 – Róm 12,2; 1Pt 1,21 – Róm 4,24; 1Pt 1,22 – Róm 12,9–19; 1Pt 2,4–10 – Róm 9,32–33; 1Pt 2,5 – Róm 12,1; 1Pt 2,13–17 – Róm 13,1–7; 1Pt 2,21 – Róm 4,12; 1Pt 4,7–11; 14–16 – Róm 12,3–8; 13,8–10; 1Pt 4,12–13; 5,1 – Róm 8,7). Továbbá merít az Efézusi, a Pásztori és a Zsidókhoz írott levelekből (1Pt 1,3–12 – Ef 1,3–14; 1Pt 1,14–18; 4,2–3 – Ef 4,17–18; 1Pt 1,20 – Ef 1,4; 1Pt 2,1 – Ef 4,25.31; 1Pt 2,4–6 – Ef 2,20–21.23; 1Pt 3,1 – Ef 5,22; 1Pt 3,22 – Ef 1,20–21; 1Pt 5,8 – Ef 6,11–13), a Titushoz írt levélből 1Pt 1,3–5 – Tit 3,4–7; 1Pt 2,1 – Tit 3,3; 1Pt 2,9 – Tit 2,14; 1Pt 2,13–3,7; 5,1–5 – Tit 2,1–10; 3,1–2), végül a Zsidókhoz írott levélből: Zsid 1,1–2

---

²⁰ Brox: *i. m.* 35–38. Goppelt: *i. m.* 38–40. Pokorny: *i. m.* 694.

²¹ Ed. Lohse: Paränese und Kerygma im 1. Petrusbrief. In: uő: *Die Einheit des Neuen Testaments*, Göttingen 1973, 307–328.

– 1Pt 1,10–12; Zsid 9,14 – 1Pt 1,19; Zsid 4,12 – 1Pt 1,23; Zsid 13,20 – 1Pt 2,25; Zsid 13,22 – 1Pt 5,12).

Az *ószövetségi hagyományból* a Septuaginta fordítás alapján olyan textusokat idéz, melyek Isten választott népére, a szétszórtságban élők mivoltára, sorsára, ill. a Messiás szenvedésére és felemelésére, valamint a keresztyének erkölcsi magatartására vonatkoznak: 1Pt 1,17–18; 2,11, 3,6 – 1Móz 23,4; 12,1–20; 20,1–18; Ézs 52,3.5; 1Pt 3,10–12 – Zsolt 33–34; 1Pt 4,14 – Ézs 11,2; 1Pt 1,15–16 – 3Móz 19,2; 1Pt 2,5.9 – 2Móz 19,6; Ézs 43,20; Hóseás 1,6.9; 1Pt 2,4–8 – Ézs 8,14; Zsolt 117–118; 1Pt 2,22–24 – Ézs 53,4.6.9; 1Pt 1,13 – 2Móz 12,11; 1Pt 1,17–19 – 2Móz 12–15; 1Pt 2,17 – Péld 24,21; 1Pt 3,6 – Péld 3,25; 1Pt 3,10–12 – Zsolt 33–34,13–17.)

Végül merít az ószövetségi pszeudo-epigráfus iratokból: Etiópiai Énók könyve 6–11. fej. – 1Pt 3,19–20a.

7. A levél teológiai témái, alapgondolatai

A levélírás szándéka a szenvedést hordozó gyülekezet bátorítása, hogy erősen álljanak a kegyelemben, melyet Isten adományozott nekik (5,12). Az író rámutat arra a feszültségre, mely a címzettek hátrányos társadalmi helyzete és isteni elhívása között állott fenn. Felhívja a figyelmüket arra, hogy világi helyzetük ellenére nem idegenek és hontalanok, mivel Isten családjának és gyülekezetének kiválasztott és megszentelt tagjai.

a) Az író *egyházról alkotott felfogását* az a tény határozza meg, hogy a gyülekezet Istenhez tartozik. A keresztyéneket *kiválasztottaknak* és *szenteknek* nevezi (1Pt 1,1; 2.9), akik az Isten szerinti életre *új-jászülettek* (1Pt 1,15–17). Az egyház önazonosságának a jelölésére ószövetségi jelzőket vesz igénybe: *választott nemzetség, királyi papság, szent nép, lelki ház* (1Pt 2,5–9; 2Móz 19,5–6; Ézs 28,16). A gyülekezet tagjainak az a feladata, hogy *mint élő kövek épüljenek fel lelki házzá, ...hogy lelki áldozatokat ajánljanak Istennek* (1Pt 2,5). Az első század végén élő egyház olyan kifejezésekkel jelölte önmagát, melyek egykor Izráel népére vonatkoztak. A gyülekezet ezáltal nemcsak azt fejezte ki, hogy vállalja a folytonosságot Izráel népével, hanem azt is, hogy magát önálló vallási és szociális nagyságnak tekinti.²² A királyi

---

²² P. Pokorný: *i. m.* 696.

papságnak, szent nemzetnek, Isten népének az a hivatása, hogy a pogány népek között hirdesse Isten nagy tetteit, szabadító cselekedeteit (1Pt 2,9; Hós 2,22).

A kis-ázsiai keresztyének *világban való helyzetét* a következő szavakkal írja körül: *jövevények, idegenek* (1Pt 1,1; 2,11). A gyülekezetek tagjai keresztyén hitükért ellenségeskedésnek, rágalmazásnak, megvetésnek és hatósági zaklatásnak voltak kitéve (1Pt 2,12.23; 3,9.14–17; 4,4.12–16). A társadalmi kizorítás különböző megnyilvánulása miatt *idegennek* érezték magukat abban a környezetben, melyben éltek. Elidegenedésük igazi oka abban rejlik, hogy nem alkalmazkodtak a világ gondolkodás- és életmódjához, hanem Jézus útját követik.

A szociális elidegenedés kérdését a levélszerző a hit szempontjából kívánja megvilágítani. Látásmódját ezért nem az antik ember (sztoikusok) világmegvető életérzése határozza meg, hanem az ószövetségi szemléletmód, mely úgy tekintett Isten választott embereire, a kegyesekre, mint jövevényekre és vándorokra, mivel igazi otthonuk az a mennyei város, melyet az Atya készít nekik (1Móz 23,4; Zsolt 39,13; Zsid 11,13–16; Ef 2,19). Szükséges megjegyezni, hogy a bibliai korban a jövevények bizonyos vendégjoggal rendelkeztek (3Móz 25,23).

A szerző továbbá úgy látja, hogy a keresztyének létét döntő módon befolyásolja *újjászületésük* eseménye (1Pt 1,3.23; 2,2), mely a *keresztséghez* kapcsolódik. Isten Igéjének befogadása és a keresztségben való részesedésük után egészen új élet kezdődött számukra, melyet az üdvösségre néző élő reménység határozott meg (1Pt 1,9; vö. Jn 3,5; Tit 3,5). A Jézus Krisztus visszajövetelére néző reménység erőt nyújtott nekik arra, hogy elhordozzák azokat a szenvedéseket, próbatételeket, melyek rájuk a világban leselkedtek (1Pt 1,6; 4,13). Az Isten közösségbe való tartozás tudata örvendező emberekké formálta őket (1Pt 1,6.8. 4,13), hiszen az Igéből felismerték azt, hogy az Ő oltalmából még a halál sem szakíthatja ki őket (1Pt 1,18–25). A levélíró a Noé bárkájára való hivatkozással a keresztség megtartó erejét szemlélteti (1Pt 3,20). Az özönvíz – a tipologikus értelmezés szerint – előremutat a keresztség vizére (vö. 1Kor 10,6), mely az egész ember életét meghatározza, hiszen az nemcsak külsőleg, hanem belsőleg is megtisztítja.

Az *üdvteni (szóteriológiai) megalapozás* után következnek az *erkölcsi buzdítások*, melyek a tiszta, megszentelt életvitel folytatására indítják a keresztyéneket. Az intelmeket az ószövetségi szentségtörvényre való hivatkozás vezeti be (1Pt 1,15–19; 3Móz 11,44; 19,2).

A páli levelekben olvasható parainézisekhez hasonlóan, Péter első levele segítséget kíván nyújtani a keresztyéneknek, hogy *beilleszkedjenek* a világi társadalomba úgy, hogy közben megőrzik hívő azonosságukat. Ez oly módon érhető el, ha egyfelől engedelmeskednek a világi rendeknek, másfelől elkerülik a pogány bűnöket. Ily módon megcáfolják azokat a rágalmakat, melyek által környezetük befeketítette őket (1Pt 2,12.23; 3,14–17; 4,4.14–16; 5,9). Az Isten akarata szerinti járás és a jó cselekedetek gyakorlása által bizonyosságot tehetnek arról, hogy a keresztyén erkölcsi tanítás nemcsak megfelel a világ erkölcsi mércéjének, de felül is múlja azt.

A levélíró továbbá figyelmezteti őket arra, hogy életvitelük *mássága* megütközést fog okozni a világ szemében, sőt haragot, tettegességet fog kiváltani (1Pt 4,4; 3,14–17). Ez a megpróbáltatás azonban kedves lesz Isten előtt, mert nem az elkövetett bűnök miatt kell *szenvedniük*, hanem az igazságért (1Pt 2,19; 3,14; 2,20). A levélíró Pál apostolhoz hasonlóan azt tanítja, hogy a nyomorúság hozzátartozik a keresztyének hivatásához, hiszen Jézus Krisztust is ártatlanul bántalmazták (1Pt 2,21–25; vö. 1Thessz 3,3; Gal 6,2; Ef 4,1–2). A szenvedés nemcsak keresztyén mivoltuk és másságuk miatt nehezedik rájuk, hanem Isten akaratából (1Pt 4,19). Ezért úgy kell azokra tekinteni, mint a hit próbáira, melyek megelőzik az eljövendő ítéletet (1Pt 1,6–7; 4,12–13). Aki a próbák között kitart, elnyeri az Isten által elkészített üdvösséget (1Pt 1,11; 5,1). A levélíró nemcsak erősíteni akarja a gyülekezetek reménységét, hanem vigasztalni is kívánja őket, amikor azt írja: „Vértezzétek fel magatokat azzal a felismeréssel, hogy aki testileg szenved, az elszakad a bűntől” (1Pt 4,1).

Péter első levelének sajátos gondolatai között meg kell említenünk azt a szakaszt, melyben *Krisztus pokolra szállásáról* ír. A harmadik fejezetben arról olvasunk, hogy Jézus a Hadészen a fogva tartott lelkeknek hirdette az üdvösséget (1Pt 3,19; 4,6). Ezt a gondolatot az író az ószövetségi pseudepigráfikus Énók könyvéből merítette, mely szerint az Istennel járó ember (1Móz 5,24) a bukott angyaloknak hirdette az Isten örök haragjáról szóló üzenetet (Aeth. Hen. 6,10.12). Krisztus azonban a börtönben levő lelkekhez ment, hogy az örömhírt elvigye a halottaknak, és ezáltal megmutatta nekik az utat az üdvösségre. Ez a igeszakasz sok fejtörést okozott a magyarázóknak. A helyes értelmezés érdekében a két igevers kérdéseit a Noé korában bekövetkezett özönvíztörténet összefüggésében kell értelmezni. Az első

kérdés a *halottak birodalmára* vonatkozik. A régi magyarázat szerint a halottak a gyeheennában, a Hadészben várakoznak a feltámadás eseményére. Az újabb magyarázat szerint, amelyik a hellenista világkép elképzelését tartja szem előtt, a halottak nem a föld alatt, hanem a föld feletti térségben, a levegőben tartózkodnak, a föld és a firmamentum között, amelyen Jézus áthaladt a feltámadása és a mennybemenetele alkalmával (vö. Ef 2,2; 6,12).²³ A másik kérdés a *halottak kilétére* vonatkozik, és így fogalmazható meg: melyik üdvtörténeti nemzedéknek hirdette Jézus az evangéliumot? A 1Pt 3,20 szerint az özönvíz előtti generációról van szó, tágabb értelemben az egész ószövetségi korszak hívő lelkeiről. Mivel az özönvíz története a keresztségre vonatkozik, ezért nemcsak a zsidó népre, hanem a pogány népekre is kell gondolni, hiszen Jézus vérének egyetemes megváltó jellege van (3,20–22).²⁴

8. A levél vallástörténeti háttere

Ebben a vonatkozásban szintén a fent említett ígerész (1Pt 3,19) magyarázatáról van szó. Milyen vallástörténeti háttere van annak a kijelentésnek, hogy Krisztus a börtönben levő *lelkeknek* (pneumata) prédikált? A párhuzamokat elsősorban az Ószövetség képzeletvilágában kell keresnünk. Az angyalok lényéről és szerepéről bőséges anyagot kínál az ószövetségi, illetve a két szövetség közötti apokrif irodalom. Noé történetének a bevezetőjében elbeszélést olvasunk az angyalok bukásáról: 1Móz 6,1–4. A mitikus elemeket tartalmazó szakasz élénk visszhangot váltott ki a kései zsidóság irodalmában. Ezek közül a legismertebb az *etiópiai Énók könyve*, amely beszámol arról, hogy engedetlenségük miatt (21,6) Isten föld alatti börtönbe zárta őket (18,14; 21,10). Az apokrif irat szerint Noé nemzedéke idejében szintén az angyalok gonoszsága okozta az özönvíz világméretű pusztítását (10,1–22; 67,1–7; 106,13–18). Isten ekkor az igaz Énókot küldte el az üzenettel, hogy elkövetett bűneik miatt nem számíthatnak bocsánatára a földön (16,14). Az újszövetségi könyvek közül Péter második levele

---

²³ Geréb Zs.: *Az Efézusi levél magyarázata*. Kolozsvár 2012; uő: *Az egyház építése a szolgálatok által az Efézus 4,7–16 tükrében*. In: FS. Bölcseki Gusztáv. *Krisztusért járva követségben*. Debrecen 2012, 359–376.

²⁴ Ed. Schweizer: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. NTD Ergänzungsreihe 2. Göttingen 1989, 108.

(2,4) és Júdás levele (6. 13–16. v.) is megemlíti azt, hogy Isten az alvilág mélységébe taszította le az angyalokat. A mitikus elbeszélés újabb vizsgálata kimutatta, hogy az angyalok bukásáról szóló beszámoló nem azonosítható a Péter első levelében levő kijelentéssel (1Pt 3,19), mivel Krisztus nem büntetést, hanem megváltást hirdetett a fogva tartott *lelkeknek* (πνεύματα). Ez a magyarázat arra hivatkozik, hogy az Újszövetségben a κηρύσσω – *hirdetni* ige mindig az üdvösség, az örömuzenet prédikálását jelenti.²⁵ Ezt a felfogást követi L. Goppelt, aki a Péter első leveléről írt kommentárjában,²⁶ a *mitikus magyarázat* helyett az *antropológiai értelmezést* választja. Lépését azzal indokolja, hogy a szóban forgó πνεύματα – *lelkeknek* kifejezés, nem a bukott angyalokra vonatkozik, hanem a *Noé idejében élő emberekre, lelkekre*, akik nem akartak megtérést választani. Az Újszövetségben máshol is találkozunk olyan helyekkel, ahol a pneuma szó az ember halál utáni létformáját jelenti (Zsid 12,22–23: „*Hanem járuljatok... a tökéletességre jutott igazak lelkeihez.*”). Ezt a magyarázatot erősíti az 1Pt 4,6 verse is, amelyik arról tudósít, hogy a feltámadott Jézus a *meghalt lelkeknek is hirdete az evangéliumot*.

9. A levél jelentősége

Péter első levelének teológiai értékéről sokféleképpen vélekedtek az írásmagyarázók az egyháztörténelem folyamán. Luther az ún. *Septembertestament* című művében az Újszövetség legfontosabb írásai közé sorolta, és azt ajánlotta a bibliaolvasóknak, hogy naponta olvassák, és úgy táplálkozzanak vele, mint a mindennapi kenyérrel (WA DB 6; 10,15).²⁷ A wittenbergi reformátor véleményét az a körülmény befolyásolta, hogy Jakab levelével ellentétben a mi episztolánk Pál apostol irataihoz hasonlóan sokkal hangsúlyozottabban beszél Jézus Krisztus halálának üdvösségszerző, megváltó jellegéről. Ezzel szem-

---

²⁵ G. Friedrich, κηρύσσω címszó. In: *TWNT* III. 706. Ed. Schweizer: *Der erste Petrusbrief*, 71–74; H. J. Vogels: *Christi Abstieg ins Totenreich und das Läuterungsgericht an den Toten* (FrThSt 102), Freiburg i. B. 1976, 86. Hivatkozás L. Goppelt: *i. m.* 24 alapján.

²⁶ L. Goppelt: *i. m.* 249.

²⁷ Hivatkozás P. Stuhlmacher: *Biblische Theologie des Neuen Testament*. Göttingen 1999, Bd. 2, 71. alapján.

ben egyes kutatók az Újszövetség kevésbé értékes iratai közé sorolják, azért, mert nincs sajátos teológiai arcéle, hiszen minden vonatkozásban Pál apostol gondolkozását tükrözi. (H. M. Schenke–K. M. Fischer: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. Bd. I. EVA, Berlin 1978. 199–216). E szélsőséges állásfoglalást kívánja megcáfolni J. Herzer, aki az első századi keresztyén hagyomány sajátos irodalmi termékének tekinti, mely az ún. *Péter iskola* körében született meg. A Péter neve által fémjelzett irányzatra ezért úgy kell tekinteni, mint amely önállóan bontakozott ki a Pál apostol által meghatározott iskola mellett.²⁸ A Jézus Krisztusról szóló bizonyásgtétele alkalmával Péter első levele egyformán merít mind a páli levelekből, mind a jeruzsálemi zsidó-keresztyén hagyományanyagból. „Ezért a levél az újszövetségi kánonban egyfajta *arany középpontot* képez a hellenista keresztyén gondolkodást képviselő Pál és a zsidó-keresztyénség hitbeli tradíciója között.”²⁹ Hasonló véleményt képvisel J. H. Elliott, a modern Péter-levélkutatás amerikai képviselője, aki a levél fontosságát abban látja, hogy figyelmet szentel az első század végén élő kis-ázsiai keresztyének szociális és politikai élethelyzetének.³⁰ Véleménye szerint egyes kulcskifejezéseket, mint *jövevény*, *idegen*, *szórvány* nemcsak teológiai, hanem szociológiai megvilágításba kell helyezni. Javaslatára más írásmagyarázó is elkezdte a levél vizsgálatát a társadalomtudományi módszer segítségével.

---

²⁸ J. Herzer: *Petrus oder Paulus?* WUNT 103. Tübingen 1998.

²⁹ Stuhlmacher: *i. m.* 84.

³⁰ J. H. Elliott: *A Home for the Homeless: A Sociological Exegesis of 1Peter. Its Situation and Strategy*. Philadelphia 1981.

Péter első levelének magyarázata

I. rész 1,1–2,10: levélkezdés és teológiai alapvetés

1,1–2: levélfelirat

Fordítás:

1 Péter, Jézus Krisztus apostola Pontusz, Galácia, Kappadócía, Ázsia és Bitinia szórványában élő jövevényeknek, akik ki vannak választva 2 az Atya Isten eleve elrendelése szerint a Lélek megszentelő munkája által az engedmességre és a Jézus Krisztus vérével való meghintésre: Kegyelem és békesség adassék nektek bőségesen.

Elemzés

A levélfelirat az antik levélforma hagyományos elemeit tartalmazza. A szerző neve után a címzettek megnevezése, végül az üdvözlés következik. Ezzel a formával találkozunk Pál apostol leveleiben is (1Kor 1,1; 2Kor 1,1; Ef 1,1; Kol 1,1).³¹ A levélszerző úgy mutatkozik be, mint Jézus Krisztus apostola. Az ismeretlen levélíró Péter nevét veszi igénybe, hogy ezáltal az episztola mondanivalóját hitelesítse. Péter apostol neve tekintélynek örvendett a keresztyén misszió egész területén a levélírás idején (vö. Irodalomtörténeti bevezető). A címzettek nem egy adott városban, hanem szétszórótan Kis-Ázsia minden tartományában éltek. Feltűnő, hogy az ἐκκλησία gyülekezet–egyház szó hiányzik a címzésből, ezzel szemben a *szórványban élő jövevények* kifejezést tartalmazza, mely az egész levél értelmezésének egyik kulcsszava.³²

---

³¹ P. Pokorny, U. Heckel: *Einleitung in das Neue Testament. Die Paulinischen Briefen. Briefgattungen und Briefformular.* Tübingen 2007, 171–177.

³² R. Feldmeier: Petrusbriefe. In: *RGK* 4. Bd. 5. 1179–1182; uő: Der erste Petrusbrief. In: K.-W. Niebuhr (Hg.): *Grundinformation Neues Testament.* Göttingen 2000, 326–332.

Magyarázat

1. vers: *Péter, Jézus Krisztus apostola, Pontusz, Galácia, Kappadócía, Ázsia és Bitinia szórványában élő jövevényeknek, akik ki vannak választva.*

Az ismeretlen szerző Péter apostol nevében szólítja meg a címzeteket. Az apostolokat Jézus Krisztus hívta el és bízta meg Isten országának hirdetésével. Az őskeresztyén gyülekezet életében Péter vezető szerepet töltött be. Ezt a tényt nemcsak Az apostolok cselekedeteiről írott könyv, hanem a szinoptikus evangéliumok is bizonyítják. Az apostolok nemcsak szóban, hanem írásban is hirdették a Jézus Krisztus életéről, kereszthaláláról és feltámadásáról szóló örömmüzenetet. Igehirdetésüket a feltámadott Krisztus tekintélyével és hatalmával végezték. Amikor a levelet istentisztelet keretében hangosan olvasták fel a gyülekezeteknek, akkor úgy hallgatták azt, mint Isten Igéjét, mintha maga Jézus Krisztus szólt volna választott népéhez. Az újszövetségi leveleket mi is úgy hallgatjuk, ill. olvassuk, mint Isten beszédét, mely által ma is vigasztalni, erősíteni akar.

A címzettek Pontuszban, Galáciában, Kappadóciában, Ázsiában és Bitiniában élő keresztyének. A felsorolt földrajzi nevek a Római Birodalom provinciái voltak Kis-Ázsia északi térségében. Ezek a területek Pál apostol missziói körzetéhez tartoztak, ahol munkatársai segítségével hozta létre a pogány-keresztyén gyülekezeteket. A levélírás idején, a kis-ázsiai eklézsiák szorosan kapcsolódtak az egyetemes egyházhoz. Az ő sorsuk, hitbeli és társadalmi kérdéseik az egyház egészének a problémái voltak. Ezek közül kiemelkedett a hitükért vállalt szenvedés. Ebben az évtizedben kezdett felerősödni a keresztyének elleni üldözés. Krisztus követőinek sok szorongattatást kellett elhordozniuk a római hatóságok részéről. A levélíró ebben az élethelyzetben bátorítani kívánta a címzeteket. Az volt a szándéka, hogy megerősítse az olvasók keresztyén hitét, ill. azonoságtudatát. Feleletet kívánt adni arra a kérdésre, hogy miképpen kell viszonyulniuk a világi hatóságokhoz és a kívülállókhoz általában, illetve a gyülekezet tagjaihoz. Mivel a levelet a szerző nemcsak egy adott gyülekezethez, hanem több keresztyén közösséghez írta, ezért körlevél jellege van. A szórványsors vállalása mellett a kis-ázsiai tanítványok közös gondja a próbák közötti állhatatos helytállás volt. A levélíró ebben a törekvésben akart testvéri segítséget nyújtani.

A címzetteket az író *szórványban élő jövevényeknek* szólítja, *akik ki vannak választva* (ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς). A címzettek keresztyén azonosságát olyan kifejezésekkel jelöli, melyek egykor az ószövetségi népre vonatkoztak. Izráel nemzetét Isten a népek sokaságából *választotta ki*, azok közül, akik a föld színén laktak (5Móz 6,7; Ézs 41,8; Ámos 3,1–2). A késői zsidóság történetében a kiválasztás tudata a Makkabeusok korában erősödött meg. Ennek indítóoka első-sorban az ellenséges népekkel szembeni küzdelem volt (*Jubileumok* 2,20). A holt-tengeri közösség tagjai úgy tekintettek magukra, mint *Isten választottaira*, a *szent maradékra* (1QS 8,6; 1QpHab 10,13). Az Újszövetség gyülekezete oly módon vette át ezt a kifejezést, hogy megtisztította a nemzeti és elkülönülő jelleget hordozó vonásaitól.³³ Péter első levelében különös szerepet nyer a *kiválasztás* fogalma (2,9). A kiválasztás Isten eleve elrendelése alapján történt az Ő szeretete által (2,2), és Jézus Krisztus örök kiválasztásához kapcsolódik (2,20). Isten *kegyelmes cselekedete* képezi a mi üdvösségünk alapját. Nem a mi kegyességünk, vallásos cselekedeteink, hanem egyedül Isten megelőző szeretete nyújtja megváltásunk biztosítékát. Ezt a szeretetet Isten Jézus Krisztus életében és érettünk bemutatott áldozatában mutatta meg.

A másik főnév a *jövevény*, ill. *idegen* kifejezés. Ez a szó szintén az Ószövetség világából származik. Általa azokat a bevándorlókat, idegeneket jelölték, akik más vidékről, idegen országból vándoroltak be Izráel földjére (1Móz 23,9). A választott nép fiai ismerték ezt az átmeneti állapotot, mivel Egyiptom földjén ők is jövevények, vendégek voltak (1Móz 22,21). Később a jövevény főnév lelki, vallási tartalmat nyert, hiszen nem földi hontalanságra, hanem olyan lelki állapotról szólt, amelyben a hívő ember környezetében idegenül érezte magát (megtapasztalta az idegenséget). Ebben az élethelyzetben ismerték fel, hogy az ő igazi hazájuk az Isten által készített város (Zsolt 38,13; Zsid 11,13). Szociológiai szempontból ezt a társadalmi helyzetet *kisebbségi létnek* lehet nevezni. Teológiailag ezt a kiválasztás és a jövevény kifejezéssel lehet körülírni. „A kiválasztott jö-

³³ K. H. Schelkle: *Die Petrusbriefe*. Freiburg 1970.

vevényeknek az a rendeltetése, hogy az Úr szolgálatában állva áldást jelentsenek környezetükben.”³⁴

A *szórványsorsot*, a szétszórtság állapotát a zsidó nép először a babiloni fogság idején ismerte meg (Jer 34,17), majd a Templom pusztulása után, amikor kivándoroltak a Földközi-tenger térségébe Krisztus után 70-ben.³⁵ Az olvasók megszólításakor a levélíró azonban nem a zsidó-keresztyének sorsára, hanem a keresztyének világi helyzetére gondolt, akik a pogányok között szétszóródva tapasztalták meg a jövevénység állapotát (2,11). A szórványban élő jövevények csak vendégek ezen a földön (2,11), akik Isten félelmében töltik vándorlásuk idejét (1,17) és várják, hogy elérjék hitük célját, lelkük üdvösségét (1,8–9). Fontos kiemelni, hogy a jövőre tekintő távlat által megváltozott a *diaszpóra* fogalom eredeti tartalma: a konkrét földrajzi, társadalmi, politikai meghatározottság helyett általában a keresztyén gyülekezet világi létformáját jelölte.³⁶ Szükséges megjegyezni, hogy a fogalom ilyen értelemben Pál apostol leveleiben (Gal 4,26; Fil 3,10–11; 20), valamint a Zsidókhoz írott levélben is előfordul (11,13; 13,14: „Mert nincs itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük”). A *jövevény* kifejezés által a levélíró arról tett bizonyosságot, hogy az ószövetségi nép helyett most a keresztyén gyülekezet képezi az *igazi Izráelt* (Gal 6,16; 1Pt 2,11).

2. vers: az *Atya Isten eleve elrendelése szerint a Lélek megszentelő munkája által az engedelmisségre és a Jézus Krisztus vérével való meghintésre: Kegyelem és békesség adassék nektek bőségesen.*

A gyülekezet tagjainak a kiválasztása *Isten eleve elrendelése alapján történt* (κατὰ πρόπρόγνωσις θεοῦ πατρὸς). A Isten eleve elrendelése (πρόγνωσις) a Bibliában nem azt jelenti, hogy Istennek előre tudomása van a jövendő dolgairól,³⁷ hanem azt, hogy *kiválasztásunk előtt már*

---

³⁴ Lenkeyné Semsey Klára: *Péter első levele*. Debrecen 1985, 14. (Egyetemi jegyzet. Kézirat.)

³⁵ K. L. Schmidt: διασπορά címszó. In: *TWNT* II. 98–104; D. Sängér: διασπορά címszó. In: *EWNT* I. 749–751. H. Hegermann: Das hellenistische Judentum. In: J. Leipold–W. Grundmann (Hg.) *Umwelt des Urchristentums*. Bd. 1., 292–345. L. Goppelt: *i. m.* 78–83.

³⁶ D. Sängér: *i. m.* 750.

³⁷ R. Bultmann: προγινώσκω, πρόγνωσις címszó. In: *TWNT* I. 715–716.

ismert minket és előzetesen elhatározta a mi megváltásunkat. Péter első levele a Szentírás többi könyvével együtt tanítja, hogy az eleve elrendelés Isten tudatos döntése a mi üdvösségünk felől (vö. Ám 3,2; Hós 5,3; Jer 1,5; Róm 8,29–30; 2Thessz 2,13; 1Pt 1,15; 5,10). A múltban hozott határozatát Isten a jelenben érvényesíti a Szent Lélek munkája által úgy, hogy közli velünk bűnbocsánatát (melyet Krisztus vére által szerzett). A levélszerző az öskeresztyén gyülekezet hagyományából származó *trinitárius formulával* tesz bizonyosságot a címzettek megváltott voltáról. Ez a hitvallási formula a keresztelési istentisztelet része volt. A Szentháromság Isten munkájáról szóló kijelentés nemcsak Pál apostol leveleiben (1Kor 12,4–6; 2Kor 13,13; Ef 4,4–6; 2Thessz 2,13–14), hanem a szinoptikus hagyományban (Mt 28,19), valamint a katolikus levelekben is előfordul (Júd 20–21).³⁸ E liturgikus formula tömören mondja ki azt, hogy az üdvösséget nem emberi rátermettségünk, vagy vallási teljesítményünk alapján, hanem Jézus Krisztus helyettes áldozata alapján nyerjük el. Istennek ezt a döntését mi hit által fogadjuk el és az Ő irgalmára bízunk magunkat, mely által üdvözít minket (Róm 8,29–39; 9,11.16). A levélíró bizonyosságot tesz arról, hogy a kis-ázsiai gyülekezetek részesei voltak Isten üdvtervének, melyet Krisztus megváltó tette és a *Szentlélek megszentelő munkája* által vezet a teljességre (2Thessz 2,13: „...mivel kezdettől fogva kiválasztott titeket az üdvösségre, a Lélek megszentelő munkája által és az igazságban való hit által”).

A *Szent Lélek általi megszentelés* / ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος jelenti az elhívás következő mozzanatát.³⁹ A Szent Lélek a mennyei Atya és a felemeltetett Krisztus megszentelő ereje, aki által Isten megragadja az embert és megszólítja az ő belső lényét.⁴⁰ Más szóval: a Lélek által Isten elkülöníti az embert a profán világtól és bevonja őt saját hatalmi körébe, amelyhez a szentek tartoznak (vö. 1,12.15). „Az Istennel való közösség és a megtisztulás jelenti a megszentelődés legfontosabb

³⁸ L. Goppelt: *Der erste Petrusbrief*, 83; O. Cullmann: *Die ersten christlichen Glaubensbekenntnisse* (ThSt 15), Zürich 1949, 30 skk. (Magyarul: Az első keresztyén hitvallások. Ford. Tillinger Péter. Szentendre 2000, 39–42); E. Stauffer: *Die Theologie des Neuen Testaments*. Stuttgart 1947, 229 skk. (Magyarul: *Az Újszövetség Teológiája*. Debrecen 1955, II. köt., 82–86.)

³⁹ L. Goppelt: *i. m.* 86.

⁴⁰ Ed. Schweizer: πνεῦμα címszó. In: *TWNT* VI. 387–453.

mozzanatait.”⁴¹ A megszentelődés által megismerjük Isten szentségét, tisztaságát, szeretetét. A Szent Lélek az igehirdetés által szólítja és ragadja meg az embert, majd a keresztség által megtisztítja és elpecsételi az új életre. A megszentelődés és a keresztség Pál apostol tanítása szerint is összetartoznak, ill. egyes esetekben azonosak (1Kor 1,30; 6,11: „*Pedig ilyenek voltak közületek némelyek: de megmosattatok, megszentelődtetek, és meg is igazultatok az Úr Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk Lelke által*”). A levél tanúsága szerint a megszentelt ember magatartását a reménység, a hit és a szeretet határozza meg (1,13–15,22). Ezzel kapcsolatban Kálvin azt írja, hogy a megszentelődés és a hitre jutás olyan jelek, amelyek bizonyossá teszik a hívő embert afelől, hogy Isten őt is kiválasztotta.⁴²

A megszentelés célját a következő célhatározói mondat első tagja fejezi ki: εἰς ὑπακοὴν (*az engedelmességre*). Isten előzetes kiválasztása a szentek engedelmes életére is vonatkozik. Akik a keresztség által elnyerték Isten bocsánatát, szabadítását a bűn fogságából, elkötelezik magukat az Isten iránti engedelmességre. Az *engedelmesség* szó tartalmát a szerző az 1,22. versben fejti ki: az igazság hit általi elfogadása a Szent Lélek segítségével, mely őszinte szeretetet ébreszt a keresztyén emberben. Más szóval: a kiválasztott tanítványok az igazság iránti engedelmességgel tisztították meg a lelküket.⁴³ A kifejezés által az Újszövetség könyvei általában a hitre jutás eseményét írják körül (ApCsel 15,9; Róm 1,5; 10,16). Ez azt jelenti, hogy elfogadták Isten önmagáról szóló kijelentését. Az *engedelmesség fiai* kifejezés a megkeresztelt és hitre jutott keresztyéneket jelöli (1,14), míg az *engedetlenség fiai* a hitetlen pogányokat (Ef 2,2). A célhatározói mondat második tagja: a *Jézus Krisztus vérével való meghintésre* (καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ) szintén a keresztség eseményére vonatkozik. A *vérrel való meghintés* kultikus cselekedete a Sínai-hegyi szövetségkötés részét alkotta (2Móz 24,3–8). A Zsidókhoz írott levéllel ellen-

---

⁴¹ J. T. Beck: *Petrusbriefe. Ein Kommentar. Nachdruck der Auflage von 1896.* Gütersloh-Giesen 1995, 21–22.

⁴² Kálvin J.: *A Katolikus levelek magyarázata. Péter első levele.* Budapest 2013, 26; J. Calvinus: *Der zweite Brief an die Thessalonicher. Auslegung der heiligen Schrift. Die kleinen Paulinischen Briefe.* Neukirchen-Vluyn 1963, 422–23.

⁴³ G. Schneider: ὑπακοή ὑπακούω címszó. In: *EWNT* III., 942–945.

tétben, a mi levélírónk nem tipologikusan használja az ószövetségi fordulatot (Zsid 9,18–21). A kultikus kifejezés keresztyéni jelleget nyer azáltal, hogy Jézus Krisztus vérenek megváltó, engesztelő, megtisztító erejét hangsúlyozza (1Kor 5,7; 1Kor 10,16; Kol 1,20; 1Pt 1,19; 1Jn 5,6–7; Jel 7,14). A keresztség vízával való meghintés alkalmával a hívő egy új közösségbe lép Istennel és Jézus Krisztussal.⁴⁴

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy üdvösségünket a Szent Háromság Isten megváltó munkájának köszönhetjük. A szerző arról tesz bizonyosságot, hogy a Szent Háromság Isten személyéről, tulajdonságairól nem beszélhetünk spekulatív, elméleti módon, hanem csak Isten üdvözítő cselekedetei alapján, mert Isten titkainak megismerése az Ő gondviselő, megváltó és megszentelő munkája alapján lehetséges.⁴⁵

A levélfelirat üdvözléssel fejeződik be: *kegyelem és békesség adasék néktek bőségesen* – χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. Ezzel az üdvözlési formával találkozunk Pál apostol leveleiben is. Pál a köszöntés első részét a sémita levélirodalomból merítette (vö. *Szíriai Báruch apokalipszise* 78,2). Az ároni áldásban a pap szintén irgalmat és békességet kér Istentől Izráel fiai számára (4Móz 6,24–26). Pál irgalom helyett kegyelmet hirdet olvasóinak (1Thessz 1,1; Róm 1,7). Péter követi ezt a keresztyén formát, melyben a *kegyelem* / χάρις (a görög – χαίρειν τίνι λέγει *üdvözléssel mond valakinek* – köszöntés keresztyén változata, vö. ApCsel 15,23), Isten szeretetteljes hozzáánk fordulását,⁴⁶ a *békesség* / εἰρήνη (a héber שָׁלוֹם megfelelője) az Istennel való megbékélés állapotát jelenti.⁴⁷ A levélíró kiegészíti a hagyományos formulát a πληθυνθείη *bőségesen megsokasítani* igével (óhajtó mód), mellyel a Júdás levelében és Péter második levelében is találkozunk (Júd 1; 2Pt 1,1). A köszöntés által a levélíró az üdvösség ajándékát kéri Istentől a gyülekezetek számára. Ezért áldáskívánásnak, ill. közbenjáró imádságnak is lehet tekinteni.

---

⁴⁴ L. Goppelt: *i. m.* 87.

⁴⁵ Ed. Schweizer: *i. m.* 20–21.

⁴⁶ H. Conzelmann: χάρις κτλ. In: *TWNT* IX., 350–366; 377–393; K. Berger, χάρις címszó. In: *EWNT* III. 1095–1102.

⁴⁷ G. von Rad–W. Foerster: εἰρήνη címszó. In: *TWNT* II. 401–411; V. Hasler, εἰρήνη címszó. In: *EWNT* I., 957–964.

1,3–12: Isten magasztalása a hívők hitéért és reménységéért

Fordítás

3 Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre, 4 arra az el nem múló, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyben van fenntartva számotokra. 5 Titeket pedig Isten hatalma őriz hit által az üdvösségre, amely készen áll arra, hogy nyilvánvalóvá legyen az utolsó időkben. 6 Ezen örvendeztek, noha most, mivel így kellett lennie, egy kissé megszorodtatok különféle kísértések között, 7 hogy a ti megpróbált hitetek, amely sokkal értékesebb a veszendő, de tűzben kipróbált aranynál, Jézus Krisztus megjelenésekor méltónak bizonyuljon a dicséretre, a dicsőségre és a tisztességre. 8 Őt szeretitek, pedig nem láttátok, Őbenne hisztek, bár most nem látjátok, és kimondhatatlan, dicsőült örömmel örvendeztek, 9 mert elértétek hitetek célját, lelketek üdvösségét. 10 Ezt az üdvösséget keresték és kutatták a próféták, akik a nektek szánt kegyelemről prófétáltak, 11 kutatva, hogy melyik vagy milyen időről tett kijelentést a Krisztus bennük levő Lelke, amikor előre bizonyosságot tett a Krisztusra váró szenvedésekről és az ezeket követő dicsőségről. 12 Ők azt a kijelentést kapták, hogy nem maguknak, hanem nektek szolgálnak azokkal, amikről most az evangélium hirdetői prédikálnak nektek a mennyből küldött Szentlélek által, és amikbe angyalok vágyakoznak betekinteni.

Elemzés

Az antik levelekben a köszöntést hálaadás követi, melyben a szerző Istennek a címzettek életéért és jólétéért adott hálát. Péter első levelének írója eltér ettől a hagyományos sorrendtől, és magasztaló imádság által áldja Istent a kis-ázsiai gyülekezetek hitéért és reménységéért (vö. Ef 1,3–14). A kezdőszó alapján az imádságot *εὐλογία*-nak, *benedictio*-nak nevezik. Ószövetségi gyökerei miatt *áldásmondás*nak is hívjuk. Jellegzetes vonásai közé tartozik az emelkedett hangvétel, és az Isten szabadító hatalmáról szóló kerügmaticus vallástétel. A magasztalás hitvalló kijelentéssel kezdődik, mely többes szám első személyben hangzik el. A

második mondatától kezdve (1,4) azonban többes szám második személyben tesz bizonyosságot arról, hogy Isten miképpen cselekedett a címzettek hitre jutásáért és üdvösségéért. Tartalmi szempontból a magasztaló imádságot négy egységre lehet osztani: a) 3–5. v. himnikus bizonyágtétel Isten újjászültő munkájáról; b) 6–7. v. a gyülekezet *örömteli válasza* Isten újjáteremtő cselekedetére; az öröm hangját szomorúság váltja fel a megpróbáltatások, szenvedések miatt; c) 8–9. v. a keresztyének reménysége ennek ellenére töretlen, bár még nem láthatják üdvösségük szerzőjét, a megdicsőült Krisztust; d) 10–12. v. a várakozás azzal a meggyőződéssel párosul, hogy már elnyerték hitük célját, a megváltást, melyet a próféták előre megígértek.

Magyarázat

3–5. vers: A gyülekezet újjászületése az élő reménységre

3. vers: *Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászült minket élő reménységre Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által.*

A magasztalás az Efézusi levélhez hasonlóan (Ef 1,3–14) áldásmondással kezdődik: *εὐλογητὸς ὁ θεὸς áldott az Isten.* Az Ószövetségben gyakran találkozunk ezzel a himnikus fordulattal (1Móz 9,26; Zsolt 67,20; 71,18; 105,48; 2Makk 15,4). Isten nevének dicsérete Izráelben minden istentiszteleti szertartásnak szerves része volt. Ezt a hagyományt követi az újszövetségi gyülekezet is (Lk 1,68; Róm 1,25; 9,5; 2Kor 1,3; 11,31; Ef 1,3).⁴⁸ A magasztalás által az imádkozó mindig a saját hitéről tesz vallást, megköszöni mindazt, amit Istentől nyert ajándékba. A Lukács 1,68 versével ellentétben Péter első levele nem Izráel Istenét áldja, hanem a *mi Urunk Jézus Krisztus Isténét és Atyját* (vö. 2Kor 1,3; Ef 1,3). A keresztyén gyülekezet Jézushoz hasonlóan *Atyának nevezi Istent*, aki az Ő Fia által jelentette ki magát és szabadtó akarátát, úgy, amint egykor a zsidó nép kiválasztása eseményében.⁴⁹ Péter első levele Pál apostolhoz hasonlóan azt tanítja, hogy a feltámadott Jézus mint engedelmes Fiú tekint Istenre (2Kor 11,31; Róm 15,6). Ez azt jelenti, hogy a felemeltetett Jézus Krisztus az Ő mennybemene-

---

⁴⁸ O. Beyer: *εὐλογέω* címszó. In: *TWNT* II., 762.

⁴⁹ L. Goppelt: *i. m.* 92.

tele után is megőrzi emberi természetét isteni dicsősége mellett. A keresztyének Jézus Krisztus által fordultak el a pogány istenektől és jutottak el az élő Istenben való hitre (1,21). A reformátorok kihangsúlyozták, hogy Isten megismerése egyedül Jézus Krisztus kijelentése által lehetséges. Helytelen ezért más monoteista vallások (zsidó és török) tanításához fordulni, melyek hiányos képet rajzolnak Istenről, és ezért az élő Isten tisztelete helyett bálványimádásra indítanak.⁵⁰ A levélíró az öskeresztyén gyülekezethez hasonlóan Jézust *a mi Urunknak* / κυρίου ἡμῶν nevezi, akit az Atya a maga jobbára ültetett feltámadása és mennybemenetele után (Fil 2,11; Ef 1,20–21). A kis-ázsiai keresztyének Jézus Krisztus által hívják segítségül Istent mint mennyei Atyjukat (1,17).

Az apostol azért dicsőíti Istent, mert végtelen irgalmával *újjászülte* a gyülekezet tagjait *élő reménységre Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által*. A hitvallás jellegű kijelentés az ember újjászületésére vonatkozik. Teológiai szempontból ez az egyik legfontosabb állítása a levélnek, mely arról tesz vallást, hogy mind keresztyéni, mind emberi mivoltunk igazi forrása *Isten irgalmasságában* rejlik. Az ἀναγεννώ *újjászületés* kifejezés nem ószövegségi, hanem hellenista eredetű szó, melyet az első századi zsidóság nem kultikus, hanem hétköznapi értelemben használt (Josephus Flavius, Ant. 4,319; Alexandriai Philó, Leg. All. 3,219).⁵¹ A korabeli rabbinikus irodalom a zsidó vallásra tért pogányokról (a prozelitákról) állította, hogy az újszülött gyermekhez hasonlítanak (Strack Billerbeck 2,243; 3,763). Az *újjászületés* kifejezéssel a misztériumvallások világában is találkozunk. A megújulási folyamat a beavatási szertartás alkalmával ment végbe, amikor az új tagok mintegy önkéntesen átadták magukat a halálnak, hogy üdvösséget nyerjenek az imádság által (Apuleius, *Metamorphosis* 11,21). A beavatottak számára azáltal kezdődött az új élet, hogy közösségre léptek Ízisz istennővel. A vallástörténeti iskola állításával szemben a mai kutatók kimutatták, hogy a kifejezés nem a misztériumvallások, hanem a diaszpóra zsidóság szóhasználatából került be az első keresztyének

---

⁵⁰ M. Luther: *Epistel S. Petri gepredigt und ausgelegt*. 1523. WA XII., 267. 249–399; Kálvin J.: *i. m.* 28.

⁵¹ F. Büchsel, K. H. Renstorf: γεννώ κτλ címszó. In: *TWNT* I., 663–674; A. Kreuzer, γεννώ címszó. In: *EWNT* I., 584–586.

szóhasználatába.⁵² Az Újszövetségben elsősorban Péter első levelében fordul elő: 1Pt 1,3,23; ill. János irataiban a következő formákban: ἄνωθεν γεννηθῆναι / *felülről születni* (Jn 3,5.7), ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν / *Istentől születni* (Jn 1,13; 1Jn 2,29). Pál apostol is használja leveleiben az újjászületés szót. A Galatáknak azt írja: „fiai, akiket fájdalommal szülök újonnan, amíg ki nem formálódik bennetek a Krisztus” (Gal 4,19); Filemonnak pedig a következőket írja: „Kérlek pedig téged az én fiamért, akit a fogságban szültem, Onézimuszért” (Filem 10). Mindkét esetben az apostol a *megtérés*, azaz a *Krisztus-hitre térés* eseményére gondolt. A holt-tengeri iratokban is előfordul a kifejezés. A közösség új tagjai az Igazság tanítóját tekintették lelki atyjuknak (1QH 7,6–25).

Péter első levele szerint az újjászületés nem egy misztikus átélés vagy rituális szertartás, hanem Isten Igéje által végbemenő esemény, mely az igehirdetés hittel való befogadása által megy végbe, amikor egy új élet kezdődött világukban (1Pt 1,23; Jak 1,18). A levélíró hangsúlyozza, hogy az újjászületés nem emberi erő kifejtés eredménye, hanem egyedül *Isten irgalmának* következménye. Isten az Ő végtelen irgalmát Jézus Krisztus feltámadásának történetében mutatta meg (vö. 1Pt 1,2 vers magyarázatával). Pál apostol megtérése is akkor kezdődött, amikor találkozott a feltámadott Jézussal a damaszkuszi úton (vö. 1Kor 15,3–10; ApCsel 9,3–6). Az újjászületés egy dinamikus esemény, melyben a feltámadott Jézus a Szent Lélek által új erőt adományoz a hívőnek, új távlatot tár fel a gyülekezet előtt.

A legtöbb magyarázó szerint az újjászületés eseménye lelki természetű változás, és a keresztség istentiszteleti eseménye által megy végbe.⁵³ Az őskeresztyén egyházban a keresztség szertartását megelőzte a hit titkainak a megismerése és Krisztus uralmának elfogadása. Péter első levele szerint a keresztség nem testi, hanem lelki folyamat, mely olyan emberekké formál át minket, akik reménységből élnek (3,21; vö. Jn 3,5; Tit 3,5). Végül szükséges hangsúlyozni, hogy a lelki megújulás nem egy befejezett, hanem az imádsághoz hasonlóan egy dinamikus folyamat, mely által az ember a hit és a reménység megtartására törekszik.

---

⁵² L. Goppelt: *i. m.* 92–94. Exkursus, Die Herkunft des Redens von der Wiedergeburt. In: 1Pt 1,3. 23.

⁵³ L. Goppelt: *i. m.* 95; K. H. Schelkle: *i. m.* 28–30; Lenkeyné Semsey Klára: *i. m.* 17.

Az új élet célja az *élő reménység* / ἐλπίς ζωσα, mely arra az *örökségre* néz, amely a mennyekben van fenntartva számunkra (1,4), és arra az *üdvösségre*, amely az utolsó időben fog megjelenni (1,5). Péter első levelében az újjászületés és az örök élet várása elválaszthatatlannak egymástól.⁵⁴ Pál apostol azt tanítja, hogy Jézus feltámadása a mi eljövendő örök életünknek a biztosítéka (1Kor 15,20–22; Róm 8,28; vö. Jn 11,25–26; 14,19). Az *élő reménység* kifejezés által a levélíró azt hangsúlyozza, hogy a keresztyének jövőre tekintő várakozását nem árnyékolja be semmilyen bizonytalanság, mert Jézus feltámadása a mi feltámadásunk biztosítéka. Ebben különbözik Krisztus követőinek a várakozása a pogányok reménységétől (vö. 1Thessz 4,13).

Ed. Schweizer szerint Péter első levele arról tesz bizonyosságot, hogy Isten Jézus Krisztus feltámasztása által ablakot nyitott azok számára, akik a halál árnyékában járnak, és a földi szenvedés terhét hordozzák. A hívő ember ezért komolyabban veszi Isten országa jövetelének ígéretét, mint a jelen világban tapasztalt fájdalmakat és kétségeket.⁵⁵

4. vers: *arra az el nem múlt, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyben van fenntartva számotokra.*

Péter első levele szerint a keresztyén ember életének legfontosabb alkotóeleme a reménység. Ezért szokták az episztolát a *reménység levelének* nevezni. Pál leveleihez képest ez egy új szemlélet, hiszen a népek apostola a hit, reménység, szeretet hármasa közül a *hitet* tekintette elsődlegesnek. Mivel magyarázható ez a különbség? Azzal, hogy Jézus visszajövetelének várása idején a kis-ázsiai gyülekezetek számára a *reménység* megtartó erőt jelentett a szorongatások között élő tanítványoknak.⁵⁶ Ebben a tekintetben Péter első levele hasonlít a Zsidókhoz írott levélhez, mely azt hangsúlyozza, hogy a hit hősei állhatatosan várták az ígéretek beteljesedését (vö. Zsid 11,9–11). Mindkét esetben a gyülekezet a megígért *örökségre* / κληρονομία tekintett. Az örökség ószövetségi eredetű fogalom, mely Izráel szemében az ígért földjét, Kánaánt jelentette.⁵⁷ Mivel Isten volt a föld tulajdonosa, elnyerését az Ő választottainak ígérte (1Móz 12,7; 50,24; 5Móz 34,4).

⁵⁴ F. Büchsel: *TWNT* I., 673; M. H. Bolkestein: *i. m.* 27.

⁵⁵ Ed. Schweizer: *i. m.* 25.

⁵⁶ L. Goppelt: *i. m.* 96.

⁵⁷ J. Herrmann, W. Foerster: κληρονομία címszó. In: *TWNT* III., 766–786.

A kései zsidó iratokban az örökség eszkatologikus tartalmú fogalom lett, mivel az eljövendő üdvösségre vonatkozott (Dán 12,13; Salamon bölcsessége 5,5; 1QS 2,2; 11,7). Az újszövetségi gyülekezet Isten új népének tartotta magát, és ilyen minőségben várta Isten ígéreteinek beteljesedését. Jézus a Hegyi Beszédben az Ő követőinek ígérte Isten országának örökségét (Mt 5,5). Pál apostol leveleiben a mennyei hajlékról beszél, mely készen áll a hívők számára (1Kor 5,1). Péter első levelében az örökség *az élet kegyelmét* (3,7), ill. *Isten áldását*, kegyelmes hozzánk fordulását jelenti, mely egyenlő az *üdvösséggel* (3,9). Ez azt jelenti, hogy az üdvösség örökségét nem emberi érdemek, hanem a mennyei Atya tetszése alapján nyerjük el.

Milyen örökségről van itt szó? Erre a kérdésre három negatív jelző utal: *el nem múló* (ἄφθαρτον), *szeplőtelen* (ἀμύαντον) és *hervadhatatlan* (ἀμάραντον). L. Goppelt megjegyzése szerint az eljövendő üdvösség ajándékát nem hasonlíthatjuk egyetlen földi valósághoz sem, ezért a *mennyei világ* rendkívüli mivoltát csak az általunk ismert világ értékeinek negatív képe által határozhatjuk meg.⁵⁸ A teológiai eszmélődés történetében ez egy később jelentkező kifejezési forma, mellyel az apokrif irodalomban találkozunk, közelebből a Salamon bölcsessége című iratban (pl. *Isten halhatatlan lelke* (12,1), *romolhatatlan világosság* (18,4), *hervadhatatlan bölcsesség* (6,2)).⁵⁹ Az első századi keresztyének a *mennyből*⁶⁰ várták az új Jeruzsálem, Isten tökéletes városának leereszkedését (Jel 21,10). A zsidó apokaliptikus irodalom szerint az Ember Fia titkon őrzi a mennyben az igazak sorsát (Eth Henók 48,7). Ebből a képzetből fejlődött ki az az újszövetségi felfogás, melynek értelmében az üdvjavak, különösen a reménység a *mennyben vannak megőrizve, fenntartva* a hívők számára (vö. Kol 1,5; 3,3). A keresztyén irodalom szerint a *menny* Isten lakóhelye (Ef 1,21), ahol a felleltetett Krisztus is tartózkodik az Atya jobbán (Ef 1,20). Péter első levele azt tanítja, hogy a hívők a mennyi örökséget Jézus Krisztus végső megjelenésekor fogják elnyerni (1,7). Az író arról tesz bizonyosságot, hogy ezt az örökséget senki nem veheti el a keresztyénektől. A címzettek bizonyosak lehetnek afelől, hogy az üdvjavak, bár rejtett

---

⁵⁸ L. Goppelt: *i. m.* 96.

⁵⁹ *Deuterokanonikus Bibliai Könyvek.* A Septuaginta alapján. Kiadja a Magyar Bibliatársulat. Budapest 1998.

⁶⁰ H. Traub: οὐρανός címszó. In: *TWNT* V., 532 skk.

módon, de már készen állnak a mennyben. Biztonságuk felől nem kell aggódalmaskodniuk, mert ők Isten védelme alatt állnak. Ezért semmilyen veszedelemnek nincsenek kitéve a földi kincsekkel ellentétben, melyekre a tolvaj leselkedik (vö. Kol 1,5.12; 3,3).

5. vers: *Titeket pedig Isten hatalma őriz hit által az üdvösségre, amely készen áll arra, hogy nyilvánvalóvá legyen az utolsó időben.*

A keresztyén reménységről szóló rövid szakasz következő állítása az, hogy a gyülekezetet *Isten hatalma őriz* / δυνάμει θεοῦ φρουρουμένων, a jelen időszakban, a várakozás idején. A kijelentés azt állítja, hogy Jézus Krisztus Atyja nemcsak a teremtett világot, hanem a választott népét is *oltalmazza* / φρουρέω végtelen erejével.⁶¹ Ed. Schweizer a vers magyarázata rendjén megjegyzi, hogy *Isten hatalma* nem egy hólavínához hasonlít, amely mindent elsodor, ami útjába áll. A kifejezés inkább az Atya végtelen szeretetére vonatkozik, amely ereje által mindenkit átformál és meghatároz.⁶² A levélben itt csendül fel először a bátorítás hangja. A címzettek *hit által* / διὰ πίστεως fogadják az Isten védelmező kegyelméről szóló biztatást. Tehát nemcsak tudomásul veszik az Atya gondviselő szeretetéről szóló üzenetét, hanem *hit által* rábízzák magukat oltalmazó kezére.⁶³ A levelet záró közbenjáró imádságban az apostol azt kéri Istentől, hogy erősítse és szilárdítsa meg a kis-ázsiai tanítványokat (1Pt 5,10).

Isten megtartó védelemére azért van szükség, mert a gyülekezet az *utolsó időben* (ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ) él, amikor sok szorongatás és nyomorúság fog a Földre törni (vö. Mk 13,6–19; Jel 11,1–19).⁶⁴ Az utolsó idő azonban nemcsak a próbák, a kísértések, hanem az *üdvösség* / σωτηρία ideje is.⁶⁵ A *üdvösség* jelen esetben Isten jövőben végbemenő

---

⁶¹ A φρουρέω ige (itt part. pass. mediális értelemben) a τηρέω megfelelője, mindkettő megőrzést, oltalmazást, megtartást jelent (vö. Varga Zs. J.: *Újszövetségi görög–magyar szótár*. Budapest 1992, 993).

⁶² Ed. Schweizer: *i. m.* 26.

⁶³ Erre az aktív részvételre utal a φρουρέω ige mediális értelme is.

⁶⁴ G. Delling, καιρός κτλ címszó. In: *TWNT* III., 459–463; J. Baumgarten: καιρός címszó. In: *EWNT* II., 571–579.

⁶⁵ A σώζω, σωτηρία, σωτήρ fogalomcsoport kifejezéseivel gyakran találkozunk mind az ószövetségi, mind a hellenista világ szóhasználatában. Innen merítette az első századi gyülekezet. A zsidó-keresztény hagyományban inkább az

szabadítását jelenti, és arra a napra néz, amikor a hívők végleg megsza-
badulnak a szorongatásoktól (1,9) és elnyerik a megígért dicsőséget
(1,7. 10; 2,2). A szövegkörnyezet arra utal, hogy nem arról az *üdvösség-
ről* van szó, melyet az elhívottak a keresztelés alakalmával nyertek el
(3,21), hanem arról, amely már *készen van*, és amelyik *nyilvánvalóvá
lesz* / ἀποκαλυφθῆναι az utolsó időben. A levél negyedik része (4,7) ar-
ról tesz bizonyosságot, hogy a szerző a *végvárakalmak közelségét* vallotta
(1Pt 4,7: „*Mindeneknek a vége pedig már közel van...*”). A missziói ige-
hirdetés alkalmával az apostolok és az újszövetségi próféták kihangsú-
lyozták, hogy a keresztyének az üdvösséget nem a világi uralkodók ke-
zéből nyerik majd el, hanem Jézus Krisztus üdvösségszerző tette által
(Lk 2,11; ApCsel 5,31; 2Tim 1,10).⁶⁶ A feltámadott Krisztus a rejtett-
ségből az *utolsó időben* fog előlépni és látható alakot ölteni. Ezt az *időt* /
καιρός az Újszövetség egységes felfogása szerint Isten fogja meghatá-
rozni (vö. 1Thessz 5,1–10; ApCsel 1,7; Mt 24,33. 42–44; Lk 12,39–40;
Jel 3,3; 16,15; 2Pt 3,10). Az utolsó napon visszatérő Krisztus magával
hozza a *már elkészített* üdvjavakat (vö. 1,4).

6. v: *Ezen örvendeztek, noha most, mivel így kellett lennie, egy kis-
sé megszorodtatok a különféle kísértések között.*

A hívők *örvendezni fognak* / ἀγαλλιᾶσθε (praes. fut. és nem praes.)
az üdvösség közeli elnyerésének. Az ἐν ᾧ / *ezen* vonatkozó névmás
nem az előző versekben (3–5. v) felsorolt üdvjavakra,⁶⁷ hanem az 5.
vers utolsó kifejezésére néz: *az utolsó időben* (ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ).⁶⁸ A
kis-ázsiai gyülekezetek a végső beteljesedés órájában fognak örven-

---

igei, a görög ajkú tradícióban a főnévi forma fordul elő. Jelentése a levél egyes
részeiben a jelen idejű, más részeiben a jövő idejű megtartásra, ill. üdvösségre
vonatkozik (vö. W. Radl, σῶζω címszó. In: *EWNT* III., 765–770.).

⁶⁶ G. Hansen: Herrscherkult und Friedensidee. In: J. Leipold, W. Grund-
mann (Hg.): *Umwelt des Urchristentums*. Berlin 1965, 127–142; Cerfaux, J.
Tondriau: *Le cult des souverains dans la civilisation Gréco-Romain*. 1957,
448; Geréby Gy.: Róma és az üdvtörténet. In: *Isten és birodalom. Politikai
teológia*. Budapest 2009, 32–57; Goldstein: Die politischen Paränesen in 1Pt
2 und Röm 13. In: *BiLe* 14 (1973), 88–104.

⁶⁷ Így Schelkle: *i. m.* 34; R. Brox: *i. m.* 63 pÚF.

⁶⁸ L. Goppelt: *i. m.* 99 és Ed. Schweizer: *i. m.* 26, helyesen értelmezték,
hogy az ἀγαλλιᾶσθε ige jövő idejű jelentéssel bír.

dezni. Ezt a jövő idejű értelmezést támasztják alá a levél más kijelentései is, melyek az eljövendő üdvösségre vonatkoznak (1,8; 4,13). Az Újszövetség könyvei szerint az öröm bekövetkezhet már a jelen időben is a Szentlélek munkája által (vö. ApCsel 2,46; 16,34; Lk 10,21). Fontos az, hogy az öröm forrását mindig az eljövendő dicsőség jelenti (Júdás 24; Jel 19,7).

A jövőben bekövetkező örövendezés előtt Krisztus tanítványainak *most egy kissé szomorkodnia* kell. A levélíró szembeállítja a jelen helyzet szomorúságát a jövőbeli örömmel, hiszen a szorongatások rövid ideig fognak tartani. Az ὀλίγον (*kissé*) szónak a mondatban időhatározó jelentése van, és ezért nem a szenvedések csekély, ill. súlyos voltát jelöli, mint a Római levél 8,18-ban: „Mert azt tartom, hogy a jelen szenvedései nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, amely láthatóvá lesz rajtunk.” Ezek a szomorúságok nem véletlenszerűen, hanem Isten akaratából törnek a gyülekezetre. Erre utal a δεῖ, δέον (*kell*) szócska, mely az 1Pt 3,17. vershez hasonlóan így fordítható: „*ha ez az Isten akarata*”. Az újszövetségi könyvekben a kifejezés általában Isten üdvözítő tervére tekint (Mk 8,31), de vonatkozhat azokra a próbákra, kísértésekre is, melyeket a keresztyének el kell hogy hordozzanak a mindennapi életben, mivel ezek is beletartoznak Isten rendeléseibe mint üdvösséget formáló események.⁶⁹ Ebben az értelemben használja a kifejezést Lukács evangélista Az apostolok cselekedeteiről írott munkájában (ApCsel 9,16: „*Én pedig meg fogom mutatni neki, mennyit kell szenvednie az én nevémért.*”). A levélszerző szerint ugyanilyen pozitív szerepe van azoknak a próbatételeknek, melyek a gyülekezet életében fognak bekövetkezni (vö. 1Pt 4,12–13). A jelen *szomorúságait*, szenvedéseit a levélíró a λυπέω ige szenvedő alakja által (aor. part. pass.) fejezi ki. Az ige csak ebben a versben fordul elő a levélben. Máshol a πάσχω igét használja. A kifejezés levélünkben névszói alakban (λύπη) előfordul még a 2,19 versben mint melléknévi igenév: *lúpeizthai*, és azt a szomorúságot, szenvedést jelöli, melyet a keresztyéneknek a méltatlan szociális bánásmód miatt kell elviselniük.⁷⁰ L. Goppelt megjegyzi, hogy nem lelki természetű szo-

---

⁶⁹ W. Grundmann: δεῖ címszó. In: *TWNT* II., 21–25. W. Popkes: δεῖ címszó. In: *EWNT* I. 668–671.

⁷⁰ H. Balz: λύπη λυπέω címszó. In: *EWNT* II., 895–899.

morúságról van szó.⁷¹ A szövegkörnyezet arra utal, hogy a hívők szenvedése azok közé a próbák közé tartozik, melyeket Isten választottainak kell elhordozniuk az utolsó időkben. A levélíró tanítása szerint az evilági szomorúságok jelszerűen mutatják azt, hogy a keresztyének Isten választott népéhez, az utolsó idők gyülekezetéhez tartoznak (1Pt 4,12–19).⁷²

A vers magyarázata során végül rá kell világítanunk *a különféle kísértések között* (ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς) módhatározói mellékmondat értelmére. A πειρασμός / *kísértés* szó Péter első levelének kulcsszavai közé tartozik. Az író a levélben teológiai szempontból kívánja tisztázni a keresztyén élet e fontos kérdését. A *kísértés*, ill. *szenvedés* problémájára az író máshol részletesen tér ki az episztola folyamán (1Pt 4,12; vö. Jak 1,2). Az igemagyarázók közül egyesek azt állítják,⁷³ hogy a kísértés a *gonosz* felől érkezik. Állításukat Jakab levele azon kijelentésére építik, hogy Isten senkit nem kísért (1,13). A kutatók másik csoportja szerint Isten a *kísértés* alanya, aki a szenvedés által megpróbálja az ember állhatatosságát.⁷⁴ Mi is ezt a magyarázatot tartjuk helyesnek, hiszen a versben szereplő – *így kellett lennie* – közbevetett mondat világosan arra utal, hogy a *szomorúság* Isten akaratából következett be a gyülekezet életében. Ezzel szemben a levél befejező részében (5,8) az író arra inti az olvasókat: „*Legyetek józanok, vigyázatok, mert a ti ellenségeitek, az ördög, mint ordító oroszlán jár szerte, keresve kit nyeljen el*”. Ez azt jelenti, hogy létezik a kísértésnek egy másik formája is, melynek célja az ember elesése.

7. vers: *hogy a ti megpróbált hitetek, amely sokkal értékesebb a veszendő, de tűzben kipróbált aranynál, Jézus Krisztus megjelenésekor méltónak bizonyuljon a dicséretre, a dicsőségre és a tisztességre.*

A keresztyén ember hite akkor bizonyul Istenhez méltónak, amikor kiállja a kísértés próbáját. A kegyes Jób Isten iránti hűsége azáltal lett nyilvánvaló, hogy a szenvedések, csapások között sem tagadta meg az Urat. Az ószövetségi bölcsességirodalom egyik fő témája az Istenben hívő ember állhatatosságának a megvizsgálása. A zsidó bölcselek

---

⁷¹ L. Goppelt: *i. m.* 100.

⁷² W. Schrage: *Der erste Petrusbrief*. NTD 10. Göttingen 1985, 71.

⁷³ H. Schelkle: *i. m.* 34–35.

⁷⁴ N. Brox: *i. m.* 64; L. Goppelt: *i. m.* 100; Ed. Schweizer: *i. m.* 26.

végző soron arra a kérdésre keresték a választ, hogy miért szenvednek az igazak, miért próbálja meg Isten az ártatlan embert? Jakab leveléhez hasonlóan ebből a teológiai hagyományból táplálkozik Péter első levele is. Versünk rokonságot mutat a Salamon bölcsessége ószövetségi deuterokanonikus könyvvel, amely a 3,5–6. versekben így ír: „*És a jelentéktelen fenyítés nagy jótevékenyekkel jár, mert az Isten tette próbára őket, és méltónak találta őket önmagához; Mint aranyat a kohóban próbálta meg őket...*”. Az idézett verssel összehasonlítva, a különbség abban áll, hogy az újszövetségi író szerint a próbatétel nem nevelő szándékú, hanem az a célja, hogy feltárja a szenvedés értelmét. Ez felel meg Jakab levele felfogásának, mely szintén azt tanítja, hogy: „*a hitetek próbája állhatatosságot eredményez*” (Jak 1,3). A mi versünk arról tanúskodik, hogy a hitre soha nem lehet úgy tekinteni, mint az ember végleges tulajdonára.⁷⁵ A hit ereje akkor mutatkozik meg, amikor Isten végző felelősség elé állítja Krisztus követőit. Ez a próba Jézus megjelenésekor az ítélet alkalmával fog végbemenni, akkor dől el, hogy a gyülekezet méltónak bizonyult-e a visszatérő Úr dicséretére, dicsőségére és magasztalására. Az igaz bíró mindent megvizsgál, minden selejtet és tisztátalant kiostál, úgy, amint az aranyércet az olvasztókemencében megpróbálják. Ez a kép ismert volt mind az ószövetségi, mind az újszövetségi könyvek világában (vö. Zsolt 66,10; Péld 17,3; Zak 13,9; Mal 3,3; Jud 8,25–27; Jel 3,18; vö. 1QH 5,16; 1QS 8,4; 1QM 17,9). Jakab levele szerint a próbák csak azoknak az életében következnek be, akiket Isten elhívott, és akik megismerték az Ő szent nevét (Jak 1,2–3; 12). Az elhívott gyülekezetet Isten kegyelme megtartja és méltónak ítéli a tisztességre.

Mit jelent ez a hívó ember életére nézve? Azt, hogy a szenvedésekre, a próbákra nem lehet olyan szenvtelenül tekinteni, ahogy a sztoikus filozófusok tették. A próbákat nem lehet elkerülni, szembe kell nézni velük, türelmesen és állhatatosan el kell hordozni azokat, ugyanúgy, ahogy Jézus is magára vállalta a kereszti szenvedését (vö. 1Pt 2,18–25). Pál apostolhoz hasonlóan Kálvin is azt tanította, hogy a próbatételek, kísértések nem idegen események a tanítványok számára, hiszen azok a keresztyén élet rendjéhez tartoznak.⁷⁶

---

⁷⁵ Ed. Schweizer: *i. m.* 26.

⁷⁶ J. Calvin: *Auslegung der kleinen Paulinischen Briefe*. Neukirchen-Vluyn 1963, 368.

Ebben a versben Péter első levele tehát hagyományos módon vilá-
gította meg a szenvedés kérdését. Célja az volt, hogy megerősítse a
szorongattatások között élő gyülekezeteket, és arra buzdítsa azok tag-
jait, hogy lemondás helyett reménységgel viseljék el a próbákat. A le-
vél későbbi részében újra felveti a keresztyén ember szenvedésének
kérdését, és krisztológiai értelmezését nyújtja (4,12). Fel kell figyel-
nünk Péter első levelének egy sajátos vonására. Amikor a kérdést tár-
gyalja, akkor nem a hívő ember egyéni és esetleges szenvedéseire, ha-
nem a kisebbségi helyzetben élő gyülekezetek nyomorúságaira
gondol.⁷⁷

8–9. vers: *Őt szeretitek, pedig nem láttátok, Őbenne hisztek, bár
most sem látjátok, és kimondhatatlan dicsőült örömmel örvendeztek,
mert elértétek hitetek célját, lelketek üdvösségét.*

Ezekben a versekben a szerző a hívő gyülekezet másik fontos kér-
dését veti fel: hogyan lehet Jézus Krisztusban hinni, akit nem láttak?
A mai bibliai teológia a történeti Jézus kérdésének nevezi ezt a felve-
tést. Jézus Krisztus személyét a kis-ázsiai gyülekezetek az apostolok
és az evangélisták elbeszélése alapján ismerték meg. Annak ellenére,
hogy Jézus életéről és szenvedéséről nem maradtak fenn kézzelfogha-
tó dokumentumok, az első századi keresztyének – mint a második
nemzedék tagjai – hitelesnek tartották a róla szóló evangéliumi bi-
zonyosságtételeket, mert az apostolok szemtanúi voltak a galileai és a
júdeai eseményeknek, és a hit szemével elevenítették fel a húsvét előt-
ti napok történéseit. Nemcsak a pusztá eseményeket mondták el, ha-
nem rámutattak azok hitbeli jelentőségére is (vö. 2Kor 2,17). A gyüle-
kezetek ezért zárták szívükbe Jézust, ezért fogadták el a róla szóló
örömmézenetet. Felismerték, hogy a Názáreti Jézus szenvedése az ő ja-
vukra, üdvösségükre történt.

Az újszövetségi könyvekben máshol is jelentkezik a *hit* és a *látás*
kérdése. János evangéliuma akkor érinti ezt, amikor a feltámadott Jé-
zus és Tamás találkozásáról számol be „Jézus így szólt hozzá: „Mivel
látsz engem, hiszel: *boldogok, akik nem látnak és hisznek*” (Jn

---

⁷⁷ N. Brox: *i. m.* 65.

20,29).⁷⁸ A húsvét utáni gyülekezetek számára felmerült nehézség abból adódott, hogy az igehallgatók, ill. az apostoli levelek címzettjei nem látták saját szemükkel, de még most sem láthatják Jézust. Pál apostol erről a második Korinthusi levélben azt írja: „mert hitben járunk, nem látásban” (2Kor 5,7), ill. „mivel nem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok pedig örökkévalók” (2Kor 4,18). L. Goppelt szerint a látás hiánya abból adódik, hogy sem az egyes ember, sem a teremtet világ megújulása még nem jelentkezik látható formában (Róm 8,24; Zsid 11,3. 27).⁷⁹ János első levele szerint a hívő ember üdvössége Krisztus személyében válik láthatóvá (1Jn 3,2: „*Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk. Tudjuk, hogy amikor ez nyilvánvalóvá lesz, hasonlóvá leszünk hozzá, és olyannak fogjuk őt látni, amilyen valójában*”). Jézus megismerése szempontjából nem a látható bizonyítékok ébresztik fel a hitet, hanem a feltámadott Krisztus. Ő adományozza az iránta érzett szeretetet és a benne való hitet mindazoknak, akik meghallották a Róla szóló evangéliumot.⁸⁰ Ő jelenvalóvá válik a Szent Lélek által azok szívében, akik az apostolok bizonyossága által találkoznak vele.

A gyülekezet Jézus Krisztus iránti szeretete és belé vetett hite azt jelenti, hogy közösségben vannak a feltámadott Úrral. Péter apostol arról tesz bizonyosságot, hogy a hit tartalma és célja Jézus Krisztus. Ezt fejezi ki az εἰς ὃν πιστεύοντες (*őbenne...hisztek*) mellékmondat. A gyülekezet tagjai hit által fogadták el Jézust Messiásnak, és úgy tekintettek rá, mint aki ígérete szerint az utolsó napon visszajön, hogy felállítsa országát. A *Krisztusban való hit (őbenne)* személyes viszonyulást jelent, ez azonban nem az én hitem erejéről, ill. gyengeségéről szól, hanem arról, hogy Krisztus az én életem alapja, aki felé egész lényemmel fordulok.⁸¹ Az evangéliumok csodaelbeszélései szerint a betegek, ill. hozzátartozóik Jézusba vetették minden bizodalmukat (vö. Mk 5,25–34; Mt 9,20–22; Lk 7,50). A levél címzettjei a feltámadott

---

⁷⁸ F. Hahn: Sehen und Glauben im Johannesevangelium. In: *FS* O. Cullmann, 1972, 125–141; Geréb Zs.: Jézus élete mint a „látás” és a „hit” tárgya a János evangéliumában. In: *RSz* 88 (1995), 5–9.

⁷⁹ L. Goppelt: *i. m.* 102.

⁸⁰ Ed. Schweizer: *i. m.* 27.

⁸¹ Uo.

Krisztus felé fordulnak, őt tekintik életük központjának, neki engedelmeskednek, neki szolgálnak.

A Jézus Krisztusban *való hit örvendező* hit. Ez azért tűnik paradoxonnak, mert a kis-ázsiai keresztyéneknek a mindennapokban sok megaláztatást kellett elszenvedniük. Hitük ereje éppen abban mutatkozott meg, hogy felül tudtak emelkedni a hátrányos helyzeteken és örvendező tanítványok lettek, mert meggyőződtek afelől, hogy *hitük célja beteljesedett, elérték a lelkük üdvösségét*. Ez az öröm olyan rendkívüli volt, hogy emberi szavakkal nem lehet kifejezni.⁸² Az a gondolat, hogy az ígéretek beteljesedése az öröm forrása lesz, ószövetségi eredetű (Ézs 9,3; 61,3.7). Az újszövetségi írók Jézus megjelenésére vonatkoztatták a beteljesedés örömről szóló próféciaikat (vö. Róm 14,17: „*Hiszen az Isten országa nem evés és ivás, hanem igazság, békesség, és a Szentlélekben való öröm*”); János 16,22: „*Így most titeket is szomorúság fog el, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog a ti szívetek, és örömtöket senki nem veheti el tőletek*; Jelenések 19,7: „*Örüljünk és ujjongjunk, és dicsőítsük Őt, mert eljött a Bárány menyegzője...*”.

Mit jelent az a kijelentés, hogy a gyülekezet tagjai *elérték lelkük üdvösségét* (κοιμίζομενοι ... σωτηρίαν ψυχῶν)? A bibliakutatók rámutattak arra, hogy Péter első levele más értelemben használja a ψυχῆ / lélek kifejezést mint Pál apostol.⁸³ Az antropológiai fogalom Péter első levélében nem az ember gyengeségét jelöli (vö. 1Kor 2,14; 15,44), hanem az egész embert, az életét, a teljes emberi egzisztenciáját.⁸⁴ Jelentése ily módon megfelel a *ti / ὑμῶν* személynévmásnak. Jelen esetben a kijelentést így lehetne lefordítani: *elértétek a ti üdvösségeteket*.⁸⁵ Ezen állításnak lelkigondozói szándéka van. A levélszerzőnek az volt a célja, hogy vigasztalást, bátorítást nyújtson a gyülekezetnek. Platón felfogásával ellentétben az Újszövetség azt tanítja, hogy nemcsak a magasabb rendű

---

⁸² K. Berger: χαρά címszó. In: *EWNT* III. 1087–1090; H. Conzelmann: χαίρω κτλ címszó. In: *TWNT* IX., 350–362; A. B. du Toit: *Freude*, I. (NT) *TRE* XI., 584–586; R. Bultmann: *Az Újszövetség Teológiája*. Budapest 1998, 275.

⁸³ G. Dautzenberg: σωτηρία ὑμῶν (1Pt 1,9). In: *BZ NF* 8 (1964, 262–276).

⁸⁴ Varga Zs.: *Újszövetségi görög–magyar szótár*. Budapest 1992, 1026.

⁸⁵ A lélek üdvösségéről a következő újszövetségi helyek beszélnek: Mk 8,35–37; Jak 1,21; 5,20; a lélek üdvösségéről szóló kifejezés minden esetben az ember megváltására vonatkozik az utolsó ítélet napján.

lélek, hanem az egész ember üdvözülni (vö. 1Kor 6,14–20). A *lélek halhatatlanságáról* szóló tanítás ezért nincs összhangban a Szentírás emberről szóló felfogásával. Péter első levelének szemlélete az ószövetségi és a zsidó hagyomány látásmódjának felel meg.

A fenti magyarázattal szemben R. Feldmeier azt állítja, hogy Péter első levelében a $\psi\chi\eta$ kifejezés más jelentéssel bír, mint az ószövetség, ill. judaista iratokban.⁸⁶ Állítását azzal támasztja alá, hogy Péter első levele nem a palesztinai zsidóság fogalomvilágát tette magáévá (a holt-tengeri közösség irodalma), hanem a diaszpórában élő hellenista zsidóságot, melyet Alexandriai Philó szemlélete határozott meg. Véleménye szerint ezért helytelen a $\psi\chi\eta$ kifejezést az ember jelölésére szolgáló névmással vagy az étellel azonosítani, mert levelünkben a fogalomnak három sajátos szerepe van. Az ember a lélek által elsősorban Isten megváltó művét fogadja el (1Pt 1,9; 2,25). Másodsorban a lélek által engedelmesen meghajol Isten akarata előtt (1Pt 1,22). Harmadsorban a lélek segítségével felveszi a harcot a test kívánságaival (1Pt 2,11). Az utóbbi esetben érződik a legjobban a görög dualista szemléletmód. R. Feldmeier magyarázatával szemben azt kérdezzük, hogy vajon Péter első levele valóban átvette-e a hellén szemléletet az ember kettősségéről? Erre a kérdésre W. Schrage megállapításával felelünk: annak ellenére, hogy egyes esetekben a lélek és a test szembeállításáról van szó, Péter első levelében nem beszélhetünk egy tipikus hellenista dichotómiáról.⁸⁷

Amikor a levélíró azt állítja, hogy a gyülekezet *elérte a lélek üdvösségét*, akkor összefoglalja mindazt, amit a 1,3–5 versekben részletesen kifejtett arról az élő reménységéről, amellyel a címzettek a mennyei örökség elnyerését várják. De vajon az író a jelen idejű vagy a jövő idejű üdvösségről beszél? A helyes felelet megtalálása érdekében meg kell vizsgálnunk a $\kappa\omicron\mu\iota\zeta\omicron\mu\epsilon\upsilon\iota$ melléknévi igenév alakját. Mivel jelen idejű formáról van szó, a kifejezés egyfelől azt jelenti, hogy a gyülekezet tagjai – mint *újjászületett* emberek – már most részesülnek az eljövendő üdvösségben, másfelől pedig azt, hogy nyitott szívvel várják a végső számadás napját, amikor elnyerik Istentől a megváltás örömét.

---

⁸⁶ R. Feldmeier: *i. m.* 87.

⁸⁷ W. Schrage: *Der erste Petrusbrief*. NTD 10., Göttingen 1985, 86.

10. vers: *Ezt az üdvösséget keresték és kutatták a próféták, akik a nektek szánt kegyelemről prófétáltak.*

Az író folytatja a gyülekezet *üdvösségéről* szóló kérdés kifejtését. A magyarázat során az emelkedett stílust felváltja a tanítói hangvétellel.⁸⁸ Az üdvösségről úgy tesz bizonyosságot, mint az üdvtörténelem céljáról. Péter első levele az ószövetségi apokaliptikus látásmóddal ellentétben azt vallja, hogy az Isten cselekvése által előkészített eszkatologikus üdvösség nemcsak a jövőben fog megvalósulni, hanem a jelenben is. Péter első levelének történelemszemlélete (vö. 1,5) ily módon Jézus igehirdetésének és Pál tanításának alapvonásait követi az üdvösség napjának az eléréséről (Lk 4,19.21; Gal 4,4; 2Kor 6,2). Az üdvtörténet célját már az ószövetségi próféták is keresték és kutatták. Isten cselekvésének az értelme nem mindig látható át a hívő ember számára. Izráel gyülekezete csak a múltba visszatekintve ismerte fel Isten vezetésének a célját. Az Egyiptomból való kivonulás története jól példázza, hogy az isteni szándék el volt rejtve a választott nép előtt a negyven évig tartó vándorlás idején. A keresztyén ember számára sem mindig világos, hogy Isten miért vezeti életét a szenvedések útján. Krisztus kis-ázsiai követői is sokszor tanácstalanul keresték azoknak a megpróbáltatásoknak, kísértéseknek az értelmét, melyek a mindennapok rendjén érték őket (vö. 1,6; 2,18–21). A levélíró szerint a próféták a jövő felől tudakozódtak.⁸⁹ Mint Isten választott emberei, a megígért messiási üdvkorszak elérésének az idejét kutatták. Megbízásuk a végső idők eseményeinek az előrelátása, megjövendölése volt. Az író által használt két ige *keresni*, *kutatni* (ἐκζητέω, ἐξεραυνάω) emberi tevékenységet, ill. tudományos kutatómunkát jelent.⁹⁰ Ebben az értelemben fordul elő a Septuaginta-fordításban (Zsolt 118/119,2.69). Írásmagyarázó munkájukban a prófétáknak a *Krisztus Lelke* is segítségükre volt (vö. 11. v. magyarázatával).

Természetesen ez csak az egyik köre volt az ószövetségi próféták tevékenységének. A próféták iratai arról is beszámolnak, hogy ők nemcsak

---

⁸⁸ L. Goppelt: *i. m.* 105

⁸⁹ Péter első levele a próféták iratai közül elsősorban Ézsaiást idézi (Ézs 40, 6.8. – 1Pt 1,24–25; Ézs 28,16 – 1Pt 2,6; Ézs 43,21 – 1Pt 2,9; Ézs 53 – 1Pt 2,22; Ézs 53,4.12 – 1Pt 2,24–25; Ézs 8,12–13 – 1Pt 3,14–15; Ézs 11,2 – 1Pt 4,14; Hóseás prófétát csak egyszer: 1,6.9 – 1Pt 2,10).

⁹⁰ L. Goppelt: *i. m.* 107, 75. l.; Varga Zs.: *Görög–magyar szótár.* 290, 367.

a jövő történéseire figyeltek, hanem a nép jelenének, kultikus és társadalmi életének a vizsgálatával és megítélésével is foglalkoztak. Az üdvösségről sajátos módon úgy beszéltek mint Isten kegyelmének megnyilatkozásáról. Hitbeli látásuk szerint ez a következő nemzedékek életében fog végbemenni (Énókh 1,2; IV. Ezsdrás 4,33). Péter ezzel szemben arról tesz bizonyosságot, hogy a végső idő eseményei, az eszkatologikus üdvösség már elkezdődött Jézus Krisztus messiási működésével. Isten az Ő szeretetét Jézus életében és szenvedésében mutatta meg. Erről tesz bizonyosságot Pál apostol is egy korai hitvallás szavaival a feltámadásról szóló tanításában az első Korinthusi levélben (1Kor 15,3–5). Az üdvösség elérkezésének a bizonyossága csak a hit szemével ismerhető fel. A világ előtt rejtve marad az, hogy Isten ígéretei Jézus Krisztus kereszthalála és feltámadása által beteljesedtek (Lk 24,26–27; ApCsel 3,18; Zsid 2,9–10; vö. Mk 12,10; 14,27; 15,24.28.34). Ez arra figyelmezteti a mindenkori keresztyéneket, hogy az üdvösséget nem a mi vallásos érzéseink, kegyességi gyakorlatunk alapján nyerjük el, hanem egyedül Isten kegyelmes hozánk fordulása alapján.⁹¹

11. vers: *kutatva, hogy melyik vagy milyen időről tett kijelentést Krisztus bennük levő Lelke, amikor előre bizonyosságot tett a Krisztusra váró szenvedésekről, és az ezeket követő dicsőségről.*

Péter első levelének egyik sajátos vonása, hogy a gyülekezet megváltására vonatkozó kérdéseket mindig kapcsolatba hozza Jézus Krisztus üdvösségszerző cselekedeteivel. Jelen esetben a gyülekezet szenvedéseit állítja párhuzamba Jézus golgotai áldozatával és dicsőséges felemeltetésével. A kis-ázsiai tanítványok sokszor értetlenül kérdezték: miért kell szenvedniük azoknak, akik már elnyerték Krisztustól az üdvösség ajándékát? Hogyan lehet összeegyeztetni a testi-lelki fájdalommal járó szorongatásokat Isten országának az eljövételével és örömeivel? A próbatételek miatt sokan meginogtak hitükben, tanácsatlanná váltak, és azon töprengtek, hogy vajon jó utat választottak-e, amikor Jézus Krisztus követése mellett döntöttek.⁹² Ezekre a kérdésekre válaszol az apostol, amikor rámutat, hogy a hívó ember életében jelentkező szenvedések mértékét nem lehet összehasonlítani az Istentől kapott üdvösség mérhetetlen nagyságával. Az újszövetségi

---

⁹¹ Ed. Schweizer: *i. m.* 28.

⁹² M. H. Bolkestein: *i. m.* 41.

gyülekezet olyan üdvajándékokban részesült, amelyekről a próféták beszéltek, és amelyekre az angyalok váraakoztak. Erre a felismerésre akarta elvezetni a szerző a címzetteket, hogy nagyobb bátorsággal hordozzák el a rövid ideig tartó szenvedéseket (vö. 1Pt 5,10–12).

Az apostol nemcsak párhuzamosságot látott a gyülekezet és Jézus Krisztus szenvedése között, hanem rámutatott Krisztus helyettes áldozatának rendkívüliségére is. Ezt azáltal tette, hogy felhívta a címzettek figyelmét arra, hogy Jézus üdvhalála nem véletlenszerű, hanem Isten akarata szerinti üdvösemény volt (vö. 1Pt 1,6; 2,20–24). Erről tettek vallást a próféták a *Krisztus Lelke által*. Mivel az utóbb említett kijelentés csak itt fordul elő az Újszövetségben, jelentése felett sokat gondolkoztak az írásmagyarázók.⁹³ Az *első kérdés* arra vonatkozik, hogy vajon a próféták Krisztus vagy Isten Lelke segítségével *tettek előre bizonyosságot* (προμαρτυρούμενον)⁹⁴ az eljövendő Messiás szenvedéséről és az azt követő dicsőségéről? Erre a felvetésre a 12. vers alapján azt felelhetjük, hogy mind az ószövetségi próféták, mind az újszövetségi evangélisták a mennyből küldött Szent Lélek által jövendöltek. Mindkét esetben a mennyei Atya munkájáról van szó, aki végbeviszi Isten üdvözítő akaratát.⁹⁵ A második kérdés annak a tisztázására irányul, hogy vajon a levélszerző a *preegzisztens Krisztusról* beszél-e a Kolossé levélhez hasonlóan? A preegzisztens krisztológiai felfogás a hellenista gyülekezetekben született meg, és azt hirdette, hogy Krisztus már születése előtt közvetett módon munkálkodott mint Isten üdvösségszerző cselekvésének közvetítője. Pál apostol az első Korinthusi levélben úgy beszél a preegzisztens Krisztusról, mint lelki köszikláról (1Kor 10,4). A második századi apostoli atyák szintén azt tanították, hogy a preegzisztens Krisztus a próféták által munkálkodott (Barnabás 5,6; Ignatiusz (Ignac) levele a magnésziaiakhoz 9,2).

12. vers: *Ők azt a kijelentést kapták, hogy nem maguknak, hanem nektek szolgálnak azokkal, amikről most az evangélium hirdetői pré-*

---

⁹³ A *Krisztus Lelke* kifejezés ezenkívül a Róm 8,9 versben fordul elő, ahol Pál apostol arról tesz bizonyosságot, hogy a felemeltetett Krisztus az Ő Lelke által munkálkodik a hívő emberben. Krisztus Lelke itt is azonos Isten Lelkével (vö. Róm 8,10 és 2Kor 3,17).

⁹⁴ A προμαρτυρέω ige csak ezen a helyen fordul elő az Újszövetségben.

⁹⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 62.

dikálnak nektek a mennyből küldött Szentlélek által, és amikbe angyalok vágyakoznak betekinteni.

Tartalmi szempontból a próféták jövődöleése azáltal, hogy rávilágítottak Krisztus és a gyülekezet sorsa közötti hasonlóságra, a címzetek javát *szolgált*a. Ezt a felismerést a Krisztus Lelke által nyerték, aki azt is feltárta nekik, hogy igehirdetésükkel nem maguknak, hanem Isten eljövendő választottainak a *hitét fogják erősíteni*. A levélszerző a *szolgálni* ígét (διακονέω) ekleziológiai értelemben használja. Az 1Pt 4,10 versben az διακονέω ige arra utal, hogy az Istentől kapott lelki ajándékokkal mindenkinek a közösség épülését kell szolgálnia (vö. Mk 10,44; 1Kor 12,4–6). Krisztus szenvedéséből és dicsőségéből, a keresztyén tanítványok mint egy tükörből felismerik saját jelenük és jövőjük értelmét.⁹⁶ Erről tesznek bizonyosságot *most az újszövetségi evangélium hirdetői*. Jelen esetben hangsúlyos a *most/vûv* időhatározó-szó, amely arra utal, hogy a Krisztusról szóló örömmüzenet az apostolok és az evangélisták úgy hirdették a gyülekezetnek mint az ószövetségi ígéretek beteljesedését (Ézs 52,7: „Mily szép, ha feltűnik a hegyeken az örömhírt hordozó lába! Békességet hirdet, örömhírt hoz, szabadulást hirdet.” Vö. Náh 2,1). Az üdvösség idejének elérézését azért szólhatják most az igehirdetők, mert a Szentlélek indította őket a bizonyosságtételre, és adott egyben erőt nekik a megbízatás teljesítésére (Róm 10,15).⁹⁷ A *most hangzó örömmüzenet* felülmúlja az üdvözítő Krisztus látásának a hiányát, melyről a 8. versben olvastunk. Ily módon érzékelteti az író, hogy az üdvösség *már elkezdődött*, de *még nem telejesedett be*.

A hívők – mint egy új üdvtörténeti korszak tagjai – olyan kiváltságban részesültek – a Szent Lélek munkája által –, melyet a *mennyei angyalok* is szerettek volna elnyerni. Ez a megjegyzés arra utal, hogy az evangélium titkát nemcsak az ószövetségi próféták kívánták megismerni, hanem Isten mennyei követei is. Az újszövetségi gyülekezet ezen kiváltságáról beszél az Efézusi és a Kolosséi levél is (Ef 3,5: vö. Kol 1,26; vö. Lk 10,23). Az angyalokról a levél harmadik fejezetében azt olvassuk, hogy alá vannak vetve a megdicsőült Krisztus hatalmának (1Pt 3,23). Mindez arra utal, hogy az angyalok nem isteni termé-

---

⁹⁶ R. Feldmeier: *i. m.* 63

⁹⁷ Feltűnő, hogy az író nem tesz említést a kis-ázsiai misszió apostolairól, sem Pál, sem Péter munkásságáról nem emlékezik meg.

szzettel rendelkező lények. Ők mint Isten teremtményei nem minden tekintetben magasabbrendűek az embereknel (Mk 13,32; Zsid 1,14; 2,16). Pál apostol az első Korinthusi levélben a keresztyéneket hasonlítja össze az angyalokkal, és azt állítja, hogy ők nemcsak az emberek, hanem az angyalok felett is fognak ítélni (1Kor 6,3).

1,13–21: Szentek legyetek, mert én szent vagyok

Fordítás

13 Ezért tehát elméteket felkészítve, legyetek józanok, és teljes bizonyossággal reménykedjeteK abban a kegyelemében, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok. 14 Mint engedelmes gyermekek, ne igazodjatok azokhoz a korábbi vágyaitokhoz, amelyek tudatlanságotok idején voltak bennetek, 15 hanem – mivel Ő, a Szent hívott el titeket – ti is szentek legyetek egész magatartásotokban, 16 mert meg van írva: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok”. 17 Ha pedig mint Atyákatok hívjátok Őt segítségül, aki személyválogatás nélkül ítéL meg mindenkit cselekedete szerint, szent félelemmel éljeteK földi vándorlásotok idején, 18 tudva, hogy nem veszendő dolgokon, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg atyáitoktól örökölt hiábavaló életetekből, 19 hanem drága véren, a hibátlan és szeplőtelen Báránynak, Krisztusnak a vérén. 20 Ő ugyan a világ teremtése előtt kiválasztatott, de az idők végén megjelent tiérettetek, 21 akik általa hiszteK Istenben, aki feltámasztotta Őt a halottak közül, és dicsőséget adott Neki, hogy hitetek Istenbe tett reménység is legyen.

Elemzés

A himnikus szakasz után (1,3–12) az intelmek következnek. A keresztyén ember létformájáról szóló szövegegység középpontjában az üdvösség és a megszentelődés áll. A levélíró eddig kijelentő módban beszélt az üdvösségről mint Isten ajándékáról. Az új részben felszólító módban kéri a címzetteket, hogy járjanak keresztyén elhívásukhoz méltóan. Az Istentől nyert üdvösség nem csak hálaadásra kell indítsa a gyülekezet tagjait. A keresztyén ember akkor követi hűségesen Megváltóját, ha elkötelezi magát az engedelmes életre. Pál leveleihez hasonlóan, Péter első levele sem a szemlélődő, hanem a cselekvő életre indítja Krisztus követőit. Az apostol arra buzdítja a hívőket, hogy éle-

tük megszentelése által tegyenek bizonyosságot arról, hogy újjászületett emberek lettek. A 13. versben arra inti a címzetteket, hogy induljanak el a jövő felé vezető úton. Vándorlásuk idején összpontosítsanak arra a kegyelemre, amelyet Krisztus megjelenésekor fognak elnyerni. Az *ezért tehát* kötőszó kapcsolja össze az intelmeket az előző szakasszal (1,3–12). A bevezető vers arról a kegyelemről beszél, amelyet a tanítványok Krisztus megjelenésekor kapnak majd ajándékba. Formatörténeti szempontból – a Róm 6,11–14. szakaszhoz hasonlóan – a parainézisek háttérben a keresztre elkészítő katekézis hagyomány-nyaga fedezhető fel.⁹⁸

Magyarázat

13. vers: *Ezért tehát elméteket felkészítve legyetek józanok, és teljes bizonyossággal reménykedjete abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.*

Az intelm egy felszólítással kezdődik: *készítsétek fel elméteket* – ἀναζωοοῦμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν (Károli: *övezzétek fel elmétek derekait*). A képet az apostol az ókori ember ruhaviseléséből merítette. Az első században a férfiak hosszú, a vállon átvethető köpenyszerű ruhát viseltek. Ez a viselet főleg pihenés közben volt kényelmes. Mozgás közben azonban akadályozta az embert a járásban, és ezért kötötte át derekát, hogy könnyebben tudjon dolgozni. A kifejezés mind az Ó-, mind az Újszövetségben használatos (Jer 1,17; Péld 31,17; Lk 12,35; Ef 6,14). A mindennapi életből vett hasonlatot az író az értelem, a lélek felövezésére, felkészítésére vonatkoztatta. A διάνοια szó nemcsak az ember *érzületét*, hanem egész *gondolkodását* jelöli, mely magába foglalja kedélyét, lelkületét, öntudatát és akaratát is.⁹⁹ A kifejezést Jézus is használja, amikor az írástudó kérésére összefoglalja a mózesi törvény célját (Mk 12,30: „*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes elmédből és teljes erődből*”). Krisztus követőjének azért kell lelki értelemben felöveznie magát, hogy Krisztus második megjelenésekor kész legyen Isten kijelentésének befogadására. Minden akadályt el kell háritania útjából, mely meggátolná

---

⁹⁸ R. Bultmann: ἐλπὶς címszó. In: *TWNT* II., 515–520; 529–531; B. Mayer: ἐλπὶς címszó. In: *EWNT* I., 1066–1075.

⁹⁹ Varga Zs. J.: *Görög–magyar szótár*. 213.

abban, hogy Isten rendelkezésére álljon. A *legyetek józanok* intelem szintén eszkatologikus vonatkozású (1Pt 4,7; 1Thessz 5,6). Az újjászületett ember gondolkodását a józan megfontolás, az önmérséklet gyakorlása jellemzi. Nem enged a világi élet csábításainak. Figyelmét a valódi értékek felé fordítja. A jó és a rossz közötti választását nemcsak az a felismerés vezeti, hogy a világban minden alá van vetve a mulandóságnak, hanem az a *reménység*, amellyel Jézus Krisztus eljövendő megjelenésére néznek.¹⁰⁰ Ez a jövőre néző reménység az ember egész magatartását meghatározza, amint azt a hit hőseinek példája tükrözi a Zsidókhoz írt levél 11. fejezete szerint. Figyelmüket arra a kegyelemre (χάρις) összpontosítják, melyet Istentől kapnak ajándékba Krisztus dicsőséges visszajövele alkalmával. Ebben az értelemben a kegyelem azonos az *üdvösséggel* (vö. 1Pt 1,5.9).¹⁰¹ Mit jelent az a felszólítás, hogy *teljes bizonyossággal reménykedjenek* (τελείως ἐλπίζατε)? R. Feldmeier szerint a reménység nemcsak üdvajándékot jelent, mint a 1Pt 1,3 versben, hanem egy megbízatást, melyet minden keresztyénnek be kell töltenie. Ez azt jelenti, hogy Krisztus tanítványainak arra az üdvösségre kell tekinteniük, melyet Isten megígért.¹⁰² Ez megegyezik a reménység szó ószövetségi értelmezésével: a választott nép tagjai mindig bizalommal közeledtek azon jövendő felé, melyre az Úrtól kaptak fogadalmat (vö. 1Móz 12,1–4; Zsid 11,8–10. 123–27).¹⁰³ A jövőre néző reménykedés azonban nem olyan életfolytatást jelent, amely a világtól távol keresi a boldogságot, hanem az Istennel való közösségben találja meg életének értelmét. Ily módon lesz Péter első levelében a reménység – a hit helyett – a keresztyén ember létének a meghatározója (vö. 1Pt 3,15: „...*legyetek készen mindenkor számot adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek elő reménységet*”).¹⁰⁴

¹⁰⁰ W. Schrage: *i. m.* 75.

¹⁰¹ Uo.

¹⁰² W. Feldmeier: *i. m.* 66.

¹⁰³ L. Goppelt: *i. m.* 116.

¹⁰⁴ Uo.

14. vers: *Mint engedelmes gyermekek, ne igazodjatok azokhoz a korábbi vágyaitokhoz, amelyek tudatlanságotok idején voltak bennetek.*

A levélíró *engedelmes gyermekeknek* nevezi a címzetteket. Az 1,22 vers szerint az *engedelmesség* / ὑπακοή az igazság beszédének hittel való meghallását és elfogadását jelenti. Az Újszövetség az *engedelmesség fiai* kifejezés alatt a keresztségben részesült és hitre jutott embereket érti (vö. 1,2 magyarázatával). A *gyermek* szó, a *fiú* kifejezéshez hasonlóan, az Atyához, az Istenhez való tartozást jelöli. Az Újszövetség értelmében az engedelmesség főnévnek nincs negatív töltete, hiszen nem az alávetettség, a szolgaság állapotát jelenti, hanem az Istennel való szoros kapcsolatot, mely által a hívők valóban szabaddá válnak.¹⁰⁵ Ennek megfelelően az *engedetlenség fiai* a hitetlen pogányokra vonatkozik, akik elutasítják Isten beszédét (vö. Ef 2,2). A megszólítás után az apostol arra inti a tanítványokat, hogy *ne igazodjanak korábbi vágyaikhoz* (μὴ συσχηματίζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις). A hitre jutás egy új élet kezdetét kell hogy jelentse. Azok, akik közösségre léptek Jézus Krisztussal, a mennyei Atya akaratának és nem testi vágyaiknak kell hogy engedelmeskedjenek. Péter a misszió megtérésre hívó nyelvezetével arra inti a címzetteket, hogy véglegesen szakítsanak a pogány életformával. A συσχηματίζω szó (itt melléknévi igenév) a Római levél 12,2 versében fordul még elő. Az apostoli intelem mindkét esetben arra szólítja fel a keresztyén gyülekezetet, hogy ne a világ mércéjéhez, hanem Isten tökéletes akaratához igazodjanak. A melléknévi igenév által kifejezett felszólítás arra utal, hogy a hívek a keresztség után vissza-vissza estek a régi életük bűneibe. A teljes erkölcsi megújulás nem ment végbe egyik napról a másikra. Az egykor és most szembeállítása eszközével az író arra az időre emlékezteti őket, amikor még tudatlanok voltak, nem ismerték Istent és az Ő parancsolatait. Megtérésük előtt hitbéli és erkölcsi *tudatlanságban*, sötétségben jártak (vö. ApCsel 3,17; 17,30; Ef 4,17–19). Az ember csak akkor tud különbséget tenni a jó és a rossz között, amikor Isten világítja meg értelmét (Zsolt 27,1). Keresztyén mivoltuk másságát a pogány életforma elhagyásával fejezhetik ki a legjobban. Miután meghallották Isten hívó szavát és elfogadták az üdvösség evangéliumát, teljesen oda kell hogy szánják magukat az Isten szentségéhez méltó életre. A megszentelődés útján elsősorban az

---

¹⁰⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 68.

érzéki vágyaikat kell legyőzniük. A testi kívánságok közül a szerző a 4,3 versben a következőket emeli ki: (nemi) kicsapongás, részegeskedés, dorbézolás, tivornyázás és szentségtelen bálványimádás. Az ἐπιθυμία szó azonban nemcsak az érzéki szenvedélyeket jelenti, hanem általában az Istentől elidegenedett ember kívánságait, melyek ellenkeznek a mennyei Atya akaratával (vö. 1Pt 4,2). A gyülekezet tagjai csak akkor tudják legyőzni ezeket a vágyakat, ha lelkileg felkészülve, józan fejvel néznek szembe a világi dolgok csábításaival, és nem engednek a megtévesztő kísértéseknek (vö. Ef 4,22–23).

15. vers: *hanem – mivel Ő, a Szent hívott el titeket – ti is szentek legyetek egész magatartásotokban.*

A keresztyének életfolytatását Péter első és második levele nem a περιπατεῖν *járást* jelentő igével, hanem az ἀναστροφή szóval fejezi ki, mely *forgolódást, viselkedést* jelent.¹⁰⁶ Mindkét görög ige megfelel a héber הלך szó jelentésének. Mindez azt jelenti, hogy Péter leveleinek erkölcsi tanítása elsősorban az Ószövetségben gyökerezik. Erre utal az 1,15. versben idézett szentségtörvény (3Móz 19), melyet az antik zsidóság valószínűleg a Tóra összefoglalásának tekintett.¹⁰⁷ A *hanem* ellentétes kötőszóval bevezetett mellérendelő mondatban arra kéri a címzetteket, hogy magatartásuk igazodási pontja a szent Isten legyen, aki kiválasztotta és elhívta őket a szent életre (vö. 1,2 magyarázatával). Bibliailag értelemben a ἅγιος / *szent* jelző azokat a személyeket jelölte, akiket Isten a profán világtól elkülönített magának (1Pt 2,9). A *szentség* nem Isten tulajdonsága, hanem az Ő személyének a lényege: „ő sérthetetlenül tiszta és hűséges – erre utal a szövegkörnyezet –, és elutasít minden tisztátalant”.¹⁰⁸ Jézus tanítványainak az elhívása által Isten gyökeres változást hoz az emberek életében. Az egyház Ura az Ő újjáteremtő szavával hívja el a választottakat (Róm 4,17; 8,30; 9,25–26; Gal 5,13). Isten szabadságra hívja az embert (1Pt 2,9; 5,10), de egyben felelősséggel is felruházza őt (1Pt 2,21; 3,9). A *megszentelt* életvitelt a szerző az ősatyák feleségeinek engedelmes viselkedésével szemlélteti, akik nem a

¹⁰⁶ Varga Zs.: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, 55; G. Ebel: ἀναστροφή címszó. In: *ThBNT* III., 1356–1357.

¹⁰⁷ P. W. Horst: Pseudo-Phocylides, and the New Testament. In: *ZNW* 69 (1978), 187–202.

¹⁰⁸ L. Goppelt: *i. m.* 118.

külső ember, hanem a szív rejtett ékességeivel díszítették magukat, és szelíd, csendes lélekkel reménykedtek Istenben (1Pt 3,3–6). Az élet megszentelése tehát nem a világtól távol, hanem a mindennapi életben megy végbe. Ebben a környezetben kell a keresztyéneknek bizonyosságot tenniük arról, hogy hiteles követői Krisztusnak.

16. vers: *mert meg van írva: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok”.*

A felszólítás indoklása a mózesi szentségtörvényben áll előttünk: 3Móz 11,44 skk.; 19,2: *„Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok”.* Az elhívottak feladata, hogy szoros kapcsolatba lépjenek az elhívást kezdeményező Istennel. Ez nemcsak egy misztikus közösséget jelent, hanem állandó törekvést arra, hogy egész életfolytatásukat Isten szentségéhez igazítsák (vö. 1Thessz 4,3–8). A szentté léétel a keresztyén élet célja. Isten a megszentelődésre hívta el az egyház tagjait (1Thessz 4,7). Pál apostol szerint a megszentelődés azért mehet végbe, mert Krisztus kereszthalálával már megtörtént a gyülekezet megigazítása és megszentelődése (1Kor 1,30). A levél bizonyága szerint Isten a Szentlélek által megragadja az embert és bevonja őt a saját hatalmi körébe.¹⁰⁹ Az Isten által megszólított tanítványok a megszentelődés által válaszolnak az elhívásra.¹¹⁰ Igeszakaszunk szövegkörnyezete szerint az elhívottak megszentelődése a mindennapi életben történik, oly módon, hogy belső emberüket áthatja az Isten kegyelmébe vetett reménység (1,13) és az ítélobírótól való félelem (1,17).

17–21. vers.

Elemzés

Az összetett mondatból álló szakasz a mennyei Atya iránti gyermeki tiszteletre (félelemre) buzdítja a címzetteket. A gyülekezet tagjait arra kéri, hogy Isten szentségéhez mérjék minden tevékenységüket. Mindennapi döntéseiket az a tudat kell vezesse, hogy a mennyei bíró számon kéri cselekedeteiket az utolsó napon. Életük csak akkor lesz összhangban Isten szentségével, ha nem a maguk erkölcsi jóságára,

---

¹⁰⁹ Ed. Schweizer: πνεῦμα címszó. In: *TWNT* VI., 445.

¹¹⁰ R. Feldmeier: *i. m.* 71.

hanem arra az új erőre támaszkodnak, melyet Krisztustól nyertek az újjászületésük alkalmával (1,3).

Magyarázat

17. vers: *Ha pedig mint Atyákat hívjátok őt segítségül, aki személyválogatás nélkül ítél meg mindenkit cselekedete szerint, szent félelemmel éljetez földi vándorlásotok idején.*

Az előző szakaszban a levélszerző úgy beszélt Istenről, mint a választottak Atyjáról, aki újjászülte és személyes közösségbe vonta a gyülekezet tagjait (vö. 1,2–3). Imádságaikban ezért mindig bizalommal fordulhatnak a mennyei Atyához, mert Ő meghallgatja őket, ha segítséget kérnek Tőle. A szinoptikus hagyomány szerint Jézus is arra ösztönözte tanítványait, hogy bátran folyamodjanak Istenhez, mert az Ő segítségére biztosabban számíthatnak, mint földi szüleik támogatására (vö. Lk 11,1–13; Mt 7,7–11). A legjobb példa erre a Mi Atyánk kezdetű imádság, mely a hívő ember és a mennyei Atya közti nyitott viszonyt tükrözi. Az Isten gyermekeihez való tartozás érzése azonban nem szabad elbizakodáshoz vezesse a választott gyülekezetet (Mt 3,9). A mennyei Atya nemcsak segítséget nyújt a kegyes embernek, hanem felelősségre is vonja őt tetteiért. Ezért mondja az apostol, hogy gyermeki félelemmel járjanak Isten előtt, mert mindenkinek meg kell állnia a mennyei bíró széke előtt. Krisztus tanítványainak azonban nem kell rettegéssel várniuk a felelősségre vonás napját, mert Isten *személyválogatás nélkül* és nem szeszélyesen fog ítélni felettük, ahogyan az emberek teszik. Az ítélőbíró pártatlanságára vonatkozó kifejezés mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben azt jelzi, hogy Isten igazságos, Ő nem tesz különbséget az emberek között a külső – vagyoni, társadalmi, vallási – körülmények szerint (5Móz 10,17; 1Sám 16,7; 1Kir 8,39, Mal 2,9). Ő az ítélet alkalmával részrehajlás nélkül fog megítélni mindenkit cselekedete alapján (Mk 12,14; Róm 2,11; Kol 3,24; Jak 2,1–4). Figyelemre méltó, hogy az Újszövetség többi könyvével ellentétben Péter első levele szerint nem Krisztus, hanem Isten fog ülni az ítélőbíró székében.¹¹¹ *A cselekedetek alapján* (κατὰ τὸ ἔργον) történő ítékezés gondolata felelős életre kívánta sarkallni a címzetteket (2Kor 5,11; Róm 11,20). Az intelem által az író

---

¹¹¹ R. Feldmeier: *i. m.* 72.

részben vigasztalni, részben figyelmeztetni kívánta a kis-ázsiai keresztyéneket. Isten igazságos voltának felidézésével bátorítani kívánta azokat, akiknek sok szenvedést kellett elviselniük környezetük méltánytalan bánásmódja miatt (2,12.23; 4,5.19). Másrészt pedig arra akarta ösztönözni őket, hogy földi vándorlásuk idején ne könnyelműen, hanem *félelemmel* (ἐν φόβῳ) járjanak Isten szent színe előtt (1Pt 2,18; 3,2.16; ApCsel 9,31; Ef 5,21).¹¹² Az intelem e kettős szándékával találkozunk mind Jézus igehirdetésében (Mt 5–7.), mind az apostoli hagyományban (Róm 2,11; 1Thessz 4,6–8; Fil,2,14). L. Goppelt szerint az ítélettől való *félelem* a keresztyén reménység dialektikus elmentéje, mely megakadályozza azt, hogy az Isten kegyelmébe vetett bizonyosság (certitudo) (1,13) hamis biztonsággá (securitas) váljon.¹¹³ A jövővényesség ideje alatt a keresztyének folyamatosan ki vannak téve a gonosz kísértésének (1Pt 5,8), ezért minden nap meg kell vívniuk a hit harcát (Ef 6,11–18).

18. vers: *tudva, hogy nem veszendő dolgokon, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg atyáitoktól örökölt hiábavaló életetekből.*

A keresztyének nemcsak azért választják a megszentelődés útját, mert erre sarkallja őket az eljövendő ítélettől való félelem, hanem azért, mert emlékeznek a Krisztus vére által történt megváltásukra. Péter első levelének sajátos vonásai közé tartozik, hogy az új életben való járás szükségességét szótériológiai érvekkel támasztja alá.¹¹⁴ A megváltás eseményét olyan fogalommal jelöli – (λυτρώω) *megszabadítani* –, amelynek több ágú vonatkozási alapja van. Először az ószövetségi nép Egyiptomból, ill. Babilonból való szabadulására (2Móz 6,6; Ézs 45,13; 52,3), másodszor a rabszolgák szakrális kiváltására emlékeztet (3Móz 25,48).¹¹⁵ Harmadszor az ószövetségi áldozatok világára utal. Az Újszövetség írói legtöbbször a fogalom kultusztörténeti hátterét hívják segítségül, amikor Jézus Krisztus halálának üdvösségszerző

---

¹¹² A φόβου κυρίου – *istenfélelem* kifejezés az ószövetségi bölcsesség-irodalom alapfogalmai közé tartozik (Zsolt 111,10; Péld 1,7; Sirák 1,11 skk.). vö. H. Balz, G. Wanke: φόβος címszó. In: *TWNT* IX., 186–216.

¹¹³ L. Goppelt: *i. m.* 120.

¹¹⁴ K. H. Schelkle: *i. m.* 48.

¹¹⁵ O. Procksch, F. Büchsel: λύω κτλ címszó. In: *TWNT* IV. 329–359; K. Kertelge: λύτρον címszó. In: *EWNT* II. 901–905; W. Schrage: *i. m.* 78.

jellegéről tesznek bizonyosságot. Pál apostol leveleinek egyik fő motívuma, hogy Jézus *nem aranyon* vagy *ezüstön*, hanem az *Ő vére által* szerzett *megváltást* (ἀπολύτρωσις) a bűn és a halál fogságából (Róm 3,24–25; 1Kor 11,25; Kol 1,14; Ef 1,7.14). A Márk evangéliuma beszámol arról, hogy amikor Jézus a tanítványok előtt messiási szolgálatának célját meghatározta, eljövendő szenvedését az Emberfia helyettes áldozatához hasonlította: „*Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért*” (Mk 10,45).

A levélszerző a mi versünkben azt állítja, hogy a kis-ázsiai keresztényeket Jézus az *atyáiktól örökölt* (πατροπαραδότου) pogány *életmódjuk* fogságából váltotta meg. Az apostol a címzettek megtérés előtti életformáját *hiábavalónak* (μάταιος) tartja. E jelző által azt akarja érzékeltetni, hogy korábbi életvitelük és gondolkodásuk *értelmetlen, üres, könnyelmű és kilátástalan* volt, hiszen nem ismerték az igaz és élő Istent és az Ő akaratát. Hitüket nem az istenfélelem, hanem a bálványok tisztelete határozta meg (Zsolt 94,11; 1Kor 3,20; 15,17; Róm 8,20; Ef 4,17). Jól szemlélteti ezt az állapotot az Apostolok Cselekedeteiben leírt eset, amikor Pált és Barnabást Lisztra pogány lakói istenként akarták tisztelni, miután egy sánta embert meggyógyítottak. Lukács szerint Pál a következő szavakkal háritotta el szándékukat: „*Emberek, miért teszitek ezt? Mi is hozzátok hasonló emberek vagyunk, és azt az evangéliumot hirdetjük nektek, hogy ezektől a hiábavaló dolgokból térjete meg az élő Istenhez, aki teremtette az eget és a földet, a tengert és mindent, ami bennük van*” (ApCsel 14,15). A kis-ázsiai tanítványok ettől a babonás, céltalan életszemlélettől szabadultak meg, amikor Krisztushoz tértek és megkeresztelkedtek. A Péter első levélének szerzője ezáltal is érzékelteti, hogy Krisztus követése útján a hívők habitusa teljesen megváltozott, és ennek következtében idegenné váltak pogány környezetük szemében.

19. vers: *hanem drága véren, a hibátlan és szeplőtelen Báránynak, Krisztusnak a vérén.*

Ebben a versben az író újra Krisztus kiontott *vérének* megváltó erejéről beszél (vö. 1Pt 1,2 magyarázatával). Jézus Krisztus halálának üdvösségszerző jellegét Pál apostolhoz hasonlóan az ószövetségi áldozatok képi világával jeleníti meg (1Kor 6,20; Róm 3,24–25; 1Kor 11,25–25; Kol 1,14). Az Ószövetség felfogása szerint a *vér* / αιμα

az élet, ill. a *lélek* hordozója (1Móz 9,4; 3Móz 17,14). Ennek megfelelően, a vér kiontása az emberi élet kioltásával egyenlő. Az élet drágább minden földi kincsnél, értékesebb a veszendő földi arany és ezüst változó áránál. Itt azonban nem annyira az élet pénzbeli értékéről van szó, hanem Jézus odaszánt életének áldozati jellegéről.¹¹⁶ Ezért használja a szerző a János irataiból ismert *hibátlan és szeplőtelen Bárány* (ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου) hasonlatát, mely által Krisztus vérenek engesztelő, bocsánatszerző jellegéről tesz bizonyosságot (Jn 1,29.36; Jel 5,12; vö. Zsid 9,14). Ezáltal akarja érzékeltetni, hogy Jézus érettük halt meg, régi életük fogságából szerzett szabadulást a kereszten bemutatott áldozata által. A szerző ily módon kívánta tudatosítani azt, hogy az új élet lehetőségét Istentől kapták ajándékba. A szabadság elnyerése a keresztyén gyülekezet tagjait hálaadásra és felelős életfolytatásra kell hogy ösztönözze.

20. vers: *Ő ugyan a világ teremtése előtt kiválasztott, de az idők végén megjelent tiéretetek.*

Ebben a versben az apostol Jézus Krisztus kiválasztott voltáról tesz bizonyosságot. Krisztus *teremtés előtti kiválasztása* és az *idők végén való megjelenése* Isten örök végzése alapján történt. Ebből az következik, hogy az általa szerzett szabadítás visszavonhatatlan, mert Isten előzetes végzése szerint ment végbe.¹¹⁷ Az üdvtörténet e két fontos mozzanatának a kiemelése megtalálható Pál apostol korai leveleiben, ill. a páli iskola későbbi irataiban is (Róm 16,25–26; Kol 1,26; Ef 3,5. 9; 2Tim 1,9–10; Tit 1,2–3). Az írónak az volt a szándéka, hogy Jézus megváltó halálát, a hűsvéti áldozatát úgy mutassa be, mint az üdvtörténet központi eseményét. Pál apostol úgy beszél Isten örök végzéséről, mint egy titokról, mely Krisztus kereszthaláláig el volt rejtve a világ fejedelmei elől (1Kor 2,7–8). A világ bölcsei nem ismerték fel, hogy Isten üdvözítő akarata a teremtmények iránti szeretetéből táplálkozott (Róm 8,32; Jn 3,14). Ez a titok csak Jézus megjelenése alkalmával vált nyilvánvalóvá. A Teremtő szeretete akkor sem szűnt meg, amikor a világ fejedelmei Jézus Krisztus ellen fordultak.¹¹⁸ Jézus golgotai halála és feltámadása *az idők végét* ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων (1Pt 1,5) jelentette, amikor elkezdődött Isten szere-

---

¹¹⁶ Ed. Schweizer: *i. m.* 35.

¹¹⁷ R. Feldmeier: *i. m.* 79.

¹¹⁸ Ed. Schweizer: *i. m.* 36.

tetének az uralma a világban.¹¹⁹ Aki felismeri ezt az uralomváltást, elfogadja a szabadság tökéletes törvényét (Jak 1,25; Mk 12,28–31).

A golgotai áldozat nemcsak úgy áll előttünk, mint egy régi esemény, hanem mint isteni cselekvés, amely a mi javunkra, a mi üdvösségünkért ment végbe. Erre utal a levélíró a *tiérettetek* / δι' ὑμᾶς kifejezéssel. A gyülekezet tagjai ezáltal értik meg, hogy Isten üdvözítő tette őket is személyesen érinti. Más szóval: nemcsak a mások életéről, hanem az ő sorsukról, és az ő üdvösségükről van szó.

21. vers: *akik általa hisztek Istenben, aki feltámasztotta Őt a halottak közül, és dicsőséget adott neki, hogy hitetek Istenbe vetett reménység is legyen.*

Mielőtt az író rátérne az intelmek folytatására, még egyszer felhívja a figyelmet arra a személyes kapcsolatra, mely Isten megváltó munkája és a keresztyének között létrejött. Isten személyét a hívő emberek az Ő szabadító cselekvése nyomán ismerik meg. Ennek alapján ébred fel szívükben a *bizalom* a mennyei Atya iránt. Az Isten hatalmába vetett bizakodást a szerző *hit*-nek, / πίστις-nek nevezi. Péter első levelének az egyik sajátos vonása, hogy az Istenbe vetett hit és a Krisztusban való hit összetartoznak.¹²⁰ Isten Jézus Krisztus kereszten bemutatott áldozata által szabadította meg a tanítványokat régi életük, pogány hagyományaik fogságából. A hit fontos jellemzője, hogy nemcsak az ember gondolkodását és érzelmeit, hanem egész lényét meghatározza. Nemcsak értelemmel és szívvel hiszünk Istenben, hanem minden érzésünkkel, idegszálunkkal, sőt mindkét kezünk segítségre siető egységes cselekvése által.

Az Atya elfogadta a Fiú áldozatát és *feltámasztotta őt a halottak közül és dicsőséget adott neki*. Ily módon igazolta Jézus messiási szolgálatát, és másokért vállalt szenvedését. Jézus húsvéti győzelme a hívők jövődő feltámadásának záloga lett. Ezáltal a Jézus Krisztusban való hit egyben *reménységgé* is lett. Jézus megaláztatása és felmagasztalása jelzi, hogy Istennek hatalma van arra, hogy a hívő emberek szenvedését és halálát is győzelemmé és örök életté változtassa.¹²¹ A gyülekezet hite és reménysége tehát Jézus Krisztus megváltó halálára és dicsőséges feltámadására támaszkodik (vö. 1Pt 1,3; 1,13 magyarázatával).

---

¹¹⁹ Ed. Schweizer: *i. m.* 36.

¹²⁰ W. Schrage: *i. m.* 80.

¹²¹ R. Feldmeier: *i. m.* 80.

1,22–25. vers: Az Ige általi újjászületés

Fordítás

22 Tisztítsátok meg lelketeket az igazság iránti engedelmességgel, képmutatás nélküli testvérszeretetre, egymást kitartóan, tiszta szívből szeressétek, 23 mint akik nem romlandó, hanem romolhatatlan magból születettek újjá, Isten élő és maradandó Igéje által. 24 „Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull, 25 de az Úr beszéde megmarad örökké.” Ez pedig az a beszéd, amelyet hirdettek nektek.

Elemzés

A fejezet végén újra feltűnik az *újjászületés* fogalma (23. v.), mellyel a 3. versben találkoztunk. Szerkezeti szempontból a 3. és a 23. vers az első rész keretét képezi. Az újjászületés kifejezés a 3. versben Isten üdvígérését vezette be (1,3–12), itt bezárja az előző egységben megkezdett parainézist, a megszentelt életre, a testvéri szeretetre buzdító intelmet (1,13–21). A 23. verben a szerző megnevezi a gyülekezet új életének alapját, mely nem más, mint Isten örökkévaló beszéde. Az erkölcsi intelem kulcsszavai: *megtisztítani, testvérszeretet, egymást szeretni, újjászületni az Ige által* mind a keresztyén parainetikus hagyomány elemei.

Magyarázat

22. vers: *Tisztítsátok meg lelketeket az igazság iránti engedelmisséggel képmutatás nélküli testvérszeretetre, egymást kitartóan, tiszta szívből szeressétek.*

A *testvérszeretet* (φιλαδελφία) a keresztyének alapmagatartása. A szerző a gyülekezeti tagokat az egymás iránti szeretet gyakorlására buzdítja. Egymás kölcsönös szeretete, a testvérszeretet sajátos vonása. A görög szövegben egymás mellett álló két fordulat megvilágítja a másik szó értelmét. A *testvérszeretetet* a kölcsönösség különbözteti meg a *felebaráti szeretettől*.¹²² Gyakorlására csak a gyülekezet tagjait

---

¹²² E. Plümacher: φιλαδελφία címszó. In: *EWNT* III., 1014–15; L. Goppelt: *i. m.* 129.

lehet felszólítani (Gal 6,10). A keresztyén tanítványok Izráel népéhez hasonlóan úgy tekintettek egymásra, mint *testvérekre*, mint egy családi közösség tagjaira.¹²³ Péter első levele Jézus tanítását követi, amikor lelki családról, ill. lelki testvériségről beszél (vö. 1Thessz 4,9; Róm 12,10; Zsid 13,1; 2Pt 1,7). Figyelemre méltó, hogy a gyülekezet közösségét is *testvéreknek* (ἀδελφότης) nevezi (1Pt 2,17). Milyen körülmény indította a szerzőt erre a buzdításra? Az a szorongatott élethelyzet, melyben a gyülekezet a pogány környezetben élt. A testvérszeretet gyakorlása által a kisebbségben élő tanítványok állhatatossága, tűrőképessége megerősödött.¹²⁴ A keresztyének azonban nem zárkóztak el teljesen a külvilágtól, ahogy azt a holt-tengeri közösség tagjai tették. A Hegyi Beszéd intelméhez hasonlóan a szerző azt tanácsolja a közösség tagjainak, hogy jóval viszonyozzák üldözőik gonoszságát, áldást mondjanak azokra, akik szidalmazták őket (1Pt 3,8–9; Mt 5,44; Lk 6,35; 23,34; Róm 12,10.14.17–21; 1Kor 4,12; Ef 5,1–2). A 1Pt 2,17-ben arra inti a címzetteket, hogy a testvérek iránti szeretet mellett *mindenkinek* adják meg a *tiszteletet*.

A *határtalan szeretet* (L. Goppelt) parancsának nehéz volt eleget tenni, hiszen ez magában rejtette a *szinlelés, képmutatás* kísértését. Ezért írja a szerző, hogy *tisztítsátok meg lelketeket az engedelmes-ségre*, hogy egymást tiszta szívből szeressétek. Hasonló felszólítással máshol is találkozunk az Újszövetségben (Róm 12,9; 2Kor 6,6; 1Tim 1,5; 2Tim 1,5). A *lélek megtisztítása* a megszentelődés folyamatát jelenti (vö. 1,1–2; 1,15–16), mely a Szent Lélek munkája által történik. Egyes kéziratok a διὰ πνεύματος variánst iktatják be a szövegbe, mely a Szent Lélek megszentelő erejére utal (P 5. 305. 442. 642. 1175. 1448. Biz Vg).¹²⁵ Pál leveleinek bizonyossága szerint (1Kor 1,11; 11,18) egyes gyülekezetek életét megfertőzték azok a tagok, akik nem tiszta szívből, hanem képmutatásból gyakorolták a szeretetet. Ezt példázza Ananiás és Safira esete a jeruzsálemi gyülekezetben (ApCsel 5,1–6). A szeretetszolgálat vonatkozásában az intelem arra figyelmezteti a keresztyéneket, hogy azt nem lehet személytelenül, érzéketlenül végezni, csak tiszta szívből.¹²⁶ A *szív*

¹²³ H. van Soden: ἀδελφός címszó. In: *TWNT* I., 146.

¹²⁴ N. Brox: Der erste Petrusbrief. In: *EKK* XXI., Zürich 1979, 86.

¹²⁵ A variáns a Nestle–Aland 28. kiadásában szerepel.

¹²⁶ J. Behm: καρδία címszó. In: *TWNT* III., 614 ssk.

a bibliai szóhasználat szerint a gondolkodás és az akarás helye. A levélíró azt kéri a tanítványoktól, hogy *egymást kitartóan szívből* szeressék. Egyes igemagyarázók szerint az ἐκτενῶς szót a *kitartó*, mások a *bensőséges* melléknévvel, megint mások a *teljes odaadással* fordítják. Az utóbbi áll a legközelebb az intellektus szándékához. Erre utal a Vulgata fordítása is, amely az *attentius* kifejezéssel ülteti át a görög szó értelmét. A *lélek megtisztítása az igazság* iránti engedelmség által történik. Mire utal ez a magyarázó pontosítás? Arra a hitre, amellyel elfogadjuk a Krisztus megváltó haláláról és feltámadásáról szóló evangéliumot (vö. 1Pt 1,2 magyarázatával). Az őszinte szeretetet a keresztyén ember szívében az Isten Igéje ébreszti fel a Szent Lélek által. A testvérszeretet gyakorlására serkentő intellektus nem a magunk emberi adottságai alapján tehetünk eleget, hanem Isten kegyelme által, melyet az evangélium hirdet nekünk.

23. vers: *mint akik nem romlandó, hanem romolhatatlan magból születettek újjá, Isten élő és maradandó igéje által.*

Az intellektus indoklása rendjén a levélíró Isten kegyelmének újjászülő munkáját nevezi meg. A melléknévi igenév múlt idejű formája jelzi, hogy a címzettek *újjászületése* már megtörtént. A levélkezdés már utalt az Ige általi újjászületés eseményére (vö. 1,3 magyarázatával). A keresztyének új élete nem a saját elhatározásuk eredménye, hanem Isten irgalmának a gyümölcse. Ezt a felülről jövő isteni cselekvést fejezi ki az ige szenvedő alakja. Az újjászületés a megváltás üdv történeti eseményéhez hasonlóan (1,18–19) nem emberi, hanem isteni eszköz által jött létre: *nem romlandó, hanem romolhatatlan magból születettek újjá*. Az író egy analógia segítségével fejezi ki azt a gondolatot, hogy az isteni erőforrás, a teremtető erő hatékonyabb az ember életnemző képességénél (1Jn 3,9: „Aki az Istentől született, az nem cselekszik bűnt, mert magja van benne, és nem vétkezhet, mert az Istentől született”; vö. Jn 1,12). A bibliai szóhasználat szerint Isten Igéjét az elvetett maghoz hasonlítja (Lk 8,11). Isten beszéde *élő és maradandó* teremtető és újjáteremtő erő.¹²⁷ Ha megragad valakit Isten Igéje, nem tudja többé kivonni magát átformáló hatása alól.

---

¹²⁷ Dániel 6,27-ben a két jelző: ζῶντος καὶ μένοντος (*élő és örökre megmaradó*) Isten személyére vonatkozik. A mi esetünkben 25. vers megvilágítja-

Az őskeresztyén gyülekezet az újjászületést a keresztség eseményéhez kötötte. Természetesen nemcsak a keresztség szertartására gondoltak, hanem Isten élő Igéjére, amely által megszólította és elhívta a tanítványokat az élő reménységre (1Pt 1,3). Isten Igéje nem pusztán elméleti tudást, hanem olyan erőt jelent, amely mozgásba lendíti az embert és a testvérszeretet gyakorlására indítja. Akit megérint az Ige, nem marad érzéketlen felebarátja sorsa iránt, hanem magáévá teszi az ő gondjait és segítségére siet. Az a tanítvány, akit az Ige megragadott, megtalálja a támogatás módját is.

24. vers: „*Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű és virága elhull.*

Az Ige élő voltát a levélíró az Ézsaiás próféta könyvéből merített kijelentéssel támasztja alá (40,6–8). A Septuaginta fordítás alapján idézett profetikus beszéd eredetileg a fogságban, a jövőbenységben (17. v.) levő zsidó nép vigasztalását szolgálta, Péter levelének írója azonban az újszövetségi gyülekezet életére alkalmazta. Isten szabadító üzenete így a kis-ázsiai keresztyének életére vonatkozik. A levél bevezető részében (1Pt 1,12) már említés történt az evangélium hirdetéséről, de egyszer sem nevezi meg név szerint az örömmüzenet tolmácsolóit. Az író számára csak az evangélium prédikálása volt a fontos, ill. az a tény, hogy a hirdetett Ige elérte hatását.¹²⁸ A gyülekezet hittal hallgatta a Krisztus megváltó tettéről szóló beszédet. Úgy, amint az ószövetségi nép életében Isten beszéde igaznak bizonyult, most is meg fog mutatkozni újjászültő, új életet fakasztó hatalma. Az isteni λόγος történelemformáló ereje akkor is valósággá vált, amikor emberi szemmel nézve kilátástalannak tűnt a zsidó nép szabadulása (vö. 1Pt 1,12). A levélíró ezzel az ószövetségi tapasztalattal kívánta megerősíteni a kis-ázsiai keresztyének Isten Igéjébe vetett bizodalalmát.

25. vers: „...*de az Úr beszéde megmarad örökké*”. Ez pedig az a beszéd, amelyet hirdettek nektek.

A rövid életű fű hasonlata által Ézsaiás próféta az emberi élet mulandóságára, a földi hatalmak véges voltára, közelebről pedig Babi-

---

sa szerint Isten Igéjére (λόγος). Ezzel szemben a *Vulgata*: *per verbum Dei vivi et permanentis in aeternum* fordulattal fordítja.

¹²⁸ M. H. Bolkestein: *De brieven van Petrus en Judas*, 66.

lon politikai erejének hanyatlására utalt. A prófétai mondás a törékeny emberi dicsőséget szembeállította az Úr beszédével, életetteremtő hatásával, örök maradandóságával. Péter első levele szintén az emberi beszéd és Isten Igéje közötti különbségre akar rámutatni. Pál apostolhoz hasonlóan azt hangsúlyozza, hogy az evangélium hirdetőinek szava nemcsak emberi beszéd, hanem Isten Igéje, mely a Szent Lélek ereje által új életet fakasztott a kis-ázsiai gyülekezetben (1Thessz 1,5; 2,13). „Mindaz, amit az író az *élő reménységről és a hervadhatatlan örökségről* a levél elején mondott (1,3), érvényes az *élő Igére és az örökre megmaradó magra*: ez az Isten által teremtett új élet, melyet a keresztyének a reménység, a hit és az evangélium hirdetése által elnyernek.”¹²⁹

2,1–10: Krisztus a szegeletkő – a gyülekezet mint Isten háza és népe

Fordítás

1 *Levetve tehát minden gonosztságot, minden álnokságot, képmutatást, irigységet és minden rágalmazást, 2 mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok, hogy azon növekedjete az üdvösségre; 3 mivel megízleltétek, hogy jóságos az Úr. 4 Járuljatok őhozzá, mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, azonban Isten előtt „kiválasztott és drága”; 5 ti magatok is mint élő kövek épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által. 6 Ezért áll ez az Írásban: „Íme, leteszek Sionban egy kiválasztott drága sarokkővet, és aki hisz benne, nem szégyenül meg... (Ézs 28,16). 7 Nektek, a hívőknek drága kincs, a hitetleneknek pedig az a kő, amelyet megvetettek az építők, sarokkővé lett, (Zsolt 118,22), 8 megütközés kövévé és megbotráncozás sziklájává; azok beleütköznek, mert nem engedelmeskednek az igének. Ők erre is rendeltettek. 9 Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdesséte nagy tetteit annak, aki a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott el titeket; 10 akik egykor nem az Ő népe voltatok,*

---

¹²⁹ R. Feldmeier: *i. m.* 82.

most pedig Isten népe vagytok, akik számára nem volt irgalom, most pedig irgalomra találtatok.

Elemzés

Ez az igeszakasz a *tehát* kötőszó által kapcsolódik az előző versek intelmeihez, amelyekben a keresztyének egymás iránti szeretetére buzdította a címzetteket. A testvérszeretet pozitív megnyilvánulásai után az 1. versben arra szólítja fel őket, hogy vessék le azokat a negatív viselkedési formákat, melyek akadályozzák a testvéri közösség létrejöttét a gyülekezetben. A bűnkatalógus után bemutatja azt az utat, mely a szeretetben való növekedéséhez vezet. Mint újjászületett keresztyének, táplálkozzanak az Igével, mint lelki tejjel (2. v.), közeledjenek a feltámadott Krisztushoz, mint élő kőhöz (4. v.), épüljenek be a lelki házba, mint élő kövek, lelki áldozatot mutassanak be Istennek (5. v.). Majd egy ószövetségi idézettel szemlélteti azt, hogy miként lesz Krisztus, mint kiválasztott drága sarokkő az üdvösség alapja a hívők, ill. a botránkozás köve a hitetlenek számára (6–8. v.). A keresztyéneket a Septuagintából merített igével Isten választott népének, szent páságnak nevezi (9–10. v.).

Magyarázat

1. vers: *Levetve tehát minden gonoszságot, minden álnokságot, képmutatást, irigységet és minden rágalmazást.*

A testvéri közösség kialakulását a gyülekezetben a gonoszság, az álnokság, a képmutatás, az irigység és a rágalmazás gátolja. A bűnök hasonló felsorolásával Pál apostol leveleiben találkozunk (1Thessz 5,8; Róm 1,23–29; Gal 3,27; Ef 4,24; 6,11.14; Kol 3,10.12). A levélíró az apostoli hagyomány anyagából merítette az intelmet, azzal a céllal, hogy a gyülekezetet az Istenhez méltó életre buzdítsa. A rövid bűnkatalógus¹³⁰ első tagja egy gyűjtőfogalom: a *gonoszság, rosszaság* / *κακία*, mely több olyan negatív jellemvonást rejt magába, melyek megmérgezhetik a keresztyének egymás közötti kapcsolatát.¹³¹ A gonosz ember mindig arra törekszik, hogy kárt okozzon felebarátjá-

---

¹³⁰ A. Vögtle: *Die Tugend- und Lasterkataloge im Neuen Testament*. NTA XVI., 4/5. Münster 1936, 45 skk.

¹³¹ W. Grundmann: *κακία* címszó. In: *TWNT* III., 484 skk.

nak. Ezt a rosszindulatot kell levetkezni oly módon, hogy megtisztítjuk lelkünket az igazság iránti engedelmességgel (vö. 1Pt 1,22). Az *álnokság* / δόλος a ravasz ember fegyvere, mellyel félrevezeti jóhiszemű embertársát azért, hogy fölé kerekedhessen.¹³² A gonoszság és az álnokság *képmutatást, irigységet és rágalmazást* szül, olyan magatartásformákat, melyekkel gyakran találkozunk a világi társadalomban, de nem ismeretlenek a keresztyének körében sem. A levélíró arra buzdítja Jézus kis-ázsiai követőit, hogy az újjászületés valóban jelentsen fordulópontot mind egyéni, mind közösségi életükben. Továbbá arra is figyelmeztetni akarja a címzetteket, hogy forduljanak el attól a viselkedéstől, mely a pogány világban mindennapos jelenségnek számít. Az evangélium befogadása életük minden területén mutatkozzék meg, a szeretet parancsa ne csak ünnepnapjaikat, hanem hétköznapijaikat is határozza meg.

2. vers: *mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok, hogy azon növekedjete az üdvösségre.*

Az apostoli levelekben a bűnkatalógust általában az erények felsorolása követi. Péter első levele eltér ettől (a sorrendtől), mivel egy felszólítással folytatja: „*mint újszülött csecsemők a hamisítatlan lelki tejet kívánjátok...*” Az anyatej után vágyakozó újszülött gyermek metaforája ismételten előfordul az újszövetségi iratokban (1Kor 3,2; Zsid 5,12–13). A hasonlat a hitben járatlan keresztyénekre utal, azokra, akik most kezdik elsajátítani az evangélium igazságait. Pál apostol arra emlékezteti a thesszalonikai híveket, hogy ő – mint a dajka – az Ige eledelével táplálta őket (1Thessz 2,7). Az újszülött gyermek képe az újjászületés eseményére utal (1Pt 3,23). Az újjászületett ember legfőbb feladata, hogy növekedjék az új életben. A lelki növekedést az Igével való táplálkozás teszi lehetővé (vö. 1,25). Ahhoz, hogy a hívő ember felelős életet folytathasson, az szükséges, hogy újra és újra mérítsen az evangélium tiszta forrásából. Ahogyan az újszülött gyermek számára létszükséglet az anyatej, ugyanolyan nélkülözhetetlen a keresztyén tanítványnak az Ige hallgatása, mivel az képezi üdvösségének a kútfejét. A hívő ember élete nem helyben járást, hanem folyamatos előrehaladást jelent. Ezt a növekedést csak az Ige biztosítja, melyet az író *hamisítatlan lelki tejnek* (λογικὸς ἄδολος γάλα) nevez. A görög

---

¹³² L. Goppelt: *i. m.* 134.

nyelvben a λόγος ígét, beszédet jelent, de utal annak tartalmára, gondolati gazdagságára is.¹³³ Az 1,23 vers Isten élő és örökre megmaradó Igéjére vonatkozott, mely soha nem csal meg, hanem mindig életet ajándékozik. A hirdetett Ige mindig cselekvő erőttel jelent, mely megragadja és mozgásba lendíti, növekedésre serkenti a hallgatót. Egy folyamatot indít el, az új élet első lépéseit, amely hit, remény és szeretet formájában mutatkozik meg, és az embert az eljövendő *üdvösség* felé vezeti.¹³⁴

3. vers: *mivel megízleltétek, hogy jóságos az Úr.*

A 34. zsoltárból merített idézet által az író Isten jóságát hangsúlyozza, aki a szorongatott helyzetből megszabadítja azokat, akik állhatatosak a hitben (Zsolt 34. 9). Isten beszédének *megízleléséről* a Zsidókhoz írott levél is beszél (6,5). A kifejezés által az újszövetségi író a felemeltetett Krisztus *jóságos* voltának megtapasztalásáról tesz bizonyosságot.¹³⁵ Az Efézusi levél szerint Isten az irántuk való jóságát Jézus Krisztus életében és üdvösséget szerző halálában mutatta meg (2,7). A megváltás eseményére való utalás által a levélíró arról biztosítja a gyülekezetet, hogy Isten ma is munkálkodik a tanítványok üdvösségéért. Egyes igemagyarázók szerint ez utalás az úrvacsorára, melyben a gyülekezet megérezte az Úr kegyelmének jó ízét. (E. Lohmeyer, K. H. Schelkle). Ez az értelmezés akkor helyénvaló, ha az úrvacsorai istentisztelet alkalmával elhangzó igehirdetésre gondolunk, mely Jézus Krisztus megváltó haláláról és feltámadásáról tesz bizonyosságot.¹³⁶ Más magyarázók szerint az író nemcsak emlékeztetni akarta a címzetteket az Úr kegyelmének a megtapasztalására, hanem buzdítani is kívánta őket, hogy erősödjének az új életben. Aki egyszer már megízlelte az Úr jóságát, annak nem szabad megállnia, hanem még jobban kell törekednie az előrehaladásra.¹³⁷ Erre utal a következő vers (4. v.), amely arra szólítja fel a híveket, hogy az újjászületés után

---

¹³³ G. Kittel: λόγος λογικός. In: *TWNT* IV., 145. Ed. Schweizer: *i. m.* 42.

¹³⁴ L. Goppelt: *i. m.* 136.

¹³⁵ Az író a levél többi részében is visszatér a 34. zsoltár témájára, az Úr általi szabadulás jóságára: 1Pt 3,10–12.

¹³⁶ L. Goppelt: *i. m.* 138.

¹³⁷ N. Brox: *i. m.* 93.

járuljanak Krisztushoz, az élő kőhöz, aki a sarokkőhöz hasonlóan az egyház összetartozását biztosítja.

4. vers: *Járuljatok Őhöz, mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, azonban Isten előtt „kiválasztott és drága”.*

A keresztyének egyéni megújulása a gyülekezet megerősödéséhez vezet. Az egyház alapja Jézus Krisztus, akit az író *élő kőnek* (λίθον ζῶντα) nevez. A versben három ószövetségi prófécia krisztologikus magyarázatáról¹³⁸ van szó (Zsolt 118,22; Ézs 8,14–15; 28,16). Jézus is magára vonatkoztatja a metaforát a gonosz szőlőmunkások példázatában (Mt 21,42; vö. Mk 12,1–12; Lk 20,9–19). Az *élő kő* kifejezés azt jelenti, hogy a feltámadott Krisztus, mint *élő* Úr jelenik meg a gyülekezetben és életet ajándékozik a benne hívőknek. A *kő* metaforát kétféleképpen¹³⁹ lehet értelmezni: egyfelől Krisztus az a *kő*, akit az *emberek*, a *hitetlenek megvetettek*, másfelől Ő az a *drága kő*, akit Isten *kiválasztott*. Ez azt jelenti, hogy akik emberi, ill. történeti módon ítékeztek Jézus felett – a zsidók és a rómaiak –, azok mind elutasították, elítélték. Akik azonban hittel tekintettek Krisztusra, meglátták, hogy Isten elfogadta golgotai áldozatát, harmadnapon feltámasztotta Őt, és a maga jobbára ültette, a tisztesség székébe, mint akit kezdettől fogva kiválasztott arra, hogy az egyház alapköve legyen (vö. 1Pt 1,20).

A levélíró arra szólítja fel a címzetteket, hogy járuljanak Krisztushoz¹⁴⁰ mint élő kőhöz, és mint *élő kövek* épüljenek be a *lelki házba* (5. v.). A felszólítás által arra buzdította a kis-ázsiai hívőket, hogy emberi ítélet helyett döntsenek Jézus mellett, akinek életében saját sorsukat ismerhetik fel, hiszen a világ őt is megvetette, Isten előtt azonban tisztességre talált. Helyes R. Feldmeier megállapítása, mely szerint az író így módon a szétszórtságban élő gyülekezet kettős létének krisztológiai megalapozását adta: egyfelől társadalmi kirekesztettségének, másfelől az Istenhez való tartozásának.¹⁴¹

---

¹³⁸ J. Jeremias: λόγος címszó. In: *TWNT* IV., 274–283; R. Kratz: λόγος címszó. In: *EWNT* II., 869–872.

¹³⁹ R. Feldmeier: *i. m.* 89.

¹⁴⁰ Az Atya színe elé való járulás képe a kultuszi élet világából származik, mellyel az Újszövetség többi iratában is találkozunk (Róm 5,5; Ef 2, 17–18; Zsid, 4,16; 10,22).

¹⁴¹ R. Feldmeier: *i. m.* 89.

5. vers: *ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.*

Az Újszövetség könyvei gyakran hasonlítják az egyházat a házhoz, az épülethez (Mt 16,18; 1Kor 3,9–17; 2Kor 6,16; Ef 2,20–22; 1Tim 3,15). Az Isten temploma ναὸς τοῦ θεοῦ metaforához hasonlóan a lelki ház / οἶκος πνευματικὸς elsősorban a gyülekezet közösségi, másodsorban az egyház szentséges voltát fejezi ki (vö. 1Kor 3,16–17; 6,19; 2Kor 6,16; Ef 2,21–22).¹⁴² „A lelki ház a Krisztussal való közösség, és az egymáshoz fűződő szoros kapcsolat alapján épül fel, amelyben Isten tisztelete folyik...”¹⁴³ A levélíró szemében elképzelhetetlen az, hogy valaki elszigetelten, a gyülekezettől elszakadva élje meg keresztyén hitét. A lelki ház hasonlata azt jelzi továbbá, hogy az egyház nem világi egyesület, hanem lelki közösség, melyet Isten Lelke hoz létre és szentel meg (1Pt 1,2; 4,7–11; 1Kor 12,13).¹⁴⁴ A hívek gyülekezete tehát nem a tanítványok emberi hozzájárulása és világi kapcsolatai által, hanem a Szent Lélek munkája segítségével él és gyarapodik.

Péter első levelének a másik tanítása az, hogy az egyházban Isten van jelen, Ő uralkodik benne a Szent Lelke által.¹⁴⁵ A hívek feladata, hogy mint élő kövek épüljenek be a lelki házba, amelynek az alapja Jézus Krisztus (vö. 7. v.). Isten jelenlétének bizonyítéka, hogy a gyülekezet tagjai papi szolgálatot végeznek, lelki áldozatot mutatnak be tiszteletére. Mivel az istentiszteleti szolgálatban való részvételtre mindenkit buzdít, megszűnik a különbség a gyülekezet papi és világi tagjai között. A levélíró ebben a versben fogalmazza meg az egyetemes papság elvét, mely szerint az ószövetségi papság helyét átveszi az újszövetségi gyülekezet, melynek minden tagja a szent papság sorába tartozik. Nem egy különleges áldozat, amelyet bemutatnak, mivel nagypéntek után nincs arra szükség, hiszen Jézus Krisztus a nagy en-

---

¹⁴² O. Michel: οἶκος οἰκοδομῶ címszó. In: *TWNT* V., 139–145.

¹⁴³ Lenkeyné Semsey Klára: *i. m.* 45.

¹⁴⁴ K. L. Schmidt: ἐκκλησία címszó. In: *TWNT* III. 520–524. Péter első levele nem használja az ἐκκλησία kifejezést az egyház jelölésére, helyette más fogalmakat vesz igénybe (*lelki ház, nemzetség, Isten népe, szent papság, Isten nyája*); L. Goppelt: *Die Kirche im Neuen Testament*. NTD, Ergänzungsreihe. Göttingen 1966, 268–277.

¹⁴⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 90.

gesztelő áldozatot a keresztfán már elvégezte.¹⁴⁶ Ezért nevezzük a keresztyének lelki áldozatát hálaadásnak, ill. a háládatosság gyümölcsének (Kol 1,10–12; Ef 5,4).

Már az ószövetségi próféták szorgalmazták, hogy a választott nép tagjai égő áldozat helyett lelki áldozatot vigyenek Isten elé a templomban, mert ő azokban gyönyörködik (Zsolt 50,14; 51,19; Hós 6,6). Mikeás próféta ezt így fogalmazta meg: „Ember, megmondta neked mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj a szeretetre, és légy alázatos Isteneddel szemben” (6,8). A holt-tengeri közösség továbbviszi ezt a szemléletet. Mivel a közösság tagjai nem fogadták el a Jeruzsálemi templom jogszerű működését, égő és véres áldozatok helyett lelki áldozatokat (imádság, igazságos és tökéletes életvitel) vittek Isten elé (1QS 9,3–5). Pál apostol a Római levélben oly módon radikalizálta ezt a törekvést, hogy a tanítványokat az egész életük odaszánására szólította fel (Róm 12,1; vö. Fil 4,18; Ef 5,2; Zsid 13,15–16). Az egyetemes papság ezen elvét a reformátorok ültették gyakorlatba.

6. vers: *Ezért áll ez az Írásban: „Íme, leteszek Sionban egy kiválasztott drága sarokkővet, és aki hisz benne, nem szégyenül meg.”*

A szerző ezután felsorolja azokat az ószövetségi helyeket, amelyekben a *kő* metafora előfordul az Újszövetségben. A hasonlat messiási értelmezése valószínűleg a Dániel könyvéből származik. A világbírodalmakról szóló látomásban Isten egy *kő* által avatkozik be a történelem folyásába (2,24. 45). A második látomásban a *követ* az Ember Fia alakjában lehet felfedezni (7,13).

A levélíró először az Ézsaiás 28,16 versét idézi: *„Ezért így szól az én Uram, az Úr: A Sionra egy követ teszek le alapul, szilárd követ, drága sarokkővet alapul. Aki hisz, az nem menekül el!”* A kijelentés egy prófécia keretében hangzott el. Ézsaiás a papok és a próféták felletti ítéletet hirdette, akik szövetséget kötöttek a halállal (Ézs 28,15.18). A kijelentésében az ítélethirdetés után a szabadítás ígérete következik, melyet Isten fog véghezvinni a Sionra helyezett sarokkő által. Az az ember, aki hittel fordul a kőhöz, megmenekül és nem szégyenül meg. Kik azok, akik hit által tekintenek erre a drága kőre? Jézus korában a holt-tengeri esszénusok az ígéretet magukra vonatkoz-

---

¹⁴⁶ M. H. Bolkestein: *i. m.* 76.

tatták, mivel Isten választott népének tartották magukat (1 QS VIII. 7 skk.). Az *élő kő* metaforáját azonban nem Jézus Krisztusra, hanem a végső idők messiás főpapjára vonatkoztatták. Az újszövetségi gyülekezet saját közösségére ismert Ézsaiás ígéretében, azzal a különbséggel, hogy a *sarokkő* hasonlatát Jézus Krisztusra, a testben megjelent Messiás személyére alkalmazta. A keresztyének azok, akik *hittel* (πιστεύων) tekintettek a *kiválasztott drága kőre*, és ezért *nem szégyenültek* meg Isten előtt. Életüket arra az alapra építették, melyet a világ megvetett, Isten azonban a tisztesség házává tette. Aki hittel fogadja a prófétai ígéretet, nem fog csalódni, mert elismerést és megbecsülést fog nyerni az üdvösség Urától.¹⁴⁷

7. vers: *Nektek, a hívőknek drága kincs, a hitetleneknek pedig az a kő, amelyet megvetettek az építők, sarokkővé lett.*

Ez a vers Ézsaiás ígéretét magyarázza, Krisztus követőire vonatkoztatva a kijelentést: *Nektek, akik hisztek, tisztesség (adatik).* A *tisztesség* (τιμή) Isten adománya. Először Jézus Krisztus – mint a kiválasztott kő – részesült ebben a megbecsülésben, aki végbevitte Isten üdvözítő tervét. Azok, akik nem utasítják el az üdvösség örömhírét, hasonló tisztességben részesülnek. A Zsidókhoz írott levél szerint: „Senki nem szerezheti meg azonban magának ezt a tisztességet, csak az, akit Isten hív el, mint Áront is” (5,4). Tartalmilag a tisztesség a *megszégyenülés* (κατασχύνω) ellentéte. Pál apostol azt írja, hogy Isten megszégyeníti a bölcseket (1Kor 1,27). Ő a világ erőtleneit választotta ki arra, hogy megszégyenítse az erőseket. Péter első levele a diaszpórában élő jövevényeket akarja vigasztalni, bátorítani azáltal, hogy a megbecsülés ajándékát azoknak a tanítványoknak ígéri, akiket a világ, a környezetük megvetett. Az ítélet alkalmával ők – mint az utolsó idők gyülekezetének tagjai – fognak részesülni Krisztus dicsőségében. (vö. 1Pt 1,7.11.13. magyarázatával). Erre utal a szerző az előző 4. és 6. versben az ἐκλεκτὸν ἐντιμον *kiválasztott és drága* jelzők által. Ézsaiás próféta jövendölése az író szerint a mai igehallgatókra is vonatkozik, azokra, akik hittel hallgatják és befogadják az Isten megváltó tetteiről szóló ígehirdetést.

A 7. vers második része a *hitetlenekről* szól, azokról, akik megütözköztek az Isten által rendelt kőben: „*a hitetleneknek pedig az a kő,*

---

¹⁴⁷ L. Goppelt: *i. m.* 149.

amelyet megvetettek az építők, sarokkővé lett”. (Zsolt 118,22) Kikre vonatkozik ez a prófécia? A kérdésre a 8. vers felel: azokra, akik *nem engedelmeskedtek az igének*. A *hitetlenek* (ἄπιστοῦσιν) számára nem Krisztus képezi a lelki ház sarokkővét. Erre utal a Zsoltár-idézet (118,22), mely azokról az építőmesterekről szól, akik az Isten által választott követ alkalmatlannak tartották arra, hogy szilárd alapul szolgáljon az épületnek. A hitetlen emberek megbotráncoznak Isten döntésén. A 4. vers alapján itt azokra kell gondolni, akik a saját elképzelésük, terveik alapján akarják építeni a házat. Jézust azért állították félre, azért feszítették keresztre, mert a Nagytanács tagjai nem ismerték fel benne a Messiást, Isten választottját (ApCsel 3,17). A *hitetlenek* kifejezés kapcsán nemcsak a korabeli zsidóság vezetőire kell gondolni, hanem azokra is, akik a történelem folyamán, ill. a jelenben elutasítják Jézust Krisztust mint az üdvösség alapját.¹⁴⁸

8. vers: *...megütközés kövévé és megbotráncozás sziklájává; azok beleütköznek, mert nem engedelmeskednek az igének. Ők erre is rendeltettek.*

A levélíró Ézsaiás 8,14–15. verse alapján világítja meg a Krisztusról szóló evangélium elutasítását. Isten üdvözítő akaratát a világ ellenkezéssel fogadta. Az Atya által kiválasztott kő a megütközés tárgyává és a megbotráncozás sziklájává lett az engedetlenség szemében. Krisztus helyett Barrabást választották, visszaautasítva ezáltal az isteni szabadítást. A levélíró azt üzeni a keresztyén gyülekezetnek, hogy az isteni akarattal való szembefordulás ma sem maradhat következmény nélkül. Az Ige igazságában kételkedő emberek az ítéletben fognak elesni. Mi indította a szerzőt arra, hogy a fenyegetés eszközével éljen? Nem az elrettentés, hanem a megerősítés szándéka. Az volt a célja, hogy bátorítsa hitükben a levél olvasóit. Legyenek bizonyosak afelől, hogy helyes utat választottak. Az Izráel történetéből merített kép által emlékeztetni kívánt arra, hogy amikor Isten próbára tette a választott népet és eléjük tárta akaratát, az emberek közül sokan elutasították. A levélíró Pál apostolhoz hasonlóan tisztában volt azzal, hogy a Krisztus keresztyéről szóló beszéd a zsidók szemében botráncozás, a görögök számára bolondság, de a hívőknek a megtartás ereje (1Kor 1,21–23). Isten beszédével a kis-ázsiai hallgatók most a Krisztusról szóló igehir-

---

¹⁴⁸ N. Brox: *i. m.* 101.

detésben találkoznak. Az emberek egyik része ma is kételkedik az evangéliumban és elutasítja azt. A másik része azonban hittel hallgatja és nem botránkozik meg. Ezért nem fognak megszégyenülni (Ézs 28,16; Róm 9,33).

A missziói igehirdetés befogadásáról van itt szó. Az író tudta azt, hogy Isten némelyeknek megkeményíti a szívét, másokét azonban megnyitja. Erre utal a vers utolsó kijelentése: *Ők is erre rendeltettek*. A zsidók egyik része elutasította a Krisztust mint Megváltót, a másik része elfogadta. Péter első levelének címzettjei elsősorban pogánykeresztyének voltak. Ők nem botránkoztak meg Krisztusban, az Isten által rendelt kőben, hanem elfogadták Urukna. Döntésük alapján Isten befogadta őket a választottak közösségébe, a hívők gyülekezetébe. A missziói igehirdetés azonban tovább folytatódik. A levélíró – Pálhoz hasonlóan – bizonyos afelől, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak ideiglenesen történt, addig, amíg a pogányok mind be nem mennek Isten országába (Róm 11,25).

9. vers: *Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott el titeket.*

Az ellentétes kötőszóval kezdődő mondat (*ti pedig*) arra utal, hogy a *hitetlenekkel* szemben a kis-ázsiai keresztyének *hittel* fogadták az evangéliumot. A levél olvasóit a szerző *választott nemzetségnek* (γένος), *királyi papságának* (ιεράτευμα), *szent nemzetnek* (ἐθνός), *Isten tulajdonba vett népének* (λαός) nevezi. Az újszövetségi hagyomány vizsgálata rámutatott arra, hogy a keresztyén gyülekezet a 2Móz 19,6 kijelentését saját magára vonatkoztatta.¹⁴⁹ Ezt bizonyítják mind a Pál, mind a János nevéhez fűződő iratok (vö. Kol 3,12; Jel 1,6; 5,10). A zsidó nép azonosságára utaló jelzőket úgy értelmezték, hogy azok rájuk illenek, mivel ők alkotják a választott nemzetséget, a királyi papságot, Isten tulajdon népét. Ez azt jelenti, hogy a méltóságjelzők a keresztyén gyülekezet kilétére és hivatására vonatkoznak.¹⁵⁰ Mit jelentenek ezek a jelzők? Elsősorban azt, hogy a gyülekezet Isten vá-

---

¹⁴⁹ L. Goppelt: *i. m.* 151. Exkursus: v. 9f. Erwählung zu Gottes Volk und Sendung in die Welt.

¹⁵⁰ M. H. Bolkenstein: *i. m.* 83.

lasztott népéhez tartozik. A keresztyén egyház *Isten új népét* alkotja, amelybe mind zsidó, mind pogány származású hívek tartoznak. Krisztus követői így módon a végső idők eszkatologikus gyülekezetét alkotják. Mindez arról tanúskodik, hogy az ószövetségi ígéretek Isten új népének életében teljesedtek be (Ézs 43,20–21; 2Móz 19,5–6; 23,22).

A gyülekezet azonosságát először a *választott nemzetség* (γένος ἐκλεκτόν) szókapcsolat jelzi. Ezt a kiváltságot a keresztyének nem önmaguk érdemei, vallásos teljesítményei alapján nyerték el, hanem egyedül Jézus Krisztus kegyelme által. A levélkezdő feliratban a szerző kifejtette, hogy a kis-ázsiai tanítványokat Isten Jézus Krisztus által *választotta ki*, kizárólag az Ő szeretete alapján (vö. 1 Pt 1,1–2; 2,2 magyarázatával). Isten kiválasztó tette biztonságot és szabadságot adományozott a gyülekezetnek. A tanítványokat olyan hatalmi körbe vonta be, ahol oltalmat nyernek minden veszedelemtől, gonosz hatalomtól (1Pt 1,1; Ef 1,4–6). Az evilági kísértések között ebben a kegyelemben bizakodtak a kis-ázsiai címzettek. A világban zajló ádáz küzdelmek nem rendíthetik meg az egyház békességét.

Másodszor Krisztus követőit *királyi papságnak* (βασιλειον ιεράτευμα) nevezi. A 2,5. versben már találkoztunk a Septuaginta fordításból származó ιεράτευμα (papság) kifejezéssel. Ebben a mondatban a papság szó mellett a *királyi* (βασιλειον) jelző áll. E jelzős szerkezet szerint a gyülekezet tagjai papi szolgálatot végeznek. Ez a hivatás királyi méltósággal ruházta fel őket.¹⁵¹ A Jelenések könyve úgy használja a kifejezést, hogy a szópár mindkét tagjának önálló, főnévi jelentése van (1,6; 5,10). Tehát a gyülekezet tagjai nemcsak papi, hanem királyi feladatot látnak el. Egyes magyarázók szerint azért, mert a *királyi papság* kifejezés szintén így értelmezendő.¹⁵² Mi az első magyarázatot követjük, mert a versben szereplő másik két szópár első tagjának szintén jelzői jellege van (*választott, királyi, szent*). Tartalmilag ez azt jelenti, hogy az egyház tagjai Krisztusnak mint lelki királynak a szolgálatában állnak. Nem a világ értékrendjét, hanem Isten országának a törvényét követik.

---

¹⁵¹ Ed. Schweizer: *i. m.* 46; M. H. Bolkenstein: *i. m.* 84.

¹⁵² J. H. Elliot: *The Elect and the Holy. An Exegetical Examination of 1Pt 2, 4–10, and the Phrase βασιλειον ιερατευμα*. SNT 12., Leiden 1966, 149–154 (hivatkozás L. Goppelt: *i. m.* 65 alapján).

Harmadszor *szent nemzet*nek (ἔθνος ἅγιον) nevezi a keresztyéneket. Az Ószövetség görög fordítása, a Septuaginta Izráel népét mindig a λαός szóval jelöli, a pogányokat ezzel szemben az ἔθνος kifejezéssel. Érdekes, hogy a Septuaginta fordítás a 2Móz 19,6 esetében az ἔθνος ἅγιον fordulatot Izráel népére vonatkoztatja. Ezt a szóhasználatot vette át szóról szóra a mi versünk. A görög Újszövetség más könyveiben is találkozunk a két kifejezés (ἔθνος, λαός) felcserélésével (ApCsel 4,25.27). A nyelvi jelenség azonban egy olyan hitbeli látásmódot tükröz, mely Hóseás próféta könyvében jelentkezett először: Isten Izráel népe helyett a pogányokat nevezte népének (Hós 1,6.9). Ezt fejezi ki a 10. vers is: „*akik egykor nem az Ő népe voltatok, most pedig az Isten népe vagytok*”. Ez a kijelentés különbözik a Pál apostol szóhasználatától, aki a Galatákhöz írott levélben zsidó szokás szerint az ἔθνος szóval az egykori pogányokat jelölte (Gal 2,12–14). Péter első levele azonban a kifejezéssel azokat a pogányokat illeti, akik nem tértek keresztyén hitre (2,12; 4,3). Ez jelzi azt, hogy Pál apostol leveleivel elmentében (1Kor 10,18) az író nem szentel különös figyelmet a test szerinti Izráel és az egyház kapcsolatának. Inkább a gyülekezet és a pogány környezetük viszonyát akarja tisztázni. Ez a magyarázata annak, hogy amikor Isten népéről beszél, akkor nemcsak azt fejezi ki, hogy az egyház Izráel örökségébe lépett, hanem rámutat a keresztyén gyülekezet önálló vallási és szociális nagyságára.

Az ἔθνος ἅγιον kifejezés továbbá azt is jelzi, hogy a *keresztyének Isten választottjai, és ezért az Ő tulajdonát képezik*. Ezt a méltóságot nem emberi kiválóságuk alapján nyerték el, hanem Krisztus vére által (1Pt 1,18). Az egyház a többi intézménnyel ellentétben azonban nem világi nagyságot, hanem lelki közösséget jelent a történelemben a többi intézmény mellett, amely Krisztusra tekint, neki engedelmeskedik.¹⁵³ A tanítványok feladata nem öncélú, nem befelé forduló, hanem *Isten nagyságos tetteinek hirdetése* a világban (ApCsel 2,11). Krisztus új népének az a hivatása, hogy saját hitbeli tapasztalata alapján tegyen bizonyosságot a népek között arról a csodálatos szabadításról, melyet Isten életükben vitt végbe, aki *a sötétségből a világosságra vezette őket* (Ézs 43; 1Thessz 5,4–5; Ef 5,8). Ézsaiás próféta ígérete a végső időben az újszövetségi gyülekezet életében teljesedett be (Ézs 60,2). Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv Pál apostol missziói szolgálata-

¹⁵³ L. Goppelt: *i. m.* 65.

ról írja a következőket: „Azért küldelek el, hogy nyitsd meg a szemüket, hogy a sötétségből világosságra, és a Sátán hatalmából az Istenhez térjenek” (26,18).

Ez az idézet jól szemlélteti, hogy milyen értelemben használta az újszövetségi egyház a *világosság* kifejezést, mely mind az Ószövetség, mind az első századi vallások világában fontos jelentéssel bírt.¹⁵⁴ A *sötétség* és a *világosság* ellentétes metaforája által az Isten általi *elhívást* és a *Krisztus-hitre térés* eseményét jelölték. Ennek megfelelően a *hitvallástételt* és később a *keresztséget* tekintették *megvilágosodásnak* (2Kor 4,6; Zsid 6,4). A mi versünkben az író a *sötétség* szó által a gyülekezet egykori pogány életére utalt, amikor nem ismerték Istent, amikor cselekedeteiket a rossz szándék vezette, más szóval a gonosz és a halál fogságában voltak. Az *Ő világossága* által az író arra utalt, hogy a tanítványok élete megvilágosodott Isten beszéde által. Ez a világosság azért csodálatos, mert kiszabadította a gyülekezet tagjait a gonosznak és a halálnak a fogságából. Pál apostol ezért nevezi Krisztus követőit a világosság fiainak, mert elszakadtak a pogányok hitetlenségétől, tudatlanságától, bűneitől. Ők nem a sötétségben élnek, hanem az Ige fényében járnak (1Thessz 5,4). Erről a csodálatos szabadulásról tesznek bizonytságot a címzetek a pogányok között tisztességes életük és jó cselekedeteik által (1Pt 2,11).

10. vers: *akik egykor nem az ő népe voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik számára nem volt irgalom, most pedig irgalomra találtatok.*

Az igeszakasz záró verse összefoglalja Isten újjáteremtő tetteit a gyülekezet életében. A Hóseás próféta könyvéből merített szójátékok segítségével (1,6.8; 2,3.25) írja le, hogy Isten miként hívta el és formálta hívó közösséggé a hitetlenek közül a tanítványokat. A kifejezések „*egykor nem nép*”, „*most Isten népe*”; „*nincs irgalom*”, „*irgalomra találtatok*” eredetileg Izráelre vonatkozott. Péter első levele Pál apostolhoz hasonlóan (Róm 9,25) arról tesz bizonytságot, hogy Isten az *Ő új népének* tagjait a pogányok közül választotta ki. A vers másik

---

¹⁵⁴ Az Ószövetség irataiban az *üdvösségre* (Zsolt 36,10; 43,3; Ézs 2,5), a gnosztikus irodalomban az *isteni ismeretre*, a misztériumvallásokban a *beavatásra* utalt. Vö. H. Conzelmann: *σκότος* címszó. In: *TWNT* VII., 427–439; H. Chr. Hahn: *Licht* címszó. In: *TBLNT Studienausgabe*. 1971, Bd. 2, 884–895.

célja az volt, hogy a gyülekezet egykori és mostani állapotának szembeállításával rámutasson arra, hogy a Szent Lélek munkája által a különböző társadalmi rendű és rangú, ill. etnikai csoporthoz tartozó emberek miként válnak hívő közösséggé, hogy azok az emberek, akik egykor nem ismerték egymást, nem alkottak szellemi vagy vallási közösséget, az Ő irgalma által miként alakultak Isten népévé. Nem emberi rátermettség, szervező szándék, hanem Isten kegyelmének csodája az, hogy a gyülekezet tagjai most nem egyéni vagy csoportérdekek, előnyök elérésére törekednek, hanem olyan emberekért vállalnak felelősséget, akik eddig idegenek voltak számukra.

II. rész: 2,11–4,11: a keresztyének életvitelére vonatkozó intelmek

A levél második része az erkölcsi intelmeket tartalmazza, melyek a keresztyének felelős életvitelére vonatkoznak a világi intézményekben. A tanítványok azonosságának meghatározása után a szerző részletesen leírja, mit jelent Krisztus követése a mindennapi életben. A bevezető intelem (2,11–12) után az ún. *házitáblák* következnek, melyekben az író részletesen kifejti, hogy miként kell élnie a keresztyéneknek az állam és a család intézményében.¹⁵⁵ Ezek a buzdítások mind irodalmi, mind tartalmi szempontból szoros kapcsolatban állnak a kolossei és az efézusi levelek *házitábláival* (Kol 3,18–4,1; Ef 5,2–6,9, ill. 1Tim 2,8–15 és Tit 2,1–10).

A házitáblák eredete a sztoikus filozófia erkölcsi tanácsaiban keresendő. E világi intelmeket az újszövetségi írók oly módon alkalmazták, hogy példamutató életre buzdították a hívőket az *Úr akarata* szerint. Ezáltal kölcsönöztek keresztyén jelleget az erkölcsi tanításoknak. Péter első levelének sajátossága, hogy nem az egyén családon belüli viselkedését tárgyalja először, hanem a társadalom külső rendje, az állam intézménye keretében. A sorrendi változás egyik oka a hívők helyzetében keresendő. Jövevény voltuk miatt szükséges volt a többség iránti lojális viszonyulás hangsúlyozása. A másik oka abból adódott, hogy a keresztyéneknek sok méltatlan megaláztatást, szenvedést kellett elviselniük ellenséges környezetük részéről. A levélíró szerint ezt a helyzetet azáltal lehet ellensúlyozni, hogy a gyülekezet tagjai tisztességesen élnek a pogányok között (2,12), és a rosszat nem fizetik vissza rosszal (2,23). Mindez arra mutat, hogy a missziói és az apologetikai szándék határozza meg a házitáblákat.¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ A *házitáblák* irodalmi háttéréről és szociáletikai jelentőségéről lásd: L. Goppelt: *i. m.* Exkurs: Die Ständetafeltradition. 163–179; P. Pokorny: *Der Brief des Paulus an die Kolosser*. ThHKNT 10/I., Berlin. 1988. 149–152; Ed. Lohse: *Die Briefe an die Kolosser und an Philemon*. KEK, 9/2; G. Sellin: *Der Brief an die Kolosser*. KEK 8. Göttingen 2008, 426–433.

¹⁵⁶ R. Feldmeier: *Der erste Petrusbrief*. Exkurs 8: Der Kontext der Ermahnungen zur Unterordnung. 102–105.

2,11–12: Bevezető: tisztességesen éljetelek a pogányok között

Fordítás

11 Szeretteim, kérlek titeket mint jövevényeket és idegeneket: tartózkodjatok a testi vágyaktól, amelyek a lélek ellen harcolnak. 12 Tisztességesen éljetelek a pogányok között, hogy ha valamivel rágalmaznak titeket mint gonosztevőket, a ti jó cselekedeteiteket látva, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján.

Elemzés

A 2,11 versben még egyszer emlékezteti a címzetteket jövevény voltokra és azokra a kötelességeikre, melyek a szentség törvényben vannak kifejtve. Az egymást kiegészítő két mondat először negatív, majd pozitív formában foglalja össze a hívő ember magatartását a társadalomban.

Magyarázat

11. vers: *Szeretteim, kérlek titeket mint jövevényeket és idegeneket: tartózkodjatok a testi vágyaktól, amelyek a lélek ellen harcolnak.*

A *szeretteim* (ἀγαπητοί) megszólítás egy új szakasz kezdetére utal. A megszólításnak keresztyén kicsengése van. A hellenista zsidó iratokban nem találkozunk használatával.¹⁵⁷ Az újszövetségi levelek többször élnek ezzel a bensőséges formulával (Róm 12,19; 1Kor 10,14; 1Thessz 2,8; Zsid 6,9; Jak 1,16.19; 1Pt 4,12; 2Pt 3,1; 1Jn 2,7). Tartalmilag a megszólítás arra a testvéri szeretetre vonatkozik, amelyre az 1,22 versben buzdította a gyülekezet tagjait, ill. arra az atyai szeretetre, mellyel Isten a hívők felé fordult (Róm 1,7). Ugyanakkor utal Isten kiválasztó tetteire (1,1; 2,9) és irgalmára, mely a gyülekezet közösségének az alapja (2,10).

A παρακαλῶ / *kérlek titeket* felszólítás a parainézis kezdetére jellemző, mely az intelmek buzdító, útmutató, bátorító, vigasztaló szándékát fejezi ki.¹⁵⁸ A levélszerző itt fordul először személyesen a cím-

---

¹⁵⁷ L. Goppelt: *i. m.* 157.

¹⁵⁸ Schmitz: παρακλησις címszó. In: *TWNT* V., 793.

zettekhez. A következő két szó a keresztyének *jövevény* és *idegen* voltára vonatkozik. Az első rész első versében ezzel a két szóval nevezte meg a címzettek azonosságát. E két szociológiai kifejezés által arra emlékeztette a kis-ázsiai tanítványokat, hogy a szétszórtságban vállalniuk kell idegen mivoltukat és másságukat a többségi pogány társadalomban. A bevándorlókkal szemben minden társadalomban bizalmatlanok voltak. A jövevényeket nehezen fogadták be az első századi Római Birodalom városaiban. A polgárjog megszerzése az idegenek számára szinte lehetetlen volt. Hogyan lehet elviselni a jövevényiség állapotát? Erre a kérdésre az író az 1,17 versben felel: „(Isten)félelemmel töltsetek be jövevényiségetek idejét”. Ez azt jelenti, hogy a jövevényiség nemcsak átmeneti állapotot jelent az üdvösséget váró gyülekezetnek, hanem erkölcsi felelősséget is, az Isten előtti számadás kötelességét.

Erre a felelős életvitelre vonatkozik az általános felszólítás: „*tartózkodjatok a testi vágyaktól, amelyek a lélek ellen harcolnak*”. A testi vágyak megakadályozzák az embert abban, hogy engedelmeskedjék a szentség törvényének. Ebben a versben a levél Pál apostolhoz hasonlóan beszél a *testi vágyakról* (σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν). Az *érzéki kívánságok* egy olyan külső hatalom eszközei, amely arra törekszik, hogy elszakítsa az újjászületett embert Istentől, ill. elfordítsa a Lélek szerinti járástól (Gal 5,17). Megtérésük előtt a kis-ázsiai hívek a pogányok életformáját követték: a testi vágyak, a bűn fogságában éltek. A szerző a 4. részben felsorolja a legfontosabb érzéki kívánságokat (4,3). Ebben a versben csak általánosságban említi őket (4,3). Pál apostol szintén azt kéri az első Thesszalonikai levélben a makedóniai tanítványoktól, hogy: „*tartózkodjanak a paráznaságtól*” (1Thessz 4,3), mert Isten azt akarja, hogy szentül éljenek a házasságban. A második rész első versében hasonló felszólítást olvasunk: „*Levetve minden gonosz-ságot...*” (2,1). Távolítsátok el mindazt a rosszat, bűnös indulatot, amely akadályozza az új életben való járást.

Feltűnő a test (σάρξ) és lélek (ψυχή) szembeállítása, mely idegen a Biblia emberképétől. Sem az Ószövetség, sem az Újszövetség nem állítja ellentétbe az anyagi természetű testet a szellemi természetű lélekkel mint magasabb rendű valósággal. Pál apostol azt tanítja az ember-ről, hogy Isten mind a lélekben, mind a testben munkálkodik. De

a Sátán is ezen a két területen kísérti az embert.¹⁵⁹ Ezért írja a második Korinthusi levélben: „*testben élünk, de nem test szerint hadakozunk*” (2Kor 10,3). A dichotonikus szemlélet a Kr. u. I. században kezdett elterjedni a platóni filozófia hatására. A zsidóság a diaszpórában került kapcsolatba ezzel a hellenista látásmóddal. Péter első levelének szóhasználatát a hellenista zsidóság szóhasználatára befolyásolta. A mi versünk bizonyos mértékben ezt a szemléletet tükrözi, amikor a *testi kívánságok lélek elleni harcáról* beszél. Hogyan beszél a levél a testről és a lélekről? A *test* önmagában nem rossz: az ember halandó, esendő voltát jelzi (1,24; 3,18). Pál apostol leveleiben a *test* (σῶμα) és a *testi* (σαρκικός) a földi, a természeti valóságra vonatkozik, amely lehet jó, vagy rossz, egészséges vagy beteg. Az ember akkor cselekszik helytelenül, ha minden bizodalját a testi, földi erőbe veti. (Jer 17,5: „Átkozott az a férfi, aki emberben bíz, és testi erőre támaszkodik.”) Helyesen pedig akkor jár el, ha Istenben bíz, és az Ő kegyelmére támaszkodik (2Krón 32,8; Zsolt 56,5; Fil 3,4–7; Gal 3,2 sk.). Péter első levelében a lélek (ψυχή) a személyes élet központja, az Én, aki üdvösséget nyer Istentől (1,9.22; 2,25; 3,20). Ez ellen a lélek ellen harcolnak az érzéki kívánságok. Vajon a látható és láthatatlan valóság közötti különbségről van-e szó? Ed. Schweizer szerint az író nem az ember belső harcáról beszél, mint Pál apostol a Római levél 7,14–24. szakaszában, hanem két életformát állít szembe: az egyiket az érzéki kívánságok vezetik, a másikat Isten akarata. Az intelem által azt akarja tanácsolni a kis-ázsiai hívőknek, hogy jövevényiségük idején ne a pogányok életmódját kövessék, ugyanakkor ne forduljanak el a világtól, ne szigetelődjenek el, mint a holt-tengeri közösség tagjai, hanem az adott város intézményeiben éljenek Krisztusnak, ill. Istennek engedelmeskedő életet.

12. vers: *Tisztességesen éljete a pogányok között, hogy ha valamivel rágalmaznak titeket, mint gonosztevőket, a ti jó cselekedeteiket látva, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján.*

A negatív intelem után egy pozitív következik: „*Tisztességesen éljete a pogányok között...*”. Ez a buzdítás, mint egy vörös fonal húzó-

---

¹⁵⁹ Ed. Schweizer: *i. m.* 49.

dik végig a levél erkölcsi tanításán.¹⁶⁰ Először az 1,15–18; 2,15–16; 3,1–7 szakaszokban tűnik fel.

A görög szövegben a καλός ἀναστροφή szópár jelzi a *jó magaviseletet*. Egyes fordítások: a „*példás életet éljete*” átültetést tartják megfelelőnek (Masznyik Endre: *Új Testamentum*, Budapest 1925). Milyen mércének kell megfelelniük a keresztyén tanítványoknak a mindennapi életben? Erre a kérdésre az 1,15-ben az író a következő feleletet adja: *magatartásotok* feleljen meg az Istentől, a Szenttől kapott elhívásnak, azaz *szent legyen*. Az ószövetségi háttérű szentenciát a szerző a pogány világ fogalmaival fejezi ki. A szent életvitel helyett hellenista görög kifejezést használ: ἀγνή ἀναστροφή; καλὰ ἔργα; ἀγαθοποιέω, melyet a többi újszövetségi könyv átvesz (Mt 5,16; Jn 10,32–33; 1Tim 5,10; Tit 2–7).¹⁶¹ Az erkölcsi normák vonatkozásában a keresztyének és az első századi pogány világ között létezett egy bizonyos konszenzus. Pál apostol leveleiben hivatkozást találunk erre a megegyezésre (Fil 4,8; Róm 2,14–15). Annak ellenére, hogy Krisztus tanítványai tiszteletben tartották ezeket az erkölcsi követelményeket, a kívülállók bírálták viselkedésüket. Mi volt ennek az oka? Az, hogy a keresztyének nem vettek részt azokon a pogány jellegű tivornyákon, féktelen dorbézolásokon, melyeket a Római Birodalom városai rendeztek a világi és kultuszi ünnepeken (4,4). Távolmaradásukat gőgös különködésnek, visszahúzódásnak tekintették. Úgy értelmezték ezt a távolságtartó (elitista) magatartást, mint a többségi társadalom iránti megvetést. Rosszallásukat azáltal fejezték ki, hogy alaptalan vádakkal illeték Krisztus követőit, gonosztevőknek (κακοποιός) nevezték őket. De nemcsak hogy rossz színben tüntették fel őket, hanem mint a közrendet felforgató bűnösöket (4,15) a bírák elé hurcolták a tanítványokat, amint Pál apostollal is tették missziói útjai idején (ApCsel 13,45; 18,6). A római történetírók feljegyezték a pogány világ keresztyénelenes kijelentéseit: „a keresztyének az emberiség ellenségei”; „káros, új babonának hódoló népség” (Tacitus: *Annales* 15,44; Suetonius: *Császárok élete*. Néró 16). Ismeretes, hogy Néró a Krisztus híveit vádolta Róma város felgyújtásával. A rágalmazás azonban alaptalannak bizonyult. Mindezek igazolják, hogy az I. század második felében a pogány világ ellenséges módon viszonyult a keresztyénekhez. Ho-

---

¹⁶⁰ L. Goppelt: *i. m.* 159.

¹⁶¹ W. Grundmann: καλός címszó. In: *TWNT* III., 547–553.

gyan kell válaszolni ezekre a megnyilvánulásokra? Azáltal, hogy bizonyítják a vádak ellenkezőjét. A példamutató életre való buzdítás célja nemcsak az, hogy felmentést nyerjenek az alaptalan rágalmak alól, hanem az, hogy a kívülállók véleményét megváltoztassák. A jó cselekedeteiket *szemlélve* (ἐποπτεύοντες), elvezessék őket Istenhez és nevének dicsőítéséhez. L. Goppelt szerint ebben az esetben nemcsak egy külső megállapításról beszélhetünk, hanem olyan lelki, hitbeli látásról, melyről János evangéliumában olvasunk a vakon született ember meggyógyításáról és hitre jutásáról szóló történetben (Jn 9,39).¹⁶² Az író a következő részben egy konkrét példával szemlélteti a változást. Amikor a hitetlen férj *látja, szemléli*¹⁶³ keresztyén felesége istenfélő és tiszta életét (ἀγνή ἀναστροφή), engedelmes viselkedését, jobb belátásra tér, és eljut az Istenben való hitre (3,1–2). Íme a tisztességes életvitel missziói célja.

Jézus a Hegyi Beszédben hasonló szándékkal inti a tanítványokat a *jó tettek* (τὰ καλὰ ἔργα) gyakorlására: „...*(az emberek)... lássák a jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat*” (Mt 5,16). Valószínű, hogy a levélíró az ösgyülekezet szóbeli vagy irodalmi hagyományából merítette ezt az intelmet.¹⁶⁴ Mindkét buzdítás ugyanazokkal a kifejezésekkel sürgeti Jézus követőinek példamutató életét. Az eltérések azt a sajátos gyülekezeti helyzetet jelzik, amelyben a hitvalló bizonyágtétel elhangzott. A közös szóhasználat közös teológiai szándékról tanúskodik. Mindkét esetben kiemelt fontossága van az etika és a misszió, ill. az erkölcs és az eszkatológia kapcsolatának. Az utóbbira versünkben a *meglátogatás napja* (ἡμέρα ἐπισκοπῆς) kifejezés utal. Az ószövetségi eredetű szónak kettős jelentése van a Bibliában.¹⁶⁵ Először utalhat az isteni számonkérés napjára, a végső ítéletre. (Ézs 10,3: „De mit tesznek majd a meglátogatás (megtorlás) napján, amikor megjön messziről az ítélőbíró?”)¹⁶⁶ Másodszor arra a napra, amikor Isten kegyelmesen tekint az Ő népé-

¹⁶² L. Goppelt: *i. m.* 160–161.

¹⁶³ Az ἐποπτεύω ige csak ebben a két versben fordul elő a görög Újszövetségben.

¹⁶⁴ E. Best: *I Peter and the Gospel Tradition*, NTS 16 (1969/70), 95–113; N. Brox: *i. m.* 113; K. H. Schelkle: *i. m.* 70.

¹⁶⁵ W. H. Beyer: ἐπισκέπτομαι címszó. In: *TWNT* II., 595–619.

¹⁶⁶ Hasonló értelemmel: Jer 6,15; 10,15; 11,23; Sirák 18,20.

re (1Móz 50,24–25); az Újszövetségben Jézus jövetelére (Lk 1,68), ill. Jeruzsálem meglátogatására (Lk 19,44).¹⁶⁷ Egyes kutatók szerint Péter első levelében a *meglátogatás napja* kifejezés jövő idejű értelemmel bír,¹⁶⁸ mások szerint jelen idejű jelentéssel.¹⁶⁹ Ha az egész levél összefüggésében gondolkozunk, akkor a fogalmat az ítélet napjára vonatkoztatjuk. Ha pedig szem előtt tartjuk a Mt 5,16 verssel való irodalmi és tartalmi rokonságot, akkor a jelen idejű értelmezést fogadjuk el. A kifejezés arra az időre mutat, amikor Isten rátekint a pogányokra és ők Krisztushoz térnek. A pogányok megtéréséhez a keresztyének tisztességes élete is hozzájárult. Mindkét magyarázat összhangban áll a levél gondolatmenetével.¹⁷⁰ Isten nevét a kívülálló a választottak jó cselekedetei alapján fogják dicsőíteni. Ez a meggyőződés egyre hangsúlyosabbá válik a Pásztori levelekben és Jakab episztolájában.

2,13–17: A keresztyének és az állam

Fordítás:

13 Engedelmeskedjétek minden emberi rendnek az Úrért, akár a királynak mint legfőbb hatalomnak, 14 akár a helytartóknak mint akiket Ő küld a gonosztevők megbüntetésére és a jót cselekvők megdicsézésére. 15 Mert Isten akarata az, hogy jót cselekedve némítsátok el az értelmetlen emberek tudatlanságát, 16 mint szabadok: nem úgy, mint akik a szabadságot a gonoszság takarójául használják, hanem mint Isten szolgái. 17 Mindenkinek adjátok meg a tiszteletet, a testvéreket szeressétek, az Istent féljétek, a királyt tiszteljétek.

Elemzés

A házitáblák első intelme a világi felsőbbség iránti engedelmes magatartásra buzdít. Péter első levele abból a hagyományanyagból

¹⁶⁷ Hasonló jelentéssel: *Bölcsesség könyve*. 4,15; Lk 1, 68.

¹⁶⁸ W. C. van Unnik: *The Teaching of the Good Works in I Peter*. In: *NTS* 1 (1954/55), 92–110; N. Brox: *i. m.* 115; E. Best: *i. m.* 112; R. Feldmeier: *i. m.* 100.

¹⁶⁹ Kálvin János: *i. m.* 70; W. H. Beyer: *i. m.* 603 sk.

¹⁷⁰ L. Goppelt ambivalensnek (kettős értelműnek) tartja a kijelentést. *i. m.* 161.

merített, amelyik Jézus állásfoglalását tartalmazza a császári adófizetés kérdésében (Mk 12,14–17; Mt 22,15–22; Lk 20,20–26). Tartalmi és formai szempontból közel áll Pál apostol, ill. a páli iskola tanításához (Róm 13,1–7; 1Tim 2,1–3; Tit 3,1–3). Különös jelentőségük van a Római levél párhuzamos intelmeivel való megegyezéseknek és az azoktól való eltéréseknek.¹⁷¹

Magyarázat

13. vers: *Engedelmeskedjetek minden emberi rendnek az Úrért, akár a királynak, mint legfőbb hatalomnak.*

Az intelm alaphangját az engedelmeskedjetek (ὑποτάγητε) felszólítás határozza meg, melynek szó szerinti fordítása: rendeljétek (vessétek) alá magatokat! (2,18; 3,1).¹⁷² Ugyanezzel a felszólítással inti a rabszolgákat és az asszonyokat uraik, ill. férjeik iránti szófogadó viselkedésre. Az államot és annak előljáróit az emberi rendnek, azaz emberi intézménynek nevezi, ezért nem tulajdonít a világi felsőbbségnek vallási méltóságot a római császárkultusz ideológiájához hasonlóan. A lojális magatartást nem azért kell gyakorolni, mert a király isteni lényként tisztelendő, hanem az Úrért. Mit jelent a διὰ τὸν κύριον szókapcsolat? A kérdésre a 15. vers felel: az engedelmességet Isten akarata szerint kell tanúsítani. Az Úr akarata pedig az, hogy tisztességesen éljenek a pogányok között (2,12). A példamutató élethez hozzátartozott az állam intézményének elfogadása és törvényeinek tisztelete. Feltűnő az, hogy a Római levél intelmével szemben nem nevezi a királyt (βασιλεύς) Isten szolgájának, akit félelemmel kell tisztelni (Róm 13,7). A királyi címet a Római Birodalomhoz tartozó keleti országok uralkodói viselték. Szövegünkben a cím a római császárra utal. A félelem csak Istent illeti meg (2,17). Személyét nem azért kell tisztelni, mert hatalmát Isten rendelte (Róm 13,1), hanem azért a szolgálá-

---

¹⁷¹ H. Goldstein: *Die politischen Paränesen in 1Peter 2 und Röm 13*. In: BiLe 14 (1973), 88–104; J. Herzer: *Petrus oder Paulus? Studien über das Verhältniss des Ersten Petrusbriefes zur paulinischen Tradition*. WUNT, 103. Tübingen 1989, 227–244; W. Schrage: *Die Christen und der Staat nach dem Neuen Testament*. Gütersloh 1971, 63–68.

¹⁷² Varga Zs.: *Görög-magyar szótár*, Delling: ὑποτάσσω címszó. In: TWNT, IX. 40–47.

tért, amelyet betölt az ország javára. Péter levelének indoklása különbözik a Római levéltől. Nem beszél a királyi méltóság isteni eredetéről, és nem tekinti Isten elleni lázadásnak, ha valaki ellene szegül a hatalomnak (Róm 13,2). Mivel magyarázható ez a különbség? Valószínűen azzal, hogy más élethelyzetben született a két irat. A levél említést tesz azokról a jogtalan bántalmazásokról, melyeket a gyülekezeti tagoknak el kellett szenvedniük (2,12; 4,12–19). E negatív tapasztalat ellenére az író azt a keresztyén meggyőződést képviseli, mely szerint Krisztus követőinek el kell fogadniuk az állam intézményét. Ebben a vonatkozásban nagyban különbözik a Jelenések könyvének felfogásától, amely a római császárságot a gonosz segítőtársának, ill. Babilonnak nevezte, és ezért ellenállásra buzdította a keresztyéneket (Jel 13,1–10; 14,6–13).

14. vers: *akár a helytartóknak, mint akiket Ő küld a gonosztevők megbüntetésére és a jót cselekvők megdicsézésére.*

A következő mondat a király és a helytartók (*praesides provinciarum*) feladatkörét így írja körül: *a gonosz megbüntetésére és a jó megdicsézésére*. A királyi hatalom jogosultsága abban áll, hogy szavatolja az igazság és a törvényesség érvényre jutását. Mai szóval élve: biztosítja a jogállamiság működését. E formális meghatározás megfelel a hellenista világ államethosának.¹⁷³ A levél ezen a ponton megegyezik a Római levél indoklásával (Róm 13,3). Milyen konkrét intézkedésekre gondol a szerző? Elsősorban a közrend ellen vétők megfékezésére, a gyilkosok, rablók, tolvajok *megbüntetésére* (εἰς ἐκδίκην κακοποιῶν). Másodsorban a példás életű polgárok nyilvános *megdicsézésére* (ἐπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν), megjutalmazására, díszpolgári címmel való kitüntetésére, babérkoszorú ajándékozására, nevük márványtáblára való felírására. Az intézkedése által a király fékezte a gonoszság terjedését, és ösztönözte a jónak cselekvését. A hellenista világban a városi polgárok életcélja az erényes életvitel elismerése volt az ószövetségi gyülekezettel ellentétben, ahol az igazságosság volt az ember életének legfőbb célja.

---

¹⁷³ L. Goppelt: *i. m.* 185.

15. vers: *Mert Isten akarata az, hogy jót cselekedve némítsátok el az értelmetlen emberek tudatlanságát.*

A király iránti engedelmisség másik haszna, hogy általa gátat szabnak az értelmetlenek rosszindulatú vádaskodásának. A keresztyéneket mint jövevényeket mindig kettős színben tüntették fel. Mivel nem ismerték Krisztus tanítását, a pogányok a hívők mindennapi viselkedése alapján ítélték meg az új vallás értékét. A jó cselekedetet mindenki elismeri, ellene nem lehet semmilyen érvet felhozni. A levél ismételten azt tanácsolja a gyülekezetnek, hogy a jó cselekedetek által győzzék meg a rágalmozókat (4,2; 3,17).

A tanítványok elleni vádak az *értelmetlen* (ἄφρων) emberek tudatlanságából születtek. Balgáknak nevezi azokat, akik nem ismerik Istent és az igazságot (Lk 11,40; 12,20; Róm 20,20), ezért *tudatlanságban* (ἄγνωσία) élnek. Ilyenek a pogányok, akik nem ismerik Istent és az Ő akaratát (Ef 4,18). Nem szabad elfelejteni, hogy megtérésük előtt a címzettek is tudatlanságban éltek (1,14), Isten azonban kiválasztotta (1,2) és megváltotta őket (1,18). Mivel a pogányok nem tudatosan vétettek a kilencedik parancsolat ellen, ezért megbocsátható a tettük. A szemet szemért, fogat fogért elv alkalmazása helyett az író azt tanácsolja a kis-ázsiaiaknak, hogy jóval fizessenek a rosszért. A békés magatartás a legjobb eszköz arra, hogy jobb belátásra bírják a tudatlanoikat, és elejét vegyék a gyűlölség kiéleződésének. A békesség keresése megfelel Isten akaratának (Mt 5,43–48).

16. vers: *mint szabadok: nem úgy, mint akik a szabadságot a gonoszság takarójául használják, hanem mint Isten szolgálói.*

Versünk politikai vonatkozásban beszél a *szabadságról* (ἐλευθερία).¹⁷⁴ A levélben csak ebben a mondatban van szó a szabadság fogalmáról, mely Pál leveleinek fontos témája (Róm 6,18–22; Gal 5,1.13; 2Kor 3,17). A mondatot csak a 13. és a 15. vers összefüggésében lehet helyesen megérteni.¹⁷⁵ A királynak való engedelmisséget a keresztyének mint szabad emberek gyakorolják. Hogyan lehet egyszerre két úrnak szolgálni? Hogy lehet szabad az a polgár, aki aláveti magát egy külső hatalomnak? A paradoxonnak tűnő felszólítást a levélíró keresztyén szempontból fejti ki.

¹⁷⁴ H. Schlier: ἐλευθερος címszó. In: *TWNT* II., 484–500.

¹⁷⁵ N. Brox: *i. m.* 122.

A hellén világban a sztoikusok számára a szabadság a szenvedélyektől való függetlenséget jelentette. A sztoa szerint az a bölcs szabad lelkileg, aki magáévá teszi a világmindenség szellemét, törvényét. A palesztinai zsidóság körében megoszlottak a vélemények az igazi szabadságot illetően. A zelóták csupán Isten királyságát és uralmát fogadták el. Minden más külső uralmat, politikai hatalmat visszautasítottak, így a római fennhatóságot is. A farizeusok nem lázadtak az idegen uralom ellen. Azt tanították, hogy az ember szabad, aki a törvényt tanulmányozza (Abbot 6,2). Péter első levele másképpen vélekedik. A szabadságot a hívőnek nem a törvény iránti engedelmestség biztosítja, hanem Isten megváltó tette (1,18). Az ember nem saját erejéből válik szabaddá a bűn hatalmától, hanem Krisztus vére által. Aki megszabadult a testi kívánságoktól, Istent fogadja el Urának, neki engedelmeskedik, mint az Ő szolgája (Róm 6,22). Jézus Krisztus szabadítása által az ember nem válik függetlenné, hanem identitását abban a kapcsolatban találja meg, amely mint teremtményt teremtőjéhez, Istenhez köti.¹⁷⁶ *Mint Isten szolgái* (ὡς θεοῦ δοῦλοι) engedelmeskedjenek a királynak és a helytartóknak. Lojalitásukat az Istennel való közösség határozza meg. Ebből következik, hogy ismerik a helyes engedelemesség határát, ami megőrzi őket a szolgalelkűség és a kritikátlan alávetettség hibájától.

A szabadsággal azonban vissza is lehet élni, fel lehet használni a szabados életvitel igazolására. Nem lehet pontosan eldönteni, hogy a levélíró az erkölcsi vagy a politikai szabadosság hirdetői (libertinizmus) ellen óvja a gyülekezetet, hogy a keresztyén *szabadság ne legyen a gonosz cselekedetek takarója*.¹⁷⁷ A libertinizmus hívei nem tulajdonítottak fontosságot a világi élet dolgainak, semmibe vették a társadalmi együttélés törvényeit. Pál apostol a Galata-levélben e téves tanítás veszélyére figyelmeztet: „Mert ti, testvéreim szabadságra vagytok elhíva, csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak” (Gal 5,13). Az Isten akarata iránti engedelmestség megőrzi a keresztyéneket attól, hogy visszaéljenek a szabadsággal, és a maguk kénye-kedve szerint értelmezzék azt. Ezért nevezi a gyülekezet tagjait az engedelmestség gyermekeinek (1,14).

---

¹⁷⁶ Geréb Zs.: Pál apostol néhány gondolata a szabadságról. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Nagyvárad 2005, 215–223.

¹⁷⁷ L. Goppelt: *i. m.* 188: a gnosztikus gondolatok beszívargására gondolt.

17. vers: *Mindenkinek adjátok meg a tiszteletet, a testvéreket szeressétek, az Istent féljétek, a királyt tiszteljétek.*

A keresztyének társadalmi-politikai kötelességéről szóló intelmet egy négy tagból álló felszólítás foglalja össze, melyek párosával kapcsolódnak egymáshoz.¹⁷⁸ Krisztus követőinek a társadalom minden tagjához tisztelettel kell viszonyulnia – a rabszolgától kezdve a királyig, a szegénytől a gazdagig –, mivel mindenki Isten teremtménye. Ez a emberi méltóság elismerését jelenti. A külvilág iránti nyitottság sürgetése azért jelentős, mert a levél tanúsága szerint a hívőket mindenki szorongatta, igazságtalanul rágalmazta (2,12). A tiszteletteljes viselkedés hatására megváltozik a kívülállók véleménye a tanítványokról.

A második intelem a gyülekezet tagjainak a keresztyén *testvérek szeretetére* vonatkozik (τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε). Az ószövetségi nép tagjai úgy tekintettek egymásra, mint *testvérré*. Jézus is azokat tartotta *atyafiainak*, akik az Isten akaratát cselekszik (Mk 3,31–35). Ez a bensőséges *testvéri* (ἀδελφότητα) kapcsolat kötötte össze az újszövetségi egyház tagjait.¹⁷⁹ A levélíró az 1,22-ben arra intette az újjászületett gyülekezetet, hogy egymást kitartóan és szívből szeressék. A kölcsönös szeretet gyakorlása erősítette a testvérek összetartozását. A *szeretet* szó (ἀγαπάω) nemcsak érzésnyilvánítást jelent, hanem konkrét segítségnyújtást. Ebben különbözik a sztoikusok által szorgalmazott filantrópiától, mely elsősorban beállítottságot, érzelmet jelent minden iránt, ami az embert érinti.

A testvéri szeretet azonban nem zárja ki a felebaráti szeretet gyakorlását (1,22; 3,9). Az irgalmas samaritánus példázata szemlélteti, hogy a felebaráti szeretet azok felé irányul, akikkel közvetlenül együtt élünk egy városban, ill. egy faluban (Lk 10,25–37). A Pál apostol által alapított gyülekezetek is különbséget tettek a „mindenki” iránti jó cselekedet és a testvérek „egymást” támogatása között (1Thessz 5,15; Gal 6,10: „Ezért tehát, amíg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben.”)

---

¹⁷⁸ L. Goppelt: *i. m.* 188.

¹⁷⁹ H. von Soden: ἀδελφός címszó. In: *TWNT* I., 145 skk.: az ἀδελφότης szó, melyet a szerző az ἀδελφός főnévből képzett, csak a 2,17. versben és az 5,9. versben fordul elő. Az első esetben a helyi gyülekezet, a másodikban az egyetemes egyház tagjaira vonatkozik.

A harmadik intellem *Isten félelmére*, a negyedik a *király tiszteletére* buzdítja a címzetteket. A felszólítás A Példabeszédek könyvére támaszkodik (24,21: „*Fiam, féld az Urat és a királyt.*”) A levélszerző ezt így módosítja: *az Istent féljétek, a királyt tiszteljétek. A félelem* (φόβος) azért illeti meg Istent, mert Ő a teremtető, az életnek és a halálnak az Ura. A királynak ezzel szemben csak a *tisztelet* (τιμή) jár, ugyanúgy, mint a többi embernek. Ebben a felfogásban különbözik a Római levéltől (13,3). A módosítás háttérében az egyre erősödő császárkultuszt kell keresni, mely isteni tiszteletet követelt a földi uralkodóknak. Péter első levele a király iránti engedelmisségre szólítja fel, keresztyéneket a jó rend fenntartása érdekében, de ugyanakkor kijelöli ennek a lojalitásnak a határát is.

2,18–25: A szolgák kövessék Jézus példáját

Fordítás

18 *Ti szolgák, teljes félelemmel engedelmeskedjétek uraitoknak, ne csak a jóknak és a méltányosoknak, hanem a kíméletleneknek is.* 19 *Mert kegyelem az, ha valaki Istenre néző lelkiismerettel tűr el sérelmeket, amikor igazságtalanul szenved.* 20 *De milyen dicsőség az, ha kitartóan tűritek a hibák miatt kapott verést? Ellenben ha kitartóan cselekszitek a jót, és tűritek érte a szenvedést, az kedves az Isten szemében.* 21 *Hiszen erre hívatatok el, mivel Krisztus is szenvedett érte, és példát adott nektek, hogy az Ő nyomdokait kövessétek:* 22 *Ő nem tett bűnt, álnokság sem hagyta el a száját,* 23 *amikor gyalázták, nem viszonozta a gyalázást, amikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem rábízta ezt arra, aki igazságosan ítél.* 24 *Bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy miután meghaltunk a bűnöknek, az igazságnak éljünk: az Ő sebei által gyógyultatok meg.* 25 *Mert olyanok voltatok, mint a tévelygő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és gondviselőjéhez.*

Elemzés

A házitáblák következő intelmei a rabszolgáknak szólnak, akiket az engedelmisségre szólít fel. Indoklásként a szerző, mint követendő példára, Jézus szenvedésére hivatkozik (2,21–25). Egyes írásmagyarázók szerint az utóbbi versek egy liturgikus himnusz töredékét képe-

zik.¹⁸⁰ Az újabb kutatások ezt a feltevést nem igazolták.¹⁸¹ A rabszolgákhoz intézett buzdítások nemcsak azért részletesebbek, mert számbelileg a gyülekezet egyharmadát képezték, hanem azért is, mert szenvedéseik példaszerűen érzékeltették a keresztyének sorsát az első századi társadalomban.¹⁸² Az intellektus témája ezért nem a rabszolgaság intézményének elítélése, hanem a méltatlan szenvedés elhordozása. Az intelmek célja az volt, hogy Jézus követői azonosuljanak a Megváltó sorsával, mivel Isten megáldja azok életét, akik igazságtalan bántalmazást hordoznak az Ő nevéért.

Magyarázat

18. vers: *Ti szolgák, teljes félelemmel engedelmeskedjete uraitoknak, ne csak a jóknak és a méltányosoknak, hanem a kíméletleneknek is.*

A *szolgák* ill. a *rabszolgák* megnevezésére nem a δοῦλος, hanem az οἰκέτης főnevet használja, amely a háznépére utal, mint olyan közösségre, melyhez a család közeli tagjain kívül a rabszolgák is tartoztak. Az Újszövetség gyakran hivatkozik olyan esetekre, amelyekben az egész háznép a keresztyén gyülekezet tagja volt. A legismertebb példa a Filemon levelében áll előttünk, melyben Pál apostol arra buzdítja a házigazdát, hogy keresztyén testvérként tekintsen Onézimuszra, a szökött rabszolgára. Jelen esetben nem keresztyén, hanem pogány házigazdáról van szó. Versünk szerint nem minden *gazda* (δεσπότης) bánt méltánytalanul a keresztyén rabszolgával, de sok esetben feszült volt az együttélés. Tudjuk azt, hogy a rabszolgák nem mindig végeztek alantas munkát. Adott esetben előfordult, hogy a ház ügyeinek intézésével és a gazdaság vezetésével bízták meg őket. A városi szolgák

---

¹⁸⁰ Windisch, H.: *Die katholischen Briefe. Dritte stark umgearbeitete Auflage von H. Preisker*. HNT 15. Tübingen 1951, 65; R. Bultmann: *Bekenntnis/ und Liedfragmente ersten Petrusbrief*. In: *Exegetica. Aufsätze zur Erforschung des Neuen Testaments*. Tübingen 1984, 294.

¹⁸¹ Th. P. Osborne: *Guide Lines for Christian Suffering. A Source – Critical and Theological Study of 1Peter 2,21–25*. In: *Bib.* 64 (1983), 381–408; Elliot, J. H.: *1Peter. A New Translation with Introduction and Commentary*. AB 37B. New York 2000, 543–550. Hivatkozás: R. Feldmeier: *i. m.* 112. alapján.

¹⁸² W. Schrage: *i. m.* 93.

gyakran adminisztratív szolgálatot töltöttek be.¹⁸³ Az ókori szerzők beszámolnak arról, hogy a gazda által felszabadított rabszolga – mint szabados – továbbra is a háznép kötelékében maradt.¹⁸⁴ A legnehezebb sorsa az ültetvényeken és a bányában dolgozó rabszolgáknak volt.

A levél azt tanácsolja a szolgáknak, hogy minden esetben *teljes félelemmel engedelmeskedjenek uraiknak, nemcsak a jóknak és a méltányosoknak, hanem a kíméletleneknek is*. A teljes félelem tanúsítása ebben az esetben is az Isten iránti gyermeki tiszteletet jelenti, akinek az az akarata, hogy *vessék alá magukat* földi uraiknak. (vö. Ef 6,5). Péter első levelében az Isten iránti félelem a felelős keresztyén élet mozgatórugója (1,17; 2,17; 3,2.16). A hívő ember tudja azt, hogy Isten az, aki minden cselekedetét számon kéri az ítélet napján. A keresztyén szabadság (2,16) abban mutatkozik meg, hogy elsősorban Istenre, mennyei urára hallgat, másodsorban földi urára. Ez a magyarázata annak, hogy nemcsak azok iránt buzdít engedelmességre, akik emberségesen bánnak velük, hanem azok iránt is, akik kíméletlenül, szeszélyesen viselkednek. Krisztus követőinek a viselkedését nem a viszonzási elv vezeti.¹⁸⁵ Ez azt jelenti, hogy magatartásukat nem mások jó- vagy rosszindulata határozza meg, hanem az Isten iránti felelősség, melyet a következő vers *Istenre néző lelkiismeretnek* nevez.

19. vers: *Mert kegyelem az, ha valaki Istenre néző lelkiismerettel tűr el sérelmeket, amikor igazságtalanul szenved.*

Miért kell engedelmeskednie annak a rabszolgának, akivel kíméletlenül bánt gazdája és *igazságtalanságot* (ἀδικωσις) szenved tőle? A levélíró válasza: Isten *kegyelme* (χάρις) az, ha valaki méltatlan *fájdalmat* (λύπας) visel, mivel az Isten üdvösségre néző elhívásának a jele. A szenvedés nem véletlen a keresztyének életében, hanem Isten üdvösségre vezető munkájának a megnyilatkozása (1,10; 13; 3,7; 4,10). Ha a hívő rabszolga reménységgel tekint Istenre, és állhatatosan engedelmes-

---

¹⁸³ Geréb Zs.: A rabszolgaság vallástörténeti megítélése. In: *A Kolosséiakhoz és a Filemonhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár 2010, 214–219.

¹⁸⁴ Alföldi G.: *Római Társadalom-történet*. Budapest 2000, 63–66; E. Fergusson: *A keresztyénség bölcsője*. Budapest 1999, 68–70; M.-F. Baslez: Pál és a rabszolgaság. In: *Communio* 17 (2009), 3–4, 122–131; Vladár G. *Rabszolga* címszó. In: *Keresztyén Bibliai Lexikon*. Budapest 1995, 2. köt., 419.

¹⁸⁵ W. Schrage: *i. m.* 93.

kedik, akkor az üdvösség, ill. a boldogság (3,14) ajándékában részesül. Munkáján Isten kegyelme, áldása nyugszik (1Pt 5,12). Lukács evangéliuma szerint Jézus is azt tanította, hogy ha valaki jóságos a hálátlanok és a gonoszok iránt, nagy jutalmat nyer, és a Magasságos fia lesz (Lk 6,32–35). Mit jelent az *Istenre néző lelkiismeret* (διὰ συνείδησιν θεοῦ), amely által a rabszolgák el tudják viselni a szenvedést? A συνείδησις szó valakivel való együtt tudást, tudatot, öntudatot jelent lelki, ill. erkölcsi értelemben.¹⁸⁶ A kifejezés az Újszövetségben főleg Pál apostol leveleiben fordul elő, és az ember erkölcsi tudatát, felelősségét jelenti.¹⁸⁷ A lelkiismeret által az ember mérlegre teszi mások vagy saját maga cselekedeteit, és megítéli azokat. Jelen esetben a συνείδησις kifejezés mellett a θεοῦ szó áll. Mit jelent ez a szópár? A régi kéziratmásolók igyekeztek világosabbá tenni a birtokos szerkezet jelentését. Egyes kéziratok Az apostolok cselekedetei 23,1 mintájára a θεοῦ szó helyett az ἀγαθὴν (jó) jelzőt írták be a szövegbe (C Ψ 307. 442. 1175. 1243. sy). A variáns olvasata: *jó lelkiismerettel*. Más manuscriptumokban az ἀγαθὴν θεοῦ variánst találjuk (P72 81), melynek olvasata: *Istenre néző jó lelkiismerettel*. A magyar nyelvű bibliafordítások körülírták a szópár értelmét.¹⁸⁸ Az ember nem egyedül, hanem Istennel együtt, az Ő akaratának ismeretében veszi szemügyre cselekedeteit. A keresztyén rabszolga azért tűri el az igazságtalan szenvedést, mert hit által életében megtapasztalta Isten

¹⁸⁶ Chr. Maurer: σύννοια címszó. In: *TWNT* VII. 897–918.

¹⁸⁷ Geréb Zs.: A lelkiismeret kérdése Pál leveleiben, különös tekintettel a Róm 2,12–14 magyarázatára. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Nagyvárad 2005, 111–120.

¹⁸⁸ A διὰ συνείδησιν θεοῦ szókapcsolat csak ebben a versben fordul elő az Újszövetségben. A birtokos szerkezet (gen. obj.) okhatározói jelentéssel bír, a türelmes szenvedés indoklására mutat. A θεοῦ a tudat (tudás) tárgyát képezi. A szerkezet jelentése: »hitben „tud” Istenről« (Varga Zs.) és az Ő akaratáról. Ezt a jelentést kívánják visszaadni a különböző magyar bibliafordítások: „Istenről való meggyőződéséért” tűr keserűséget (Rev. Károli); „Istenre való tekintettel” (Gál Ferenc, Kosztolányi István); „Istennek engedelmeskedő lelkiismerettel „tűri a fájdalmat” (Budai Gergely). Ebben az irányba mutat az új ökumenikus fordítás is: „Istenre néző lelkismerettel tűr el sérelmeket”.

jelenlétét, és alárendeli sorsát akaratának (vö. 3,16).¹⁸⁹ Az Istenre néző lelkiismeret a hit szerepét tölti be, mely istenismeretben és engedelmes-ségben nyilvánul meg (vö. Róm 14,23: „*Mert minden ami nem hitből származik, bűn az.*”). Pál apostol a Római levélben arra inti a keresztyé-neket, hogy a lelkiismeretért is engedelmeskedjenek a felsőbbségnek (13.5). Péter levele hasonló értelemben tanácsolja a kis-ázsiai gyüleke-zetnek, hogy *Istennek engedelmeskedő lelkiismerettel* tűrjék a fájdalmat, mert Isten igazságot fog szolgáltatni nekik. Ez a reménység értelmet fog adni életüknek, és Isten megáldja szolgálatukat.

Miért inti türelemre a levélíró a gyülekezetet, annak ellenére, hogy tisztában van a rabszolgák igazságtalan helyzetével? A jogos kérdésre a következő választ adhatjuk. A rabszolgaság intézményét mind az ószövetségi zsidóság, mind az újszövetségi keresztyének elfogadták, de nem úgy tekintettek rá, mint Isten akaratából származó társadalmi rendre. Annak ellenére, hogy tisztában voltak igazságtalan voltával, sem Jézus, sem Pál apostol nem beszélt e társadalmi rendszer felszá-molásáról. Ez nem jelenti azt, hogy közvetett módon nem bírálták az ókori háztartásokban létező hatalmi felépítést. Az elsőbbségért ver-sengő tanítványoknak azt mondta, hogy: „aki első akar lenni közötte-tek, az legyen mindenki rabszolgája” (Mk 10,44; Mt 23,8–12). A ta-nítványok közötti kapcsolatot nem az alárendeltség kell hogy meghatározza, hanem a szabadság. Jézus ki akarta szabadítani követő-it a hierarchikus felépítésű társadalmi rend kötöttségei alól. A keresz-tyének közötti egyenlőség azonban csak a gyülekezeten belül valósult meg. Pál apostol azt tanította, hogy a Jézus Krisztusban létrejövő egy-ség által megszűnik a különbség férfi és nő, szolga és szabad, zsidó és görög között (Gal 3,28; 1Kor 12,13; Kol 3,11). Ez nem szociális re-formprogramot jelent, hanem olyan sürgető igényt, melynek először az egyház életében kell megvalósulnia. A keresztyén szabadság nem tudja áttörni a fennálló társadalmi kötöttségeket. Pál apostol azt taná-csolta a korinthusi keresztyéneknek, hogy mindenki maradjon meg abban a társadalmi rendben, amelybe elhivatott, mivel az Úrban elhí-vott rabszolga az Úr felszabadítottja, a szabadként elhívott pedig az Úr

---

¹⁸⁹ Hasonlóan értelmezi: Lenkeyné Semsey Klára, in: *Péter első levele. A Debreceni Református Theológiai Akadémia Újszövetségi Szemináriumának Tanulmányi Füzetei. Új sorozat. 1. sz. 2. kiadás. Debrecen 1985, 59; Ed. Schweizer: i. m. 56.*

rabszolgája (1Kor 7,21–24). A szolga és a szabad között fennálló függőséget azáltal teszi viszonylagossá, hogy arra figyelmezteti őket, hogy Krisztus előtt mindenki egyformán felelni fog tetteiért. Az eljövendő ítélet távlatában megszűnik a társadalmi megkülönböztetés. Ezt a hitbeli felfogást képviseli Péter apostol első levele is.

20. vers: *De milyen dicsőség az, ha kitartóan tűritek a hibátok miatt kapott verést? Ellenben, ha kitartóan cselekszitek a jót, és tűritek érte a szenvedést, az kedves az Isten szemében.*

Az előző vers gondolatmenete itt jut teljességre. Melyik szenvedés kedves Isten előtt? Vajon a saját hibánkért viselt jogos vagy a jogtalan büntetés *eltűrése* / ὑπομένω kedves a mennyei Atya szemében? A szónoki kérdés a rabszolgák mindennapi életét eleveníti meg. A pogány világ úgy tekintett a rabszolgára, mint egy lélektelen szerszámmra (Arisztoteleész), vagy egy állatra, akit a gazda kénye-kedve szerint idomíthat, bántalmazhat, *pofozhat* (κολαφίζω), munkára sarkallhat. Az ószövetségi törvények emberséges bánásmódra kötelezték a zsidó nép tagjait (2Móz 21,1–11; 3Móz 19,20; 25,35–45). A keresztyén egyház tanítói egyenlő félként, testvérként tekintettek a rabszolgákra a gyülekezet közösségében, de nem kívántak változtatni az igazságtalan társadalmi renden. Amint a fentiekben láttuk, azért intették a Krisztus követőit a felsőbbiség iránti engedelmességre, mert a király biztosította a külső rendet és a polgárok békességét. Mivel a rabszolgák képezték a Római Birodalom lakosságának a harmadrészét, ezért veszélyes lett volna e társadalmi rend ellen fordítani őket, annál is inkább, mivel a keresztyén egyházra mint egy lázongó vallási közösségre tekintettek. E veszély elkerülése végett törekedett Péter első levele arra, hogy előmozdítsa Jézus követőinek szociális összeférhetőségét.¹⁹⁰ A keresztyén gyülekezet tagjai közül elsősorban a rabszolgákat kellett békétűrésre inteni. Nekik szól a bátorítás, hogy aki keresztyén hite szerint jót cselekedve türelemmel viseli a szenvedést, Isten kegyelmében részesül. Pál apostol szintén azt írja a filippibeli gyülekezetnek, hogy nekik *kegyelemből megadatott* (ἐχαρίσθη), hogy Krisztusért szenvedjenek (Fil 1,29). A levél folyamán az író ismételten hangsúlyozza, hogy csak azoknak a szenvedése kedves Isten előtt, akiket az igazságért (3,14) gyaláznak, és mint keresztyéneket szidalmaznak (4,14.16).

---

¹⁹⁰ R. Feldmeier: *i. m.* 114.

A 4,15–16. versben ehhez hasonló ellenpárral találkozunk: „Közületek senki ne szenvedjen mint gyilkos, mint tolvaj... Ha azonban valaki mint keresztyén szenved, ne szégyenkezzék, hanem dicsőítse Istent ezzel a névvel.”

21. vers: *Hiszen erre hívatatok el, mivel Krisztus is szenvedett értetek, és példát adott nektek, hogy az Ő nyomdokait kövessétek.*

Az intelm krisztológiai megalapozása következik. Péter első levele intelmeire jellemző, hogy összekapcsolja Jézus szenvedésének üdv-tani egyszerűségét és példamutató erkölcsi jellegét.¹⁹¹ Az ő szenvedése egyszer s mindenkor volt, melyet nem szükséges megismételni, de voltak olyan mozzanatai, melyeket analógiaként a keresztyének elé lehet állítani követendő példa gyanánt (3,18).¹⁹²

A rabszolgák arra hívatnak, hogy Krisztushoz hasonlóan igaz módon viseljék magukat a szenvedés idején is. Isten a Krisztusban való hitre (1,5,8), a benne való reménységre (1,13) és az eljövendő üdvösségre hívta el a keresztyéneket (1,15). Az *elhívás* mind az ember hitéletére, mind a társadalomban betöltött feladatára, munkájára vonatkozik. A hívó nemcsak a vezető tisztségeket, hanem a mindennapi foglalkozását is hivatásszerűen, azaz hittel tölti be. Az isteni elhívás a rabszolgák életében is munkálkodik. Péter első levele újra és újra kifejezi, hogy sorsukban Krisztus követőinek a létformája tükröződik (3,18).

A levélszerző két hasonlattal utal Krisztus szenvedésének példamutató jellegére. Amikor méltatlanul gyalázzák őket, akkor Jézus *nyomdokán* (ἵχνος)¹⁹³ járnak (Mk 8,34; Mt 16,24; Lk 14,27). A hellenista világból származó metafora¹⁹⁴ a szinoptikus hagyományból került a levélbe. A hasonlat nem egy partner utánzását jelenti, hanem az általa kijelölt irány választását. Jézusra vonatkoztatva, a kifejezés összekapcsolódott a *követés* képzetével (ἐπακολουθέω): valaki után menni, tanítványává lenni, és ezáltal az ő sorsát vállalni.¹⁹⁵ A másik hason-

---

¹⁹¹ R. Feldmeier: *i. m.* 116.

¹⁹² H. Braun: *Das Leiden Christi*. München 1940. 34 (hivatkozás H. Bolkestein, *i. m.* 110. alapján).

¹⁹³ A. Stumpff: ἵχνος címszó. In: *TWNT* III., 405.

¹⁹⁴ Valakinek a nyomdokán (útján) járni a hellenista irodalomban azt jelentette, hogy az illető erkölcsi-vallási irányzatát követni. Ld. Philo: *Virt.* 64.

¹⁹⁵ G. Kittel: ἀκολουθέω címszó. In: *TWNT* I., 213 sk.

lat a *pél*da (ὑπογραμμὸν), mely arra szolgál, hogy utánozzák az emberek. A görög kifejezés szó szerint *írásmintát* jelent, mely segíti a tanulókat abban, hogy minél jobb írás-, ill. rajzkészségre tegyen szert. A példa nemcsak utánzásra, hanem az egyéni életforma kialakítására serkenti az embert.

Krisztus *szenvedésének*¹⁹⁶ van egy másik értelme is: a gyalázatot *értettük* (ὅπερ ὡμῶν), a gyülekezet üdvösségéért vállalta. Áldozatának helyettes jellegére már az 1,10–11 is utalt. A próféták az Isten Lelke segítségével tettek bizonyosságot a Messiás üdvösségszerző haláláról. Nagypéntek után Jézus csúfos kereszthalála érthetetlen titok volt a tanítványok előtt (Lk 24,13–35). Húsvét után azonban fényt derült a rejtélyre, mert a feltámadás világosságában felismerték, hogy minden *értettük*, az ő javukra történt. Halálának kiengesztelő, megváltó jellege volt. Ő miérettünk szenvedett, a mi bűneinket vitte fel a kereszfára. Helyettes áldozata a gyülekezet gyógyulását szolgálta. Jézus szenvedésének ezek a jellegzetes vonásai Péter első levelének krisztológiájához tartoznak. Ezek közül egy sem hiányozhat, amikor bizonyosságot teszünk Krisztusról.¹⁹⁷

22. vers: *Ő nem tett bűnt, álnokság sem hagyta el a száját.*

Jézus szenvedésének rendkívüliségét Ézsaiás próféta könyve segítségével írja le: *Ő nem követett el gonoszságot, és nem beszélt álnokul* (53,9). A szerző változtat az idézeten: a *gonoszság* helyett *bűn* áll. Ezáltal Jézus ártalanságát, bűntől mentességét emeli ki (2Kor 5,21; Jn 8,46; Zsid 4,15). Jézus nem az általa elkövetett vétkek miatt, hanem ártatlanul szenvedett. Az 1,19-ben már rámutatott Jézus vérének, oda-szánt életének hibátlan voltára. A szenvedő szolgálóhoz hasonlóan Jézus is *némán tűrte* bántalmazását: *amikor kínozták, alázatos maradt, nem nyitotta meg a száját* (53,7). Márk evangéliata is kiemeli Jézus szenvedésének ezt a sajátosságát (Mk 14,60–61).

---

¹⁹⁶ Egyes kéziratok az ἔπαθεν / *szenvedett* szó helyett az ἀπέθανεν / *meghalt* igét tartalmazzák (P81 & Ψ 5. 307. sy Syr). A szövegösszefüggés az első variánst támogatja.

¹⁹⁷ M. H. Bolkestein: *i. m.* 111.

23. vers: *amikor gyalázták, nem viszonozta a gyalázást, amikor szenvedett, nem fenyegetőzött, hanem rábízta ezt arra, aki igazságon ítélt.*

A levél Jézus példájára hivatkozva ösztönzi a kis-ázsiai híveket, hogy ne a saját hibáik és tévedéseik miatt szenvedjenek. Tanulják meg Tőle, hogy a gonoszért ne fizessenek gonosszal. Megfeszítése alkalmával a kereszt alatt álló nép, a főemberek, a katonák és gonosztevők gyalázták, Ő azonban nem válaszolt gyalázással, hanem bocsánatukért könyörgött Istenhez (Lk 23,34–40). Megbocsátó viselkedése azt hirdette követőinek, hogy a bosszúállás ördögi köréből csak akkor fognak kilépni, ha lemondanak a szemet szemért elvéről, a visszafizetés jogáról (Mt 5,39; Róm 12,14.17.21). A levélszerző a 3,9. versben ezért azt tanácsolja a címzetteknek, hogy bocsássanak meg azoknak, akik igazságtalanul bántalmazták őket, és bízzák Istenre az ítéletet, aki mindenkinek megfizet (Róm 12,19).

24. vers: *Bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy miután meghaltunk a bűnöknek, az igazságnak éljünk: az Ő sebei által gyógyultatok meg.*

A levél nemcsak követendő példáról, hanem mint Megváltóról beszél Jézusról. Újra az Ézsaiás 53 idézésével hivatkozik helyettes áldozatára: *sokak vétkét vállalta magára* (53,12). Az Úr szenvedő szolgálójához hasonlóan Jézus magára vette *bűneinket*, és *testében felvitte a fára*. A missziói igehirdetés *hagyományos fordulata*¹⁹⁸ által az író a kereszt eseményére utal (ApCsel 5,30; 10,39; 13,29). Jézus az ő *testi* halála által szerzett engesztelést a mi bűneinkre (Kol 1,22; Zsid 10,10). Szemvedése által megtörte a bűn uralmát a mi életünk felett (Róm 6,12). Ezáltal a keresztyének számára új korszak kezdődött. Megszabadultak a bűn fogságából (1,18), képessé váltak az igazság cselekvésére (Róm 6,18). Ezt a gondolatot fejezi ki a célhatározói mellékmondat (24b). A krisztológiai megvilágítás után előtérbe kerül a parainetikus szándék, az igazság szolgálatára való ösztönzés.

A mondat záradékában (24c) a szerző többes szám első személy helyett többes szám második személyben szól a címzettekhez. Az Ézsaiás 53,5 verset idézve – *sebei árán gyógyultunk meg* – emlékeztetni akarja az olvasókat Jézus sebeire, megváltásuk alapjára.

---

¹⁹⁸ J. Schneider: ξύλον címszó. In: *TWNT V.*, 30, 36.

A μῶλωψ (*seb, a veréstől származó véres csík*)¹⁹⁹ szó a fára felvinni kifejezéshez hasonlóan Jézus halálos szenvedésének a szimbóluma (Barnabás levele 7,2).²⁰⁰ Egyes magyarázók szerint az író a rabszolgák élethelyzetét tartotta szem előtt, és azokra a sebekre gondolt, melyeket a verések nyomán viseltek.²⁰¹ A közvetett magyarázat helyett mi úgy véljük, hogy az elvont kép Jézus helyettes szenvedésére vonatkozik, mely által gyógyulást nyertünk a bűneinkből.²⁰² A záradék azt sugallja, hogy Jézus szenvedése erőforrást jelent sok megaláztatást tűrni kényszerülő rabszola számára.

25. vers: *Mert olyanok voltatok, mint a tévelgyő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és gondviselőjéhez.*

Az intelem utolsó mondata ekléziológiai összefoglalónak tekinthető.²⁰³ Az idézet szintén Ézsaiás 53 részéből származik: *mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok* (53,6). Az újabb kép a gyülekezeti tagok múltját idézi fel. A 2,9 szerint Isten a kis-ázsiai keresztyéneket sötétségből hívta el a világosságra. A tévelgyő nyáj hasonlata a teljes elhagyatottság, tehetetlenség állapotát idézi. Az előző vers szerint (2,24) ez egy bűnös tévelygés volt. A múlt azonban lezárult. Az új korszak kezdetét a *most* (νῦν) időhatározó-szó jelzi. Jézus jövetelével az üdvösség ideje köszöntött be az üdvösség történetében, mely lehetővé tette a megtérést.²⁰⁴ A *megtérés* (ἐπιστροφή) a saját útját járó ember Krisztushoz fordulását jelenti. A megtért lelkek a *pásztor* (ποιμήν) nyájában találnak közösségre, biztonságos oltalomra. Jézus azokat az ígéreteket tölti be, amelyek a messiás pásztorra vonatkoztak: összegyűjti az eltévedt juhokat, és akolba, az életre tereli őket (Ez 34,5 skk.). A közkedvelt krisztologikus metaforát Péter első levele kibővíti a *gondviselő* (ἐπίσκοπος) főnévvel. A pásztor feladatköréhez tartozó két tevékenység összekapcsolásával (terelget, gondot visel) mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben találkozunk (Jób 20,29

---

¹⁹⁹ Györkösy A., Kapitánffy I., Tegyei I.: *Ógörög Magyar Nagyszótár*. Budapest 1990.

²⁰⁰ L. Goppelt: *i. m.* 211.

²⁰¹ K. H. Schelkle: *i. m.* 85.

²⁰² L. Goppelt: *i. m.* 211.

²⁰³ R. Feldmeier: *i. m.* 118.

²⁰⁴ M. H. Bolkestein: *i. m.* 115.

(LXX); SalBölcs (Salamon Bölcsessége) 1,6; ApCsel 20,28; 1Pt 5,2). Ezékiel könyve Istent nevezi pásztornak, akinek gondja van a nyáj minden tagjára, megvizsgálja és ismeri azok szívét (34,11). János evangéliuma Jézusról, a jó pásztorról mondja, hogy ismeri az övét, vezeti és oltalmazza őket (Jn 10,14).

A rabszolgáknak szóló intelem befejező kijelentése az egész gyülekezet életére vonatkozik.

Az új élet, az engedelmesség gyakorlása Péter tanítása szerint elsősorban Isten megváltó tettének a gyümölcse. Isten az eltévelyedett lelkeket Jézus Krisztus, a jó pásztor által hívja el az Ő népe közösségébe. Ebben a közösségben senki nincs egyedül, magára hagyatva, mindnyáján Jézus gondoskodását, oltalmazását élvezik. Jézus szavára mind a rabszolgák, mind a szabadok figyelnek, az Ő példáját követik. Itt kezdődik el a megtért emberek számára az igazságban járó élet, mely túllépi az egyéni kegyesség kereteit, és kiterjed mind az egyházi, mind a polgári közösségekre.

3,1–7: A házastársak becsüljék meg egymást

Fordítás:

1 *Ugyanígy asszonyok, engedelmeskedjetelek férjeteleknek, hogy ha közülük egyesek nem engedelmeskednek az igének, feleségük magaviselete szavak nélkül is nyerje meg őket, 2 felfigyelve istenfélő és tiszta életetekre. 3 Ne a külső dísz legyen a ti ékességeitek, ne a hajfonogatás, arany ékszerek felrakása vagy különféle ruhák felöltése, 4 hanem a szív elrejtett embere a szelíd és csendes lélek el nem múló diszével: ez értékes Isten előtt. 5 Egykor a szent asszonyok is, akik az Istenben reménykedtek, így díszítették magukat: engedelmeskedtek férjüknek, 6 ahogyan Sára engedelmeskedett Ábrahámnak, és urának nevezte őt. Az ő leányai leszte, ha jót teszte, és ha nem félte semmiféle fenyegetéstől. 7 És ugyanígy, ti, férfiak is, megértően éljete együtt feleségeitekkel, mint a gyengébb féllel, adjátok meg nekik a tiszteletet, mint örökös társaitoknak is az élet kegyelmében, hogy a ti imádkozásokatok ne ütközzék akadályba.*

Elemzés:

A házitáblák a házastársakhoz szóló buzdítással folytatódnak, melyek mind formailag, mind tartalmilag rokonságot mutatnak az apostoli levelek intelmeivel: Kol 3,18–19; Ef 5,21–26; 1Tim 2,9–15; Tit 2,5. A hasonlóság a közös hagyományanyag használatával magyarázható.²⁰⁵ A parainézisek keresztyén sajátosságát a 1. és 6. vers tükrözi. Feltűnő, hogy a tanítás elsősorban az asszonyok viselkedésével foglalkozik (1–6. v.), a férfiek házastársi köteletségéről, feleségük iránti tiszteletéről csak egy mondatot tartalmaz (7. v.). A felek közötti egyenlőtlenség az első századi hierarchikus társadalmi rend szerkezetét tükrözi. Mivel az ősgyülekezetben sok keresztyén nő élt vegyes házasságban, az apostol arra buzdítja az asszonyokat, hogy alázatos viselkedéssel nyerjék meg férjeiket a Krisztusban való hitnek (1. v.). Továbbá arra figyelmezteti őket, hogy ne a külső, hanem a belső emberük értékeit ápolják (2. v.). A pátriárkák feleségének példaszerű életére való hivatkozás jelzi a parainézisek őszösvetségi gyökerét (5–6. v.; 1Tim 2,13–14). A férjeket megértő és tiszteletadó magatartásra buzdítja feleségeik iránt, hiszen mindketten egyenlő felek Isten előtt, egyformán részesei Krisztus kegyelmének (7. v.).

Magyarázat

1. vers: *Ugyanígy asszonyok, engedelmeskedjetelek férjeteleknek, hogy ha közülük egyesek nem engedelmeskednek az igének, feleségük magaviselete szavak nélkül is nyerje meg őket.*

A házastársak közül először az asszonyokat szólítja meg, őket inti a férjeik iránti *engedelmességre*. A ὑποτάσσω ige (itt part.) nem alávetettséget, hanem alárendeltséget jelent.²⁰⁶ A felszólítás azt jelenti, hogy az asszonyok fogadják el, ill. vessék alá magukat a korabeli pátriárkális társadalmi és családi rendnek. Az ókor szociális együttélését az alá- vagy fölérendeltség határozta meg. A görög filozófusok ezt az asszonyok természeti és vallási-erkölcsi gyengeségével

---

²⁰⁵ H. Baltensweiler: *Die Ehe im Neuen Testament*. AThANT 52., Zürich 1967; H. Greeven: *Ehe nach dem Neuen Testament*. In: *NTS* 15 (1969), 365–388; L. Goppelt: *i. m.* 213–214; Exkurs: Zu Tradition und Struktur 1Pt 3, 1–6.

²⁰⁶ Delling: ὑποτάσσω címszó. In: *TWNT* VIII., 40–47.

indokolták.²⁰⁷ A hellenista zsidóság szerint a férfiak vezető szerepe magasabb szellemi adottságukból következik.²⁰⁸ A bűnbeesés miatt az asszonyokat terheli a felelősség, mert Éva érzéki kívánsága Ádám értelmét félrevezette.²⁰⁹ Ezt a látásmódot az első századi keresztyének is képviselték (1Tim 2,14: „és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe”). Az újszövetségi házítáblák azonban nem a nők gyengeségével, hanem a korabeli erkölcsi szokással indokolják az asszonyok alárendeltségét a családban. A Kolosséi levél ezt így fogalmazza meg: „Ti asszonyok engedelmeskedjetek férjeteknek, *ahogyan illik* az Úrban hívőkhöz” (3,18). Az indoklásban sajátos módon egymás mellett áll a korabeli hellenista konvenció és a keresztyén látásmód. A keresztyének be kellett hogy illeszkedjenek abba a történelmi helyzetbe, amelyben éltek.²¹⁰ Péter első levele az alárendelés indoklása helyett az engedelmisség céljára fekteti a hangsúlyt, mely nem más, mint az Igéről szóló hiteles bizonyosságtétel a jó cselekedetek által (3,7.; vö. 2,12). A vegyes házasságban élő keresztyén asszonyok ily módon egy aktív missziói feladatot töltenek be. E szolgálat célja, hogy megnyerjék férjüket a Krisztus-hitnek. A keresztyén egyház ezáltal szakított a pogány világ azon szokásával, hogy a feleségnek követnie kell a férj vallását.²¹¹ Pál apostol azt tanácsolja a korinthusiaknak, hogy: „ha egy asszonynak hitetlen férje van, és ez kész vele élni, ne hagyja el a férjét. Mert a hitetlen férj meg van szentelve hívő felesége által...” (1Kor 7,13–14). A kis-ázsiai gyülekezetben voltak olyan pogány férfiak, akik feleségükkel együtt jártak az istentiszteleti alkalmakra, azonban nem tértek meg a hirdetett ige által: *nem engedelmeskedtek az igének*.²¹² A hirdetett evangéliumot nem fogadták be szívükbe. A levélíró azt tanácsolja a feleségeknek, hogy *magaviseletük* (ἀναστροφή) által,

---

²⁰⁷ Platon: *Politika*, 455e.

²⁰⁸ Philo: *QuestGen* III, 3.

²⁰⁹ Philo: *Leg All* III, 222; Sirák 25, 23: „A nőtől ered a bűn, miatta halunk meg mindnyájan.”

²¹⁰ L. Goppelt: *i. m.* 214.

²¹¹ Plutarkhosz: *Menyasszony és vőlegény*. 43, 144E.

²¹² Ezzel kapcsolatban helyesen jegyzi meg G. Strecker, hogy Péter első levele szerint a keresztyén mivolt (Christsein) egyenlő az Ige iránti engedelmességgel (*i. m.* 97).

szavak nélkül nyerjék meg házastársukat a keresztyén hitnek. Az általános intelmek során ez a felszólítás így módosul: ha valaki fenyeget titeket, legyetek készen arra, hogy számot adjatok a ti reménységekről (3,15). Péter első levelének egyik központi célkitűzése a jó cselekedetek missziói erejének hangsúlyozása. Ez a szándék dialektikus viszonyban áll az ígehirdetés szükségességét hirdető állítással (Róm 10,14.17; Mt 28,18–20).

2. vers: *felfigyelve istenfélő és tiszta életetekre.*

Az alárendelt helyzetben levő asszonyok nem tétlenségre, hanem példamutató életre vannak hivatva. Istenfélő és tiszta magaviseletük által meggyőzhetik pogány férjeiket az evangélium hitelességéről, ill. a keresztyén hit értékéről. A rabszolgákhoz hasonlóan, az engedelmességet az asszonyok is, mint a Krisztus által megváltott, szabad emberek gyakorolják (vö. 2,16.24). Miben nyilvánul meg az asszonyok istenfélő és tiszta magatartása a családban? Elsősorban abban, hogy elfogadják a házasság Istentől rendelt voltát és azt a szerepet, melyet a Teremtőtől kaptak. Ez a feladat a férjük iránti szeretetben, tiszteletben és segítségben áll. Engedelmes viselkedésük nem félelemből, hanem Isten iránti hitből fakad. Az asszonyok tiszta (ἀγνός) magatartása a gonosztól való félelmet, a kifogástalan életvitelt és az Isten kegyelmében való bizakodást jelenti.²¹³ Az istenfélő viselkedés nem más, mint a hitvestársi feladat ige szerinti betöltése. A mindennapokban ez abban nyilvánul meg, hogy férjével együtt megértésre és egymás iránti kölcsönös tiszteletre törekednek (3,7).

3. vers: *Ne a külső dísz legyen a ti ékességeitek, ne a hajfonogatás, arany ékszerek felrakása vagy különféle ruhák felöltése.*

A szerző a parainetikus hagyomány segítségével inti az asszonyokat a puritán életvitelre. Nemcsak a zsidó bölcsességirodalom, hanem a hellenista filozófusok erkölcsi intelmei is tartalmaznak hasonló felszólításokat a nők öltözködését illetően.²¹⁴ Az apostoli iratok közül az

---

²¹³ F. Hauck: ἀγνός címszó. In: *TWNT* I. 123 skk.: L. Goppelt: *i. m.* 215; N. Brox: *i. m.* 143–144.

²¹⁴ Ézs 3,18–22; Ámos 8,10; Plutarkhosz: *Moralia*. 141e; Epiktetosz: *Enchiridion*, 40; Seneca: *De Beneficiis* 7,9; Philo: *Virtutes*, 39 skk.; *Vita Mosis* 2, 243.

első Timótheushoz intézett levélben találkozunk hasonló intellemmel, majdnem szó szerinti formában (1Tim 2,9). Péter első levele ezzel a szemléletes leírással szembeállít két különböző női törekvést: az egyik a külső, a testi vonzóerő, a másik a szív és a *szelíd és csendes lélek* (4. v.) kisugárzó erejével akarja férje tetszését megnyerni. Első olvasásra úgy tűnik, hogy a kis-ázsiai gyülekezetekben több olyan jó módú asszony volt, akik arany ékszerekkel és drága anyagból készült ruhákkal ékesítették magukat.²¹⁵ A levél szövege nem erősíti meg ezt az állítást.²¹⁶ Ha voltak is gazdag asszonyok az egyházban, a jelenség nem volt általános.²¹⁷ Az intellemm ezért nem az ékszerek használata ellen irányult, ahogy egyes egyházatyák gondolták (Alexandriai Kelemen, Tertullianus, Cyprianus), hanem az ellen a szándék ellen, amely a férj megtartása érdekében sok időt és energiát fordított a testi szépség, a külső megjelenés ápolására.

4. vers: *hanem a szív elrejtett embere a szelíd és csendes lélek el nem múló díszével: ez értékes Isten előtt.*

Fontos észrevenni, hogy a levélíró célja nem a külső és a belső ember szembeállítás.²¹⁸ Az antropológiai megjelölés nem dualisztikus felfogást akar hirdetni. A szelíd és csendes lélek az Isten lelke által megragadott ember, aki nem maga szerez érvényt igazának, hanem rábízta ügyét Istenre, hogy Ő igazolja magatartását.²¹⁹ Az intellemm arra az értékre kíván rámutatni, ami kedves Isten előtt. Ez pedig a szív szeretete és a lélek szelídsége, csendessége. A két erény sokszor el van rejtve a külvilág elől, de a családi életben a békesség, a megértés, a türelem forrásai lehetnek, melyek jobban összetartják a házastársakat

---

²¹⁵ W. Kelly: *The Epistles of Peter*. London. 1904/6. 1923. 129 skk. ifj. Plinius levele szerint a keresztyének között minden társadalmi réteg képviselve volt (Plinius, Ep. X, 96,9).

²¹⁶ L. Goppelt: *i. m.* 216.

²¹⁷ R. Feldmeier: *i. m.* 120.

²¹⁸ Helyesen jegyzi meg N. Brox, hogy a belső és külső ember antropológiai megjelölés nem párhuzamos a Pál apostol által használt régi és új ember fogalom párral (*i. m.* 145., 463. lábjegyzet).

²¹⁹ Ed. Schweizer: *πνεῦμα* címszó. In: *TWNT* VI., 379. 446; L. Goppelt: *i. m.* 217.

mint a díszes ékszerek, tetszetős ruhák és a mutatós hajfonatok nyújtotta testi vonzerő.

A *szelíd lélekről* (πνεῦμα πραύτητος) Pál apostol is ír leveleiben, mint olyan erőről, mely a hétköznapi világában békességet teremt a felek között (1Kor 4,21; vö. Gal 6,1). A *szelíd és tisztelettudó* viselkedés a szeretet megnyilvánulása a partner iránt és nem a meghunyászkodó engedékenységre jele (1Kor 13,4–7). A szelídség és csendesség a hangos, lázadó viselkedés ellentéte, mely kerüli a vitákat. Péter első levele azt tanácsolja az asszonyoknak, hogy a vitatkozás és a kritikus véleménynyilvánítás helyett szelíden és csendesen viseljék el férjük erőszakos megnyilvánulásait, hiszen ezáltal elejét veszik a további viszálykodásnak (3,14–16).

5–6. vers: *Egykor a szent asszonyok is, akik az Istenben reménykedtek, így díszítették magukat: engedelmeskedtek férjüknek, ahogyan Sára engedelmeskedett Ábrahámnak, és urának nevezte őt. Az ő leányai lesztek, ha jót teszten, és ha nem féltek semmiféle fenyegetéstől.*

A levélíró az ószövetségi asszonyokat állítja példaképül a címzetek elé, akik a hit és a reménység erényével ékesítették magukat. A *szent* (ἅγιος) jelző az Újszövetségben a Krisztusban hívő és az általa elhívott keresztyéneket jelöli (2,5.9), akik ezáltal hozzá tartoznak (1,15–16). Péter első levele *Isten népét* (2,10), Péter második levele a *prófétákat* nevezi szenteknek (3,2). A Krisztushoz való tartozás első-sorban az Istenbe vetett reménységben mutatkozik meg (αἱ ἐλπίζουσιν εἰς θεόν).²²⁰ Jövendő életük üdvösségét Isten ígérete jelenti számukra (1,3. 13. 3,15). A jövőre néző reménység az ószövetségi *szent asszonyok* életét is meghatározta (Zsid 11,11). Elettük igazi dísz az *engedelmesség* volt, mellyel férjeik iránt viseltettek. Követendő példaként a szerző Ábrahám feleségét, Sárát említi. Mózes első könyve elbeszélése szerint Sára valóban *urának* szólította férjét (18,12). Az újszövetségi asszonyok – Sára példáját követve – a jó cselekvése által tesznek bizonyosságot hitükről és reménységükről. Péter első levele szerint ezért úgy tekinthetünk a szent asszonyokra, mint a *bizonyásgtevők fellejére*, akik *A zsidókhoz írt levél* tanítása szerint akkor sem adták fel Isten iránti bizalmukat, amikor emberileg semmilyen biztosítéka nem volt az isteni beszéd megvalósulásának (Zsid 12,1). A hitben járó

---

²²⁰ L. Goppelt: *i. m.* 218.

ember bizonyos afelől, hogy Isten vezeti életét, ezért nem fél semmilyen emberi fenyegetéstől. A 2,15–16 szerint a keresztyén ember jó cselekedetekkel válaszol a szidalmazásokra. Bátorsága abból a szabadságból táplálkozik, melyet Krisztustól kapott ajándékba.

7. vers: *És ugyanúgy, ti, férfiak is, megértően éljeteztek együtt feleségetekkel, mint a gyengébb féllel, adjátok meg nekik a tiszteletet, mint örökös társaitoknak is az élet kegyelmében, hogy a ti imádkozásotok ne ütközzék akadályba.*

A férjekhez szóló intelem ugyanabból az apostoli hagyományanyagból származik, mint az 1Thessz 4,4–5: „mindenki szentségben és tisztaságban tudjon élni feleségével, nem a kívánság szenvedélyével, mint a pogányok, akik nem ismerik az Istent”. A közös pont a *megértő* viselkedés szorgalmazása, valamint a σκευος (*test, edény*) főnév használata, mely a feleség megnevezésére vonatkozik.²²¹ A férfiak mint az erős nem képviselői a családfői szerepet töltik be (*pater familias*), akik a háznép fenntartásáról és védelméről gondoskodnak. Ebből a felelősségből következik feleségük iránti viselkedésük jellege, melyet a szerző a *megértés* (γνώσις) szóval ír körül. A γνώσις²²² kifejezés sokszínű jelentése közül – *tárgyszerű ismeret, a gnosztikusok, a beavatottak feljebb való valóságismerete* – itt a *szeretetből fakadó megértő, belátó* magatartást jelöli.²²³ A *megértő* viselkedés példájával az első Korinthusi levélben találákozunk, ahol Pál apostol arra inti az ismerettel bíró gyülekezet tagjait, hogy legyenek tekintettel a gyenge, erőtelen társaikra, a bálványáldozati hús fogyasztása kérdésében (8,1–13). A családi életben a megértő, egymást elismerő magatartás azt jelenti, hogy nemcsak a saját szempontjainkat, hanem a házastársunkét is szem előtt tartjuk.

Az *ugyanúgy* (ὁμοίως) határozószó jelzi a parainézis általános jellegét. Annak ellenére, hogy az asszonyokat a *gyenge* jelzővel illeti, sok esetben erősebbnek bizonyultak, mint a férfiak. Jézus szenvedéstörténete szemlélteti, hogy amikor a tanítványok elhagyták a Mestert, az asszonyok maradtak mellette a kereszttel. Jelen esetben a gyenge

---

²²¹ Geréb Zs.: *A Thesszalonikabeliekhez írott levelek magyarázata*. Kolozsvár 2003, 67.

²²² R. Bultmann: γνώσις. In: *TWNT* I., 690 skk.

²²³ L. Goppelt: *i. m.* 221.

szó azt jelzi, hogy az asszonyok különösen rá vannak utalva a gondoskodó szeretetre (Mt 11,28; 18,10; 1Kor 8,9). A hitből és a szeretetből fakadó felelős gondoskodás azért indokolt a férjek részéről, mivel a korabeli pátriarkális rendben az asszonyok jogi és társadalmi szempontból a kiszolgáltatottak közé tartoztak.

Isten előtt azonban egyenlőek voltak, hiszen férjeikkel együtt ugyanabban a kegyelemben részesülnek. Mint újjászületett emberek nyerték el az *élet kegyelmének* (χάριτος ζωής), az üdvösségnek az ígérését (1,4). Ezért illeti meg őket a *tisztelet* (τιμή). Az Isten előtti egyenlőség nemcsak a házasfelekre, hanem minden világi intézmény tagjára érvényes. L. Goppelt szerint a keresztyén szociális etika végső kritériuma az, hogy mindenkire úgy tekintünk mint emberre.²²⁴ Péter első levele szerint a Gal 3,28-hoz hasonlóan a társadalmi hierarchia csak ideiglenes érvényű, és csak e földi világra korlátozott.²²⁵

Az intelem utolsó indoklása szintén vallási természetű. A megértő és tiszteletadó viselkedés az asszonyok iránt azért fontos, hogy a családi és gyülekezeti közös imádkozás meghallgatásra találjon az Isten előtt. Ez a megjegyzés utal arra, hogy a 3,1 verssel ellentétben az író az intelmet itt a keresztyén férjekhez intézi. Az imádkozás lelkületéhez az alázat illik, és nem társunk megvetése, amint azt a farizeus és a vámszedő példázata mutatja (Lk 18,9–14). A család egységét, ill. a gyülekezet építését a kölcsönös megértés és az egymás iránti szerető tisztelet szolgálja. Helyesen állapítja meg N. Brox, hogy a levél erkölcsi tanítását a *kölcsönösség* jellemzi.²²⁶ Erre utal a συνοικούντες kifejezés, mely *együttlakozó társat* jelöl. A társadalmi alárendeltség így módon partnerséggé, Isten előtti egyenlőséggé alakul.

Összefoglalva, azt mondhatjuk, hogy Péter első levele nem megváltoztatni akarja a korabeli társadalom konvencióit, hanem megmutatni az együttélésnek azt a módját, amelyre a keresztyén gyülekezetnek törekednie kell. Ebben a tekintetben rokonságot mutat Jézus intelmével, mely Márk evangéliumában áll előttünk, annak ellenére, hogy nem osztja annak radikális követelését: „...aki nagygyá akar lenni

---

²²⁴ L. Goppelt: *i. m.* 222.

²²⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 122.

²²⁶ N. Brox: *i. m.* 148.

közöttetek, az legyen a ti szolgátok; és aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenkinek a rabszolgája” (10,42–44).

Péter első levele bemutatja, hogy a keresztyén emberek házassága sem mentes a feszültségektől. A házasfeleknek azt tanácsolja, hogy fogadják el egymástól az építő szándékú bírálatokat. Mint hívő embereket, azzal kívánja bátorítani őket, hogy Isten kegyelme akkor is megőrzi őket, amikor válságba jut a hitvesi szövetségük, mert Krisztus szeretetének a hálója akkor is védelmet biztosít számukra.

3,8–12: A keresztyének viselkedése a gyülekezetben és az ellenséges világban

Fordítás:

8 *Végül pedig legyetek mindnyájan egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek, alázatosak. 9 Ne fizessetek a gonoszárt gonosszal, vagy a gyalázkodásért gyalázkodással, hanem ellenkezőleg: mondjatok áldást, hiszen arra hivatottok el, hogy áldást örököljetek. 10 Mert aki szeretne örülni az életnek, és jó napokat látni, óvja nyelvét a gonosztól, és ajkait, hogy ne szóljanak álnokságot; 11 forduljon el a gonosztól, és cselekedjék jót, keresse és kövesse a békességet; 12 mert az Úr szeme az igazakon van, és füle az ő könyörgésükre figyel, az Úr arca pedig a gonosztevők ellen fordul.*

Elemzés

A különböző rendeknek szóló intelmek után a szerző az egész gyülekezethez intézi szavait. A hagyományos formákat követve, először egy öttagú erkölcsi katalógus következik (8. v.), ezt olyan intelmek követik, melyek formailag a Hegyi Beszédben elhangzó *Úr szavaihoz* hasonlítanak, melyeket Jézus az ellenség szeretetéről mondott (9. v.). A sort egy hosszú Zsoltár-idézet zárja: 34,13–17 (10–12. v.). Az ösgyülekezet hagyományanyagából merített buzdításokat (vö. Róm 12,10.14.16–17; 1Thessz 5,13–15) a szerző a kis-ázsiai gyülekezetek sajátos élethelyzetére alkalmazta.²²⁷

---

²²⁷ E. Lohse: Paränese und Kerygma im I. Petrusbrief. In: *ZNTW* 45 (1945), 68–89.

8. vers: *Végül pedig legyetek mindnyájan egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek, alázatosak.*

A különböző rendekhez intézett intelmeket egy általános buzdítás zárja. Erre utal a *végül pedig* záróformula. A gyülekezet *minden* tagjához intézett öt felszólítás a *testvérszeretet* gyakorlását szorgalmazza, amint a középső tag mutatja (vö. 1,22; 2,17 magyarázatával). A közösség erősítésének a fontosságáról más újszövetségi könyvben is olvasunk (ApCsel 2,42; Gal 2,9; 1Jn 1,3a,7). Az első felszólítás az *együttérzésre, egyetértésre* (ὁμόφρονες) vonatkozik. Pál apostol a filippibeli gyülekezethez írott levelében arra inti a gyülekezet két munkatársát, hogy *legyen közöttük egyetértés az Úrban* (4,2). A nézetkülönbségek ne vezessenek szakadáshoz. Az egyéni elképzeléseket a közös célnak kell alárendelni. A Péter apostol nevében író szerző arra buzdítja a címzetteket, hogy a különböző lelki ajándékkal szolgáló egyháztagok mindig egy célt kövessenek, a gyülekezet építését. A szakadások, a széthúzások nem a közösség megtartását szolgálják (1Kor 1,10: „...mindnyájan egyféleképpen szóljatok, és ne legyenek közöttetek szakadások... hanem ugyanazzal a meggyőződéssel igazodjatok egymáshoz”). Az egyetértés nem jelenti a kötelező egyenruha viselését. A testvérek között lehetnek véleménykülönbségek. A szeretet azonban megvédi a testvéreket attól, hogy az egyéni látásmódok megtöriék az Úrban való egységet.

Az egyetértés együttérzéshez vezet. Az *együttérzés* (συνπαθεῖς) azt jelenti, hogy együtt örvendünk az örvendezőkkel, és együtt sírunk a sírókkal (Róm 12,15). Az együttérzés a közösség vállalását jelenti azokkal, akik szorongatott helyzetben vannak.²²⁸ A gyülekezetben senkit nem szabad magára hagyni a szenvedésben. Pál apostol azt írja a korinthusbelieknek, hogy „ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi” (1Kor 12,26).

A *testvérszeretet* (φιλαδελφία) szükségszerűen következik a Krisztussal való közösségből.²²⁹

Tehát nem a természetes szimpátiából táplálkozik, és az ellenszenv nem befolyásolja annak meggyengülését. A közösséghez való viszo-

²²⁸ W. Michaelis: πάσχω címszó. In *TWNT* V., 935; L. Goppelt: *i. m.* 227.

²²⁹ M. H. Bolkenstein: *i. m.* 127.

nyulást nem a külső körülmények, hanem a hit indítása vezetik.²³⁰ A szeretet nem korlátozódik egy csoportra, hanem a gyülekezet minden tagját áthatja. Megnyilvánulási formája a konkrét segítségnyújtás.

A *könyörületesség* (εὐσπλαγχνοί) az ember lelki odafordulása felebarátja felé oly módon, hogy nemcsak valamit, hanem önmagát adja neki.²³¹ A hívő ember azt az irgalmat tükrözi vissza, amit Istentől kapott (Róm 12,1). A könyörületes ember nemcsak Isten felé, hanem felebarátja felé is megnyitja a szívét (Kol 3,12; Filem 12). A könyörületesség csak *alázatossággal* (ταπεινóφρονες) mehet végbe.²³² Az ifjaknak szóló intelem összefüggésében (5,5.6) ez azt jelenti, hogy az emberek közötti különbséget (férfiak és nők, idősek és fiatalok) csak alázatossággal lehet áthidalni az egység érdekében. Az egymás iránti engedelmességet csak oly módon tudjuk gyakorolni, ha lemondunk a magunk felsőbbrendűségi igényéről.²³³ Azaz nemcsak magunkra, hanem másokra is gondolunk (Fil 2,3: „Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál”).

9. vers: *Ne fizessetek a gonoszért gonosszal, vagy a gyalázkodásért gyalázkodással, hanem ellenkezőleg: mondjatok áldást, hiszen arra hivattatok el, hogy áldást örököljetek.*

Jézus mondását az ellenség szeretetéről az író a Hegyi Beszédből meríti (Mt 5,44). A rabszolgáknak szóló intelmek között már találkoztunk a buzdítással (2,23). A hivatkozás szövegkörnyezete utal arra, hogy Péter első levele a kis-ázsiai keresztyének helyzetét tartotta szem előtt, amikor felszólította a hívőket, hogy álljanak ellen a gonosznak, ne fizessék vissza ellenségeiknek a tőlük elszenvedett rosszat. Jézus eredetileg azt tanácsolta tanítványainak, hogy a vallási ellenfél rosszindulatú támadásait hasonló gyűlölettel ne viszonozzák, hanem bo-

---

²³⁰ M. H. Bolkestein: *i. m.* 127.

²³¹ Α σπλάγχνα az ember belső szerveit jelenti.

²³² Egyes kéziratok a ταπεινóφρονες helyett a φιλόφρονες / *szeretetteljes, barátságos* szót írják a szövegbe (P 307. Byz). A szócsere figyelmen kívül hagyja, hogy az író nemcsak az Isten iránti, hanem a felebarát iránti alázatos-ságról szól.

²³³ N. Brox: *i. m.* 153.

csássanak meg nekik.²³⁴ A mi levelünk szerzője azonban a társadalmi életben jelentkező feszültségekre gondolt, közelebből azokra a pogányokra, akik ellenséges indulattal közeledtek a keresztyének felé. Ezért tanácsolta a parainézisek bevezetőjében, hogy a rágalmozásokra ne gyalázkodással, hanem jó cselekedetekkel válaszoljunk, hogy tisztességes életünkkel győzzék meg ellenfeleiket az új hit igaz voltáról (2,11–12).

A gyülekezetnek az a *hivatása*, hogy *áldást mondjon* a világnak, a kívülállóknak. Az εὐ-λογέω ige *jót mondást, jókívánságot* jelent.²³⁵ A keresztyének jót mondanak a szidalmak, az átokmondások helyett, békességet, testi-lelki növekedést kívánnak a világ fiainak. Az apostol tanítása szerint a szeretet gyakorlása nemcsak egy szűk körben, a gyülekezet tagjai között kell hogy végbemenjen, hanem az egyházon kívül, a világban is. A tanítványoknak az a *hivatása*, hogy Isten megbocsátó szeretetéről tegyenek bizonyosságot a népek között. A szeretet továbbadása nemcsak szóval, hanem tettek által történik. Ennek a módjáról beszél Pál apostol a Római levél 12,9–14. részében (közösségvállalás a rászorulókkal, vendégszeretet gyakorlása, fáradhatatlan szolgálatkészség, egymásért való imádkozás).

A hívők ezenkívül arra hívtak, hogy *áldást örököljenek*. Amikor az 1,4 szerint Péter első levele az *örökségről* beszél, nem testi, hanem lelki értelemben használja a kifejezést. A gyülekezet az eljövendő üdvösség ígértét kapta a feltámadott Úrtól. A keresztyének Krisztus eljövendő megjelenésekor fogják elnyerni a mennyei örökséget (1,7). Ezért reménységgel tekintenek Jézus Krisztus visszajövetelére. A várakozás idején az igazság iránti engedelmességben kell élniük, mely a szeretet cselekedeteiben nyilvánul meg (1,22). Máté evangéliuma szerint: akik befogadják a jövevényeket, kenyeret adnak az éhezőknek, vizet a szomjazóknak, meglátogatják a foglyokat és a betegeket, Isten országát fogják örökölni (Mt 25,34).

10–12. versek: *Mert aki szeretne örülni az életnek, és jó napokat látni, óvja nyelvét a gonosztól, és ajkait, hogy ne szóljanak álnokságot; forduljon el a gonosztól, és cselekedjék jót, keresse és kövesse*

---

²³⁴ L. Goppelt: i. m. 228.

²³⁵ H. W. Beyer: εὐλογέω címszó. In *TWNT* II., 752.

*a békességet; mert az Úr szeme az igazakon van, és füle az ő könyör-
gésükre figyel, az Úr arca pedig a gonosztevők ellen fordul.*

A levélíró másodszor idézi csekély változtatással a 34. zsoltárt a Septuaginta fordítás alapján (33,13–17).²³⁶ A *mert* (γὰρ) kötőszó azt jelzi, hogy az idézet segítségével az intelem tartalmát kívánta megerősíteni. A zsoltár kulcsszavai összecsengenek a buzdítás fő szándékával: az *élet kegyelmében* (7. v.) azok részesülnek, akik sem beszédben (10b), sem cselekedetben (11a) nem ártanak embertársaiknak, hanem a jót cselekszik, és a békességet követik (11. v.). Mindez összhangban áll Jézus és Pál apostol igehirdetésével (Mt 5,9; Róm 12,18). A keresztyén bibliaolvasó szemében a hosszú és boldog *élet* (ζωή) a teremtett ember számára Isten ajándéka. *Jó napok* áldásában akkor részesül, ha Isten kegyelmes arcával a hívő felé fordul.

Péter első levele szerint az üdvösség, a *boldog élet* nemcsak az evilági, hanem az eljövendő világ adománya. Az 1,3 skk., 22 skk. alapján azt mondhatjuk, hogy az újjászületett emberek számára az üdvösség ideje már a földi életben elkezdődik, hiszen a gyülekezet már most rejtett közösségben van Krisztussal.²³⁷ Mindez arra utal, hogy az újszövetségi szerző nemcsak az ember kegyes és bölcs viselkedéséhez kötötte a harmonikus és biztonságos élet elnyerésének feltételét, hanem Jézus Krisztus üdvösségszerző munkájához is. Az ószövetségi intelem azáltal nyer Krisztus-központúságot, hogy a levélíró Jézus viselkedését állítja követendő példaképnek, aki szenvedése idején *nem tett bűnt, és álnokság sem hagyta el a száját* (2,22–23).

A 12. vers szerint Isten előtt azok az *igazak*, akik az Ő Igéjére figyelnek, az *igazságnak élnek* (2,24), a szeretet parancsa szerint járnak, még az ellenségnek is megbocsátanak (3,9). A mennyei Atya szeme feléjük fordul és meghallgatja imádságukat. A *gonosz* emberek azok, akik elfordulnak Isten beszédétől, gonoszt cselekednek és elutasítják

---

²³⁶ A kérdő mondat helyett (Ki az az ember, akinek tetszik az élet?) egy feltételes mondat következik, melyet a *mert* kötőszó vezet be (aki szeretne örülni az életnek, és jó napokat látni), felszólítások követnek (10b. és 11.). A felszólítások, intelmek indoklását a 12. v. tartalmazza, melyet szintén a *mert* magyarázó kötőszó (ὅτι) kapcsol az előzőkhöz. A keresztyén szerző elhagyja a gonoszokra vonatkozó ószövetségi jövendölés második felét (emléküket is kiirtja a földről) (12b).

²³⁷ L. Goppelt: *i. m.* 230.

az Ő megbocsátó kegyelmét. Ezért az ítélet napján a mennyei Bíró elenük fordul. Péter első levele szerint Isten áldásában azok részesülnek, akik elfogadják a megváltás evangéliumát.

3,13–4,6: A keresztyének szenvedése a világban

a) 3,13–17: A keresztyének igazságért való szenvedése

Fordítás:

13 De ki az, aki bántalmaz titeket, ha buzgón igyekeztok a jóra? 14 De még ha szenvednétek is az igazságért, akkor is boldogok vagytok; a fenyegetésüktől pedig ne ijedjete meg, se meg ne rettenjete. 15 Ellenben az Urat, a Krisztust tartsátok szentnek szívetekben, és legyetek készen mindenkor számot adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek élő reménységet. 16 Ezt pedig szelíden és tisztelettudóan, jó lelkiismerettel tegyétek, hogy amivel rágalmaznak titeket, abban megcségyenyüljenek azok, akik gyalázzák a ti Krisztusban való példás életeket. 17 Mert jobb jót, mint gonoszt cselekedve szenvedni, ha ez az Isten akarata.

Elemzés:

Ha a keresztyének olyan ígéretes reménységgel bírnak, melyet a 34. zsoltár szavai tartalmaznak, akkor miért kell szenvedniük e világban? Erre a kérdésre felel a levél szerzője azzal a céllal, hogy az állhatatosságra bátorítsa a címzetteket. Az igeszakasz egyes motívumaival már találkoztunk a levél előző részeiben, különösen a szenvedés és a rágalmazás türelmes elhordozását illetően (1,6; 2,12. 15. 19. 23; 3,6. 9). Jelen versek részletesen kitérnek az említett kérdésekre. Az intelem krisztológiai megalapozását szolgáló 3,18–22. szakasz Krisztus szenvedését állítja a hívők elé, a levél központi üzenetét tartalmazza. A 4,1–6 versekben általános intelmek következnek, melyek a pogány életmóddal való végleges szakítást szorgalmazzák.

13. vers: *De ki az, aki bántalmaz titeket, ha buzgón igyekeztek a jóra?*

Az író a 11. v. témájához kapcsolódva azt kérdezi, hogy *kicsoda bántalmazza* (κακώω) őket, *ha* a zsoltár szavait követve *a jóra igyekeznek* (ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταί).²³⁸ A κακώω ige sok fejtörést okozott a kutatóknak. Az exegéták egyik csoportja szerint a kifejezés a *szív rejtett emberének* a szenvedésére vonatkozik (3,4).²³⁹ A Máté evangéliuma (16,26) és a Római levél (8,18) szintén a lélek belső szenvedéséről beszélnek. A kérdés formájában hangzó kijelentés célja a bátorítás, mely azt fejezi ki, hogy a kívülről jött támadások, rágalmozások nem okozhatnak komoly ártalmat a hívőknek, ha a mindennapokban *jót cselekednek*.²⁴⁰ A magyarázók másik csoportja szerint a κακώω és a πάσχω (*szenvedni*) (14. v.), *üldözni* igék jelentése azonos, amit az ApCsel 7,6.19; 12,1; 14,2; 18,10 versei igazolnak.²⁴¹ A *bántalmazás* ezért az egész embert érinti. Az intelem a keresztyének *tisztességes* társadalmi magatartására vonatkozik (2,12). Ha megfogadják az apostoli tanácsot, és tisztességesen élnek, végül fény derül az igazságra, és a bántalmazók megszégyenülnek (2,13–15). Mi az előző értelmezést tartjuk helyesnek, mivel ez áll összhangban az egész levél mondanivalójával. Ebben az értelemben a vers összecseng a Római levél 8,33–35-ös üzenetével, amelyben az apostol szintén kérdő formában tesz bizonyosságot arról, hogy a külső fenyegetések, szorongatások nem okozhatnak kárt a hívő embernek. Érvelése által a szerző meg akarja óvni a címzeteket attól, hogy reménységük megtörjön a bántalmazások súlya alatt.

A *jóra való igyekezet* fordulat mind a hellenista-zsidó, mind a keresztyén szóhasználat szerint az ember elszánt *jóra* irányuló törekvését

---

²³⁸ A ζηλωταί helyett egyes kéziratokban a μιμηταί ige olvasható: P 307. 2492. Byz vg.

²³⁹ R. Knopf: *Die Brief Petri und Judas*. Göttingen 1912; H. Schelkle: *i. m.* 100; N. Brox: *i. m.* 157; R. Feldmeier: *i. m.* 129.

²⁴⁰ N. Brox: *i. m.* 157.

²⁴¹ L. Goppelt: *i. m.* 233; H. Frankenmöle, 1. Petrusbrief, 2. Petrusbrief, Judasbrief. NEB. NT 18.20. Würzburg 1987, 57 (hivatkozás R. Feldmeier: *i. m.* 129. alapján).

jelenti (τοῦ ἀγαθοῦ) (Philo, Virt. 175; Titus 2,14).²⁴² A farizeusokat a törvény igazsága iránti *buzgóság* jellemezte (Fil 3,6; Róm 10,2). A zsidóság másik csoportja, a *zélóták*, politikai célok elérésére törekedtek. Péter első levelében a *jóra való igyekezet* a keresztyén gyülekezethez való tartozást, ill. a tisztességes életvitelt (2,12) jelentette.²⁴³ *Ha* (ἐάν) a jóra igyekeztek, nem érhet bántás titeket.

14. vers: *De még ha szenvednétek is az igazságért, akkor is boldogok vagytok; a fenyegetésüktől pedig ne ijedjete meg, se meg ne rettenjete.*

A Hegyi Beszéd többes szám 2. személyben megfogalmazott *boldogmondásával* (Mt 5,10) csak itt találkozunk a levélben (3,14.; 4,14). A levélíró a gyülekezet valós élethelyzetét tartja szem előtt, amikor a kis-ázsiai keresztyének szenvedéséről beszél a kívülállók részéről. Nem az általános keresztyén üldözésre gondol, hanem az olyan egyedi esetekre, amikor a pogányok másságukért *bántalmazták* őket (4,4). De miért kell szenvedést hordozniuk, ha az igazságra törekednek? Hogyan kell fogadnia a gyülekezetnek ezeket az ellenséges támadásokat?

Ezekre a kérdésekre válaszol a levélíró, aki felelősséget érez a hívők lelki vezetéséért. Nem akarja, hogy a kis-ázsiaiakat váratlanul érjék a szenvedések és helytelenül értelmezzék az új élethelyzetet.²⁴⁴ Az író a Hegyi Beszéd boldogmondására hivatkozva azt mondja, hogy Isten akkor sem vonja meg tőlük áldását, ha üldözni fogják őket az igazságért (Mt 5,10). Ha valaki rábízta magát a mennyei Atya erejére és az igazságra törekszik, semmilyen külső bántalom nem fogja megfosztani az üdvösség ígértétől (1,5; 2,25). Ez azt jelenti, hogy a gyülekezet a szenvedés idején sem veszítheti el reménységét, nem eshet a kétségbeesés, a félelem hálójába. Boldogsága nem függ a külső körülményektől, mert Krisztus a szorongattatások között sem hagyja magára tanítványait. Az író ezt a bátorítást egy ószövetségi példával szemlélteti. Ézsaiás könyve 8. részében Isten arra buzdítja a zsidó népet, hogy ne ijedjenek meg Asszíria fenyegetésétől, mint Aház király tette, ne vegyen rajtuk erőt a félelem, hitetlenség, mert az Ő hatalma nagyobb, mint az Assír Birodalomé (Ézs 8,12).

²⁴² A. Stumpf: ζηλώω címszó. In: *TWNT* II., 439–458.

²⁴³ R. Feldmeier: *i. m.* 129.

²⁴⁴ Lenkeyné Semsey Klára: *i. m.* 92.

15. vers: *Ellenben az Urat, a Krisztust tartsátok szentnek szívetekben, és legyetek készen mindenkor számot adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek élő reménységet.*

A versben folytatódik az Ézsaiás 8. részéből merített idézet (13. v.: „*A Seregek Urát tartsátok szentnek, őt féljétek, és ne rettegjétek*”) azaz a különbséggel, hogy Krisztusra vonatkoztatja azt. A gyülekezet számára a legfontosabb, hogy vallást tegyen a feltámadott Uról mint Messiásról, azaz Krisztusról. A kis-ázsiai keresztyének a legbensőbb éntükben, *a szívükben levő* (ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν) hitükről tesznek bizonyosságot amikor Krisztusra úgy tekintenek mint a mindenség Urára, akinek mind az angyalok, mind a mennyei hatalmasságok alá vannak vetve (3,22). A vallástétel által kifejezik azt a bizonyosságot, hogy Jézus Krisztus személyében maga az Atya találkozik velük.

Az apostol másik tanácsa az, hogy *legyenek készek mindenkor mindenkinek számot adni reménységükről, aki azt kéri tőlük*. Két kérdés merül fel ezzel a felszólítással kapcsolatban. Az első arra vonatkozik, vajon milyen élethelyzetben hangzott el? Az ἀπολογία szó alapján egyesek arra következtetnek, hogy itt hivatalos hatósági kihallgatásokról van szó, melyek keretében a tanítványoknak Jézusba vetett hitükről számot kellett adniuk.²⁴⁵ A római tisztviselők által írt jegyzőkönyvek (igaz, hogy későbbi keltezésűek) nem tesznek említést ilyen természetű témákról.²⁴⁶ Elfogadhatóbb L. Goppelt vélekedése, aki szerint a kifejezés a gyülekezet nyitottságára utal a hellenista társadalom irányába.²⁴⁷ Ezért nem bírói számadásokra kell gondolni, mint a 4,15 esetében,²⁴⁸ hanem olyan esetekre, amikor a polgári lakosság vetett fel kérdéseket az új hit lényegét illetően. A levélíró azt tanácsolja, hogy a kis-ázsiai tanítványok ne zárkózzanak el az érdeklődések elől, hanem nyíltan adjanak számot reménységükről, azaz hitükről. Ez a vallástétel

---

²⁴⁵ W. M. Ramsay: *The Church in the Roman Empire before. A. D. 170*. London 1893; B. Reicke: *The Disobedient Spirits and Christian Baptism. A Study of 1Pet. III. 19 and its Context*. ASNU 13. 1946.

²⁴⁶ J. N. D. Kelly: *A Commentary on the Epistles of Peter and of Jude*. New York 1969, 7.

²⁴⁷ L. Goppelt: *i. m.* 236.

²⁴⁸ Az apostolok cselekedeteiről írott könyvben olvasunk hasonló kihallgatásokról: 16,19–40; 17,6–10; 19,24–40. A szinoptikus evangéliumok szintén megemlítik: Lk 12,11 skk., ezzel párhuzamos Mt 10,19.

hozzátartozik a gyülekezet missziói hivatásához. A gyülekezet tudatában volt annak, hogy a kívülállókat csak Isten győzheti meg a hit igazságáról, de örvendett annak a lehetőségnek, hogy egy olyan világban, amelyik a látható istenségeket tisztelte, bizonyosságot tehet a láthatatlan Istenbe vetett bizodalmáról (1,3. 21).²⁴⁹ A tanítványok nemcsak hitük megvallása által szentelik meg Krisztust, hanem életük által is. Az 1,22 vers szerint a gyülekezet tagjai a testvérszeretet gyakorlásával tesznek eleget a szentségtörvényben elhangzó felszólításnak (1,13–16). A pogány társadalomban a keresztyének újjászületett élete, jóra való igyekezete volt a leghitelesebb bizonyossága annak, hogy ők a fel-támadott Urat tisztelik és az Ő hatalmában bíznak.

16. vers: *Ezt pedig szelíden és tisztelettudóan, jó lelkiismerettel tegyék, hogy amivel rágalmaznak titeket, abban megszegyenüljenek azok, akik gyalázzák a ti Krisztusban való példás életeteket.*

A másik kérdés arra vonatkozik, hogy miként tegyenek bizonyosságot a kívülállók előtt? Jézus Krisztusról nem kihívóan, hanem *szelíden* tegyenek vallást. Ez a viselkedés visszatükrözi a keresztyén erkölcs sajátosságát.²⁵⁰ A *tisztelet* (φóβος) ebben a versben is az Isten előtti felelősséget jelzi, és nem az emberek előtti félelmet (vö. 1,17; 2,17; 3,2). A *jó lelkiismeret* (συνείδησις)²⁵¹ a Krisztus iránti tisztelet tükrözése. A *lelkiismeret* szó itt általános értelemben fordul elő, és a gyülekezet erkölcsi öntudatát jelöli. Amikor a kívülállók előtt Krisztusban való hitükről és megújult életükről beszélnek, bizonyoságtételük csak abban az esetben lesz meggyőző, ha cselekedeteik valóban megfelelnek a polgári igazságnak, a törvényeknek (vö. 2,15).

A *Krisztusban* (ἐν Χριστῷ) kifejezés levelünkben csak itt fordul elő. Pál apostol leveleinek ez egyik alapvető eleme. Általános értelemben a kifejezés jelölheti valakinek a Krisztushoz való tartozását. Jelen esetben ez nem egy ember jellemzésére szolgál, hanem annak a kifejezésére, hogy a hívő Krisztus hatalmi körében él, neki engedelmeskedik, de nem saját erejéből, hanem az ő Urának a kegyelmi áldása, ajándéka által.²⁵² Pál apostol kifejezésével élve, ha valaki *Krisztus-*

---

²⁴⁹ Ed. Schweizer: *i. m.* 70.

²⁵⁰ N. Brox: 161.

²⁵¹ Vö. 2,19.

²⁵² Ed. Schweizer: 71.

ban van, új teremtés az (2 Kor 5,17). Ezt a magatartást ezért nem az emberek, hanem maga Krisztus minősíti jónak. A Krisztus által megragadott ember az Ő példáját követi, az Ő önfeláldozó életét tartja szem előtt (2,21; 3,17 skk.). A Jézusra mutató életük így lesz hiteles vallástétel hitükről.

17. vers: *Mert jobb jót, mint gonoszt cselekedve szenvedni, ha ez az Isten akarata.*

A levélíró a rabszolgáknak szóló intelmet szélesíti ki a keresztyén hívők életére (2,20). A közmondásszerű szentencia ismert volt az antik filozófusok erkölcsi alapelvei között. Platon jegyezte fel Szókratész mondását, melyet a szofistákhoz intézett: „rosszabb gonoszt cselekedni, mint gonoszságért szenvedni”.²⁵³ A szerző többször visszatér a levél fő kérdésére, az igazságtalan szenvedés problémájára (2,19; 3,18). A válaszát legvilágosabban a 3,14-ben fogalmazta meg: „De ha még szenvednétek is az igazságért, akkor is boldogok vagytok”. Nem azt akarja tisztázni, hogy melyik szenvedés jobb, hanem azt, hogy csupán az a szenvedés kedves Isten szemében, melyet az igazságért hordoznak el (ha kitartóan cselekszik a jót) – 2,20b. A *gonoszság miatt való szenvedés* legyen teljesen kizárt a keresztyének körében, hogy ne lehessen igazolni az ellenük felhozott rágalmat.

Végül hozzáfűzi, hogy ha szenvedniük is kell az igazságért, fogadják azt úgy, mint *Isten akarát*.²⁵⁴ Ne úgy tekintsenek a szenvedésre, mint büntetésre, hanem mint Isten rendelésére, melyet a keresztyéneknek az utolsó időben el kell hordozniuk (vö. 1,6). A szenvedések jelszerűen mutatják, hogy a gyülekezet Isten választott népéhez, az utolsó idők közösségéhez tartozik (1Pt 4,12–19).

---

²⁵³ Platon: *Georgiasz*, 508b.

²⁵⁴ εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ (*ha ez az Isten akarata*) megfelel az *igy kellett lennie* (εἰ δέον) kifejezésnek (1, 6), ill. *ha az Úr akarja* (Jak 4,15) fordulatnak.

b) 3,18–22: Krisztus halálának és feltámadásának gyümölcse

Fordítás:

18 Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az Igaz a nem igazakért, hogy Istenhez vezessen minket, miután halálra adatott test szerint, de megelevenítettett Lélek szerint. 19 Így ment el a börtönben levő lelkekhez is, és prédikált azoknak, 20 akik egykor engedetlenek voltak, amikor Isten türelmesen várakozott a Noé napjaiban a bárka készítésekor. Ebben kevés, szám szerint nyolc lélek menekült meg a vizen át. 21 Most pedig titeket is megment ennek képmása, a keresztség, amely nem a test szennyeinek lemosása, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért a feltámadt Jézus Krisztus által, 22 aki miután felment a mennybe, Isten jobbján van, és alávetettek neki angyalok, hatalmasságok és erők.

Elemzés

A keresztyének szenvedéséről szóló intelmet a szerző az előző részhez hasonlóan egy krisztológiai indoklással zárja (2,21–25). A két egység között néhány különbség fedezhető fel. Amíg a 2. rész Jézus kereszthaláláról és feltámadásáról szól, a 3. rész beszámol a pokolra való alászállásáról (19. v.) és az Isten jobbára való felemeltetéséről és a mennyei hatalmak alávetéséről is. A szerző a Jézus Krisztus alászállásáról és felemeltetéséről szóló krisztologikus elemeket az apostoli tradíció anyagából merítette.²⁵⁵ Különösen az 1Tim 3,26. és a Fil 2,5–11. szakaszokban olvasható Krisztus-himnuszok motívumai ismerhetők fel. Tartalmi szempontból jelentős a Jézus pokolra szállásáról és ígéhirdetéséről szóló feljegyzés (19. v.), de érdekes az alvilágban fog-

---

²⁵⁵ W. Bieder: *Die Vorstellung von Höllenfahrt Jesu Christi. Beitrag zur Entstehungsgeschichte der Vorstellung von sog. Descendus ad infernos* AThANT 19. Zürich 1949; R. Bultmann: *Bekenntnis- und Liedfragmente im ersten Petrusbrief*. In: *Exegetica. Aufsätze zur Erforschung des Neuen Testaments*. Tübingen 1967, 285–297; A. Reichert: *Eine urchristliche Preparatio ad Martyrium. Studien zur Komposition, Traditionsgeschichte und Theologie des 1Petr.* BET 22. Frankfurt u. a. 1989, 208–247; A. Vögle: *Tugend- und Lasterkataloge im Neuen Testament. Exegetisch, religions- und formgeschichtlich untersucht*. NTA 16/4–5. Münster 1936, 188–191.

va tartott lelkek azonosítása Noé hitetlen kortársaival (20. v.). Ide sorolható a Noé bárkájában megmenekült nyolc személy tipologikus előrevetítése a keresztség eseményére (21. v.). A hagyomány egyes hitvallásszerű elemeit a levélíró egységes zárt formába szerkesztette. Péter első levele így módon fontos lépcsőfokát képezi a keresztyén dogma keletkezési folyamatának.²⁵⁶

Magyarázat

18. vers: *Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az Igaz a nem igazakért, hogy Istenhez vezessen minket, miután halálra adatott test szerint, de megelevenítettett Lélek szerint.*

A szenvedés krisztológiai megalapozását szolgáló egység először Jézus Krisztus áldozatának *egyszeri* (ἅπαξ), *egyszer s mindenkor*i voltát emeli ki (vö. Róm 6,10), mely által véglegesen legyőzte a bűn hatalmát (18c). Másodszor az Ő szenvedésének *engesztelő*, mások bűnét magára vállaló jellegét hangsúlyozza. A *kereszthalál* eseményének helyettes erejét mind Pál apostol levelei (1Kor 15,3), mind az evangéliumok vallják (Mt 26,28). Péter első levele azáltal módosította a hagyományból átvett hitvallási formulákat, hogy *nem* Krisztus *halálának*, hanem *szenvedésének*²⁵⁷ engesztelő erejéről beszél. A mellékmondat (18b) pontosítja a szenvedésre vonatkozó kijelentést – *az Igaz a nem igazakért* –, ezáltal az *ártatlan ember* igazságért vállalt szenvedéséről tesz bizonyosságot (vö. 1,19). Az összegyülekezet hagyományát követve,²⁵⁸ Péter első levele is úgy beszél Jézus haláláról, mint Isten szolgájának a szenvedéséről (Ézs 53,10–11).

A nagypénteki események célját: *hogy Istenhez vezessen minket* célhatározói mellékmondat (18c) fejezi ki. Szenvédeése által Jézus Krisztus megnyitotta a bűnösök előtt az utat Isten mennyei trónusa elé (Róm 5,8; Ef 2,18; 3,12). Ez nem más, mint az üdvösség ajándéka. A bűnbocsánat Isten és az ember közötti elszakadás megszűnését, a békeesség helyreállítását jelenti (Róm 5,1; Gal 5,4 skk.). Péter első leve-

---

²⁵⁶ R. Feldmeier: *i. m.* 133.

²⁵⁷ Egyes kéziratokban az ἔπαθεν (szenvedett) helyett az ἀπέθανεν (meghalt) ige olvasható (P72 s A al vg). A szövegösszefüggés az első olvasatot támogatja.

²⁵⁸ ApCsel 3,14; 7,52; 22,14.

lének sajátos kifejezése, hogy Krisztus Istenhez *vezet* (προσάγω) minket. Nem előttünk megy, amint azt a Zsidókhöz írott levél képszerűen kifejezi (10,19–22), hanem az Ő színe elé *vezet*. A kifejezés kapcsolódik a Jézus *követéséről* szóló kijelentéshez, melyről a 2,21-ben beszélt (*és példát hagyott rátok, hogy az Ő nyomdokait kövessétek*). A Krisztus által vezetett hívők csoportjába azok tartoznak, akiket elhívott az Ő gyülekezetébe (2,9), akik segítségül hívják az Atyát (1,17), akik közösségben vannak Krisztussal az igazságért való szenvedés vállalása által (4,13).²⁵⁹

Az utolsó mellékmondat Krisztus szenvedésének és feltámadásának összefoglalása párhuzamos tagok (paralellismus membrorum) formájában: *halálra adatott test szerint, de megelevenített Lélek szerint*.²⁶⁰ Az öskeresztyén hitvallások is a *test és a lélek szembeállítása* segítségével tesznek vallást a nagypénteki és a húsvéti eseményekről: Róm 1,3 és az 1Tim 3,26. Az első a zsidó-keresztyén, a második a hellenista-keresztyén hagyomány anyagát képezi. A *test* (σάρξ) és a *lélek* (πνεῦμα) azt jelenti, hogy Jézus Krisztus testi, emberi létformában szenvedett és lelki, isteni létmódban győzte le a halált. Pál apostol a Római levél bevezetőjében (1,3–4) szintén azt állítja, hogy Jézus Krisztus a Lélek megelevenítő hatalma által támadt fel. Az író a feltámadás jelölésére a *megeleveníteni* (ζωοποιέω) igét használja. Ez az ige a Római levél 4,17-ben Isten teremő erejét jelzi (Ábrahám példája által), amellyel életet teremtett a semmiből, és amellyel a halottakat életre tudja kelteni.

19–20a. *Így ment el a börtönben levő lelkekhez is, és prédikált azoknak, akik egykor engedetlenek voltak, amikor Isten türelmesen várakozott a Noé napjaiban a bárka készítésekor...*²⁶¹

---

²⁵⁹ L. Goppelt: *i. m.* 244.

²⁶⁰ R. Feldmeier: *i. m.* 134.

²⁶¹ A fordítás rendjén felmerül a kérdés, hogy milyen szerepe van az ἐν ᾧ részeshatározói szerkezetnek, mely összeköti a 18. és a 19. verset. A magyarázók egyik része szerint a szerkezet *vonatkozó névmás*, mely a πνεῦμα (lélek) szóra utal. Így értelmezi a magyar fordítók közül Masznyik Endre: „Sőt lélekben elmenvén.” De ebbe az irányba mutat a revideálatlan Károli-fordítás is: „Melyben elmenvén”. Mindkettő azt jelzi, hogy a feltámadt Krisztus lélekben (test nélkül) ment az engedetlen lelkekhez a holtak birodalmába. A

Az írásmagyarázók a levélrész próbakövének nevezik e verseket. A megfeszített és feltámadt *Krisztus pokolra szállásáról (meneteléről)* szóló kijelentés sok ismeretlen elemet rejt magában.²⁶² Hol helyezkedik el a börtön ahol a lelkeket fogva tartják? Kik azok a lelkek, akiknek Krisztus prédikált? Mi volt az igehirdetés tartalma? Kivel lehet azonosítani az engedetlen lelkeket Noé napjaiban?

A feleletek rendjén először a párhuzamos bibliai verseket kell tekintetbe vennünk, amelyek felvilágosítást adhatnak a kérdésekre. Ezek közül a legkézenfekvőbb a levél 4,6 verse. Ebben arról értesülünk, hogy a börtönben fogva tartott lelkek a halottak voltak. A Krisztus prédikációjának tartalma pedig az evangélium, az örömmüzenet volt. Ezenkívül szükséges figyelembe venni a Biblián kívüli irodalmi forrásokat. A legfontosabb a görög nyelvű apokrif etiópiai Énók könyve (6. ill. 12–22. részek) ill. a Jubileumok könyve (5,6) melyek elbeszélik, hogy a bibliai Énók pátriárka (1Móz 5,22–24) alászállott az alvilágba, és prédikált a bukott angyaloknak. Az újszövetségi iratok közül Júdás levele (6. 13–16.) és Péter második levele (2,4) utalnak az apokrif könyvekre, melyek a bukott angyalok és az özönvíz előtti nemzedék sorsáról számolnak be.

A fenti összevetés alapján a két igeverset a Noé korában bekövetkezett özönvíztörténet összefüggésében kell magyaráznunk. Az *első kérdés* a *halottak birodalmára* vonatkozik. A hagyományos bibliai fel fogás szerint a halottak a hádészben várakoznak a feltámadás napjára. A *hádész* (ᾍδης) népszerű megnevezés, a föld mélyén levő barlangszerű üreg, ahová alá kell szállni (Mt 11,23; Lk 10,15).²⁶³ Máté evangéliuma úgy írja le, mint egy várost, amelynek kapui vannak (Mt 16,18). A másik újszövetségi kifejezés a *gyehenna* (γέεννα) szintén a mélységben lokalizálható, de amíg a hádész a halottak ideiglenes tartózkodási helyét jelöli, addig a gyehenna arra a helyre utal, ahol az istente-

---

másik megoldás szerint a szerkezetnek *konjunkciós*, összekötő szerepe van, és az *így, így módon* kötőszóval lehet átültetni, amint a pÚF (1975. 2014) teszi: „Így ment el”. Ezáltal jelzi azt, hogy Krisztus lelki létformában, az Istennel való közösségben ment az engedetlen lelkekhez. Mi is ezt az értelmezést követjük.

²⁶² G. Friedrich: κηρύσσω címszó. In: *TWNT* III., 706.

²⁶³ Geréb Zs.: A menny és a pokol az Újszövetségben. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Nagyvárad 2005, 159–169.

lenek örök időkre gyötrődnek a végítélet után. A gyehenna képze a két szövetség közötti korban olvadt össze a pokol fogalmával. Péter első levele azonban úgy beszél a halottak birodalmáról, mint egy *börtönről* (φυλακή), ahol a *lelkeket* (πνεύμασιν) fogva tartják. Az apokrif iratok közül a Jubileumok könyve (5,6) és az etiópiai Énók könyve (18,14) írnak arról, hogy Isten a bukott angyalokat megkötözve bezárta egy föld alatti börtönbe, hogy ott tartózkodjanak az ítélet napjáig. A második században keletkezett Kelemen második levele (6,8) szintén *börtönnek* (αἰχμαλωσία) nevezi azt a helyet, ahol a lelkek bűnhődnek. Az apokrif iratok szerint ez a hely a menny legszélsőbb határán található (Jub 5,6), ill. a hét ég közül a másodikban (slavHen 7,1–3). Péter első levele ezzel ellentétben nem határozza meg földrajzilag a lelkek tartózkodási helyét a túlvilágon. Nem nyújt képzeletbeli leírást a kozmikus térségekről, csak azt mondja el, hogy milyen üdvörténeti következménye volt Krisztus igehirdetésének, melyet a halottak birodalmában mondott az ítéltre váró lelkeknek.²⁶⁴ Az újabb magyarázat a hellenista világkép alapján azt állítja, hogy a halottak nem a föld alatt, hanem a föld feletti térségben, a levegőben tartózkodnak, a föld és a firmamentum között, amelyen Krisztus áthaladt feltámadása és a mennybemenetele alkalmával (Ef 1,20; 6,12).²⁶⁵

A második kérdés a fogva tartott *lelkek* (πνεύματα), ill. a *halottak* azonosságára vonatkozik, melyet így is meg lehet fogalmazni: melyik üdvörténeti nemzedéknek hirdette Krisztus az evangéliumot? A vers magyarázatának történetében fordulatot jelentett Friedrich Spitta *Krisztus prédikációja a lelkeknek, 1Pt 3,19 skk.*, című munkája (Göttingen, 1890).²⁶⁶ Fr. Spitta véleménye szerint a *lelkek* (πνεύματα) megnevezés személyes lényekre utal. Az Újszövetség az angyalok és a démonok jelölésére használja.²⁶⁷ Ebben az értelemben fordul elő *Az őrzőangyalokról* szóló mítikus történetben, melyet az etiópiai Énók könyve és a Jubileumok könyve tartalmaz. Mindkettő ismert volt az őskeresztyén egyházban. Az őrzőangyalokról szóló mítosz a bukott

²⁶⁴ L. Goppelt: *i. m.* 251.

²⁶⁵ G. Sellin: *Weltbild V. Neues Testament und Urchristentum*. In: *RGK4* Bd. 8., 1416–1419.

²⁶⁶ F. Spitta: *Christi Predigt an die Geister, 1Petr. 3,19 ff. Ein Beitrag zur Neutestamentlichen Theologie*. Göttingen 1890.

²⁶⁷ ApCsel 23,8 skk.; Zsid 1,14; 12,9; Jel 1,4; 3,1.

angyalok, ill. istenfiak történetét (1Móz 6,1–4) dolgozta fel, akiket *angyaloknak*, ill. *lelkeknek* nevez. Ezek azonosak az *engedetlen lelkekkel*, akik gonoszságra csábították az embereket. Isten bosszúból özönvízzel pusztította el az emberiség első nemzedékét (etiópai Énók könyve 21,6; 106,13). A büntetéshez tartozik, hogy a gonosz lelkeket az alvilágba száműzte, és ott börtönben tartja fogva őket az ítélet napjáig (etiópai Énók 18,14). Azután Isten az igaz Énókot küldte el hozzájuk azzal az üzenettel, hogy az engedetlenségük miatt nem számíthatnak bocsánatra a földön (16,4). Énók történetét az őskeresztén egyházban Jézusra vonatkoztatták. Így értelmezte Péter első levele is, azzal a módosítással, hogy Jézus a *börtönben való lelkeknek* prédikált.

A fentiekből két értelmezési lehetőség adódik:

1) Ha a *lelkek* azonosak a démonokkal, Jézus Énókhhoz hasonlóan a végérvényes ítéletet hirdette nekik. Erről tesz bizonyosságot a 1Pt 3,22, azt állítván, hogy az angyalok, hatalmasságok és erők alávetettek a felemeltetett Krisztusnak (vö. 4,17; Ef 1,22). Ebben az esetben az író azt a vigasztalást hirdette a gyülekezetnek, hogy Krisztus legyőzte a hívők ellenségeit. Ezért nincs okuk a félelemre. A vigasztaló szándék vezette az apokrif irat szerzőjét is.

2) Ha a *πνεύματα* megnevezés nem az emberek felett álló lényekre (angyalok, démonok), hanem a *halottak* személyére vonatkozik – akik mint bűnösök a börtönben várakoznak –, akkor ez az *egész özönvíz előtti generációt* jelzi, beleértve a bukott angyalokat és istenfiakat is. Péter második levele (2,4), ill. a Zsidókhoz írott levél (12,23) ilyen értelemben használja a kifejezést. E magyarázat szerint a feltámadt Jézus nem ítéletet, hanem *bűnbocsánatot hirdetett* a fogva tartott lelkeknek, a halottaknak. Ez a magyarázat tekintetbe veszi a vers szövegkörnyezetét (3,18), valamint *az Isten türelmes várakozására* utaló megjegyzést (20a). A Krisztus engesztelő haláláról szóló üzenet (3,18) nemcsak egy nemzedéknek szól, hanem mindazoknak, akik egykor vétkeztek. Ily módon az egész ószövetségi népre vonatkozik, sőt a pogányokra is. A feltámadott Jézus mindenkit Istenhez akar vezetni. Mit fejez ki ezáltal az író? Azt, hogy az emberek számára egyedül Jézus Krisztusban van a végső üdvösség. Az általa szerzett megváltásban azok is részesülnek, akik Jézus Krisztus előtt meghaltak és nem találkoztak személyesen vele. Isten azokra is kiárasztja a Krisztus

által szerzett kegyelmet, akiket az özönvíz alkalmával megítélt.²⁶⁸ E kijelentés által a levélíró megcáfolta a Jeruzsálemi Talmud feltevését, mely szerint az özönvíz előtt élő nemzedék véglegesen elpusztult, és nem részesül az eljövendő feltámadásban.²⁶⁹

Mi volt az igehirdetés tartalma? Erre a kérdésre a κηρύσσω ige jelentése ad feleletet, mely az Újszövetség szóhasználatára szerint mindig a üdvösség, a kegyelem hirdetésére vonatkozik, de magában foglalja a megtérésre való felszólítást is.²⁷⁰ Ebben az értelemben fordul elő a legközelebbi kontextusban a 4,6 versben: „Mert a holtaknak is azért hirdettetett az evangélium, hogy testben, emberi mérték szerint ítétesse meg, de éljenek Isten szerint lélekben.” Az Újszövetségben csak e két versben történik említés arról, hogy Krisztus a halottak birodalmában hirdette az evangéliumot. Egyes igemagyarázók szerint az Efézusi levél 4,9–10. verse a Jézus pokolra szállására vonatkozik.²⁷¹ Mások szerint a Jézus alászállásáról szóló megjegyzés az Ő testlételére utal, ugyanúgy, mint a Filippi levélben olvasható Krisztus-himnuszban (2,5–11).²⁷²

Két további kérdés merül fel Jézus alászállásával és igehirdetésével kapcsolatban. Az első Jézus Krisztus kilétére vonatkozik. Ágoston szerint a preegzisztens Krisztus hirdette az ígét Noé által a fogva tar-

---

²⁶⁸ Ed. Schweizer: 75.

²⁶⁹ Talmud Yerushalmi: *Traktat Sanhedrin jSan. fol. 29b.* Hivatkozás R. Feldmeier: *i. m.* 136, 495. lábjegyzet alapján.

²⁷⁰ G. Friedrich: κηρύσσω címszó. In: *TWNT* III., 706. Ed. Schweizer: *i. m.* 71–74.

²⁷¹ Fr. Büchsel: κατώτερος címszó. In: *TWNT* III., 641–643; J. Schneider: μέρος címszó. In: *TWNT* IV., 602; E. Stauffer: *Újszövetségi Teológia. Tanulmányi vezérfonal.* Debrecen 1955, 90–91.

²⁷² Calvin, Johannes: *Auslegung der Heiligen Schrift. Die kleinen Paulinischen Briefe.* Neukirchen Vln. 1963; Gnülka, Joachim: *Der Ephesenbrief.* Hthk X/2. Herder. Freiburg–Basel–Wien. 1980; Lindemann, Andreas: *Der Epheserbrief.* Zürcher Bibelkommentare. MT. 8. Zürich 1985; Schnackenburg, Rudolf: *Der Brief an die Epheser.* EKK (X.) Benzinger Neukirchener, 1982.

tott lelkeknek.²⁷³ A feltevés nem helyénvaló, mert a szöveg Krisztus lelki létformájáról beszél (ἐν ᾧ), amelyben feltámadt (vö. 264. lábjegyzet, ill. 18. v.). A második kérdés az alászállás idejére vonatkozik, arra, hogy megfeszítése vagy a feltámadása után hirdette-e az örömhírt a lelkeknek? Erre C. E. B. Cranfield és J. Jeremias azt felelik, hogy Jézus Krisztus nagypéntek után mint a halált legyőző Úr ment a börtönben fogva tartott lelkekhez.²⁷⁴ Ezzel szemben a holland S. Greydanus²⁷⁵ és R. Bultmann²⁷⁶ azt állítják, hogy nem alászállásról, hanem mennybemenetelről van szó. A feltámadott Krisztus a felemeltetése alkalmával hirdette az evangéliumot a fogva tartottaknak. Ez a magyarázat megfelel annak az új felfogásnak, mely szerint a pokol nem a föld alatt, hanem a föld és a firmamentum között helyezkedik el. Az ígéhirdetés a feltámadás után történt. Ezt az értelmezést fogadjuk el mi is, mivel megfelel a mai kozmológiai felfogásnak.²⁷⁷ Ed. Schweizer szerint másodlagos az a kérdés, hogy Jézus Krisztus a lelkekhez alászállt vagy felment hozzájuk. A lényeg az, hogy az özönvíz idején, a preegzisztens Krisztus az engedetlen lelkeknek beszélt, akik a börtönben tartózkodtak (20a).²⁷⁸

---

²⁷³ Augustinus: Ep. 164. MSL. 33, 713–718. Ezt a magyarázatot követi az atyák közül Aquinói Tamás (*Summa Theologica* III. qu. 52, art. 2. a modern magyarázók közül G. Wohlenberg: *Der erste und zweite Petrusbrief und der Judasbrief*. Leipzig 1923. 106–115 és M. Barth: *Die Taufe – Ein Sakrament?* Zürich 1951, 488 skk.

²⁷⁴ C. E. B. Cranfield: *The Interpretation of 1 Peter 3,19 and 4.6*. ExpT 62 (157/158) 369–372; J. Jeremias: Zwischen Karfreitag und Ostern. Descendus und Ascendus in der Karfreitagstheologie des Neuen Testaments. In: *Abba. Gesammelte Aufsätze*. Göttingen 1965, 323–331; M. H. Bolkestein: *i. m.* 143–144.

²⁷⁵ S. Greydanus: *De Brieven van de Apostelen Petrus en Johannes en de brief van Judas*. Amsterdam 1929. 143.

²⁷⁶ R. Bultmann: Bekenntnis- und Liedfragmente im 1. Petrusbrief. In: *Coniectanea Neotestamentica XI, in honorem A. Friedrichsen*, Lund-koppenhága 1947, 1–14.

²⁷⁷ Geréb Zs.: *Az Efézusiakhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár 147.

²⁷⁸ Ed. Schweizer: *i. m.* 74.

20b–21. vers: *Ebben kevés, szám szerint nyolc lélek menekült meg a vizen át. Most pedig titeket is megment ennek képmása, a keresztség, amely nem a test szennnyének lemosása, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért a feltámadt Jézus Krisztus által.*

Az özönvíz előtti engedetlen nemzedék tipologikus összehasonlítása az első századi hitetlen társadalommal ismert volt az ösgyülekezetben, különösen a zsidó-keresztyén hagyományban: „*Ettek, ittak, házasodtak, férjhez mentek, egészen addig a napig, amíg Noé be nem ment a bárkába. Azután jött az özönvíz, és elpusztított mindenkit*” (Lk 17,26 skk.; Mt 24,37–39). Az özönvízre, ill. a bárkára való utalás nemcsak a pusztulás, hanem a szabadulás *előképe* (ἀντίτυπος) is volt. A bárkában tartózkodó nyolc személy, lélek (ψυχή) (vö. 2Pt 2,5) az író számára azért fontos, mert előremutattak azokra, akik a keresztségben *víz által* / οἱ ὑδατος²⁷⁹ megtartattak (διεσώθησαν).

A keresztség egy belső folyamat jelképe a lelki megtisztulásnak. Ezért Pál apostol a *keresztséget* a szív, a lélek körülmetélésének nevezi, melynek előképe a test körülmetélése (Róm 2,28–29). A körülmetélés egy olyan szertartás volt, melynek a hatékonyságát már Ézsaiás próféta megkérdőjelezte (Ézs 1,10–17). A szív körülmetélését azonban csak Isten tudja elvégezni (5Móz 30,6)²⁸⁰ A Kolosséi levél a keresztséget *Krisztus szerinti körülmetélésnek* nevezi, melyet nem kézzel vittek végbe. (Kol 2,11 skk.; Ef 2,11). Ed. Schweizer szerint Péter első levele ezt a hagyományt követi, egyrészt azáltal, hogy a keresztséget egy belső, lelki folyamatnak tekinti, másrészt azáltal, hogy Isten kizárólagos cselekvését hangsúlyozza.²⁸¹ Erre utal a megjegyzés: a keresztség *nem a test szennnyének lemosása, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért.* (21. v.) A *könyörgés* (ἐπερώτημα) szót *kérésnek*,²⁸² ill. *keresésnek*²⁸³ is lehet fordítani. A *jó lelkiismeret* (συνειδήσεως ἀγαθῆς) azért kérjük Istentől, azért imádkozunk érte, mert ez Isten adománya (2,19). Amint a 3,16 vers magyarázata rendjén láttuk, a ke-

---

²⁷⁹ A οἱ ὑδατος / *víz által* birtokos szerkezetnek eszközhatározói, instrumentális jelentése van.

²⁸⁰ Isten megváltó cselekvésére utal a διεσώθησαν ige (Pass. divinum).

²⁸¹ Ed. Schweizer: *i. m.* 75.

²⁸² *De Nieuwe Bijbel Vertaling* 2004.

²⁸³ RevKároli 1908.

resztyén ember új életét a jó lelkiismeret irányítja.²⁸⁴ A levélíró szerint a keresztség lényege *nem a test szennýének a lemosása*, hanem a belső ember, a jó lelkiismeret megerősítése. Ez az értelmezés összhangban áll a szövegkörnyezettel és a levél hitbéli látásával. A 3,18 szerint Jézus halála és feltámadása megnyitotta az utat Isten trónusa felé. A mi versünk arról tanúskodik, hogy a keresztségben Jézus feltámadása által új életre nyerünk erőt (vö. 1,3; Róm 6,4; Kol 2,12–13). Az újjászületés, az ember belső megtisztulása a keresztség által valósul meg. Amint az 1,3 magyarázatából láttuk, Isten a keresztség alkalmával közli velünk megelőző kegyelmét.

22. vers: *aki miután felment a mennybe, Isten jobbán van, és alávetettek neki angyalok, hatalmasságok és erők.*

A levélíró az Újszövetség többi könyvéhez hasonlóan tesz bizonyosságot Jézus mennybemeneteléről (ApCsel 1,9–11; Ef 1,20–22; Kol 2,15). A Jézus feltámadásáról szóló híradás már kezdetén tartalmazta az ő felemeltetéséről szóló hitvallást, melyet az Úr (κύριος) felségjelző cím fejez ki (Róm 1,3–5; Fil 2,9–11). Az *Isten jobbán* való ülés képét az őskeresztyén írók a 110. zsoltárból merítették, ahol a LXX szerint a Κύριος a mennyei Úr megbízottja, és ezért a királyi udvar ceremóniájának megfelelően a mennyei Úr jobbán ül (Mk 12,36; ApCsel 2,33–36; Róm 8,34; Zsid 1,3), ez pedig az uralom gyakorlását jelenti. A hangsúly a trónra lépésen van, azon a mozzanaton, amely megindokolja Krisztus uralkodásának jogosságát (1Kor 15,25). Krisztus az Atya hatalmával tölti be ezt a királyi tisztséget. Később az Apostoli Hitvallás is ezt a képet emeli be a második cikkelyébe.

Az Isten jobbán ülő Krisztusnak *alávattetnek* (ὑποταγέντων) *angyalok, hatalmasságok és erők*. A trónra lépés és az alávetetés mozzanata a 110. zsoltárban is követik egymást (110,1). A Filippi levél Krisztus himnusza is azzal zárul, hogy *Jézus nevére minden térd meghajol, mennyieiké, földieké, és földalattvalóké* (Fil 2,11). Máté evangéliuma pedig arról tesz bizonyosságot, hogy a szenvedő Krisztus a húsvéti feltámadás után minden mennyei és földi hatalmat elnyert az Atyától (Mt 28,16). Felmerül a kérdés: vajon engedelmes vagy ellenséges hatalmak hódolatáról, ill. magasztalásáról beszél a szerző? A kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni. Az angyalok általában

---

²⁸⁴ R. Feldmeier: *i. m.* 138.

úgy jelennek meg a Szentírásban, mint Isten szolgálói, akik közvetítő szerepet töltenek be a mennyei Úr és a földi emberek között (Bírák 6,11 skk.; Jób 1,6; Ézs 6,2 skk.; Zak 1,9.11; 2,2 skk.; Ez 40,3; Dan 4,10; 14,20 ...). Az evangéliumok beszámolóí szerint az angyalok mindig segítő szándékkal lépnek a színre Jézus földi élete folyamán (Mk 1,12; Lk 22,43; Lk 24,3–3). Egyes feljegyzések azonban említést tesznek olyan angyalokról is, akik szembeszállnak Isten akaratával (Mt 25,41; 2Kor 12,7 (a Sátán angyala); 2Pt 2,4 (a bűnbeesett angyalok), Jel 9,11 (az alvilág angyala). Az első századi zsidóság különböző képzeteket alkotott a mennyei lények csoportjairól (Kol 1,16; Róm 8,36; Ef 1,21–22). A *hatalmasságok és erők* nem földi hatalmakat és királyságokat jelentenek, hanem mennyei lényeket, angyalokat és démonokat (1Kor 15,24; Ef 6,12).²⁸⁵ A mennyei hatalmakról szóló elképzelések a hellenizmus hatása alatt átformálódtak (LéviTest 3,8; 2Énók 20,1; IllésApok 1,10–11). Júdás és Péter második levelében az angyalok vitáiról, viaskodásáról olvasunk (Jud 9; 2Pt 2,10). A zsidó apokaliptikus iratokban főleg az Isten szolgálatában álló angyalokról értesülünk, míg a hellenista apokaliptikus iratokból az Isten-ellenes erőkről, akik megkötözve tartják az embert (IgnEf 13,1; Cherm 1,26; 13,15). A holt-tengeri iratokban mindkét erő jelen van (1QS 3,13 skk.).²⁸⁶ Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy az Isten jobbján ülő Krisztusnak az Isten-ellenes erők hódoltak meg.

Összefoglalva az igeszakaszt, azt látjuk, hogy a szerző szembeállította a Jézus szenvedéséről és felemeltetéséről szóló eseményeket azal a céllal, hogy előrevetítse a Jézus követőinek a keresztyének eljövendő sorsát. A gyülekezet tagjai nemcsak a Jézus szenvedésében osztoznak, hanem részesei lesznek az Ő uralkodásának is (vö. Ef 2,5–7). A keresztség eseményében a hívők már részesültek a kárhozattól való megváltásban. Ez az üzenet vigasztalást és bátorítást ajándékoz a jelenben szenvedést hordozó gyülekezetnek.

---

²⁸⁵ W. Grundmann, G. von Rad, G. Kittel: ἄγγελος címszó. In: *TWNT* I., 72–87; I. Broer, ἄγγελος címszó. In: *EWNT* I., 32–36; Geréb Zs.: *Az Efésusiakhoz írt levél magyarázata*. 62.

²⁸⁶ Geréb Zs.: *i. m.*, uo.

4,1–6: Isten akarata szerint éljétek

Fordítás

1 Mivel tehát Krisztus testben szenvedett, vértézzétek fel magatokat azzal a felismeréssel, hogy aki testileg szenved, elszakad a bűntől, 2 hogy többé ne emberi vágyak, hanem Isten akarata szerint éljétek le testi életetek hátralevő idejét. 3 Bizony elég volt abból, hogy a múltban a pogányok szokása szerint kicsapongásokban, kívánságokban, részegeskedésekben, dorbézolásokban, tivornyázásokban és szentségtelen bálványimádásokban éltetek. 4 Azért csodálkoznak rajtatok, sőt káromolnak titeket, mert nem rohantok velük együtt a kicsapongásnak ugyanabba a posványába. 5 De számot fognak adni annak, aki készen áll ítélni élőket és holtakat. 6 Mert a holtaknak is azért hirdettetett az evangélium, hogy megítéltessenek ugyan mint emberek, testben, de éljenek Isten szerint lélekben.

Elemzés

Az író folytatja a keresztyének világi szenvedéséről szóló gondolat-sort. Az 1. vers visszautal Jézus szenvedésére, melynek üdváni jelentőségéről a 3,18-ban beszélt. A következőkben a Krisztus szerinti élet gyakorlására, ill. Isten akaratának engedelmeskedő magatartásra int. A keresztyén hitre tért embereknek el kell hagyniuk a régi életük pogány szokásait, a kicsapongó életmódot és a bálványimádást és mértéktartó életvitelt kell folytatniuk (2–3. v.). Az új életvitelük azonban ki fogja váltani a világ fiainak ellenszenvét (4–5. v.). Az utolsó vers (6.) az Isten előtti felelősségre figyelmeztet a *test* és a *lélek* szerinti ítélet felidézésével. A hagyományos elemekkel megfogalmazott intelem a 2,11–12. szakasz felszólítására emlékeztet. A 2,13–3,17 perikópához hasonlóan a jelen ígerész is Jézus testi szenvedését párhuzamba állítja a kis-ázsiai tanítványok földi megpróbáltatásaival (4,1).

Magyarázat

1. vers: *Mivel tehát Krisztus testben szenvedett, vértézzétek fel magatokat azzal a felismeréssel, hogy aki testileg szenved, elszakad a bűntől.*

Miért kell vállalni a szenvedést? Erre az alapvető kérdésre Péter első levele *Krisztus testi szenvedésének*²⁸⁷ a tükrében válaszol. A szerző az előzőkben (3,18) rámutatott arra, hogy Jézus engedelmesen vállalta a testi szenvedést. A Krisztus szenvedése által elnyert üdvösség nem maradhat következmények nélkül a keresztyének mindennapi életére nézve.²⁸⁸ (Gal 5,6: „Mert a Krisztus Jézusban nem számít sem a körülmetélkedés, sem a körülmetéletlenség, csak a szeretet által munkálkodó hit.”) A 2,21 versben a levélíró arra szólította fel a címzetteket, hogy azáltal kövessék Krisztust, hogy csak az igazságért vállalják a szenvedést. Most arra buzdítja őket, *vértézzék fel* (ὀπλίσασθε) *magukat* ugyanazzal a *felismeréssel*²⁸⁹ (ἐννοια)²⁹⁰, *gondolattal*, mint Jézus, aki mint Igaz szenvedett a nem igazakért. A hívő ember fegyverzetével gyakran találkozunk az apostoli levelekben mint a keresztyén létforma metaforájával (Róm 13,12; 1Thessz 5,8; Ef 6,11 skk.). A harcot azonban nem a külső támadókkal, az ellenséges világgal kell megvívni, hanem a *gonosszal* (1Pt 5,8). A fegyverzet képe arra utal, hogy a keresztyének élete harcot jelent a belső kísértések ellen (4,3 skk.). De hogyan kell érteni azt a szentenciát, hogy *aki testileg szenved, megszabadul a büntöltől*? Mivel Péter első levele Pál apostolhoz hasonlóan a *bűnről* (ἁμαρτία) egyes számban beszél, a megoldást a Pál leveleinek a világában kell keresni. Tartalmilag a kijelentés a Római levél 6,1–11. szakaszához áll a legközelebb, mely arról szól, hogy a hívő a keresztségben *Krisztussal együtt meghalt, megszabadult a büntöltől*, és szabaddá vált az igazság szolgálatára (Róm 6,11).²⁹¹ A szövegben a szenvedésről van szó és nem a halálról. Péter első levele azonban

²⁸⁷ Egyes kéziratok kiegészítik a *Krisztus testben szenvedett* (Χριστοῦ παρόντος σαρκί) állítást a *mi érettünk* / ὑπὲρ ἡμῶν formulával: κ A P 5. 33. 81. 307. 436. 442. 642. 1448. 1735. 2344. 2492. Byz sy Did Aug Cyr. A régebbi kéziratok, melyek a standard szöveg alapját képezik, nem tartalmazzák a betoldást: P⁷² B C Ψ 1243 1739 lat Nic.

²⁸⁸ R. Feldmeier: *i. m.* 141.

²⁸⁹ RevKárolyi *gondolattal*; Masznyik E. *tudattal*; Ed. Schweizer: *Gesinnung/érzület*. Tartalmilag versünkhöz a Fil 3,10 áll a legközelebb: „hogy megismerjem Őt és feltámadása erejét, valamint az Ő szenvedéseiben való részesedést, hasonlóvá lévén az Ő halálához”.

²⁹⁰ J. Behm: νοέω, ἐννοια címszó. In: *TWNT* IV., 966 skk.

²⁹¹ W. Michaelis: πάσχω címszó. In: *TWNT* V., 921 skk.

máshol is felcseréli a Krisztus haláláról szóló kijelentést az Ő szenvedésével (2,19–21), azért, hogy érzékeltesse a keresztyének sorsának közösségét Jézus Krisztus szenvedésével (vö. 3,13 skk.; 4,13 skk.; 5,1). A szentencia üzenete az, hogy aki Jézust Krisztust követi, vállalja a szenvedést az igazságért, közösségben marad vele, és részesül abban az üdvösségben, amelyet Krisztus szerzett szenvedése által.²⁹²

Egy másik magyarázat szerint a szentencia értelmét nem a Krisztussal való sorsközösség gondolatában kell keresni, hanem abban a megtisztító erőben, amely átformálja a hívőt a szenvedés alatt. A testi fájdalom elszakítja azokat a kötelékeket, melyek a bűnhöz kötik az embert.²⁹³ A szenvedés így módon gátat szab az engedetlenségnek és szabaddá teszi a keresztyéneket az Isten akarata szerinti életre.²⁹⁴ Mi az első magyarázatot tartjuk helyesnek, mivel jobban beleilleszkedik abba az érvelési rendbe, amely párhuzamot von Krisztus sorsa és a gyülekezet szenvedése között.

2. vers: *hogy többé ne emberi vágyak, hanem Isten akarata szerint éljétek le testi életetek hátralevő idejét.*

A Krisztus nyomdokaiban járó tanítvány egy új erkölcsi értékrendet követ, melyet Isten akarata és nem az emberi vágyak határoznak meg. Ez különbözteti meg viselkedésüket a pogányok életformájától, melyet a kis-ázsiai hívek is folytattak hitre jutásuk előtt. Az *emberi vágyaknak* (ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις) és a *testi kívánságoknak* (σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν) (vö. 2,11) hasonló a jelentése, melyről a 2,11 versben olvastunk. Ezek a kívánságok egy külső hatalom, a bűn eszközei, mely arra törekszik, hogy a hívőt Istentől és a lélek szerinti járástól elszakítsa (vö. 2,11 magyarázatával). Földi élete folyamán az ember két hatalmi szféra között él, az isteni akarat és az emberi kívánságok feszültségében. Aki elkötelezte magát Isten szolgálatára, nem a testi erőktől, világi hatalmaktól várja a segítséget, hanem a mennyei Atyától. Erre a kegyelemre kell emlékeznie a hívő embernek, mely erőt ad neki arra, hogy ellenálljon a kísértésekkel szem-

---

²⁹² R. Feldmeier: 142.

²⁹³ W. Grundmann: ἀμαρτάνω címszó. In: *TWNT* I. 269–319; C. H. Lindijer: *Het Lijden in het Nieuwe Testament*, Amsterdam 1956, 62.

²⁹⁴ M. H. Bolkestein: *i. m.* 155.

ben. Ugyanakkor előre is kell tekintenie Krisztus visszajövetelére, aki véglegesen megszabadítja őt.

Az emberi élet időbeni meghatározottságára utal *a testi élet hátra-levő ideje*. A kijelentés a földi élet végességére vonatkozik, amikor a hívő a testben él a keresztség és a Krisztusban való meghalás közötti időben. Ezt az időt nevezi Pál apostol *kegyelmi időnek* (2Kor 6,2), más szóval *közbeeső időnek*, az üdvösség kezdete és beteljesedése között. A keresztség által a hívő ember már megszabadult a bűntől, de a kísértő még az ajtó előtt leselekedik (1Pt 5,8). Ezért kell felvérteznie magát az emberi vágyak, testi kívánságok ellen. Az apostol kijelentése nemcsak az emberi élet végességére, hanem az Isten örökkévalóságára is vonatkozik. Isten üdvözítő tette megszabadította az emberi életet a végesség korlátaitól és megnyitotta előtte az örökkévalóság távlatát.

3. vers: *Bizony elég volt abból, hogy a múltban a pogányok szokása szerint kicsapongásokban, kívánságokban, részegeskedésekben, dorbézolásokban, tivornyázásokban és szentségtelen bálványimádásokban éltek.*

Megtérésük előtt a gyülekezet tagjai *a pogányok akaratát* (τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν)²⁹⁵ követték, olyan életformát folytattak, mely ellenkezett Isten törvényével. Ennek az életnek a jellegzetes bűnei a testi *kívánságok* (ἐπιθυμίας, *a mértéktelen italozás / οἰνοφλυγία*) és a *bálványimádás* (εἰδωλολατρία) voltak. Olyan bűnök, melyek az apostoli levelek *bűnkatalógusaiban* fordulnak elő (Gal 5,19–21; 1Kor 5,10; 2Kor 12,20 skk.; Róm 1,29–31; 1Thessz 4,3–6; Kol 3,5,8; Ef 4,25–31; 5,5; 1Tim 6,4–5; 1Pt 2,1; Jel 21,8; 22,15).²⁹⁶ Hasonló felsorolással találkozunk a 2,1-ben, bár azok a bűnök nem voltak olyan súlyosak, mégis komoly veszélyt jelentettek a közösség életére nézve.

Az író a bűnkatalógusok mintájára szembeállítja a pogányok akaratát Isten parancsával. A vers nemcsak a pogány életforma erkölcsi, lelki dimenzióit villantja fel, hanem azokat a kulturális-társadalmi távlatokat is, melyek meghatározták az első századi Római Birodalom

---

²⁹⁵ Egyes kézirtatokban a βούλημα helyett θέλημα áll (P 442. 1448. 1611. Byz).

²⁹⁶ Bolyki J.: *Újszövetségi etika*. Budapest 1998, 114–146; Pokorny, P.: Zu den Tugend und Lasterkatalogen (Exkurs). In: *Der Brief des Paulus an die Kolosser*. ThKNT 10/1. Berlin. 1987, 137–148.

ünnepi szokásait, ill. mindennapi életét. A világi és a vallási ünnepek alkalmával rendezett összejöveteleken legtöbbször összekapcsolódott a mértéktelen italfogyasztás és a bálványimádás. Erre utal az író, amikor azt mondja: *elég volt abból, hogy a múltban a pogányok szokása szerint éltetek* (1,18; 2,1). A bűnök felsorolásában a szerző olyan sablonokat használt, melyek főleg a diaszpóra zsidóság irodalmában fordultak elő, és amelyek a zsinagóga szigorú erkölcsi felfogását tükrözik.²⁹⁷ A hellenisztikus korszakban a sztoikus filozofusok, ill. a népi filozófia képviselői elítélték a testi kívánságokat hajhászó kicsapongó életformát és a mértékletes, szenvedélyektől mentes életmódot sürgették (Epiktétosz, Diss II 16,45; II 18,8; Musonius, Diatribe XII.).²⁹⁸ A keresztyén gyülekezet szemében a legsúlyosabb bűn a *bálványimádás* (εἰδωλατρία) volt, erre utal a *szentségtelen* jelző is. Ez a kifejezés vonatkozott minden nem keresztyén vallásos gyakorlatra, kivéve a zsidó egyistenhitet. A pogány vallások követői az élő Isten helyett az ember által készített szobrokat, élettelen és néma bálványokat tisztelték, akik nem hallották meg az emberek imádságait (Róm 1,23; 1Thessz 1,9). A *szentségtelen* (ἄθεμιτος) jelző azt fejezi ki, hogy a bálványimádás nem mellékes életjelenség volt a Római Birodalomban, hanem olyan sajátosság, amely a közösségi és vallásos élet egészét meghatározta. Azáltal, hogy a keresztyének elfordultak ettől az életformától, kivonták magukat a társadalmi életből.²⁹⁹

4. vers: *Azért csodálkoznak rajtatok, sőt káromolnak titeket, mert nem rohantok velük együtt a kicsapongásnak ugyanabba a posványába.*

A gyülekezet elfordulása a pogány világ szokásaitól komoly ellen-szenvet váltott ki a kívülállók részéről. Vallási és erkölcsi életük

---

²⁹⁷ A bűnkatalógus közeli hasonlóságot mutat a Sirák könyve intelmével (18, 30–19,3): „Ne kövesd a kívánságaidat és fékezd meg vágyaidat. Ha teret adsz lelkedben vágyaid kénye-kedvének, kiszolgáltatod magad ellenségeid kárörömének. A részegeskedő napszámos nem gazdagszik meg, aki a keveset megveti, apránként megy tönkre. A bor meg az asszonyok megtántorítják a bölcseket, és akik a paráznákhoz csapódnak, szégyentelenné válnak.” (Hivatkozás: *Deuterokanonikus bibliai könyvek. A Septuaginta alapján.* Kálvin Kiadó, Budapest 1998.)

²⁹⁸ L. Goppelt: *i. m.* 272. 34 lábjegyzet.

²⁹⁹ Uo. 273.

irányváltására nemcsak *csodálkozással*³⁰⁰, hanem *káromlással*³⁰¹ válaszoltak, mivel a bálványimádás és a *kicsapogás*³⁰² sodró *áradata*³⁰³ (posványa) helyett az Isten tiszteletét és a neki való engedelmességet választották. A keresztyének másságát az író azáltal érzékelteti, hogy megújult életvitelüket szembeállítja a pogányok kicsapongó szokásaival. Erkölcsi életük összehasonlítása mellett azonban rámutat a vallási élet területén mutatkozó különbségekre is. Ez az *ἀσωτία* szó eredeti jelentéséből következik. Mivel a kifejezés a *σῶζω* megmenteni igéből származik, a fosztóképzővel alkotott névszó rejtett módon a pogányok üres, üdvtelen életére, egzisztenciájára utal.³⁰⁴ Másságuk miatt úgy tekintettek Krisztus követőire, mint a közösségtől elforduló idegenekre. Nonkonformista viselkedésüket különködésnek, visszahúzódnak tekintették. Úgy értelmezték ezt a távolságtartó (elitista) magatartást, mint a többségi társadalom megvetését.³⁰⁵ A kívülállók ellenszenve, türelmetlensége abban is megnyilvánult, hogy mint gonosztevőket koholt vádak alapján törvényszék elé állították őket (vö. 2,12 magyarázatával). Ez az ellenséges szembenállás határozta meg az egyház és a római társadalom viszonyát a Nagy Konstantin előtti korszak egész ideje alatt.³⁰⁶

5. vers: *De számot fognak adni annak, aki készen áll ítélni élőket és holtakat.*

A keresztyének ellen elkövetett igazságtalanságok nem maradhatnak büntetlenül. Az igazságszolgáltatás, a bosszúállás joga azonban

³⁰⁰ A *ξεπνίζω* ige másodjelentése az *ἐν* preposícióval *csodálkozást, elidegenülést, bosszankodást* jelent a 4,12 vershez hasonlóan, első jelentése *megvendégelni*.

³⁰¹ Egyes kéziratok a *βλασφημοῦντες* helyett a mérsékeltebb *βλασφημοῦσιν* igét helyezik (8 C 81. 1175. 1243. 1739. 1852). A keresztyének szidalmazása rejtett módon Isten nevének a káromlását is jelentette (vö. Jézus mondását a káromlásról: Lk 12,10; Mt 12,31 skk.; Mk 3,28 skk.).

³⁰² Az *ἀσωτία* főnév a *σῶζω* igéből származik. Eredeti jelentése *elvesztettség, menthetetlenség* (Lk 15,13; Ef 5,15; Tit 1,6).

³⁰³ Az *ἀνάχυσις* jelentése *áradat, féktelenség, fertő, posvány*.

³⁰⁴ R. Feldmeier: *i. m.* 143; L. Goppelt: *i. m.* 274.

³⁰⁵ „A keresztyének az emberiség ellenségei.”

³⁰⁶ N. Brox: *i. m.* 195.

nem az emberek kezében van. Egyedül Istennek van hatalma arra, hogy megítélje azokat, akik az Ő szent nevét is káromolják a keresztények szidalmazása által. Az előzőkben az író az ítélet napjára hivatkozott, amikor Isten felelősségre vonja azokat, akik méltánytalanul gyalázták Jézus Krisztust (1Pt 2,23). Az eljövendő igazságszolgáltatás ígéretének itt is vigasztaló ereje van. A gyülekezet és a kívülállók konfliktusát a levélíró az utolsó ítélet fényébe helyezi.³⁰⁷ Az igaz bíró *készen áll* arra, hogy *ítéletet tartson élők és holtak felett*. Péter első levele olyan fordulatot használ, mely később bekerül az Apostoli Hitvallás szövegébe. Az egyetemes ítélet gondolata máshol is megjelenik az apostoli hagyományban (ApCsel 10,42; 2Tim 4,1). A szinoptikus hagyomány szerint az ítélettartás jogát Isten átadja az eljövendő Ember Fiának, azaz a feltámadt Jézus Krisztusnak (Lk 12,8).

6. vers: *Mert a holtaknak is azért hirdettetett az evangélium, hogy megítéltesse őket ugyan mint emberek testben, de éljenek Isten szerint lélekben.*

Az író folytatja az előző mondatban kezdett gondolatsort. Erre utal a *mert* (γάρ) kötőszó, ill. *azért* (εἰς τοῦτο) célhatározói mellérendelő mondatot bevezető kötőszó. A kérdés az, hogy kihez szól az evangélium, ill. kit von ítéletre Krisztus? A válasz *a halottaknak hirdettetett az evangélium* (νεκροῖς εὐγγελίσθη) főmondat értelmétől függ.³⁰⁸

Kiket ért a *halottak* (νεκροῖς) kifejezésen? Egyes magyarázók szerint a kifejezés lelki értelemben olvasandó, tehát a lelki halottakra, a hitetlenekre vonatkozik, Efézus 2,1-hez hasonlóan (Alexandriai Klement, *Adumbrationes in Priorem Petrii Ep*; Ágoston, *Epist*, 164; Geschwind, *Niederfahrt Christi*, 26). Mások szerint a kifejezésnek az előző 5. vershez hasonlóan történeti jelentése van. A vers azokról szól, akik a testi létformában nyerték el az ítéletet. Ez indokolja a mai engedetlen nemzedék és az özönvíz előtti generáció összehasonlítását. Ők *ítéltettek meg mint emberek testben*. De ugyanúgy, ahogy Jézus a Noé nemzedékének hirdette az evangéliumot, úgy a mai élőknek is prédikálni kell az örömszenvedést. Ez azt jelenti, hogy az író visszautal a Jézus Hádészben tartott prédikációjára, melyről a 3,19 versben be-

³⁰⁷ L. Goppelt: *i. m.* 275.

³⁰⁸ Uo.

szélt.³⁰⁹ Ezáltal érzékeltetni akarja, hogy az örömmüzenet nemcsak az özönvíz előtti, hanem a ma élő nemzedékhez is el kell hogy jusson, tehát mindenkihez. A feltámadott Krisztus nekik is hirdetni fogja a bűnbocsánatot. Nekik is lehetőségük lesz arra, hogy megtérjenek és *Isten szerint, lélekben éljenek*. Az író célja tehát az volt, hogy nyilvánvalóvá tegye azt az ígéretet, hogy az evangélium üzenete minden emberhez eljut, mindenkinek felkínálja az élet elnyerésének lehetőségét.³¹⁰ A szerző közvetett módon a gyülekezet missziói feladatára utal, arra, hogy az igazságos életvitelükkel tegyenek bizonyosságot az evangéliumról abban a nem keresztyén környezetben, ahol élnek, amint a 3,1–7 igerészben is láttuk.³¹¹

4,7–11: A keresztyének szolgálata a várakozás ideje alatt

Fordítás

7 Mindennek a vége pedig már közel van: legyetek tehát bölcsek és józanok, hogy imádkozhassatok. 8 Mindenekelőtt legyetek kitartóak az egymás iránti szeretetben, mert a szeretet sok bűnt elfedez. 9 Legyetek egymás iránt vendégszeretők zúgolódás nélkül. 10 Amilyen lelki ajándékot kaptatok, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének sáfárai. 11 Ha valaki prédikál, úgy mondja szavait, mint Isten Igéit, ha valaki szolgál, úgy szolgáljon, mint aki azt Istentől kapott erővel végzi, hogy mindenkor Isten dicsőíttessék Jézus Krisztus által, akié a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Ámen.

Elemzés

Az előző intelmek a keresztyének kívülállók iránti viselkedésére vonatkoztak. A figyelem most a gyülekezet belső élete felé fordul. A buzdítás tartalmi hasonlóságot mutat az első Thesszalonikai levél 5,1–10; a Róm 12,1–13, ill. a Jak 5,5–20 tanításával. A levélíró arra fi-

---

³⁰⁹ Az igemagyarázók egyik része szerint a 3,19 és a 4,6 versek között érdemi kapcsolat van. Mindkét vers az ígehirdetésről szól, azzal a különbséggel, hogy az első a κηρύσσω, a második az εὐαγγελίζω igét használja.

³¹⁰ W. Schrage: *i. m.* 111.

³¹¹ Lenkeyné Semsey Klára: *i. m.* 105.

gyelmezteti a kis-ázsiai tanítványokat, hogy a várakozás idejét, a kegyelmi időt ne felelőtlen mámorban, rajongásban töltsék, hanem megfontolt józan életmódot folytassanak. Jézus visszajövetelének várása idején meg kell erősíteni a gyülekezet egységét. A közösségépítés elsőrendű feladata az egymás iránti szeretet gyakorlása. Ennek az egyik konkrét formája: a vendégszeretet. A gyülekezeti élet akkor fog egy élő szervezethez hasonlítani, ha minden egyháztag vállal egy olyan szolgálatot, melyre kegyelmi ajándékot kapott. A karizma által nem a maguk kiválóságát, hanem Isten dicsőségét kell hogy növeljék.

Magyarázat

7. vers: *Mindennek a vége pedig már közel van: legyetek tehát bölcssek és józanok, hogy imádkozhassatok.*

Péter első levele a többi újszövetségi irathoz hasonlóan Jézus Krisztus közeli visszajövetelét várta. Az episztola előző részei ismételten hangsúlyozták a végítélet közelségét (1,17; 4,5), A vég (τέλος) szó az 1,9 versben a *hit célját*, itt azonban a *végso kimenetelt, a világ jelenlegi állapotának megszűnését* jelentette.³¹² Erre utal az ἡγγικεν (*elközelített*) ige. A kifejezés előfordul a jézusi hagyományban is, jelezve a vég idői közeledtét (Mk 1,15; Mt 4,17; 10,7; Lk 21,28). Minden világi foglalatosság mellett a keresztyén gyülekezet figyelmét a vég várásának kell lekötnie. Az első századi gyülekezetekhez hasonlóan a kis-ázsiai tanítványok tudták azt, hogy Isten országa „már elközelített”, de „még nem teljesedett be”.³¹³

A közbeseső időben, a *testi élet hátralevő idejében* (4,2) az volt a feladatuk, hogy *bölcsen és józanul éljenek*. Az író a σωφρονέω kifejezéssel jelzi azt a *kiegyensúlyozott, mértéktartó* viselkedést, mely megegyezett az antik világ erkölcsi eszményével.³¹⁴ Jézus eszkatologikus példázatai a bölcs, okos magatartást szemléltetik, amely az átmeneti időben nem téveszti szem elől az Úr várását (Mt 24,45; 25,2.8.9).³¹⁵

---

³¹² G. Delling: τέλος címszó. In: *TWNT* VIII., 55–57.

³¹³ Geréb Zs.: A jelen idejű és jövő idejű üdvösség kérdése a János evangéliumában és leveleiben. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Nagyvárad 2005, 225–242.

³¹⁴ U. Luck: σωφροσύνη címszó. In: *TWNT* VII., 1094–97. 1099.

³¹⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 145.

Ehhez társul a *józsánság* (νῆφω), melyre Pál apostol is figyelmezteti a makedóniai gyülekezetet (1Thessz 5,5–6). A várakozás ideje alatt a feszültséget nem mesterségesen gerjesztett mámorban kell vezetni, mint ahogy a vízözön előtti nemzedék tette. Az ítéltőbíró érkezését éber józsánsággal kell várni. A görög kifejezés józsánságot, higgadtságot, nyugodtságot jelent. A józan ember különbséget tud tenni a jó és a rossz, a fontos és a kevésbé fontos dolgok között. Helyesen meg tudja ítélni a valóságot és a konkrét feladatokat. A bölcs és a józan magatartás azért szükségszerű, mert elősegíti az imádság gyakorlását. A 3,6 versben az író az imádság akadályáról, itt annak a feltételéről ír. A békétlenség és a dicsekvés nem kedvez az elcsendesedésnek, az Isten felé fordulásnak. A bölcs és a józan életmód lehetővé teszi, hogy Isten elé állva nézzünk szembe életünk céljával és feladataival.

8. vers: *Mindenekelőtt legyetek kitartóak az egymás iránti szeretetben, mert a szeretet sok bűnt elfedez.*

Levelünk a többi újszövetségi irathoz hasonlóan elsődleges fontosságot tulajdonít a szeretet parancsának (Mk 12,28–34; Mt 22,34–40; Lk 10,25–28; Róm 13,8–10; Gal 5,13–14; 1Kor 13,1–13; Jak 2,8. 9–12).³¹⁶ Az episztola előző részeiben az író már intette a címzetteket az egymás iránti szeretet gyakorlására (1,22; 2,17). A gyülekezeti közösséget a szeretet köteléke tartja egybe. A kisebbségben élő egyház számára létfontosságú volt a belső egység megerősítése a kívülről rájuk nehezedő nyomás miatt. Ezt az érzést nemcsak néha-néha, hanem *kitartóan* kell ápolni. Az intelem kiemeli azt, hogy a testvérek közötti szeretet nem csupán egy érzés, hanem tettekben, segítségnyújtásban megmutakozó cselekedet.

A szeretet fontosságát a levélszerző azzal emeli ki, hogy a szeretet sok bűnt *elfedez*. Vajon ez azt jelenti, hogy a levél bűnbocsátó, üdvösségszerző szerepet tulajdonít a szeretetnek? Ha a kijelentést a levél tágabb összefüggésében értelmezzük, beláthatjuk, hogy az előzetes benyomás nem megalapozott. A levél előző részeiben az író ismételten kiemelte, hogy a keresztyének üdvösségének az alapja Jézus Krisztus helyettes áldozata (2,21–24; 3,18). A levél bevezetőjében azonban azt is

---

³¹⁶ Zs. Geréb: Die zehn Worte und das Liebesgebot des Neuen Testaments. Das Liebesgebot als hermeneutischer Schlüssel der Dekalogsinterpretation. In: *Neutestamentliche Studien*. Kolozsvár (Klausenburg) 2014, 11–24.

kihangsúlyozta, hogy a hívők új életének a forrása Isten újjászülő cselekedetében rejlik, mely konkrét formában a keresztségben ment végbe (1,3; 1,17–19). Ez azt jelenti, hogy a szeretet körfogása Isten tette által kezdődik. A hívők azt adják tovább, amit ők az Atyától kaptak. Ezt fejezik ki a levél egyes szakaszainak a megszólításai, melyekben *szeretteimnek* (ἀγαπητοί) nevezi a kis-ázsiai tanítványokat (1,11; 4,12).

9. vers: *Legyetek egymás iránt vendégszeretők zúgolódás nélkül.*

A *vendéglátás* a szeretet gyakorlásának szép formája volt.³¹⁷ Megnyilvánulásának példáiról olvasunk mind az Ó-, mind az Újszövetség könyveiben. Mivel a vendégfogadók intézménye még nem hálózta be egészen a Földközi-tenger térségét³¹⁸, utazásaik alkalmával Jézus és tanítványai magánszemélyek házában szálltak meg. Ezt a szokást folytatták a missziói utakra induló apostolok. Pál és munkatársai is élvezték a Krisztus-hitre tért tanítványok vendégszeretét (Mt 10,11; ApCsel 16,15; 21,7; 28,14). Kezdetben az istentiszteleteket olyan tehetős polgárok házában tartották, akik hajlékukba fogadták a kis létszámú gyülekezetet. A Filemonhoz írott levélben olvasunk ezekről az istentiszteletekről. A Zsidókhoz írott levél is a vendégszeretetre buzdít, azt mondván, hogy tudtukon kívül angyalokat fogadnak be. (Zsid 13,2; vö. Róm 12,13). Jézus azt mondja az utolsó ítéletről szóló beszédében, hogy a jövevények, az idegenek személyében valóban őt látják vendégül (Mt 25,35.43). A levélíró azzal egészíti ki az intelmet, hogy *zúgolódás* (γοῦγυσιμός) nélkül engedelmeskedjenek a vendégszeretetre vonatkozó intelmeknek. Két-három nap múlva azonban a vendég terhet jelentett a család számára. Az intelem arra figyelmezteti a címzetteket, hogy akkor se vonakodjanak, szeretetük akkor se lankadjon, amikor már belefáradtak a szolgálatba (Fil 2,14; 2Kor 9,7). A második században keletkezett Didaché már arra figyelmezteti a keresztyéneket, hogy ne éljenek vissza a családok vendégszeretetével (Did 11,5; 12,5). Az első században ez az eset még nem volt gyakori. Az első Thesszalonikai levélben arról értesülünk, hogy a gyülekezet tagjai sokszor vendégül látták a kikötővárosba érkezőket. A találkozás alkalmait céltudatosan arra használták fel,

³¹⁷ G. Stählin: ξένος címszó. In: *TWNT* V., 1–36.

³¹⁸ D. Gorce: *Gastfreundschaft* címszó. In: *RAC* VIII., Stuttgart 1972, 1103–1123.

hogy bizonyosságot tegyenek az evangéliumról, ill. beszámoljanak a fiatal egyház életéről (1Thessz 1,7–8).

10. vers: *Amilyen lelki ajándékot kaptatok, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének sáfárai.*

A karizmákról szóló tanítás rendjén Péter első levele sok elemet merít Pál apostol leveleiből (1Kor 12; 1Kor 7,7; ill. Róm 12; Ef 4,7.11–14). Fontos az a tétel, hogy a gyülekezet *minden* (ἕκαστος) tagja részesült Isten *ajándékában* (χάρισμα). Ezekkel az ajándékokkal nem maguknak, hanem a közösség javára szolgálnak. A Kolosséi és az Efézusi levélből látjuk, hogy a gyülekezet minden tagja részesült a karizmában (Kol 3,16; Ef 4,7). A pásztori levelekben azonban csak a tisztségviselők kapták az isteni ajándékot (1Tim 4,14; 2Tim 1,6).

Péter első levelének sajátossága, hogy a hangsúly a *feladaton* és nem az ajándékon van, mint Pál apostol leveleiben.³¹⁹ A feladatot *szolgálatnak* (διακονία) nevezi.³²⁰ L. Goppelt helyes meghatározása szerint szerkezeti szempontból a gyülekezet a szolgáló tagok szervezetének nevezhető.³²¹ A levél *sáfárnak* (οἰκονόμος) hívja azokat, akik Isten adományában részesültek.

Az οἰκονόμος szó metaforikus értelemben fordul elő. Világi vonatkozásban gondnokot, gazdasági felügyelőt jelent, aki felelősséggel tartozik gazdájának a rábízott javakért.³²² Ugyanebben az értelemben fordul elő Jézus *hamis sáfárról* szóló példázatában (Lk 16,1–12). Az Újszövetségben főleg vallási vonatkozásban használatos, Pál irataiban az apostoli, ill. a püspöki tisztséggel megbízottakat nevezi sáfárnak (1Kor 4,1 skk.; Ef 3,2.8; Tit 1,7). Jelen esetben a *sáfár* kifejezést az író nem az egyén, hanem a gyülekezet szolgálatára alkalmazza, kiemelve a közösség ügye iránti felelősséget, elkötelezettséget.³²³ A hívő közösség tagjai azzal a karizmával szolgálnak, amelyet Istentől kaptak elhívásuk, ill. megkeresztelésük alkalmával. (1Kor 12,6; Róm 11,29; 1Kelemen

---

³¹⁹ R. Feldmeier: *i. m.* 147.

³²⁰ H. W. Beyer: διακονέω címszó. In: *TWNT II.*, 85–88. Ed. Schweizer: *Gemeinde und Gemeindeordnung im Neuen Testament.* AThANT 35. Zürich 1962, 157–171.

³²¹ L. Goppelt: *i. m.* 286.

³²² O. Michel: οἶκος, οἰκονόμος címszó. In: *TWNT V.*, 151–155.

³²³ R. Feldmeier: *i. m.* 147.

levél 38,1: „Mindenki rendelje alá magát felebarátjának azzal az ajándékkal, melyet kapott.”) A lelki ajándék által Isten megerősíti az ember természetes képességeit, azáltal, hogy valakit megbíz egy feladattal.³²⁴ A karizma tehát nem működik magától, csak akkor bontakozik ki, amikor egy szolgálat betöltése során élnek ezzel a sajátos ajándékkal. A világi gyakorlattal szemben a karizma nem a hatalmi vágy, a karrierépítés, hanem a szolgálat betöltésének az eszköze. Erre utalnak Jézus eszkatologikus példázatai is, amelyekben a sáfár nem uralkodni akar a rábízottak felett, hanem azok javát kívánja szolgálni (Lk 12,41–48; Mt 24,45–51). A gyülekezet minden tagja a közösség erősítésén fáradozik, ugyanakkor a közösségnek is gondja van mindenkire.

11. vers: *ha valaki prédikál, úgy mondja szavait, mint Isten Igéit, ha valaki szolgál, úgy szolgáljon, mint aki azt Istentől kapott erővel végzi, hogy mindenkor Isten dicsőíttessék Jézus Krisztus által, akié a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Ámen.*

A levélíró az egyes gyülekezeti feladatok közül az igehirdetést és a szeretetszolgálatot emeli ki. Ez a kettő magába foglalja a többi tevékenységet is. Nyilvános működése során Jézus szolgálata is ebből a két feladtból állott: hirdette az evangéliumot és testi-lelki segítséget nyújtott a betegeknek és a rászorulóknak. Erre a két feladatra néz a diakonusok megválasztásáról szóló elbeszélés az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyv 6,1–4. szakaszában (az ige szolgálata és az asztalok körüli szolgálat). Pál apostol e két tevékenység több formáját sorolja fel (1Kor 12,28–30; Róm 12,7–8; Ef 4,11–12). A igehirdetés és a karitatív szolgálat a gyülekezeti élet két tartóoszlopa.³²⁵

Fontossági sorrendben az első az *igehirdetés*. A λαλέω görög szó általános értelemben beszédet jelent (3,10), szűkebb értelemben az evangélium hirdetését, továbbadását jelenti (1,12.25).³²⁶

Így használja legtöbbször az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyv (2,4.6.7.11; 3,21–24; 4,1.17.20). Isten Igéjéről sokféle módon lehet beszélni: a missziói igehirdetés, a prófétai beszéd, a nyelveken szólás, az értelmesen elmondott tanítás, a gyülekezeti prédikáció, a személyes bátorítás formájában. Pál apostol azt mondja saját beszédé-

---

³²⁴ L. Goppelt: *i. m.* 287.

³²⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 147.

³²⁶ L. Goppelt: *i. m.* 288.

ről: „Mi nem olyanok vagyunk, mint sokan, akik nyereszkednek Isten Igéjével, hanem mint akik tiszta szívből, sőt Istenből szólunk Isten előtt Krisztusban” (2Kor 2,17). Jelen esetben Péter első levele összefoglalja az igehirdetés lényegét, kiemelve azt a követelményt, hogy „*ha valaki prédikál, úgy mondja szavait mint Isten Igéit*”. A levél első fejezetében az író kifejtette, hogy az igehirdetés nem pusztán emberi beszéd, hanem Isten újjáteremtő Igéje, mely eléri hatását a megszólított ember életében, és a Szent Lélek ereje által hitet és új életet fakaszt a gyülekezetben (1,23–25).

Hogyan kell hirdetni az igét? Erre a kérdésre a *mint Isten Igéjét* módhatározói szerkezet felel. A prédikáció nem azért válik igehirdetéssé, mert az igehirdető megismétli Isten beszédét, hanem azért, mert az evangélium üzenetét mindig időszerűen fejti ki.³²⁷ Ez arra szóló figyelmeztetés az igehirdető számára, hogy ne saját gondolatait tolmácsolja, hanem az Isten Igéjére hallgatva, a Szent Lélek által hittel szóljon (1,12; Róm 12,3; 2Kor 4,13; Jn 5,19).

Ezután a levélíró a *szolgálatról* szól. A *διακονία* kifejezés a 10. versben általános (Ef 4,12), itt pedig szűkebb értelemben fordul elő. Általános vonatkozásban a diakónia Isten adományainak továbbadásáról, szűkebb értelemben a gyülekezeti alkalmak megszervezéséből (az előljáró szolgálat), és az irgalmasság gyakorlásából áll. Az utóbbi a szükségben levők, a betegek, a foglyok megsegítését, ill. az adományok összegyűjtését és átadását jelenti (1Kor 12,26.28; Mt 25,44; Lk 10,37; ApCsel 6,2; 2Kor 8,1–6). Ezt a szolgálatot együttérzéssel, bátorító szóval vagy gyöngéd gesztusok által kísérve kell végezni. A diakonia tevékenységet az első századi egyházban az előljárók, a diakónusok, presbiterek látták el. Az egyházban vannak látványos és kevésbé látványos szolgálatok. A hangsúly nem a tisztségek sokféleségére helyezkedik, hanem arra az *erőre* (ισχύς), melyet mindenki Istentől kapott ajándékba.³²⁸ Az isteni *erő* megnevezésére a levél további két kifejezést használ: δύναμις és κρᾶτος. Az ισχύς szó nem Isten történelemformáló erejét jelzi, hanem az Ő személyéből kiáradó erőt, mely a hitet munkálja az evangélium hirdetése által (1,5). Ez az erő azonos Isten Szent lelkével (1Kor 12.4.6; 1Kor 2,4; Róm 15,13.19).

---

³²⁷ L. Goppelt: *i. m.* 289.

³²⁸ W. Grundmann: ισχύω címszó. In: *TWNT* III., 400–405.

Az apostol hangsúlyozza, hogy nem az emberi teljesítményre, hanem Isten dicsőségére kell figyelni. A cél az, hogy mindenki felismerje, hogy Isten szól és cselekszik megbízottjai által. Ebből következik a szolgálat célja: rámutatni Isten dicsőségére a kívülállók előtt, hogy ők is Isten felé forduljanak (2,12). A misszió szempontjából fontos továbbá, hogy az előjárók ne egymással versenyezve, hanem egymást erősítve végezzék feladatukat. A gyülekezet kisugárzása csak akkor lesz hatékony, ha a kívülállók nem a széthúzást, hanem az egységet, az egyetértést látják.³²⁹

Az intelmet a doxológia, a magasztalás zárja: *akie a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Amen.* Az öskeresztyén magasztalások három részből állnak. Az elején Isten neve áll, körülírt formában. Ezután következik a dicsőítés, amely Isten más tulajdonságait is felsorolja: dicsőség, hatalom, bölcsesség (1Tim 1,17; Júd 25; Jel 1,6). A δόξα szó nemcsak tiszteletet jelent, hanem magába foglalja Isten nagyságát, fényességét, hatalmát, üdvözítő erejét.³³⁰ A dicsőítés nem óhajtó, hanem kijelentő módon áll. Ez jelzi azt, hogy Isten dicsősége már jelen van a gyülekezetben Jézus Krisztus által (Ef 1,22–23). A Jelenések könyvéhez hasonlóan a mi levelünk azt vallja, hogy Isten *mindenható Úr* (παντοκράτωρ), aki az Ő üdvözítő tervét véghezviszi Jézus Krisztus kereszthalála és felemeltetése által (Jel 5,13), valamint az Ő eljövendő ítélete által.

A doxológia egy hangsúlyos időhatározóval fejeződik be: örökkön-örökké szóösszetétellel (Róm 16,27; Gal 1,5; Fil 4,20; Zsid 13,21), mely az örökkévalóságra utal. A magasztalás az ószövetségi eredetű *ámen* szóval fejeződik be. Jelentése: bizonynyal úgy van. Az ámen szó által érvényre lép a doxológia.³³¹

---

³²⁹ R. Feldmeier: *i. m.* 148.

³³⁰ G. von Rad: δόξα címszó. In: *TWNT* II., 16.

³³¹ H. Schlier: ἀμήν címszó. In: *TWNT* I., 339–342.

III. rész 4,12–5,14: Befejező buzdítások és levélzárás

*4,12–19: Intelem az állhatatosság gyakorlására
a szenvedések között*

Fordítás

12 Szeretteim! A szenvedés tüze miatt, amely megpróbáltatásul támadt közöttetek, ne csodálkozzatok úgy, mintha valami meglepő dolog érne titeket. 13 Sőt, amennyire részesültök Krisztus szenvedésében, annyira örüljétek, hogy az Ő dicsőségének megjelenésekor is ujjongva örülhessetek. 14 Boldogok vagytok, ha gyaláznak titeket Krisztus nevéért, mert a dicsőség Lelke, Isten Lelke megnyugszik rajtatok. 15 Közületek tehát senki se szenvedjen, mint gyilkos, mint tolvaj, mint gonosztevő, vagy mint más dolgába avatkozó. 16 Ha azonban valaki, mint keresztyén szenved, ne szégyenkezzék, hanem dicsőítse Istent ezzel a névvel. 17 Mert itt van az idő, amikor elkezdődik az ítélet Isten háza népén. Ha pedig először rajtunk kezdődik, akkor mi lesz a vége azoknak, akik nem engedelmeskednek Isten evangéliumának? 18 És ha az igaz is alig menekül meg, akkor hova lesz az istentelen és a bűnös? 19 Akik tehát Isten akaratából szenvednek, azok is ajánlják lelküket a hű Teremtőnek, és cselekedjék a jót.

Elemzés

A szeretteim megszólítással egy új egység kezdődik, mely befejező résznek is tekinthető (4,12–5,14). Jelen igeszakasz (4,12–19) az előzőhöz kapcsolódik, hiszen ennek is a szenvedés a fő témája. A 3,14-hez hasonlóan boldognak nevezi a szenvedőket, mert Jézushoz hasonlóan gyalázzák őket (4,14). Az Isten házáról szóló téma (4,17) a 2,7 vershez kapcsolódik. A gyülekezet élethelyzete nem változott. A keresztyéneket továbbra is üldözik Jézus nevéért, a szorongattatás állandósul. Ezt a helyzetet tükrözik az első század végén keletkezett újszövetségi iratok is (Mk 13,13; Jn 15,20–21; ApCsel 9,16; 15,26; Jel 2,3; 3,8). Az előzőkhöz képest az újdonság abban rejlik, hogy a figyelem nem a kívülállók, hanem a hívók sorsa felé fordul, különösen a szenvedés, ill. a hitbeli krízis felé. Ily módon teológiai szempontból tovább

folytatja és elmélyíti a levél központi kérdését. Mindezt a levél intenzív hangvétele tükrözi.³³²

Magyarázat

12. vers: *Szeretteim! A szenvedés tüze miatt, amely megpróbáltatásul támadt közöttetek, ne csodálkozzatok úgy, mintha valami meglepő dolog érne titeket.*

A *szeretteim* megszólítás nemcsak az új levélegység kezdetét jelzi, hanem Isten szeretetének a gyülekezet felé fordulását. A levélíró ismételten hangsúlyozza, hogy a szenvedések ellenére Isten szeretete nem szűnt meg a választottak iránt. A levél bevezető verseihez hasonlóan (1,6–7) a szenvedést *kísértésnek* (πειρασμός) nevezi, mely égető tűzhöz hasonlóan *próbára teszi* a gyülekezet tagjait. Isten időről időre megvizsgálta a hívők állhatatosságát. A próbatételek különböző hatásfokúak lehetnek. A πύρωσις (égés, tűz) metafora arra utal, hogy a szenvedésnek égető ereje volt, olyan, mint az égetőkemence tüze. A hasonlatot gyakran veszi igénybe a Szent Írás, különösen a prófétai és a bölcsességi iratok (Jer 9,6; Zak 13,9; Zsolt 66,10.12; Péld 17,3; 27,21; Sírak 2,3; Jel 3,14). A próbák különböző formát ölthetnek: testi-lelki betegség, külső veszedelem, üldözés, hamis vádaskodás, igazságtalan bánásmód. Ezek a formák a mi életünkben is jelentkezhetnek. Sokszor tesszük fel mi is a kérdést, hogy mi a célja Istennek a szenvedéssel? Levélírónk szándéka az, hogy lelki bátorítást nyújtson a hívő embereknek. Ne szegje kedvüket a súlyos próba, ne csodálkozzanak, ne botránkozzanak meg a kívülről jövő eseményeken. Más szóval: ezek ne *idegenítsék el* (μὴ ξενίῳσθε) őket Isten atyai szeretetétől, és a Jézus Krisztus kegyelmétől. Lelki vigasztalásra volt szükségük, hogy megálljanak a kísértések között. Szívük lecsendesítése végett az író különböző érveket sorol fel. Először biztosítani akarja őket Isten hűsége és szeretete felől. Másodszor arra törekszik, hogy az olvasók a szenvedést ne véletlenszerűnek, hanem Istentől jövő próbának tekintsék.

---

³³² R. Feldmeier: *i. m.* 149.

13. vers: *Sőt, amennyire részesültök Krisztus szenvedésében, annyira örüljete, hogy az Ő dicsőségének megjelenésekor is ujjongva örülhessetek.*

A szenvedés céljára mutat a következő érv is: akik Krisztus nevéért szenvednek, azok *közösségben* (κοινωνέω) vannak Jézussal. Mit jelent ez a kijelentés? A feleletet Pál apostol levelei alapján találjuk meg. Akik Krisztussal szenvednek, az Ő halálában és feltámadásában részesülnek (Fil 3,10; Róm 8,17–22). Más szóval, aki vállalja a szenvedést Krisztusért, nincs egyedül, mert vigasztalást nyer Tőle (2Kor 1,5–7). A hívő ember így módon nemcsak értelmileg ismeri meg *Krisztus szenvedését* (πάθημα τοῦ Χριστοῦ), hanem sorsközösséget vállal vele. Ez nemcsak egy lelki, misztikus, hanem egzisztenciális közösség. A szinoptikus evangéliumok ezt Krisztus követésének nevezik (Mk 8,34–38). Krisztus követésének motívumát a mi levelünk is felhasználja a 2,21–25 igeszakaszban.

Az apostol tovább mélyíti a szenvedés értelmét: aki a jelenben Krisztus nevéért szenved, *örömrre* fordul szomorúsága, amikor a fel-emeltetett Krisztus megjelenik dicsőségében (1,6–8).³³³ Az író annyira bízik ebben a reménységben, hogy *örvendezésre* szólítja fel őket (χαίρετε).³³⁴ A Krisztussal való sorsközösség olyan reménységet ébreszt a keresztyének szívében, hogy a mostani szorongatások és megaláztatások között is tudnak örvendezni. Ez az öröm abból az ígéretből táplálkozik, hogy a jövőben Jézus Krisztussal együtt elnyerik Istentől a dicsőség örökségét (1,3–8; 5,1; Ef 1,18). Jézus megaláztatásának és felemeltetésének a példája, mint egy árnyék előre vetíti az ő jövőbeni dicsőségét is. A keresztyén ember hit által megtapasztalja, hogy Isten az ő életében is munkálja az üdvösséget.³³⁵ A próbatétel értelme azok szeme előtt villan fel, akik a Szent Lélek ajándékában részesülnek (4,14). Isten Lelke által a szenvedések között is megérzik

---

³³³ R. Bultmann: ἀγαλλιάω címszó. In: *TWNT* I., 18–20; H. Conzelmann, χαίρω címszó. In: *TWNT* IX., 350–362.; J. Schniewind: Die Freude im Neuen Testament. In: *Nachgelassene Reden und Aufsätze*. Berlin 1952, 72–80; H. Millauer: *Leiden als Gnade. Eine traditionsgeschichtliche Untersuchung zur Leidenstheologie des ersten Petrusbriefes*. EHS 56. Frankfurt a. M. 1976.

³³⁴ A χαίρετε ige imperativusban!

³³⁵ Ed. Schweizer: *i. m.* 87.

az eljövendő öröm előízét.³³⁶ Az őskeresztyén gyülekezet körében az eljövendő dicsőség öröme olyan bizonyos volt, hogy valóságos változást hozott életükben. Megtanulták azt, hogy más szemmel nézzék a világot, más mércével mérjék tapasztalataikat. Valósággá vált életükben Jézus ígérete: „boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket... örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok bőséges lesz a mennyekben, hiszen így üldözték a prófétákat is, akik előttetek éltek” (Mt 5,11–12). A fenti bátorításból merítenek erőt ahhoz, hogy a szenvedések között állhatatosak maradjanak a hitben (1Thessz 3,2–6).

14. vers: *Boldogok vagytok, ha gyaláznak titeket Krisztus nevéért, mert a dicsőség Lelke, Isten Lelke megnyugszik rajtatok.*

A vers nemcsak megismétli, hanem egyben megalapozza és tartalmilag kibővíti az előző kijelentést azáltal, hogy boldognak nevezi Jézus megbélyegzett követőit.³³⁷ Péter első levele a Hegyi Beszédből meríti a boldogmondást, mely az apostoli levélben is egy jövőre tekintő ígéretet jelent.³³⁸ A boldogmondás megerősíti azt a reménységet, amely a Jézussal való sorsközösségből táplálkozik. A Krisztus nevéért elszenvedett *gyalázás* (ὀνειδίζω) arra a társadalmi kirekesztésre utal, amelyről a levél a 3,14 versben számol be: az igazságért való szenvedés méltánytalan bánásmód, fenyegetések, szidalmazások. Ez az élethelyzet nem változott. Bár nem volt szervezett keresztyénüldözés, de alkalmi feljelentés alapján elítélhették Jézus követőit, sőt halálbüntetéssel sújthatták őket, ha szilárdan ragaszkodtak hitükhöz.³³⁹ Az író a boldogmondást Ézsaiás könyvéből merített idézettel támasztja alá: „*mert a dicsőség lelke, Isten Lelke megnyugszik rajtatok*”. Isten Lelkének ajándékát ígéri a gyülekezet tagjainak. Jézus Krisztus Atyja nem hagyja magára a választott népet (1,3–8). Hatalma által megőrzi őket az üdvösségre. Isten Lelke, aki szenvedése és kereszthalála után megelevenítette Krisztust (3,18), most a szenvedő keresztyéneken fog

---

³³⁶ L. Goppelt: *i. m.* 297–299. Uő: Exkurs: Freude über das Leiden um Christi willen-Herkunft der Vorstellung, *i. m.* 299–304.

³³⁷ R. Feldmeier: *i. m.* 150.

³³⁸ Metzner, R.: *Die Rezeption des Matthäusevangeliums im 1 Petrusbrief, Studien zum traditionsgeschichtlichen und theologischen Einfluß des 1. Evangeliums auf den 1 Petrusbrief.* WUNT II/74. Tübingen 1995.

³³⁹ Ifj. Plinius levelei, X. 96. 2–3.

megnyugodni. A levélíró Ézsaiás próféciáját a kis-ázsiai gyülekezet életére alkalmazta azáltal, hogy három kisebb módosítást eszközölt a szövegben. Először jelen idejűvé változtatta a jövő időben álló *megnyugszik* igét. Másodszer a *rajtatok* (ἐφ' ὑμᾶς) névmás betoldása által a keresztyénekre vonatkoztatta a Messiásra néző ígéteret. Harmadszor a *dicsőség* (τῆς δόξης) szó segítségével rámutatott Krisztus dicsőségére, melyet szenvedése után elnyert az Atyától (1,11; 2,20–21). A Szent Lélek ajándéka mintegy zálogát képezi az eljövendő isteni dicsőségnek (2Kor 1,22; Róm 8,23). Eduard Schweizer szerint mindez a Szent Lélek dinamikus működését példázza, aki újra meg újra megnyugszik az embereken úgy, amint a kijelentés sátora előtt a Mózesen levő lélek a hetven vénre szállott (4Móz 11,24–30).³⁴⁰

15. vers: *Közületek tehát senki se szenvedjen mint gyilkos, mint tolvaj, mint gonosztevő, vagy mint más dolgába avatkozó.*

A szerző visszatér arra a figyelmeztetésre, mellyel a rabszolgákat (2,20) intette (vö. 3,15). Isten dicsőségében csak azok fognak részesülni, akik Krisztus nevéért *szenvednek* (πάσχω).³⁴¹ Ezzel szemben azok, akik emberölésért, lopásért vagy más *gonosz cselekedetért*³⁴² viselik büntetésüket, nem tarthatnak igényt erre az ajándékra, mivel nem alaptalanul, hanem saját hibáik miatt szenvednek. Az ókori társadalomban a gyilkosokat, a betörőket és más gonosztevőket a rendőrség előállította és legtöbbször halálra ítélték őket. Ezért inti a levélíró a kis-ázsiai hívőket, hogy jobb jót, mint gonoszt cselekedve szenvedni (3,17). De mit jelent az a figyelmeztetés, hogy *ne avatkozzanak más dolgaiba*? A görög ἀλλοτριεπίσκοπος kifejezés egyedül itt fordul elő az Újszövetségben.³⁴³ Jelentését a magyarázók a profán előfordulások alapján kívánták tisztázni (Epiktétosz, *Dissertationes* III.

³⁴⁰ Ed. Schweizer: *i. m.* 87.

³⁴¹ W. Michaelis: πάσχω címszó. In: *TWNT* V., 903.

³⁴² A κακοποιός szót Tertulianus és Cyprianus egyházatyák a *melficus* latin szóval fordították, ami csalót, varázslót is jelenthet. Ezért egyes középkori és modern írásmagyarázók ezt a jelentést képviselik (pl. a New English Bible. 1970). Mivel a levélben a kifejezés jogi és etikai összefüggésben fordul elő, nem indokolt ez a megoldás. ld. J. B. Bauer: *Aut maleficus aut alieni speculator* (1Pt 4, 15). *BZ NF* 22 (1978). 109–115.

³⁴³ H. W. Beyer: ἐπισκέπτομαι címszó. In: *TWNT* II., 617–619.

22/97). Epiktétosz sztoikus bölcsele a cinikus filozófusokat veszi védelmébe, akiket azzal vádoltak, hogy illetéktelenül *figyelték* (ἐπισκοπέω) mások (τὰ ἀλλότρια) dolgait és ítélkeztek felettük. Erre utal a 4,3 versben olvasható bűnkatalógus. Megtérésük előtt a keresztyének is a pogány szokásokat követték. Ezt az életformát elhagyták és Isten akarata szerint éltek. (4,4). A kívülállók később is azzal vádolták őket, hogy részeges és parázna életet folytatnak. A vádaskodások oka a valóságban az volt, hogy nem vettek részt a pogány ünnepeken rendezett tivornyákon és az áldozatok bemutatásán (4,3–4). A *mások dolgaiba való beavatkozást* sokféle formában fordították az írásmagyarázók: *kapzsiság* (Vulgata), *akik mások vagyonára dhítoznak* (Kálvin)³⁴⁴, *aki más tisztségviselő hatáskörébe avatkozik* (Luther)³⁴⁵, *vallási zelóták* (H. Gunkel)³⁴⁶, *lázadók* (Deissmann)³⁴⁷, *feljelentők vagy orgazdák* (W. Bauer, B. Aland).³⁴⁸ Mi elfogadjuk a revideált protestáns új fordítás (2014)³⁴⁹ javaslatát: *magát más dolgaiba ártó*, mely közel áll Luther fordításához. Az író a vétkeket a bűnök súlyossága szempontjából csökkenő sorrendbe állította.³⁵⁰

16. vers: *Ha azonban valaki mint keresztyén szenved, ne szégyenkezzék, hanem dicsőítse Istent ezzel a névvel.*

A keresztyén név (Χριστιανός) legkorábbi előfordulásáról van itt szó. Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv szerint a szíriai Anthiokiában nevezték először *keresztyénnek* Jézus Krisztus követőit (11,26.28). Ezt a megjelölést hamar átvették a tanítványok és magukra alkalmazták (Did 12,5; IgnEph 11,2; IgnRom 3,2; Tacitus Anales

³⁴⁴ Kálvin J.: *A Katolikus levelek magyarázata. Péter első levele*. Budapest 2013, 118.

³⁴⁵ *Einer, der in ein fremdes Amt eingreift.*

³⁴⁶ H. Gunkel: Der erste Brief des Petrus. In: W. Bousset und W. Heitmüller: *Die Schriften des Neuen Testaments* III. Göttingen 1917, 248–292.

³⁴⁷ A. Deissmann: *Neue Bibelstudien*. Marburg 1897, 51.

³⁴⁸ W. Bauer, B. Aland: *Griechisch–Deutsches Wörterbuch*. 6. Aufl. Berlin 1988.

³⁴⁹ Mely megfelel a Györkösy, Kapitánffy, Tegyei: *Ógörög–magyar nagyszótár* magyarázatának.

³⁵⁰ J. H. Elliot: *1Peter. A New Translation with Introduction and Commentary*. AB 37B. New York 2000, 783.

XV, 44; Suetonius, Császárok élete 16,2; if. Plinius levelei X. 96,1–3). Az azonosítás mellett a keresztyén név megbélyegzést, társadalmi ki-rekesztést, bizonytalan jogi státust is jelentett. Az előző versek (4,12) utaltak arra, hogy a kezdődő keresztyén üldözés idején sokan elbuk-tak, elfordultak a hittől, mert állhatatlanok voltak (Mk 4,17).

A versben az író arra bátorítja a kis-ázsiai gyülekezetek tagjait, hogy *ne szégyeljük* (μὴ αἰσχυνέσθω) hitüket, keresztyén azonosságukat. Ne méltatlankodjanak, ha Krisztus nevéért kell szenvedniük, inkább tekintsék azt nyereségnek, Isten kegyelme jelének.³⁵¹ A keresztyén név azt jelenti, hogy Jézus Krisztus nem hagyja őket magukra, megerősíti őket a Szent Lélek adományával, hogy reménykedjenek Isten kegyelmében, megbocsátásában (1,13), és az eljövendő dicsőség örökségében (1,4.8; 4,14). A hívő ember ezért nem szégyenkezve, hanem hálaadással viseli a keresztyén nevet, mint tiszteletbeli megnevezést, mert ez adja életének értelmét, és ez nyújt vigasztalást neki a szenvedések között.³⁵² Ezért dicsőíti Istent ezzel a névvel.

17. vers: *Mert itt van az idő, amikor elkezdődik az ítélet Isten háza népén. Ha pedig először rajtunk kezdődik, akkor mi lesz a vége azoknak, akik nem engedelmeskednek Isten evangéliumának?*

A szerző, amikor figyelmét az *ítélet* (τὸ κρίμα) felé fordítja, a szenvedés értelmére utal.³⁵³

Az előző fejezetekben az író úgy hivatkozott az utolsó ítéletre, mint egy jövő idejű eseményre (1,17; 2,23; 4,5). A mi versünkben azt állítja, hogy az isteni igazságtétel *elkezdődött*. Erre utal a καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι állítás. A καιρὸς szó az Isten által meghatározott időt jelenti az Újszövetségben.³⁵⁴ Isten a választott nép üdvösségét előre meghatározott terve szerint munkálja. Ő jelöli ki azokat az időpontokat, amelyek alkalmasak a megváltás, ill. a beteljesedés eseményére. A szerző állítása szerint a szenvedések által már elkezdődött az ítélet Isten háza népén (2,5.9). Ezáltal üdvörténeti összefüggésbe helyezi a gyülekezetre nehezedő megpróbáltatásokat. L. Goppelt szerint a keresztyének szenvedése nemcsak Isten kegyelmének és a Krisztussal való közösségnek a jele,

---

³⁵¹ Kálvin J.: *i. m.* 118.

³⁵² Ed. Schweizer: *i. m.* 88–89.

³⁵³ F. Büchsel: κρίνω, κρίμα címszó. In: *TWNT* III., 943 skk.

³⁵⁴ G. Delling: καιρός címszó. In: *TWNT* III., 456 skk.

hanem a régi ember megítélésének is.³⁵⁵ A gondolat, hogy az ítélet Isten háza népén kezdődik a prófétai irodalomból származik (Ez 9,6; Jer 25,29). Az író sajátosan átformálta ezt az ószövetségi képet. Értelmezése szerint az ítélet nem megsemmisítést jelent, hanem próbatételt. A képet az apokaliptikus zsidóság is felhasználta, oly módon, hogy a jelen csapásait az ítélet előjelének tekintette (Mk 13,3–8; Salamon Zsoltára 7,10). A mi levelünk abban különbözik az apokaliptikus zsidóság történelemszemléletétől, hogy a jelen szenvedései alapján nem akar következtetni a végidők menetrendjére. Célja az volt, hogy rámutasson a keresztyén egyház eszkatologikus szemléletére, vagyis arra, hogy az utolsó idő elkezdődött életükben (1,11–13).³⁵⁶ A második szándék hasonló volt: figyelmeztetni kívánta a címzetteket, hogy a gyülekezet próbatétele után a a hitetlenek megítélése következik. A prófécia iránya: a kisebbről a nagyobbra mutatni. A pogányok feletti ítélet súlyát nem színezi ki úgy az apokaliptikus irodalomból merített motívumokkal, mint a Jelenések könyve (6,15–17). Ez azt jelenti, hogy szándéka nem az elretentés, hanem a figyelmeztetés volt.

18. vers: *És ha az igaz is alig menekül meg, akkor hova lesz az istentelen és a bűnös?*

A 18. versből csupán annyit tudunk meg, hogy a gyülekezet már a jelenben meg fog *szabadulni* (σώζεται).³⁵⁷ A hitetlenek sorsára nézve azt mondja, hogy felettük az ítélet az utolsó időben, azaz a jövőben következik be. Az író a Példabeszédek könyvéből kölcsönzi a bölcsességmondást: „Bizony az igaz is elnyeri jutalmát a földön, hát még a bűnös és vétkes ember” (11,31). A szerző nem akarja megingatni a gyülekezet üdvösségre tekintő reménységét (vö. 4,1–6 magyarázatával). Az *igaz ember* (δίκαιος) azonban tudja, hogy az üdvösséget nem saját jó cselekedetei alapján, hanem Isten kegyelméből nyeri el (5,6). Ezért megalázza magát Isten színe előtt és dicséri az Ő nevét. Ed. Schweizer véleménye szerint: „Ha mi tudni vélnénk az ítélet kimene-

---

³⁵⁵ L. Goppelt: *i. m.* 310.

³⁵⁶ M. Reiser: Die Eschatologie des 1 Petrusbriefes. In: H. J. Klauck (Hg): *Weltgericht und Weltvollendung. Zukunftsbilder in Neuen Testament*. Freiburg 1994, 164–181. Hivatkozás R. Feldmeier: *i. m.* 152, 568. lábjegyzet alapján.

³⁵⁷ A σώζω ige jelen idejű szenvedő módban, a φαίνομαι / *megjelenni* jövő időben van (medium).

telét, akkor Isten fölé emelnénk magunkat. Ha pedig azt is tudni vél-nénk, hogy Isten minket meg fog jutalmazni, a hitetleneket pedig megbüntetni, akkor Jézus tanításától távolodnák el.”³⁵⁸ A gyülekezet arra a bizonyosságra támaszkodik, hogy Isten segítséget nyújt válasz-tottainak a szenvedések elhordozására, ezért Szent Lelke által az üldö-zések tüzeiben megerősíti őket. A harag napja előtt a pogányoknak még hirdetik az evangéliumot, és lehetőséget kapnak a Jézus Krisztus-ról szóló üzenet elfogadására.

19. vers: *Akik tehát Isten akaratából szenvednek, azok is ajánlják lelküket a hű Teremtőnek, és cselekedjék a jót.*

A záró vers arra buzdítja a címzetteket, hogy akik *Isten akarat*a (θέλημα τοῦ θεοῦ) szerint szenvednek, ajánlják lelküket a Teremtő ke-zébe. Az intelleum – összefoglalva az előbbieket – kiemeli azt, hogy a gyülekezet életében a nyomorúságok nem esetlegesen, hanem Isten üdvözítő terve szerint következnek be. Emberi szemmel nézve úgy tűnhet, hogy a tanítványokat ért méltánytalanságok, igazságtalan eljárások a hitetlenek szeszélyes megnyilvánulásai voltak. Ezt a gondola-tot a szerző a következő részben is kifejti. (5,7). A felszólítás a szen-vedéstörténetre emlékeztet. Lukács leírása szerint Jézus halála előtt ezt mondta: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet” (Lk 23,46). A Zsoltárokból származó kijelentés (Zsolt 31,6) a Teremtő Istenbe vetett bizodalom kifejezése. A kegyes ember úgy helyezi lelkét Isten kezébe, mint egy megőrzésre szánt ékszert egy megbízható ember kincsesládájába (1Tim 6,20).

Az Újszövetség csak itt használja a κτίστης (*Teremtő*)³⁵⁹ kifejezést, mely a hellenista zsidóság irodalmából származik (Sírák 24,8; 2Makk 1,24; 7,23; 4Makk 5,25; 11,5; Philo SpecLeg 1,30). Más újszövetségi levélben körülírott formában találkozunk a fogalommal (Róm 1,25; 4,17). A Kolossei és az Efézusi levélben a szó az új ember teremtőjét jelenti (Kol 3,10; Ef 3,9). A Hegyi Beszédben Jézus a teremtő gon-doskodásáról tesz bizonyosságot és óvja az embert az aggodalmaskodás-tól (Mt 6,23–34; Lk 12,22–31). A hívő ember azért bízhatja rá életét Isten kezére, mert nemcsak életének teremtője, hanem *hűség*es (πιστός) szövetséges társa is (1,5; 5,10). A Teremtő hűsége azt jelenti,

³⁵⁸ Ed. Schweizer: *i. m.* 88.

³⁵⁹ W. Foerster: κτίζω címszó. In: *TWNT* III., 1017.

hogy Isten nem változtatja meg üdvözítő akaratát (Róm 3,3; 15,8). Nem hagyja cserben az elhívottakat. Ígérete szerint mindenkor körülveszi a gyülekezetet szeretetével, és mindent megcselekszik, ami üdvösségükre való (1Thessz 5,24; Ef 3,20). A levél első fejezetében a szerző már beszélt Isten hűségéről (1,20), amellyel a teremtés előtt kiválasztotta a gyülekezetet, és megőrzi őket az idők végéig. A hívők úgy hívhatják segítségül, mint a Jézus Krisztus Atyját (1,5), olyan bizalommal imádkozhatnak hozzá, mint az Atyához (1,17). Mivel a szenvedések között megtapasztalták, hogy még az életveszélyben is megőrzi őket, ezért rábízhatják életüket, lelküket az Ő hűségére.³⁶⁰ Az utolsó intelem a jó cselekvésére vonatkozik (vö. 2,20–21 magyarázatával).

5,1–5: Befejező intelmek (presbitereknek és fiataloknak)

Fordítás

1 A közöttetek levő presbitereket tehát kérem én, a presbitertárs és Krisztus szenvedésének a tanúja, valamint eljövendő dicsőségének is részese: 2 legeltessétek Isten közöttetek levő nyáját, ne kényszerből, hanem önként, ne nyereszkezésből, hanem készségesen. 3 Ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak. 4 És amikor megjelenik a főpásztor, elnyeritek a dicsőség hervadhatatlan koszorúját. 5 Ugyanúgy, ti is, ifjabbak, engedelmeskedjete az idősebbeknek, egymás iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak, mert Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.

Elemzés

A fenti intelmek nem a rendeknek szólnak, mint a 2,12–3,7 levél-egység buzdításai, hanem a vezetőkhez és az ifjabbakhoz. Amíg az előző szakaszban (4,10–11) a karizmatikus gyülekezeti szerkezet elemei domináltak, most az intézményes vezetés ismertetőjegyei jelennek meg. A megszólítás és a szerző személyes jellemzése után hagyományos útmutatás következik, amely háromszoros szembeállítás segítségével mutatja be a gyülekezeti vezetés feladatát (2–3. v.). A 4. v. a Jó

---

³⁶⁰ L. Goppelt: *i. m.* 317.

pásztor végső megjelenését idézi. Az utolsó vers a gyülekezet fiatalabb tagjait szólítja fel a presbiterek iránti engedelmességre. Az egyház többi tagját arra kéri, hogy legyenek alázatosak az egymással való kapcsolatban (5. v.).

Az igeszakasz bepillantást nyújt abba a folyamatba, amely az őskeresztény egyházban a második és a harmadik nemzedék életében zajlott le. Az apostolok halála után az első század végén hatalmi úr keletkezett a gyülekezetekben. Az első század végén született újszövetségi iratok (Pásztori levelek, katolikus levelek, Jelenések könyve), ill. a második század elején írott nem kanonikus iratok (Kelemen első levele, Didaché, Ignatius levele) arról számolnak be, hogy zavargások támadtak a helyi egyházakban. A rend, az igaz tanítás és az egység megőrzése érdekében szükség volt olyan tekintélyes vezetőkre, akik fel tudták venni a harcot a tévtanítókkal (2Pt 2; Júdás levele; Jel 2). Péter első levele arról tanúskodik, hogy az apostoli iratok szerzői miként erősítették meg a vezetők tekintélyét, milyen teológiai érvekkel támasztották alá a vezetők iránti engedelmesség szükségességét.

Magyarázat

1. vers: *A közöttetek levő presbitereket tehát kérem én, a presbitertárs és Krisztus szenvedésének a tanúja, valamint eljövendő dicsőségének is részese.*

A παρακαλέω (*kérlek titeket*) felszólítással a szerző másodszor fordul személyesen a gyülekezethez. Figyelemre méltó, hogy nem mint apostol, hanem mint *presbitertárs* (συμπρεσβύτερος) szólítja meg a gyülekezet elöljáróit, akiket presbitereknek nevez.³⁶¹ Ez arra utal, hogy a szerző vezetői tisztséget töltött be az első század végi egyházban.³⁶² Nem apostoli tekintéllyel, hanem mint velük egyenragú fél fogalmazza meg utasításait a pásztori feladatról.

---

³⁶¹ A συμπρεσβύτερος kifejezés csak itt fordul elő a görög nyelvű irodalomban. Valószínű, hogy a szerző alkotása volt, aki szívesen képzett szavakat a σύν /-val, -vel /prepozícióval (3,7; 3,13).

³⁶² P. Stuhlmacher: *Biblische Theologie des Neuen Testaments*. Göttingen 1999, Bd. 2., 79.

Kik voltak a presbíterek és milyen szerepet töltöttek be az egyház életében? Általános értelemben a πρεσβύτερος kifejezés idős embert jelent. Egyes magyarázók véleménye szerint a szó nem egy vezető csoportot, hanem a gyülekezet idős tagjait jelentette.³⁶³ Ez a feltevés nem helytálló, mert e szakaszban nem általános, hanem konkrét kérdésekről van szó. A presbíter kifejezés, mint tisztség ószövetségi eredetű (2Móz 24,1–11; 4Móz 11,16–30). A vének közössége bírói, politikai funkciót töltött be az egyes helységekben a honfoglalás után.³⁶⁴ Az egyházban a presbíterek gyülekezeti szolgálatot láttak el (ApCsel 14,23; 20,17–35; Tit 1,5). Megbízásuk hasonló volt az *előljárók* (προϊστάμενοι) feladatához, akik az istentiszteletek rendjére ügyeltek, valamint lelkigondozói és diakóniai teendőket láttak el (1Thessz 5,12–14; Róm 12,8). Ez azt jelenti, hogy a levélírás idején a karizmatikus (4,10–12) és a megbízott tisztségviselők egymás mellett szolgáltak, akik egy bizonyos rendszabály alapján láttak el vezetői teendőket.³⁶⁵ A Filippi levél *pöspöknek* (felvigyázónak) és *diakónusnak nevezi az előljárókat* (Fil 1,1). Ez jelzi, hogy a püspöki tisztség még nem volt kialakulva abban a formában, ahogy a pásztori levelek számolnak be róla (1Tim 3,2; Tit 1,7).

A megszólításban a szerző még azt mondja magáról, hogy *Jézus szenvedésének a tanúja* (μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων).³⁶⁶ Egyes írásmagyarázók szerint (W. Michaelis, De Zwann, Feine-Behm, Schneider, Selwyn, Balla Péter)³⁶⁷ ez a kijelentés Péter szerzőségét igazolja. Ez az állítás nem helytálló, mert amikor a levélíró Jézus kereszthaláláról beszél, nem saját emlékeire hivatkozik, hanem az összegyülekezet hagyományára (2,22–25). Jézus mondásait a szinoptikus

---

³⁶³ A. Schlatter: *Petrus und Paulus nach der ersten Petrusbrief*. Stuttgart. 1937. 161.; W. C. van Unnik: De eerste Brief van Petrus. De Brief van Judas. De tweede Brief van Petrus. In: J. A. van der Hake: *Commentaar op de Heilige Schrift*. Amsterdam 1956, 1186–1197, 1205–1208.

³⁶⁴ G. Bornkamm: πρέσβυς, πρεσβύτερος címszó. In: *TWNT* VI. 666; L. Coenen: *Presbíter* címszó, 1005; Kozma Zs.: Szolgálat és hatalom (kormányzás a magyar református egyházban), in: Fazakas S., Ferencz Á. (szerk): *Krisztusért járva követségben*. FS. Bölskei Gusztáv. Debrecen 2012, 429–431.

³⁶⁵ Ed. Schweizer: *i. m.* 91.

³⁶⁶ H. Stratmann: μάρτυς címszó. In: *TWNT* IV., 499; W. Michaelis: πάσχω címszó. In *TWNT* V., 934.

³⁶⁷ Ld. az irodalomtörténeti bevezetőt a levél szerzőségéről.

evangéliumok feljegyzése szerint idézi (2,12 – Mt 5,16; 3,9 – Lk 6,28; 4,14 – Mt 5,10). A *Jézus szenvedéséről szóló tanúság* nem szemtanúságot, hanem a Krisztus szenvedésében való részvételt, a sorsközösség vállalását jelenti. Ebben az értelemben mondja, hogy *részesen az eljövendő dicsőségnek* (4,12–15). H. Stratmann szerint a *tanúság* kifejezés nem mártírológiai, hanem missziói jelentésű.³⁶⁸ A levélben Jézus Krisztusról és az Ő szenvedéséről tesz tanúságot (nem a feltámadásáról), valamint arról a szorongatattásról, melyet Krisztus követőihez hasonlóan az egyház ügyéért vállalt (2,19; 4,14 skk.).

2. vers: *legeltessétek Isten közöttetek levő nyáját (vigyázatok arra)*³⁶⁹, *ne kényszerből, hanem önként, ne nyereszkedésből, hanem készségesen.*

A presbiterek feladata Isten nyájának legeltetése volt. Az *Isten nyája* (ποιμνιον τοῦ θεοῦ) kifejezéssel a szerző egy új képet vezet be a gyülekezet jelölésére. A 2,5.9. versekben a *lelki háznak* (οἶκος πνευματικὸς), ill. *szent népnek* (ἔθνος ἅγιον) nevezte az egyházat. Az Isten nyája kifejezés a prófétai, ill. a bölcsesség-irodalomból származik (Ézs 40,11; Jer 13,17; 40,11; Ez 43,2 skk.; Zak 11,6; Zsolt 79,13). Az Ószövetségben a kép az Isten népe gondolatához tartozik.³⁷⁰ A nyáját Isten hívja el és Ő is vezeti. Az Újszövetség Jézus Krisztus gyülekezetét nevezi nyájnak (Lk 12,32; Jn 10,16; 21,15–17; Mt 18,12–14). A presbiterek azt a megbízatást kapták, hogy gyűjtsék össze a nyáját, vezessék és védelmezzék, ill. *vigyázzanak fel rá*

---

³⁶⁸ H. Stratmann: *i. m.* 499; M. H. Bolkestein: *i. m.* 174.

³⁶⁹ A pÚF (2008. 2014) kihagyja a szövegből a *vigyázatok arra* felszólítást, mert egyes kéziratok kihagyják az ἐπισκοποῦντες szót (8 B 33 1175 1611). A 28. Nestle–Aland kiadás azonban beemeli a főszövegbe a következő kéziratok alapján: P⁷², A L P. Eredetileg a szöveg része volt, de egyházi megfontolásból mellőzték, mert a presbiteri tisztségnek nem akartak püspöki feladatot tulajdonítani. Mivel az 1Pt 2,25 v. szerint a pásztori és a felvigyázói szolgálat össze volt kötve, ezért indokolt a felvigyázni melléknévi igenév olvasata. Ld. B. M. Metzger: *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. Peabody 2001, 625. A RevK így ülteti át: *gondot viselvén arra*; Vulgata: *providentes*; Luther: *achtet auf sie*; Masznyik E.: *vigyázatok arra*.

³⁷⁰ Ch Wolff: Christ und die Welt im 1. Petrusbrief. In: *ThLZ* 100 (1975), 333–342.

(ἐπισκοποῦντες). Feladatuk tehát a pásztori és a felvigyázói szolgálat volt. Egyes kéziratok (Sinai, Vatikáni) kihagyták a felvigyázva melléknévi igenevet,³⁷¹ mert az a püspöki tisztség szerepkörébe tartozott, és nem akarták laikus vezetőkre ruházni. A kifejezésnek itt nincs hivatalos kicsengése, tehát nem a püspöki tisztségre utal.³⁷² Ezért nem sérti annak hatáskörét. Mivel a 2,25 versben a pásztori és a felvigyázói feladat összhangban van egymással, ezért a többi kézirat (P52 Alexandriai stb.) megtartotta az eredeti olvasatot. Ez azt jelenti, hogy az apostolok mellett a presbiterek az egyház felelős elöljárói voltak. Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben gyakran találkozunk ezzel a tisztséggel (11,30; 14,23; 15,2.4.6. 22; 16,4; 21,18). Az egyházi vezetők közül Péter első levele csupán a presbiteri tisztségről tesz kifejezetten említést.

A következő intelem a feladat ellátási módjára vonatkozik. Az író három antitézis segítségével fejt ki utasításait.

a) A pásztori szolgálatot *ne kényszerűségből* (μὴ ἀναγκαστῶς), hanem önként (ἐκουσίως), ne sóhajtozva, hanem örömmel lássák el (Zsid 13,17). Bizonyára már abban az időben is voltak olyan férfiak, akik a presbiteri tisztséget mások unszolására vállalták el. Kálvin szerint az intelem azért indokolt, mert ha valamit kényszerűségből végzünk, akkor csak immel-ámmal és tunyán haladunk a munkában.³⁷³

b) A második intelem a következő: *ne nyereszkedésből* (μὴ δὲ αἰσχροκερδῶς), hanem készségesen (προθύμως) szolgáljanak. Az utasítás háttérében az anyagi kísértés állott. Valószínű, hogy a presbiterek bizonyos honoráriumot kaptak. A szolgálat elvállalásakor a jelöltek közül némelyek a pénzügyi előnyöket méltányolták. Ezért mondja a szerző, hogy az önkéntesség elve vezesse őket és ne a nyereszkedés. Az önzetlenség gyakorlására a Pásztori levelek is figyelmeztetik a tisztségviselőket (1Tim 3,3.8; Tit 1,7; Didaché 15,1). Péter első levele arra inti a presbitereket, hogy a szolgálat elvállalása alkalmával ne külső, hanem belső, lelki motiváció vezérelje őket. Isten nyájának az ügye kívánja azt, hogy készségesen lássák el a megbízatást.³⁷⁴

---

³⁷¹ Vö. a 375. lábjegyzettel.

³⁷² N. Brox: *i. m.* 230.

³⁷³ Kálvin J.: *i. m.* 124.

³⁷⁴ N. Brox: *i. m.* 231.

3. vers: *ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak*

c) A harmadik intellem: *ne uralkodjanak a gyülekezet tagjain* (μηδ' ὡς κατακυριεύοντες), hanem *legyenek példaképei (a szolgálatban)*. Ez az utasítás nem az anyagiakról, hanem a hatalomról szól.³⁷⁵ A vezető tisztség bizonyos hatalmat biztosít a közösség tagjai felett. Ezt a hatalmat csak Jézus példája szerint szabad gyakorolni, aki azt mondta a tanítványainak, hogy „aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki (rab)szolgája” (Mk 10,44). A presbiterek nem a főpásztor helyettesei, hanem Jézus Krisztus szolgái, az Ő képviselői. A szolgálatra kaptak megbízatást és nem az uralkodásra a *rájuk bízottak* (τῶν κληρῶν) felett. A κληρὸς szó jelen esetben a nyáj szinonimája. A magyar köznyelv a klérus szót a római katolikus papi rend jelölésére használja. Eredetileg sorsvetés által elnyert osztályrészt, örökséget jelölt, a vers értelmében az egyes presbiterekre bízott gyülekezetet, ill. körzetet (presbiteri körzet).

Feladatuk betöltésével Jézus Krisztus pásztori és felvigyázói szolgálatára kell utalniuk (2,25). Ily módon lehetnek *példaképek* (τύποι) a gyülekezet előtt (Fil 3,17; 1Thessz 1,7; 1Tim 4,12; Tit 2,7).³⁷⁶ L. Goppelt rámutat arra, hogy a τύπος nem egy eszménykép, hanem olyan példakép, melynek formáját és tartalmát Isten határozza meg. A példakép azt ábrázolja ki, amit az Ige mond, és az Igéhez hasonlóan csak hit által válik hatékonnyá. Az Ige a példaképhez hasonlóan egy olyan valóságról tesz bizonyosságot, amely hitet ébreszt, és csak hit által ragadható meg. A keresztyén ember élete csak akkor válhat példává, ha azt az Ige határozza meg.³⁷⁷

A presbiteri tisztség betöltésének módja összhangban van azzal az intellemmel, melyet az író a 3,7 v.-ben a férjekhez és a 3,16 v.-ben az egész gyülekezethez intézett. Az előljárók legyenek megértőek, szelídek és tisztelettudóak. Elsősorban mondjanak le a főnökszerepről és legyenek szolidárisak a rájuk bízottakkal. Ily módon mutathatják meg a sajátos keresztyén viselkedési formát a gyülekezet és a kívülállók előtt. A vers szövegkörnyezete (5,15) arra utal, hogy a levélíró közös-

---

³⁷⁵ R. Feldmeier: *i. m.* 157.

³⁷⁶ L. Goppelt: τύπος címszó. In: *TWNT* VIII., 249 skk.

³⁷⁷ L. Goppelt: *i. m.* 249–250.

ségvállaló, együttérző magatartásával példát akart mutatni a presbiter-társaknak.

4. vers: *És amikor megjelenik a főpásztor, elnyeritek a dicsőség hervadhatatlan koszorúját.*

A *megjelenik* (φανερωθέντος) szó Jézus Krisztus epifániájára utal. A parúzia alkalmával a feltámadott Krisztus kilép abból a rejtettségből, melyben eddig tartózkodott. Az író az őskeresztyén hagyományból merített formulával tesz bizonyosságot Jézus visszajöveteléről (Kol 3,4; 1Jn 2,28; 3,2). Az utolsó időre vonatkozó tanítása hasonló a Kolossei levél felfogásához, melyben találkozik az idő és tér kategóriája.³⁷⁸ A végső beteljesedéstől a keresztyéneket nemcsak térbeli, hanem időbeli távolság is elválasztja. A φανερώω (megjelenik) szó az apokaliptikus irodalom szókincséből származik.³⁷⁹ Jézus első megjelenéséről a levél első fejezetében olvasunk (1,20). Mind az első, mind a második eljövétel Isten üdvterve alapján történik. A kettő között egy bizonyos idő, egy intervallum húzódik, ez azonban nem lehet hosszú idő (1,20). A második eljövétel alkalmával Jézus Krisztus nem szolgai formában (Fil 2,5), hanem dicsőségben fog megjelenni, mégpedig a *főpásztor* (ἀρχιποίμενος) alakjában. A kifejezés az Újszövetségben csak itt, ill. a Zsidókhöz írott levél 13,20. versében fordul elő.³⁸⁰

Az összetett szó első tagja, az ἀρχή az eljövendő Krisztus hatalmára utal, de egyben azt is kifejezi, hogy Jézus minden kezdet meghatározója.³⁸¹ Jézus nemcsak minden pásztor feje, hanem Ő a Jó pásztor, aki életét adta a juhokért (Jn 10,11 skk.; Zsid 13,20). A presbiterek a főpásztornak tartoznak felelősséggel, és szintén az Ő kezéből veszik át szolgálatuk jutalmát, a *dicsőség hervadhatatlan koszorúját*.

A *koszorú* (στέφανος) képe közismert volt az antik világban.³⁸² A győzteseknek járó elismerés szimbóluma volt, melyre a hadvezérek, sportolók és politikusok áhítoztak. Vallási értelemben a képet az Ószövetség is használja (Ézs 28,5; Jer 13,18; Sírak 47,6). Eszka-

---

³⁷⁸ Geréb Zs.: *A Kolosseiakhoz és a Filemonhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár 2010, 140.

³⁷⁹ 1Tim 3,16; Zsid 9,26; Barnabás 6,7.

³⁸⁰ Júda Testamentuma XII., 8,1.

³⁸¹ R. Feldmeier: *i. m.* 158.

³⁸² W. Grundann: στέφανος címszó. In: *TWNT* VII., 617–627.

tológikus vonatkozásban a qumráni irodalomban (1QS 4.6 skk.) találkozzunk vele. Pál apostol leveleiben a keresztyének, ill. a gyülekezeti vezetők kegyességi életére és szolgálatára vonatkoztatta (1Kor 9,24–25; 1Thessz 2,19). A Jelenések könyvében a *koszorú*, mint a hűséges keresztyén élet jutalma fordul elő (Jel 2,10; Jak 1,12), Péter első levélben pedig eszkatologikus értelemben. Jelen esetben a *koszorú* a presbiterek hűséges szolgálatának jutalma. A koszorút két jelző egészíti ki: *dicsőség, hervadhatatlan*. A *dicsőség* szó többször előfordult a levélben, jelezve az elismerést, melyben a hívők részesülni fognak a parúzia alkalmával, mivel állhatatosak maradtak a szenvedések idején (1,11.21; 4,13). Jelen esetben a dicsőség nem dicsfényt, hanem a jutalom nagyságát jelöli.³⁸³ A másik a *hervadhatatlan* jelző, mely a mulandó világi elismerés ellenpárja. Ez megfelel annak a hervadhatatlan örökségnek, mellyel Isten megajándékozza az üdvözülteket (1,4).

5. vers: *Ugyanúgy, ti is, ifjabbak, engedelmeskedjétek az idősebbeknek, egymás iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak, mert Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.*

A presbiterek után az író a gyülekezet fiatalabb tagjait szólítja meg. Arra inti őket, hogy engedelmeskedjenek az idősebbeknek. A gyülekezet életét is a hierarchikus rend határozta meg. Kik voltak az *idősek*, és kik voltak a *fiatalabbak*? Jelen esetben a *πρεσβύτερος* szó nem az előljárókat, hanem a közösség idős tagjait jelzi. A *fiatalabbak* (*νεώτεροι*) kilétét illetően két válasz lehetséges. Az első szerint a kifejezés az újonnan megkeresztelt fiatalokat jelöli.³⁸⁴ A második szerint a gyülekezet többi tagjára vonatkozik. Az ókorban az *idősebb* jelző nemcsak a biológiailag öreg embereket jelölte, hanem azokat is, akik egy magasabb, bizonyos tiszteletbeli csoporthoz tartoztak, például a *vének* testületéhez, melyről a szenvedéstörténetben a szinoptikus evangéliumok tesznek említést. Az író tehát arra szólítja fel a címzeteket, hogy becsüljék meg azokat, akik a gyülekezeti rend fenntartására ügyelnek (1Thessz 5,12–14; 1Kor 16,16).

---

³⁸³ L. Goppelt: 330/32. lábjegyzet.

³⁸⁴ J.-H. Elliot: *Ministry and Church Order in the NT. A Traditio-Historical Analysis*, 1Pt 5,1–5 & ppls. In: *CBQ* 32 (1970), 367–391. Hivatkozás R. Feldmeier, 158/599. lábjegyzet alapján.

A vers második fele (5b) arra buzdítja a gyülekezet tagjait, hogy legyenek *alázatosak* egymás iránt. A hellén világban az alázatos embert megvetették, mert úgy vélték, hogy ez a viselkedés méltatlan a szabad emberhez. Az alázatosság a rabszolgák viselkedését jellemezte. A görög gimnáziumokban az ifjakat a hősiességre nevelték, nem a szelídségre.

Ezzel szemben a keresztyén alázat olyan magatartás, mely ember-társában felismeri Isten teremtményét és Krisztusban való testvérét.³⁸⁵ Az Újszövetségben Jézus mutatott példát az alázatra. A Mt 11,29 szerint azt mondta: „*tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos vagyok*”. A Hegyi Beszédben boldognak nevezte a szegényeket és a szelídeket, mert ők Istentől várják a segítséget (Mt 5,3.5). Pál apostol a Filippibeliekhez írott levélben Jézus példájára utal a Krisztushimnuszban, aki szolgai formát vett magára testté létele alkalmával (2,5–11).

Az Újszövetség azt az embert nevezi alázatosnak, aki többre becslüli felebarátját önmagánál és készségesen szolgál neki (Fil 2,3; Mk 10,42–44). Magatartását az a tudat vezeti, hogy önmagában nem elég erős, és ezért rá van utalva mások támogatására, tanácsára (Róm 1,11–12).³⁸⁶

Az intelem indoklása ószövetségi eredetű: „*mert Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak kegyelmet ad*”. A bölcsességirodalomból származó szentenciát Jakab levele is átvette (4,6). Az evangéliumok azokat nevezi gőgösöknek, akik sem Istent, sem embert nem becsülik (Lk 18,1–8). Pál leveleiben pedig azokat, akik a maguk sikerével dicsekednek (Róm 3,27). Péter első levele szerint a gőgös nem engedelmeskedik Isten evangéliumának, és ezért ítélet alá fog esni (4,17–19). Az *alázatos* azonban Isten kegyelmében részesül. Önmagában véve az alázatosság nem erény. A szelíd ember azért nyeri el Isten irgalmát, mert kinyújtja kezét a mennyei Atya felé. Az alázatos ember tudja azt, hogy élete Isten kegyelmétől függ.³⁸⁷ A mi versünk arra inti a gyülekezet tagjait, hogy legyenek alázatosak egymás iránt, és arra buzdít, hogy keressék egymás irgalmasságát, jóindulatát, hi-

---

³⁸⁵ W. Grundmann: ταπεινός címszó. In: *TWNT* VII., 2–6. 12.

³⁸⁶ L. Goppelt: *i. m.* 333.

³⁸⁷ Geréb Zs.: *Alázat* címszó. In: Kozma Zs. (szerk): *Bibliai fogalmi szókönyv*. Kolozsvár 1992, 15–17.

szen csak egymás terhének hordozása által tölthetik be Isten törvényét (Gal 6,2).

5,6–11: Befejező intelmek (buzdítás az alázatosságra, az Istenben való bizakodásra és a józan vigyázásra)

Fordítás

6 Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. 7 Minden gondotokat Őreá vesétek, mert neki gondja van rátok. 8. Legyetek józanok, vigyázatok, mert ellenségeitek az ördög mint ordító oroszlán jár szerte, keresve kit nyeljen el: 9 álljatok neki ellen a hitben szilárdan, tudva, hogy ugyanazok a szenvedések telnek be testvéreiteken e világban. 10 A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban az Ő örök dicsőségére, miután rövid ideig szenvedtetek, maga fog titeket felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni. 11 Ővé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Ámen.

Elemzés

A levélzáró intelmek a parainézisek összefoglalását nyújtják azzal a céllal, hogy az olvasók emlékezetébe vesse a beszéd fő mondanivalóját, ill. találó szentenciába sűrítse az író üzenetét. A szónoklattan *peroratió*nak nevezi ezt a befejező akkordot.³⁸⁸ A szakasz első verse (6.) – kapcsolódva az előző mondathoz – arra buzdít, hogy hajoljunk meg Isten akarata előtt. Majd arra inti a címzetteket, hogy bízzanak Isten gondviselő hatalmában. Ez után a józanságra és a vigyázásra serkenti a címzetteket az ördög kísértései ellen. Továbbá ellenállásra szólít fel, azzal az indoklással, hogy a keresztyének világszerte ugyanannak a szenvedésnek vannak kitéve. A 10. v. Isten segítségéről biztosítja Krisztus követőit a kísértések idején. Az összefoglalás Isten magasztalásával zárul.

A záró intelem rokonságot mutat Jakab levelének 4,6–10. szakaszával. Ez azt jelzi, hogy a levélíró a keresztyén hagyományból merítette a buzdításokat, melyek központjában a következő téma áll: az Isten előtti meghajlás és az ördög kísértésével szembeni ellenállás.

³⁸⁸ Adamik T., Jászó A., Acél P.: *Retorika*. Budapest 2004.

A két ellentétes viselkedést két metaforával teszi nyomatékosná: *Isten hatalmas keze és az ordító oroszlán*. Az intelmek olyan konfliktushelyzetekben kívánnak útmutatást nyújtani a hívő embernek, amelyekben élete veszélybe kerül.

Magyarázat

6. vers: *Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején.*³⁸⁹

Az előző versben (5.) az író a keresztyéneket arra intette, hogy egymás iránt alázasak legyenek. Most arra szólítja fel őket, hogy *Isten előtt* hajoljanak meg. A meghajlást nem állandó jelleggel kell gyakorolni, hanem csak azokban a konkrét esetekben, amikor szorongatott helyzetbe kerülünk.³⁹⁰ Isten kezének a metaforája az Ószövetségben a Teremtő cselekvésére vonatkozik, mely a történeti eseményekben rejtett formában megy végbe. Az író azt akarja megmutatni, hogy a hívők életében végbemenő szenvedések mögött nemcsak az emberi gonoszságot kell felismerni, hanem Isten ítéletének és kegyelmének a megnyilatkozását is (1,6; 2,20; 3,17; 4,17.19). Fogadják el ezeket, hogy mint Isten akaratából jövő próbákat (Mt 6,10b), a keserűség és a bosszúállás gondolata nélkül (1Pt 3,8 skk.; Jn 19,11). Aki a kívülről jövő szenvedésekre úgy tekint mint az Isten kezéből származó próbákra, bizonyos lehet afelől, hogy a mennyei Atya fel fogja *magasztalni* (ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ) *az ítélet napján* (ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ) (vö. Lk 14,11; 18,14). Az ígélet által megerősíti a biztatást, melyet az előzőkben már kifejtett a Krisztussal együtt szenvedő keresztyéneknek (4,13; 5,1). Az író szerint Isten hatalma abban különbözik az emberi önkénnytől, hogy nem kárára, hanem javára szolgál a tehetelen embereknek. A világ hatalmasait megalázza, a szegényeket pedig felemeli (1Sám 2,3–8; Lk 1,52). Luther Márton szerint ez az, amit Isten jobb kezével velünk szívből cselekszik, és amit bal kezével meg kell tennie azért, hogy minket felemeljen és magához vonjon.

---

³⁸⁹ Szövegkritikai szempontból meg kell jegyeznünk, hogy egyes kéziratokban az ἐν καιρῷ időhatározó kiegészül a 2,12 v. mintájára az ἐπισκοπῆς (+ ὑμῶν) szóval (A P Ψ 5 33 vg syr bo stb.). A standard szöveg (28. Nestle–Aland) a P⁷² & K k L Béziratokra támaszkodik.

³⁹⁰ L. Goppelt: *i. m.* 336.

7. vers: *Minden gondotokat Őréá vessétek, mert Neki gondja van rátok.*

A vers folytatja az Isten előtti meghajlásra intő felhívást, kibővítve azzal az ígérettel, hogy Ő gondot visel azokra, akik *minden gondjaikat Őréá vetik*.³⁹¹ Az Isten gondviseléséről szóló szentenciában Péter első levele összesűrítette mind az ószövetségi, mind az újszövetségi kegyes emberek hit-tapasztalatait. Az 55. zsoltár szerzője hasonlóan fejezi ki a gondolatot: „*Vesd az Úrra terhedet, és Ő gondot visel rád*” (55,23).³⁹² Ezt a biztatást a levélíró kibővíti azzal a tanítással, amelyet Jézus az aggodalmaskodásról mondott a Hegyi Beszédben (Mt 6,25–34; Lk 12,22–32). Pál apostol a Filippi levélben azt írja: „*Semmit se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor háladással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt*” (4,6).

A levélszerző a 4,19 versben már arra biztatta a kis-ázsiai keresztyéneket, hogy a szenvedések idején is ajánlják lelküket a hű Teremtőnek, mert Ő nem hagyja cserben az elhívottakat (vö. 4,19 magyarázatával). A parainetikus formában megfogalmazott szentencia célja, hogy megszabadítsa a hívőket a jövőre néző félelmüktől. Az intelem indoklását: *mert neki gondja van reátok*, Jézus mondasából merítette (Mt 6,23–33). Az író azzal kívánja vigasztalni a gyülekezet tagjait, hogy életük terheit, gondjait nem egyedül kell elhordozniuk. A menygyei Atya a hívő ember előtt feltárja azt az életet, melyet saját erejéből nem tudott volna megteremteni.³⁹³ Isten az Ő országának felállításával gondoskodik az ember biztonságos jövőjéről (Mt 6,33). Aki rábízta sorsát Isten kezére, annak még a veszedelemben sem kell aggódnia élete felől.

8. vers: *Legyetek józanok, vigyázzatok, mert ellenségeitek az ördög mint ordító oroszlán jár szerte, keresve kit nyeljen el.*

A vers szemléletesen tárja az olvasók elé a rájuk leselkedő veszélyt. A helyzet súlyossága indokolja a felszólítást: *legyetek józanok, vigyázzatok* (νήψατε, γρηγορήσατε)! Az Újszövetség könyveiben az utolsó időre néző ígerésekben, ill. a Getsemáne-kerti jelenetben talál-

³⁹¹ R. Bultmann: μέριμνα címszó. In: TWNT IV., 594.

³⁹² Salamon Bölcsessége, 12,13: „Hiszen Isten nincs más rajtad kívül, aki mindenkivel törődne” (Deuterokanonikus Bibliái könyvek. Bp. 1998).

³⁹³ L. Goppelt: i. m. 338.

kozunk a két figyelmeztetéssel (Mk 13,33–35; Lk 12,37; 21,34–36; Jel 3,2; Mk 14,34.37–38). Tartalmilag a legközelebb az 1Thessz 5,6 verséhez áll: „*Akkor ne is aludjunk, mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok.*”³⁹⁴ A felszólítás értelmét az ellentétes magatartás szembeállításával világítja meg. Az alvásba merült, ill. a mámoros ember csalóka biztonságban él, nincs tisztában a helyzet komolyságával. Nem tudja felmérni a veszélyeket, nem tud helyes döntéseket hozni. A hívő ember csak éber elmével és hittel ismeri fel a teljes valóságot. Átvitt értelemben ez azt jelenti, hogy aki csak azt nézi, ami a szeme előtt áll, azt fogva tartja az anyagi világ valósága és nem engedi, hogy észrevegye Isten kezének munkáját a történelemben. A lelki józanság és ébrenlét abban nyilvánul meg, hogy felemelem szemem a nyers valóság horizontja fölé és hit által megpillantom a jelenben Isten országának a jeleit. A józan ember cselekedeteit ez a jövőbe néző reménység határozza meg.

A felszólítás indoklása egy okhatározói mellékmondatban áll előttünk: *mert ellenségeitek, az ördög mint ordító oroslán jár szerte, keresve, kit nyeljen el.* A gyülekezetnek nemcsak védelmezője, gondviselője Isten, hanem ellensége is az ördög alakjában. A keresztyének magatartását ezért nemcsak az Isten iránti bizalom, hanem az ördöggel szembeni ellenállás is meg kell határozza. Az *ördög* a Szent Írásban (διάβολος) a gonosz megtestesítője.³⁹⁵ Elsősorban a bölcsességi irodalomban találkozunk a Sátánnal mint az istenellenes erők képviselőjével. Jób könyve prológusában úgy jelenik meg mint Isten mennyei udvartartásának egyik tagja, akinek az Úr engedélyt ad arra, hogy Jób hitét próbára tegye azáltal, hogy elveszi gyermekei életét és földi javait (Jób 1. fej.). Annak ellenére, hogy alá van rendelve Istennek, hatalma van a halál és a betegség, elsősorban a valóság sötét oldala felett. Jób könyvében a vádló ügyész szerepét játsza, aki be akarja bizonyítani Isten előtt, hogy Jób csak a vagyonáért és a családi boldogságáért szereti Őt. Az Újszövetség könyveiben az ördög a kísértő, a hazugság

---

³⁹⁴ Geréb Zs.: *A Thesszalonikabeliekhez írt levelek magyarázata*. 87.

³⁹⁵ W. Foerster: διάβολος címszó. In: *TWNT* II. 71 skk.; R. Feldmeier, Exkurs Teufel / Satan. *I. m.* 164/166; uő: Wiedersacher, der Teufel. Frühchristliche Konzeptionalisierung des Bösen am Beispiel des 1. Petrusbriefes. In: W. H. Ritter, A. Schlumberger (Hg.): *Das Böse in der Geschichte*. Bayreuter historische Kolloquien 16. Dettelbach 2003, 61–76.

mestere, a romlás okozója, aki el akarja szakítani az embert Istentől és az Ő országától (Mt 4,1–3; Mk 1,13; 3,23–26; Lk 4,2–13; 1Kor 5,5; 7,5; 1Thessz 2,18, 3,5). A mi versünkben úgy jelenik meg, mint a gyülekezet *ellensége* (ὁ ἀντίδικος ἡμῶν). Az ἀντίδικος eredeti értelme *ellenfél*, aki a bíró előtt *vádat emel* az alperes ellen (Mt 5,25; Lk 18,3). A Jelenések könyve, amikor felsorolja a Sátán öt elnevezését, megemlíti a *vádló* (κατήγωρ) szerepet is, mivel éjjel és nappal vádolja a keresztyéneket Isten előtt (Jel 12,9–10). A levélíró egy bibliai képpel, a 22. zsoltár 14. versével szemlélteti alakját: *az ördög, mint ordító oroszlán szertejár* (ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ).³⁹⁶ Az ördög leselkedve jár a gyülekezet körül mint a vadállatok királya és keresi az alkalmas pillanatot, hogy valakit elnyeljen, áldozatul ejtsen.

Meg kell említenünk, hogy a levél eddig úgy beszélt a gonoszról, mint belső veszedelemről, mely konkrét módon az érzéki kísértésben, a bűn, a gonosz tettek, a ravasz szándék, a hízélgés formájában lépett fel. Ez az első alkalom, amikor megszemélyesített alakban jelenik meg. R. Feldmeier szerint ez a visszafogottság arra utal, hogy a népi elképzelésekkel ellentétben a levélíró a többi bibliai könyv szerzőjéhez hasonlóan nem úgy beszél az ördögről, mint önálló lényről, aki a gonoszság és az istenellenes princípium megszemélyesítője.³⁹⁷ Annak ellenére, hogy mind Jézus, mind Pál apostol feltételezik a Sátán létezését, nincs személyes neve mint Istennek, se története, se önálló személyisége.³⁹⁸ Az ördög elnevezései mindig az ő szerepére vonatkoznak: a hazugság, a kísértés, a csábítás, a bűn, a rontás, a betegség, a halál kiváltója, okozója.

9. vers: *álljatok neki ellen a hitben szilárdan, tudva, hogy ugyanazok a szenvedések telnek be testvéreiteken e világban.*

Az ördög mesterkedését csak akkor lehet kivédeni, ha a keresztyének a kísértésnek *szilárdan ellenállnak (a hitben)* (ὁ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει). Az Efézusi levélben a Pál nevében író szerző szintén az ellenséges erőkkel szembeni ellenállásra ösztönzi

³⁹⁶ Előfordul még: Zsid 13,33; Dan 6,23; 7,4–6; Jel 13,2; valamint a holt-tengeri iratokban: 1QH 5,9.13; 4 Q Nah 1,5.

³⁹⁷ R. Feldmeier: *i. m.* 164.

³⁹⁸ Az ördög önálló történetét csupán a spekuláció találta ki Tirusz király személyes bukása kapcsán, melyet Ezékiel próféta könyve mond el (28,11–19).

a Krisztus-követőt (Ef 6,10–14).³⁹⁹ Péter első levele a lelki fegyverzet hat eszköze közül⁴⁰⁰ csak a *hitet* (πίστις) emeli ki, mely másodsor jelenik meg a levélben. Először az első fejezetben találkozunk a hit szóval, ahol az Isten hatalmába vetett *bizodalmat* fejezi ki (1,5.7. 9. 21). Versünk összefüggésében ez azt jelenti, hogy a hívő ember nem a maga erejére támaszkodik, amikor ellenállást tanúsít, hanem segítségül hívja Istent a küzdelemben (vö. Kol 1,23; Ef 6,16). A hit Isten által nyújt szilárd alapot a hívőknek és őket állhatatosságra biztatja az evangélium által. Az evangélium Krisztus győzelméről tesz bizonyosságot. Kálvin magyarázata szerint „az apostol azt adja a gyülekezet tudtára, hogy a háború kimenetele kedvező lesz, ha Krisztus zászlója alatt katonáskodunk. Mert, aki hittel felszerelve száll a küzdelembe, az apostol kijelentése szerint győztes lesz.”⁴⁰¹

A mondat második fele arról tanúskodik, hogy a szenvedések, próbák között nemcsak Isten hatalmára támaszkodhatunk, hanem a világban élő keresztyén testvérek imádkozó együttérzésére, szolidaritására. A τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφότητι (*testvéreiteken a világban*) a Földközi-tenger térségében, a Római Birodalom területén élő keresztyéneket jelenti. Az indoklás: *tudva, hogy a világ testvérein ugyanazok a szenvedések telnek be*, jelzi, hogy a keresztyén üldözés birodalmi méreteket öltött. A versben történik először említés a külső fenyegetés egyetemes jellegéről.⁴⁰² Az ἀδελφότης (*testvérek*) kifejezés csak Péter első levelében fordul elő az Újszövetségben (vö. 2,17).⁴⁰³ Az író ennek segítségével fejezte ki a keresztyének összetartozását a világban. Az együttérzésnek a *tudása* megerősíti a tanítványokat a szorongatások idején.

---

³⁹⁹ Geréb Zs.: *Az Efézusiakhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár. 2012. 225–232.

⁴⁰⁰ Ef 6,14–17: az igazság deréköve, az igazságosság páncélja, az örömondó saruja, a hit pajzsa, az üdvösség sisakja, a lélek kardja.

⁴⁰¹ Kálvin János: *i. m.* 129.

⁴⁰² Ez a megjegyzés a levél keletkezésének késői időpontjára utal.

⁴⁰³ Varga Zs.: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, 14. szerint az ἀδελφότης szó *testvéri közösséget* jelent.

10. vers: *A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban*⁴⁰⁴ *az Ő örök dicsőségére, miután rövid ideig szenvedtetek, maga fog titeket felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni.*

A záróakkord következik, mely nem közbenjáró imaként (1Thessz 5,23; 2Thessz 2,16; Zsid 13,20), hanem ígéretként hangzik, és összefoglalja az egész levél célkitűzését.⁴⁰⁵ Az író Isten üdvözítő munkájára tereli a figyelmet. A mennyei Atya, aki elhívta a gyülekezetet a hívek közösségébe, úgy áll mellettük, mint a *minden kegyelem Istene* (Ὁ θεὸς πάσης χάριτος). Az író a levélben Isten ítélő arcáról is beszélt (4,5–6; 17), de elsősorban az Ő kegyelmének megnyilvánulásáról (1,10; 13,3,7; 5,5.12). Isten az Ő kegyelmét Jézus Krisztus üdvözítő tetteiben nyilvánította ki. „*Aki elhívott titeket Krisztusban az örök dicsőségre*” formula magába sűríti a levél teológiai kijelentéseit.⁴⁰⁶ A hívők Isten gyülekezetébe tartoznak az elhívás által, akik újjászülettek a keresztség által (1,3.21; 2,9.21), és részesülnek Isten *örök dicsőségében* (τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν).

A *örök dicsőség* és a *rövid szenvedés* között feszülő ív az egész levélén végighúzódik (1,6–7; 4,13–14; Róm 8,18; 2Kor 4,17). A szenvedés rövidsége és a dicsőség örökkévalósága közötti ellentét képezi a keresztyének vigasztalását. Az ígéret azért reményteljes, mert maga Isten fog mellettük állni a Szent Lélek által. Ő készíti fel a hívőket az igaz útra, Ő emeli fel őket, ha megfáradnak, Ő vezeti őket a teljesség felé, Ő szilárdítja és erősíti meg őket a küzdelemben. A négy ige közül az első: καταρτίζω⁴⁰⁷ azt jelenti, hogy Isten vértézi fel a keresztyéne-

---

⁴⁰⁴ Szövegkritikai szempontból meg kell említeni, hogy egyes kéziratok (P 72 A P Ψ 5 33.81) az ἐν Χριστῷ rövid forma helyett az ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ hosszabb olvasatot képviselik. A rövid variánst a Vatikáni, illetve a Sinai kódex tartalmazzák. A revK a hosszabb, a pŰF a rövidebb formát vette át, mivel a 28. Neste-Aland kiadás is a rövidebb formát részesíti előnyben.

⁴⁰⁵ L. Goppelt: *i. m.* 342.

⁴⁰⁶ R. Feldmeier: *i. m.* 168.

⁴⁰⁷ A καταρτίζω ige (a versben fut.) jelentése sokszínű: felszerel, felkészít, megedz, helyreállít. A magyar fordítások ezt a sokszínűséget tükrözik: revK: *tökéletessé tesz*; Masznyi E.: *megépít*; Újonnan revideált Károli ford.: *(Veritás) teljessé tesz*; Vulgata: *perficiet*; Luther: *aufrichten*; Einheitsübersetzung: *wiederaufrichten*; M. Zerwick, M. Grossvenor: *A Grammatical*

ket a tusakodásra, Ő pótolja ki hitük hiányosságait (1Teszz 3,10), Ő teszi teljessé (tökéletessé) a gyülekezet egységét (1Kor 1,10) és Ő teszi készséggé minden jóra (Zsid 13,21). Így lesznek küzdőképes, edzett, gyakorlott harcosok. A második ige: στηρίζω jelentése *megszilárdít*. Megerősíti a hitben gyengéket, ingadozókat, hogy szilárdan álljanak meg a szorongattatások idején (1Thessz 3,2–3; 2Thessz 3,3). Ezt a feladatot Isten a gyülekezet tisztségviselői által végzi el (Ef 4,12), de felhasználja a közösség tagjait is arra, hogy egymást kölcsönösen erősítsék (2Kor 13,11). A harmadik: στενώνω, jelentése: *megerősít*. Isten erőt ad arra, hogy elhívásuk teljes legyen, és tudjanak ellenállni a gonosznak. A negyedik: θεμελιώω jelentése: *megalapoz*. A mennyei Atya biztos alapot nyújt a gyülekezetnek az evangélium által, hogy ne rendüljenek meg a viharok alkalmával (Mt 7,25; 1Pt 2,6!).⁴⁰⁸

11. vers: *Övé a dicsőség és a hatalom⁴⁰⁹ örökkön-örökké.*

A levél törzsanyaga áldásmondással (eulógiával) kezdődik (1,3–12) és magasztalással fejeződik be. Az első doxológiához képest (4,11), a második tömörebb. Tartalmi szempontból alkalmazkodik a szakasz témájához. A dicsőség egyedül Istent illeti meg, mivel Ő munkálja a gyülekezet megváltását, Ő a kezdője és bevezetője a hívők üdvösségének. A keresztyének sorsa a szenvedések és a próbák ellenére sem bizonytalan kimenetelű. Az egyház Ura gondoskodik arról, hogy az elhívottak bánata örömmre forduljon. Isten hatalmas keze megtöri a ördög mesterkedését, és Krisztus dicsőségével ajándékozza meg azokat, akik szilárdan megálltak a hitben. A dicsőítés nem óhajtó, hanem kijelentő módon hangzik. Mind tartalmi, mind formai tekintetben megegyezik a Mi Atyánk kezdetű imádság záró akkordjával

---

Analysis of the Greek N.T. II. Rome 1979: *rehabilitate, restore*; Ed. Schweizer: *felkészít, előkészít*.

⁴⁰⁸ A θεμελιώω ige átvitt értelemben gyakran jelenik meg az apostoli levelekben: Kol 1,23 (szilárdan megállni az apostoli tanítás fundamentumán); Ef 3,17 (a belső ember megerősítése); 1Kor 3,10–11 (Krisztus a hit egyedüli alapja).

⁴⁰⁹ Szövegkritikai szempontból meg kell jegyeznünk, hogy egyes kéziratokban (A B Ψ) csak a κράτος olvasat található. Ezt képviseli a 28. Nestle–Aland kiadás. A revK és a pÜF a δόξα καὶ κράτος hosszabb variánst fogadja el a x és P 307 442. Byz kéziratok alapján (vö. 4,11; Ef 3,16).

(Mt 6,13). A magasztalás nem más, mint hálás elismerése Isten mindent legyőző erejének, hatalmának.⁴¹⁰ Ünnepelesen kihirdeti Isten győzelmét, melyet megerősít az *ámen* szóval: bizonynyal úgy van!

5,12–14: levélzárás: Szilvánusz ajánlása, üdvözetek, áldás

Fordítás

12 Szilvánusz által, aki – mint gondolom – hűséges testvéretek, röviden írtam, bátorítva titeket és bizonyosságot téve arról, hogy az az Isten igazi kegyelme, amelyben álltok. 13 Köszönt titeket a veletek együtt kiválasztott babiloni gyülekezet és Márk, az én fiam. 14 Köszöntsétek egymást a szeretet csókjával. Békesség mindnyájatoknak, akik Krisztusban vagytok.

Elemzés

E rövid szakasz a 1,1–2. levélkezdő versekkel az episztola keretét alkotja. A levélírás körülményeire utaló adatok mellett összefoglalják az írás célját, mely nem más, mint a címzettek vigasztalása, bátorítása. Az író a kis-ázsiai keresztyének sajátos helyzetét tartja szem előtt, amikor Isten kegyelméről kíván tanúskodni. Ez a célkitűzés határozza meg az írás tematikáját és parainetikus jellegét.⁴¹¹ A rövid összefoglalás nélkülözhetetlen támpont az igemagyarázónak, megnyitja előtte a szöveg értelmét. Az antik levélírás formális keretét (üdvözetek, jókívánságok) az író keresztyén elemekkel egészítette ki.

Magyarázat

12. vers: Szilvánusz által, aki – mint gondolom – hűséges testvéretek, röviden írtam, bátorítva titeket és bizonyosságot téve arról, hogy az az Isten igazi kegyelme, amelyben álltok.

A Péter apostol nevében író szerző Szilvánuszra hivatkozik, mint a levél kézbesítőjére. Egyes magyarázók szerint a διὰ Σιλουανοῦ ... δι' ὀλίγων ἑγραψα / Szilvánusz által... röviden írtam nektek azt jelzi, hogy

⁴¹⁰ W. Grundmann: κράτος címszó. In: TWNT II., 307 skk.

⁴¹¹ N. Brox: i. m. 241.

Szilvánusz titkári minőségben segédkezett a levél megírásában.⁴¹² Pál apostol leveleiben a megjegyzés általában az episztola átadójára vonatkozik.⁴¹³ Hasonló jelentése van az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben, amikor Lukács arról számol be, hogy a jeruzsálemi zsinat határozatát levél formájában elküldik a pogány-keresztyén gyülekezeteknek (15,22–27). Szilvánusz tehát közvetítő szerepet töltött be a levélíró és a kis-ázsiai gyülekezetek között. Hogyan kerül kapcsolatba Szilvánusz a Péter apostol nevében író szerzővel? Ismereteink szerint Szilvánusz eredetileg jeruzsálemi zsidó-keresztyén, később Pál munkatársa, ill. útítársa volt a második missziói úton (ApCsel 15,40; 17,10). A makedóniai és az akhájai gyülekezetek alapítása után (1Thessz 1,1; 2Kor 1,19) nem ismerjük tevékenységét. Valószínűleg Görögországból Rómába ment, ahol csatlakozott Péter apostolhoz, akit a jeruzsálemi gyülekezetből ismert. Erre utal Márk nevének az említése, aki Péter apostol tolmácsa volt a római missziói szolgálata idején. Az apostol mártíriuma után (Kr. u. 64) Rómában maradt és az ún. péteri iskola tagjaként tartotta a kapcsolatot a levél szerzőjével. Szilvánusz példája szemlélteti, miként találkozott a Pál által képviselt hellenista, és a Péter apostol által fémjelzett zsidó-keresztyén irányzat az első század második felében.⁴¹⁴

A levélszerző *hűséges testvéreteknek* nevezi Szilvánuszt. A jelző arra utal, hogy személye ismert volt a kis-ázsiai gyülekezetek körében, és lelki kapcsolatban is volt velük, *hűségesen* ápolta a testvéri közösséget. A levélíróhoz hasonlóan, ismerte szorongatott élethelyzetüket és az ebből fakadó hitbeli kérdéseiket.

A *levél rövidségére* utaló megjegyzés a Zsidókhoz írt levél záradékában is előfordul (13,22), amely hosszabb terjedelmű episztola. Ez egy formális fordulathoz tekinthető, melyet gyakran vettek igénybe az antik levelek szerzői. A formai szerep mellett a *rövid* jelzőnek lényegi jelentése van: kifejezi, hogy az írónak sikerült tömören összefoglalni az Isten *kegyelméről* szóló *bátorítást, vigasztalást*, olyan nyelvi köntösbe öltöztetve, amely az újszövetségi levelek sorából stíláris szempontból kiemelkedik.

---

⁴¹² Ld. az irodalomtörténeti bevezetőt.

⁴¹³ Róm 16,1; 1Kor 16,17; 2Kor 8,17; Ef 6,21; Kol 4,7 skk.; Filem 11 skk.

⁴¹⁴ Ld. az irodalomtörténeti bevezetőt.

A levél üzenetére vonatkozó összefoglalás: – *bizonyságot téve arról, hogy az az Isten kegyelme, amelyben álltok* – fontos segítséget nyújt az igemagyarázóknak. Egyben rávilágít arra a kegyelemre, melyre az intelmek támaszkodnak. Isten üdvözítő kegyelme nélkül az apostoli intelmek száraz moralizáló tanítások lennének. Erkölcsi tanításában azonban szerencsésen találkozunk az Isten megváltó munkájáról szóló bizonyságtétel és az Ő akarata iránti engedelmség testvéri sürgetése.

13. vers: *Köszönt titeket a veletek együtt kiválasztott babiloni⁴¹⁵ gyülekezet⁴¹⁶ és Márk, az én fiam.*

Az üdvözlések sorában az író a római gyülekezet és Márk János köszöntését adja át. Az antik levelek végén a szerző a köszöntés által biztosítja a címzettek szeretetéről, testvéri jóindulatáról. Mivel nem magánlevélről, hanem közösségi episztoláról szól, ezért mások üdvözlését is tolmácsolja. Jelen esetekben a római keresztyének köszöntését kívánja átadni. A kommunikációnak ez a formája is a keresztyén testvériség egyetemes jellegét fejezi ki (vö. 5,9). Az egyház egységének kifejezésére szolgál az a megjegyzés, hogy a római gyülekezet tagjait *Isten választotta ki a kis-ázsiai hívőkkel együtt*. A kiválasztás mindig az üdvösségre, a mennyei örökségre néz (1,3–5). A földrajzi távolság ellenére mind a két gyülekezet Isten népéhez, a választottak közösségéhez tartozik. A másik megjegyzés a gyülekezet kilétére tekint. Az első század végén keletkezett újszövetségi iratok (Jelenések könyve stb.) a Római Birodalom császári székhelyét *Babilonnak* nevezték, utalva ezzel arra a fényűző életre, gazdagságra, világi hatalomra, mely Rómát, az egykori Asszír-Babilónia fővárosához hasonlóan jellemezte.⁴¹⁷ A Babilon névnek van egy másik jelentése is. Az ószövetségi gyülekezet szemében Babilon a szétszórátásnak, a szórványlétnek volt a szimbóluma (Zsolt 137). Ebben az értelemben a városnév azt is je-

---

⁴¹⁵ Szövegkritikai szempontból említésre méltó, hogy egyes manuscryptumban (1518. 1611. 2138) a *Róma* városnév szerepel a *Babilon* név helyett.

⁴¹⁶ Egyes kódexekben (α syr) a Babilon név mellett az ἐκκλησία szó olvasható. Ezt az olvasatot követi a revK. és pÚF (2014) is.

⁴¹⁷ K. G. Kuhn: Βαβυλὼν címszó. In: *TWNT* I., 512 skk.; C. H. Hunzinger: Babylon als Decknahme für Rom und die Datierung des 1. Petrusbriefes. In: *FS H. W. Herzberg*. Göttingen 1965, 67–77.

lenti, hogy a római gyülekezet a kis-ázsiai keresztyénekhez hasonlóan az idegenség, a jövevénység állapotában élt.

Az újszövetségi irodalomban először találkozunk azzal az ívvel, mely Rómát, a nyugati egyház későbbi központját Kis-Ázsiával, a keleti keresztyénekkel összeköti.⁴¹⁸ Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv, ill. a Római levél arról az útról számolnak be, melyet az evangélium Jeruzsálemtől Rómaig megtett a keresztyén misszió által (ApCsel 1,8; Róm 15,19). Ez a kelet–nyugati útvonal most megfordult és nyugat–keleti irányt vett. Mindez az első századi egyház egyetemes gondolkodását szemlélteti.

Szilvánusz mellett az író megemlíti Márk Jánost is, mint Péter munkatársát Rómában. A két tanítvány neve által a szerző egyrészt a levél tartalmát kívánta hitelesíteni, másrészt erősíteni akarta az összekötő szálakat a két gyülekezet között. Márk János szintén jeruzsálemi zsidó-keresztyén volt (ApCsel 12,25), aki először Pál apostol és Barnabás társaságában részt vett az első missziói úton, mely a szíriai Antiókiából indult és Cipruson át Kis-Ázsia délkelti vidékeit fogta át (Pisidia, Kilikia, Pamfilia) (vö. ApCsel 12,25; 13.5.13). A Pásztori levelek arról értesítenek, hogy Márk János, később Timóteus munkatársa volt (2Tim 4,11). Annak ellenére, hogy egy időre Barnabással együtt elszakadt Páltól (ApCsel 13,37–39), később újra Pál társaságában találjuk (Filem 24; Kol 4,10). Elképzelhető, hogy Pál halála után Rómában Péter köréhez tartozott. Az egyházi hagyomány neki tulajdonítja a Márk evangéliumot (Euszebiusz jegyezte fel Pápiász állítását, mely szerint Márk Péter tolmácsa volt Rómában és mindazt gondosan leírta, amire emlékezett...)(*Historia Ecclesiastica* II. 15; III. 39,14–16). A Márk neve mellett álló megjegyzés: *én fiam* (ὁ υἱός μου), a tanító és tanítvány kapcsolatra utal, az *én gyermekem* (ὁ τέκνον μου) birtokos jelzőhöz hasonlóan (Filem 10; 1Kor 4,17; 1Tim 1,2.18; 2Tim 1,2; Tit 1,4). A lelki atya képes beszéddel a többi apostoli levélben is találkozunk (Gal 4,19; 1Thessz 2,11). A Filemon levél 19. versében Pál jelzi, hogy a levél címzettjét is ő vezette el a Krisztusban való hitre.⁴¹⁹ A metaforát az Újszövetség iratai a korabeli rabbinikus

---

⁴¹⁸ L. Goppelt: *i. m.* 353; R. Feldmeier: *i. m.* 170.

⁴¹⁹ Geréb Zs.: *A Kolosséiakhoz és a Filemonhoz írt levél magyarázata.* 236.

irodalomból vették át.⁴²⁰ A Judaista iratokban a törvény tanítója lelki gyermekének nevezi az ifjút, akit bevezet a Tóra rejtelseibe.⁴²¹ A holt-tengeri iratok az Igazság Tanítóját nevezik lelki atyjuknak (1QH 7,6–25).

14. vers: *Köszöntések egymást a szeretet csókjával. Békesség mindnyájatoknak, akik Krisztusban*⁴²² *vagytok.*⁴²³

Az üdvözetek tolmácsolását egy felszólítás követi: *köszöntések egymást a szeretet csókjával*. Pál apostol sokszor ezzel a formulával zárja leveleit (Róm 16,16; 1Kor 16,20; 2Kor 13,12; 1Thessz 5,26). A *szeretet csókja*, ill. a *szent csók* a keresztyén testvériség kifejezése. Általában a rokonok üdvözölték egymást ezzel a jellel az ölelés után.⁴²⁴ Az Ószövetségben a csók a kibékülés megpecsételése volt (1Móz 33,4; 45,15). Valószínű Jézus tanítványi köre is gyakorolta ezt a szokást (Mk 3,35: *Isten családja*). Erre utal a Júdás csókja is a szenvedéstörténetben (Mk 14,44). Az apostoli egyházban a keresztyének úrvacsora vételkor köszöntötték egymást a szeretet (szent) csókjával a *közösség* (*koinonia*), ill. a megbocsátás jeleként (Justin, Apol. I. 65). A *szeretet csókja* nem a kölcsönös érzelmet jelképezte, hanem az egymás segítőkész elfogadását.⁴²⁵ Az 1,20 vers összefüggésében a testvérek tiszta szeretetét, egymás felé fordulását fejezi ki. Ugyanakkor azt a kegyelmet tükrözi, amellyel Isten az embert elfogadja (5,10).

A levelet *békesség mindnyájatoknak, akik Krisztusban vagytok* köszöntés rekeszti be. Az antik levelek végén általában a *legyetek egészségben* (ἔρρωσθε) formula állt (ApCsel 15,29). Pál apostol leveleit: *A mi Urunk Jézus Krisztusnak kegyelme veletek!* üdvözléssel fejezte be. A mi levelünk *békességet* kíván a címzetteknek. Az εἰρήνη azt a békességet jelenti, melyet Jézus Krisztus szerzett Isten és az emberek között. A *kegyelem* és a *békesség* a levélkezdő üdvözlletben mint az

---

⁴²⁰ Strack-Billerbeck: *Kommentar zum Neuen Testamen aus Talmud und Midrasch*. Tübingen 1922–1961, III. 340.

⁴²¹ F. Büchsel: γεννάω címszó. In: *TWNT* I., 663 skk.

⁴²² Megjegyzendő, hogy egyes kéziratokban (ⲛ P) az ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ hosszabb olvasat áll.

⁴²³ A következő kódexekben (ⲛ P) az üdvözllet az *amen* szóval végződik.

⁴²⁴ G. Stählin: φιλέω címszó. In: *TWNT* IX., 138., 140–143.

⁴²⁵ L. Goppelt: *i. m.* 354.

üdvösség ajándéka együtt szerepel (1,2). Mindkettő Isten megváltó munkájának a gyümölcse. Jelen esetben a *békesség adománya* a legfontosabb a gyülekezet élethelyzetében. A köszöntés a gyülekezet *minden tagjának* szólt, akik a levél felolvasása alkalmával jelen voltak az istentiszteleten. A levélíró nemcsak az előjárókat tartotta szem előtt, hanem az egész hívő közösséget, akik a Krisztus nevére keresztekedtek meg. A *Krisztusban* (ἐν Χριστῷ) sajátos kifejezés elsősorban a keresztyén létre vonatkozik (4,16), és arra, hogy a hívők is részesülnek Jézus Krisztus sorsában, szenvedésében (3,16), és az Ő eljövendő dicsőségében (5,10).⁴²⁶

---

⁴²⁶ R. Feldmeier: *i. m.* 172.

Irodalom

Források, szövegkiadások

A Biblia eredeti nyelvű szövegkiadásai

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Editio tertia emendata. Ediderunt K. Ellinger – W. Rudolph, Stuttgart 1987.

Novum Testamentum Graece. Ediderunt Kurt Aland – Barbara Aland. Stuttgart 1993.

Novum Testamentum Graece et Latine. Ediderunt Erwin Nestle – Kurt Aland. Stuttgart 1991.

Septuaginta. Id. est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes. Editio nona. Edidit Alfred Rahlfs. Stuttgart, 1935.

Bibliafordítások

A Biblia. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest 1973.

Az Új Testámentum. Dr. Budai Gergely. A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Irodája, Budapest 1967.

(Bible) Traduction Oecuménique de la Bible. Édition integrale: Nouveau Testament, Paris 1977.

Biblia. Istennek az Ószövetségben és az Újszövetségben adott Kijelentése. Kiadja: a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1990.

Biblia. Kecskeméthy István fordítása. CE Koinónia Kiadó, Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 2002.

Biblia. Ószövetségi és újszövetségi Szentírás. Ford. Gál Ferenc, Gál József, Gyürki László, Kosztolányi István, Rosta Ferenc, Szénási Sándor, Tarjányi Béla. Szent István Társulat, Budapest 1987.

Das Neue Testament. Einheitsübersetzung der Heiligen Schrift. 1. Auflage. Paul Pattloch Verlag, Aschaffenburg 1979.

Das Neue Testament. Übersetzt und kommentiert von Ulrich Wilkens. Evangelische Hauptbibelgesellschaft, Berlin 1979.

Szent Biblia, azaz Istennek az Ó és Új Testamentumban foglaltatott egész Szent Írás. Ford. Károli Gáspár. Budapest, Magyar Bibliatársulat, 1994.

Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat. Fordította és a bevezetéseket írta: Dr. Gál Ferenc – Dr. Kosztolányi István. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest 1985.

Új Testamentom, vagyis a Jézus Krisztusban, a mi Urunkban kötött Új Szövetség Szent Írása. Károli Gáspár nyomán az eredeti – görög – szövegből fordította, bevezetéssel és szótárral ellátta dr. Masznyik Endre. A fordító kiadása, Budapest 1925.

Zürcher Bibel. Theologischen Verlag Zürich, Zürich 2007.

Deuterokanonikus könyvek, apokrif irodalom, apostoli atyák stb. írásai

Adamik Tamás (szerk.): *Apokalipszisek.* Apokrif iratok 3. Telosz Kiadó, Budapest 1997.

Adamik Tamás (szerk.): *Apokrif levelek.* Telosz Kiadó, Budapest 1999.

Adamik Tamás (szerk.): *Az apostolok csodálatos cselekedetei.* Telosz Kiadó, Budapest 1996.

Adorjáni Zoltán: *Jób testamentuma. Bevezetés – fordítás – jegyzetek.* L'Harmattan, Budapest 2011.

Aurelius, Marcus: *Elmélkedések.* A Parthenon kétnyelvű klasszikusai. Fordította Huszti József. Parthenon Egyesület, Franklin Társulat, Budapest 1943.

Camelot, P. Th.: *Ignace d'Antioche. Marture de Polycarpe, Lettres. Texte Grec, introduction, traduction et notes Lettres.* 2ème éd. SC 10. Editions du Cerf, Paris 1951.

Hennecke, E. – Schneemelcher, W.: *Neutestamentliche Apokryphen.* I–II. Tübingen 1987.

Jézus rejtett szavai. Fordította Hubai Péter, Pröhle Károly, Rugási Gyula. Az utószót írta Hubai Péter. Holnap Kiadó, Budapest 1990.

Magyar Bibliatársulat (szerk.): *Deuterokanonikus bibliai könyvek a Septuaginta alapján.* Kálvin János Kiadó, Budapest 1998.

Meisner, Norbert: *Aristeasbrief.* In: Kümmel, W. G. – Lichtenberger, H. (Hg.): *Jüdische Schriften aus hellenistisch-römischer Zeit.* Bd. 2: *Unterweisung in erzählender Form.* Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 1973.

Niederwimmer, Kurt: *Didache.* KAV I. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1989.

Seneca: *Az élet rövidségéről.* Seneca Kiadó, Budapest 1997.

Seneca, Lucius Annaeus: *Erkölcsei levelek.* Fordította Kurucz Ágnes. Európa Kiadó, Budapest 1975.

Vanyó László (szerk.): *Apokrifek.* Ókeresztény Írók II. Szent István Társulat, Budapest 1980.

Vanyó László (szerk.): *Apostoli atyák.* Ókeresztény írók III. Szent István Társulat, Budapest 1988.

Vanyó László: *Az ókeresztény egyház és irodalma*. Ókeresztény írók I. Szent István Társulat, Budapest 1988.

Bevezetéstudományi és kortörténeti művek

Achtermeier, P. J. – Green, Joel B. – Thomson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament. Its Literature and Theology*. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 2001.

Adamik Tamás: *Római irodalom. A kezdetektől a Nyugatrómai Birodalom bukásáig*. Kalligram, Pozsony 2009.

Adorjáni Zoltán: *Alexandriai Philón: De vita contemplativa*. Simeon könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) könyvsorozata. Hatodik kötet. Kiadja a Pápai Református Teológiai Akadémia, a L'Harmattan Könyvkiadó és Terjesztő Kft. Budapest 2008.

Alföldi Géza: *Római társadalomtörténet*. Osiris, Budapest 2002.

Apuleius: *Az aranyszamár*. Ford. Révay József. Európa, Budapest 1993.

Aune, David: *The Westminster Dictionary of New Testament and Early Christian Literature and Rhetoric*. Westminster John Knox Press, Louisville, 2003.

Balla Péter: Corpus Paulinum. A pszeudepigráfia jelensége. In: *Az újszövetségi iratok és kanonikus gyűjteményük kialakulásának története. Bevezetéstani alternatívák*. KGRE Hittudományi Kara, Budapest 2005, 154–159.

Benyik György: *Az újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. 1. köt. Introductio generalis. 2. köt. Introductio specialis. JATEPress, Szeged 1995–1996.

Berger, Klaus: *Formen und Gattungen im Neuen Testament*. UTB 2532. A. Francke, Tübingen – Basel 2005.

Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története. Bevezetés az Újszövetségbe*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest 1985.

Colpe, Carsten – Honnefelder, Ludger – Lutz-Bachmann, Matthias (Hg.): *Spätantike und Christentum*. Beiträge zur Religions und Geistesgeschichte der griechisch-römischen Kultur und Zivilisation der Kaiserzeit. Akademie Verlag, Berlin 1992.

Conzelmann, Hans – Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. J. C. B. Mohr – Paul Siebeck, Tübingen 1975.

Cullmann, Oscar: *Einführung in das Neue Testament*. Siebenstern-Taschenbuch Verlag, München – Hamburg 1965.

Ellinger, W.: *Ephesos. Geschichte einer Weltstadt*. Kohlhammer, Stuttgart 1985.

Erdős József: *Újszövetségi Bevezetés*. Református Egyházi Könyvtár, Pápa 1911.

- Erdős Károly – Pongrácz József: *Újszövetségi Bevezetés*. Teológiai Kézikönyvek 4. Pápa, 1942.
- Erleman, Kurt – Noethlichs, Karl Leo – Scherberich, Klaus – Zangenberg, Jürgen (Hg.): *Neues Testament und Antike Kultur*. (NTAK) Bd. 2: *Familie, Gesellschaft, Wirtschaft*. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 2004–2008.
- Everett Ferguson: *A keresztyénség bölcsője*. Osiris, Budapest 1999.
- Feine, Paul – Behm, Johannes – Kümmel, Werner Georg: *Einleitung in das Neue Testament*. 15. Aufl. Quelle & Meyer, Heidelberg 1967.
- Filoramo, Giacomo: *A gnoszticizmus története*. Hungarus Paulus – Kairosz, Pécs 2000.
- Flavius Josephus: *A zsidó háború*. Függelékül: Flavius Josephus önéletrajza. Ford. Révay József. Ötödik kiadás. Gondolat, Budapest 1964.
- Flavius Josephus: *A zsidók története*. Ford. Révay József. Európa, Budapest, 1980.
- Gulyás Istvánné (szerk.): *Az antik Róma napjai*. Olvasókönyv. 2. kiad. Tankönyvkiadó, Budapest 1981.
- Jülicher, Adolf: *Einleitung in das Neue Testament*. J. C. B. Mohr, Tübingen 1931.
- Klijn, A. J. F.: *De wordings-geschiedenis van het Nieuwe Testament*. AULA. Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht – Antwerpen 1974.
- Klippenberg, Hans G. – Wewers, Gerd A. (Hg.): *Textbuch zur neutestamentliche Zeitgeschichte*. Grundrisse zum Neuen Testament. NTD Ergänzungsreihe. Bd. 8. Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen 1979.
- Komoróczy Géza: *Kiáltó szó a pusztában. A holt-tengeri tekercsek*. Osiris, Budapest 1998.
- Köster, Helmut: *Einführung in das Neue Testament im Rahmen der Religionsgeschichte und Kulturgeschichte der hellenistischen und römischen Zeit*. Walter de Gruyter, Berlin – New York 1980.
- Köster, Helmut (ed.): *Ephesos – Metropolis of Asia. An Interdisciplinary Approach to its Archeology, Religion and Culture*. Harvard Theological Studies 41. Trinity Press International, Valley Forge Pennsylvania 1995.
- Leeuw, Gerardus van der: *A vallás fenomenológiája*. Epilegomena, Osiris, Budapest 2001.
- Leipold, Johannes – Grundmann, Walter (Hg): *Umwelt des Urchristentums*. Bde 1–3. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1965.
- Long, A. A.: *Hellenisztikus filozófia*. Osiris, Budapest, 1998.
- Marguerat, Daniel: *Introduction au Nouveau Testament. Son histoire, son écriture, sa théologie*. Labor et Fides, Genève 2001.
- Metzger, Bruce M.: *A Textual commentary on the Greek New Testament*. Second Edition. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 2001.

- Metzger, Bruce M. – Ehrman, Bart D.: *Az Újszövetség szövege. Hagymányozás – szövegromlás – helyreállítás*. Harmat Kiadó, Budapest 2008.
- Mitton, C. Leslie: *The Epistle to the Ephesians. Its Authorship, Origin and Purpose*. Clarendon Press, Oxford 1951.
- Niebuhr, K.-W. (Hg.): *Grundinformation Neues Testament*. UTB, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2000.
- Paulys Realenzyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft*. Hg. von Pauly, August Friedrich – Wissowa, Georg et alii, Neue Bearbeitung. Serie 1. Bde 1–47. Serie 2. Bde 1–19. Metzler, Stuttgart 1892–1972.
- Pecsuk Ottó (szerk.): *Bibliaismereti Kézikönyv*. Kálvin Kiadó, Budapest 2004.
- Pokorný, P.: *Der Epheserbrief und die Gnosis*. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1965.
- Pokorný, Petr – Heckel, Ulrich: Die Schriften des Paulinismus. Die Paulusschulen und ihre Wirkung. In: *Einleitung in das Neue Testament. Seine Literatur und Theologie im Überblick*. UTB 2798. Mohr Siebeck, Tübingen 2007, 616–623.
- Reicke, Bo – Rost, Leonhard (Hrsg.): *Biblisch-historisches Handwörterbuch*. Bde I–IV. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1962, 1962–1966.
- Reiser, Marius: *Sprache und literarische Formen des Neuen Testaments*. UTB, Fr. Schöningh, Paderborn 2001.
- Roloff, Jürgen: *Neues Testament*. Neukirchener Arbeitsbücher. 2. Aufl. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 1979.
- Roukema, Riemer: *Gnózis és a hit a korai kereszténységben*. Exit Kiadó, Kolozsvár 2009.
- Schenke, Hans Martin – Fischer, Karl Martin: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 1. Die Briefe des Paulus und die Schriften des Paulinismus. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1978.
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. UTB 1830. 5. Aufl. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2005.
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. NTD, Ergänzungsreihe 2. Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen, 1989.
- Szepessy Tibor (szerk.): *A régi Róma napjai*. Balassi Kiadó, Budapest 1998.
- Theissen, Gerd: *Az őskereszténység élményvilága és magatartásformái. Az őskereszténység pszichológiája*. Kálvin Kiadó, Budapest 2008.
- Theissen, Gerd: *Histoire sociale du christianisme primitif*. Labor et Fides, Genève 1996.
- Theissen, Gerd: *Studien zur Soziologie des Urchristentums*. WUNT 19. Paul Siebeck, Tübingen 1989.

- Thiessen, W.: *Christen in Ephesus. Die historische und theologische Situation in vorpaulinischen und paulinischen Zeit und zur Zeit der Apostelgeschichte und der Pastoralbriefe*. Francke, Tübingen – Basel 1995.
- Unnik, van W. C.: *Openbaringen uit Egyptisch Zand*. De vonds en bij Nag-Hammadi. Uitgeverij van Keulen, Den Haag 1958.
- Vermes Géza: *A qumráni közösség és a holt-tengeri tekercsek története*. Osiris, Budapest 1998.
- Vielhauer, Philipp: *Geschichte der urchristlichen Literatur. Einleitung in das Neue Testament, die Apokryphen und die Apostolischen Väter*. De Gruyter Lehrbuch, Berlin 1975.
- Xeravits Géza: *A deuterokanonikus könyvek. Bevezetés keletkezés- és irodalomtörténetükbe*. L'Harmattan, Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa – Budapest 2008.

Segédesszközök

(szótárak, lexikonok, nyelvtanok, fogalmi szókönyvek)

- Balázs Károly: *Újszövetségi szómutató szótár*. Logos Kiadó, Budapest, 1998.
- Balz, Horst – Schneider, Gerhard (Hg.): *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. Bde. I–III. 2., verbesserte Aufl. mit Literaturnachträgen. W. Kohlhammer, Stuttgart 1992.
- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény bibliai lexikon*. I–II. Kálvin Kiadó, Budapest 1993–1995.
- Bauer, Walter – Aland, Kurt – Aland, Barbara: *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*. 6. Völlig neu bearbeitete Aufl. W. de Gruyter, Berlin 1988.
- Betz, H. D. – Browning, D. S. – Janowski, B. – Jüngel, E. (Hg.): *Religion in Geschichte und Gegenwart*. 4. Aufl. Mohr – Siebeck, Tübingen 1998.
- Blass, F. Debrunner: *Grammatik des Neutestamentlichen Griechisch*. Bearb. F. von Rehkopf, Göttingen 1984.
- Coenen, L. – Beyreuter, E. – Bietenhard, H. (Hg.): *Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament*. 3. Bd. R. Brockhaus Verlag, Wuppertal 1972.
- Duden*. Das Fremdwörterbuch. 9. Auflage. Bd. 5. Dudenverlag. Manheim 2006.
- Freedmann, D. N. (ed.): *The Anchor Bible Dictionary*. 6 vols. Doubleday, New York, 1992.
- Galling, Kurt: (Hg.): *Religion in Geschichte und Gegenwart. Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft*. 3. Aufl. Mohr – Siebeck, Tübingen 1957–1961.
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar szótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1975.

- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegyedí Imre: *Ógörög–magyar szótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.
- Harnack, Adolf von: *Chronologie der altchristlichen Literatur bis Eusebius*. I. Band. J. C. Hinrichs, Leipzig 1897.
- Kiss Gábor (szerk.): *Magyar szókincstár. Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára*. Tinta Kiadó, Budapest 2000.
- Kittel, G. – Friedrich, G.: (Hg.): *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. Bde. 1–10. W. Kohlhammer, Stuttgart 1933–1979.
- Klauser, Theodor (Hg.): *Reallexikon für Antike und Christentum. Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiken Welt*. Anton Hiersemann Verlag, Stuttgart 1950–2000.
- Kozma Zsolt (szerk.): *Bibliai fogalmi szókönyv*. Az Erdélyi Református Egyházkerület Kiadványa, Kolozsvár 1992.
- Krause, G. – Müller, G. – Wolter, M. (Hg.): *Theologische Realenzyklopädie*. Bde. 1–31. W. de Gruyter, Berlin 1977–1992.
- Metzger, B. M.: *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. Sec. Ed. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 2001.
- Schmoller, Alfred: *Handkonkordanz zum Neuen Testament*. 15. Auflage. Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart 1973.
- Strack, Hermann, L. – Billerbeck, Paul: *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*. Bde. I–VI. C. H. Beck, München 1922–1961.
- Temporini, H. – Haase, W. (szerk.): *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*, Berlin.
- Tótfalusi István: *Idegenszó-tár. Idegen szavak értelmező és etimológiai szótára*. Tinta Kiadó, Budapest 2005.
- Varga Zsigmond: *Az öskeresztyénység világa, élete és hőskora. Magyarázó szövegismertetéseivel*. I–II. DRTA, Debrecen, 1994.
- Varga Zsigmond J.: *Görög–magyar szótár az Újszövetség irataihoz*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest 1992.
- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Szerk. Szathmáry Sándor. Új kiadás. A Református Zsinati Iroda Doktorok Kollégiumának Főtitkári Hivatala, Budapest 2000.

Kommentárok az 1Péter, a 2Péter, a Júdás leveléhez és más újszövetségi levelekhez

- Balz, H. / Schrage, W.: *Die Katholischen Briefe. Die Briefe des Jakobus. Petrus. Johannes und Judas* (NTD 10). Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1985.
- Beck, J. T.: *Petrusbrieft. Ein Kommentar*. Nachdruck der Auflage von 1896. Bertelsmann, Gütersloh – Brunnen Verlag, Gießen 1995.

- Best, Ernest: *I Peter* (NCBC). Eerdmanns, Grand Rapids, Michigan 1971.
- Bolkestein, M. H.: *De Brieven van Petrus en Judas* (PNT). Nijkerk 1977.
- Brox, N.: *Der erste Petrusbrief* (EKK 21). Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 1979.
- Calvinus, J.: *Der Zweite Brief an die Thessalonicher. Auslegung der heiligen Schrift. Die kleinen paulinischen Briefe*. Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn 1963.
- Elliot, J. H.: *I Peter. A New Translation with Introduction and Commentary* (AB 37B). Doubleday, New York 2000.
- Feldmeier, R.: *Der erste Brief des Petrus* (ThHNT 15/I). Leipzig 2005.
- Geréb Zs.: *A Thesszalonikabeliekhez írott levelek magyarázata*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 2004.
- Geréb Zs.: *A Kolosséiakhoz és a Filemonhoz írt levél magyarázata*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 2010.
- Geréb Zs.: *Az Efézusi levél magyarázata*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 2012.
- Goppelt, L.: *Der Erste Petrusbrief* (KEK XII/1). 8. Auflage. Vandenhoeck & Rupprecht, Göttingen 1978.
- Greydanus, S.: *De Brieven van Apostelen Petrus en Johannes en de brief van Judas*. Amsterdam 1929.
- Imre Ernő: Péter első levelének magyarázata. In: *Jubileumi kommentár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest 1972.
- Imre Ernő: Péter második levelének és Júdás levelének magyarázata. In: *Jubileumi kommentár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest 1972.
- Kálvin J.: *A Katolikus Levelek magyarázata* (Református Egyházi Könyvtár). Kálvin Kiadó, Budapest 2013.
- Kelly, J. N. D.: *A Commentary on the Epistles of Peter and Jude* (Harper's New Testament Commentaries). Harper, New York 1969.
- Kelly, W.: *The Epistles of Peter*. Weston, London 1904.
- Kiss Sándor: Péter apostol első levelének magyarázata. Főiskolás Nyomda, Pápa 1942.
- Lenkeyné Semsey K.: *Péter első levele*. (A Debreceni Református Theológiai Akadémia Újszövetségi Szemináriumának Tanulmányi füzetei. Új sorozat 1. sz.). DRTA, Debrecen 1985.
- Lenkeyné Semsey K.: *Péter második levelének magyarázata*. Kálvin Kiadó. Budapest 2012.
- Luther, M.: *Epistel S. Petri gepredigt und ausgelegt* (WA XII). 1523.
- Michl, J. R.: *Die katholischen Briefe* (RNT 8/2). F. Pustet, Regensburg 1968.
- Mircea, Ioan A.: *Epistola Întîi a Sfîntului Apostol Petru*. Introducere și comentariu. Teza de doctorat. București 1973.

- Schelkle, K. H.: *Die Petrusbriefe, der Judasbrief* (HThK 13/2). Herder, Freiburg 1980.
- Schlatter, A.: *Die Briefe des Petrus, Judas, Jakobus, der Brief an die Hebräer*. EVA, Berlin 1954.
- Schweizer, Ed.: *Der erste Petrusbrief*. (Zürcher Bibelkommentare NT 15). Theologischer Verlag, Zürich 1998.
- Selwyn, E. G.: *The First Epistle of St. Peter*. The Greek Text with Introduction, Notes and Essays. Macmillan, London 1949.
- Unnik, W. C. van: De eerste Brief van Petrus. De Brief van Judas. De tweede Brief van Petrus. In: J. A. van der Hake. *Commentar op de Heilige Schrift*. Amsterdam 1956, 1186–1197, 1205–1208.
- Windisch, H.: *Die katholischen Briefe*. Dritte stark überarbeitete Auflage von H. Preisker (HNT 15). Mohr, Tübingen 1951.

Monográfiák

- Baltensweiler, H.: *Die Ehe im Neuen Testament. Exegetische Untersuchungen über Ehe, Ehelosigkeit und Ehescheidung* (ATHANT 52). Theologische Verlag, Zürich 1967.
- Bieder, W.: *Die Vorstellung von Höllenfahrt Jesu Christi. Beitrag zur Entstehungsgeschichte der Vorstellung von sog. Descendus ad infernos* (ATHANT 19). Theologische Verlag, Zürich 1949.
- Bolyki J.: *Újszövetségi etika*. Kálvin Kiadó, Budapest 1998.
- Cerfaux, L. – Tondriaux, J.: *Le cult des souverains dans la civilisations Gréco-Romain*. Desclée, Paris-Tournai 1957.
- Cullmann, O.: *Die ersten christlichen Bekenntnisse* (ThSt 15). Zürich. 2. kiad. 1949. Magyar ford.: *Az első keresztyén hitvallások*. Ford. Tillinger Péter, Szentendre 2000.
- Dibelius, M.: *Die Geschichte der urchristlichen Literatur*. De Gruyter, Berlin 1921.
- Elliot, J. H.: *A Homes for the Homless. A Sociological Exegesis of 1 Peter. Its Situation and Strategy*. SCM Press, London 1981.
- Hengel, Martin: *Der unterschätzte Petrus. Zwei Studien*. Mohr Siebeck, Tübingen 2006.
- Hengel, Martin: *The Four Gospels and the One Gospel of Jesus Christ*. Trinity Press International, Harrisburg, PA 2000.
- Herzer, J.: *Petrus oder Paulus? Studien über das Verhältniss des Ersten Petrusbriefes zur paulinischen Tradition* (WUNT 103). Mohr Siebeck, Tübingen 1998
- Perdelwitz, R.: *Die Mysterienreligionen und das Problem des 1Petrusbriefes*. A. Töpelmann, Giessen 1911.

- Ramsay, W. M.: *The Church in the Roman Empire before A. D. 170*. Hodder & Stoughton, London 1893.
- Reiche, B.: *The Disobedient Spirits and Christian Baptism*. A Study of 1Peter III.19 and its Context (ASNU 13). E. Munksgaard, Copenhagen, 1946.
- Reichert, A.: *Eine urchristliche Preparatio ad Martyrium. Studien zur Komposition. Traditionsgeschichte und Theologie des 1Petrusbrief* (BET 22). Peter Lang, Frankfurt u. a. 1989, 208–247.
- Roloff, J.: *Die Kirche im Neuen Testament* (NTD Ergänzungsreihe 10). Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1993.
- Schlatter, A.: *Petrus und Paulus nach dem ersten Petrusbrief*. Kohlhammer, Stuttgart 1937.
- Schrage, W.: *Die Christen und der Staat nach dem Neuen Testament*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 1971.
- Schrage, W.: *Ethik des Neuen Testaments* (NTD Ergänzungsreihe). Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1982.
- Schweizer, Ed.: *Gemeinde und Gemeindeordnung im Neuen Testament*. Theologischer Verlag, Zürich 1959.
- Spitta, F.: *Christi Predigt an die Geister, 1Peter 3,19 ff. Ein Beitrag zur Neutestamentlichen Theologie*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. 1890.
- Stuhlmacher, P.: *Biblische Theologie des Neuen Testament*. Bd. 2. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1999.
- Vögtle, A.: *Tugend und Lasterkataloge im Neuen Testament* (NTA XVI, 4/5), Aschendorff, Münster 1936.

Tanulmányok folyóiratokban, gyűjteményes kötetekben

- Bultmann, R.: Bekenntnis- und Liedfragmenten im ersten Petrusbrief. In: *Exegetika. Aufsätze zur Erforschung des Neuen Testaments*. Mohr Siebeck, Tübingen 1967, 285–297.
- Cothenet, Ed.: La Première Pierre: bilan de 35 ans de recherches. In: *ANRW* Teil II. Band 25. (5. Teilband), 1988, 3686–3711.
- Cranfield, C. E. B.: The Interpretation of 1Peter 1,19 and 4,6. In: *ExpT* 62 (157/158) 369–372.
- Elliot, J. H.: Ministry and Church Order in the NT. A Traditio-Historical Analysis 1Pt 5,1–5. & plls., *CBQ* 32 (1970) 367–391.
- Feldmeier, R.: Euer Widersacher, der Teufel. Frühchristliche Konzeptionalisierungen des Bösen am Beispiel des 1Petrusbriefes. In: W. H. Ritter – A. Schlumberger: *Das Böse in der Geschichte* (Beyreuther Historische Kolloquien 16). Röhl, Dettelbach 2003, 61–76.

- Geréb Zs.: Az egyház építése a szolgálatok által az Eféztus 4,7–16 tükrében. In: *FS. Bölcskei Gusztáv. Krisztusért járva követségben*. DRHE, Debrecen 2012, 359–376.
- Geréb Zs.: Jézus élete mint a „látás” és a „hit” tárgya a János evangéliumában. *RSz* 88 (1995) 5–9.
- Geréb Zs.: A keresztyének társadalmi felelőssége az 1Pt 2,11–17 alapján. In: *Studia Doctorum Theologiae Protestantis*. Kolozsvár 2015. 83–96.
- Geréb Zs.: A kis-ázsiai keresztyének élő reménysége az 1Pt 1,3–9 alapján. In: FS. Peres Imre: *Újszövetség és eszkatológia*. Debrecen 2013. 159–174.
- Geréb Zs.: Az újjászületett keresztyének megszentelődése a 1Péter 1,13–25 alapján. In: FS Győri István: *Ki nem száradó Patak*. Sárospatak 2014. 161–178.
- Geréb Zs.: Pál apostol néhány gondolata a szabadságról. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Partiumi Kiadó, Nagyvárad 2005, 215–223.
- Geréb Zs.: A lelkiismeret kérdése Pál leveleiben, különös tekintettel a Róma 2,12–14. magyarázatára. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Partiumi Kiadó, Nagyvárad 2005, 111–120.
- Geréb Zs.: Menny és pokol az Újszövetségben. In: *Újszövetségi tanulmányok*. Partiumi Kiadó, Nagyvárad 2005, 159–169.
- Geréb Zs.: Die zehn Worte und das Liebesgebot des Neuen Testaments. Das Liebesgebot als hermeneutischer Schlüssel der Dekalogsinterpretation. In: *Neutestamentliche Studien*. Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár, 2014, 11–24.
- Geréby Gy.: Róma és üdvtörténet. In: *Isten és birodalom. Politikai teológia*. Akadémiai Kiadó, Budapest 2009, 32–57.
- Goldstein, H.: Die politischen Paränesen in 1Pt und Röm 13. In: *BiLe* 14 (1973) 88–104.
- Greeven, H.: Ehe nach dem Neuen Testament. In: *NTS* 15 (1969) 365–388.
- Hahn, F.: Sehen und Glauben im Johannesevangelium. In: Baltensweites H. – Reiche, B. (Hg.): *Neues Testament und Geschichte. Oscar Cullmann zum 70. Geburtstag*. Theologischer Verlag, Zürich 1972, 125–141.
- Hansen, G.: Herrscherkult und Friedensidee. In: Leipold, J. – Grundmann, W. (Hg.): *Umwelt des Urchristentums*. EVA, Berlin 1965.
- Horst, P. W. Pseudo-Phocylides and the New Testament. In: *ZNW* 69 (1978) 187–202.
- Jeremias, J.: Zwischen Karfreitag und Ostern. Descendus und Ascendus in der Karfreitagtheologie des Neuen Testaments. In: *Abba. Gesammelte Aufsätze*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1965, 323–331.
- Hunzinger, C.–H.: Babylon als Deckname für Rom und die Datierung des 1. Petrusbriefes. In: H. Graf Reventlow (Hg.): *Gottes Wort und Gottes Land. FS H. W. Herzberg*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1965, 67–75.

- Kozma Zs.: Szolgálat és hatalom (Kormányzás a magyar református egyházban). In: Fazakas S. – Ferencz Á. (szerk.): *Krisztusért járva követségben. FS. Bölcskei Gusztáv*. DRHE, Debrecen 2012, 429–431.
- Lohse, E. Paränese und Kerygma im 1. Petrusbrief. In: uő: *Die Einheit des Neuen Testaments. Gesammelte Aufsätze*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1973.
- Luz, U.: Die nachapostolische Zeit. In: Link, Chr. – Luz, U. – Vischer, L.: *Sie aber hielten fest an der Gemeinschaft... Einheit der Kirche als Prozess in Neuen Testament und heute*. Benzinger, Basel 1988, 117–163.
- Neugebauer, F.: Zur Deutung und Bedeutung des ersten Petrusbriefes. In: *NTS* 26 (1980) 61–86.
- Osborne, Th. P.: Guide Lines for Christian Suffering. A Source-Critical and Theological Study of 1 Peter 2,21–25. *Bib.* 64 (1983) 381–408.
- Unnik, W. C. van: The Teaching of the Good Works in 1 Peter. In: *NTS* 1 (1954/55) 92–110.
- Wolff, Chr.: Christ und die Welt im 1Petrusbrief. In: *ThLZ* 100 (1975) 333–342.

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület
Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Dávid Zoltán

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

A szöveget gondozta: Sztranyiczki Mihály

